

A. XVII. 148.

L. n. n.

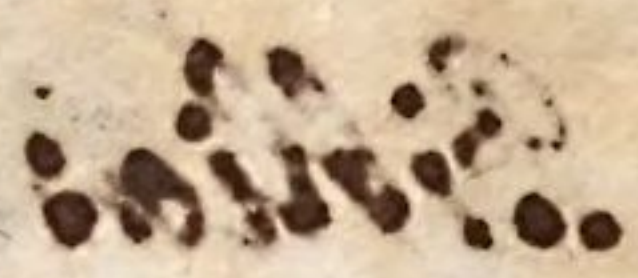
153

P. LUDOVICI
BABENSTUBER ,
Benedictini Ettalensis in
Bavaria Superiore,
Antehac
IN SALISBURGENSI UNIVER-
SITATE PROCANCELLARIJ,
PROLUSIONES
ACADEMICÆ.
Libri tres.

Cum Facultate Superiorum.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,
Sumptibus Georgii Schlüter , & Martini
Happach, Bibliop.
Typis Antonii Maximiliani Heils , Anno 1724.

ILLUSTRISSIMIS,
PERILLUSTRIBUS & GENERO-
SISSIMIS DOMINIS
D O M I N I S
C O M I T I B U S
E T
B A R O N I B U S,
C O L L E G I J
SS. JOSEPHI
E T
CATHARINÆ,
Ad B. Virg. Ettalensem in
Bavaria Superiore, Convictoribus
litterarum Studiosis.

DOMINIS DOMINIS COMITIBUS.

Ferdinando Josepho Dionysio Com.
de Abensperg & Traun.

Antonio Francisco Josepho Joanni
Com. de Colloredo.

Philippo Carolo Josepho Com. de
Colloredo.

Josepho Antonio Francisco Com. de
Hatzfeld.

Joanni Carolo Marquardo Com. de
Fugger.

Francisco Ferdinando Com. de
Heindl.

Joanni Michaëli Ferdinando Com.
de Hörvvarth.

Joanni Carolo Antonio Com. de
Lassanzky.

Joanni Nepomuceno Wenceslao
Udalrico Com. de Lassanzky.

Joanni Francisco Eugenio Com. de
la Tour, Tassis & Vassassina.

Fran-

Francisco Xaverio Carolo Josepho
Com. de Lodron.

Antonio Mariæ Josepho Com. de
Bötting.

Wenceslao Mariæ Josepho Com. de
Bötting.

Joanni Com. Sant - Joanne.

Francisco Antonio Felici Com. de
Spaur.

Francisco Carolo Remedio Felici
Com. de Spaur.

Francisco Xaverio Com. de
Schenckh.

Joanni Josepho Com. de Thurn.

Antonio Alexandro Horatio Com.
de Trento.

Dominis Dominis LL.

BARONIBUS.

Carolo Josepho L. B. de Bodman.

Georgio Cajetano Ignatio L. B. de
Closen.

Joanni Agustino Judæ Thadæo L.
B. de Ebingen.

X 3

Joan-

Joanni Alexandro L. B. de Freyberg.
Carolo Sigismundo Wilhelmo L. B.
de Freyberg.

Maximiliano L. B. de Freyberg.

Joanni Iosepho L. B. de Freyberg.

Ruperto L. B. de Falckenstain.

Marquardo Antonio Christophoro
L. B. de Giell.

Iosepho Ladislao Nonnofo L. B. de
Gumpenberg.

Joanni Francisco L. B. de Hackhe.

Carolo Wilhelmo L. B. de Kaltenthal.

Iosepho Adamo Ignatio L. B. de
Lösch.

Sigismundo Mariæ Antonio L. B. de
Lösch.

Francisco Mariæ L. B. de Mahlnecht.

Francisco Cajetano Friderico L. B. de
Notthafft.

Joanni Francisco de Paula Raymun-
do L. B. de Rheling.

Joanni Iosepho Cajetano L. B. de
Rheling.

Carolo Philippo L. B. de Rost.

Joan-

Joanni Gaudentio L. B. de Rost.
Ferdin. Frid. Joanni L. B. de Schall.
Josepho Friderico. L. B. de Speth.
Maximiliano L. B. de Speth.
Ferdinando Christophoro Petro L.
B. de Sickhingen.
Maximiliano Jacobo L. B. de Sickhin-
gen.
Francisco L. B. de Strall.
Godefredo Valentino Joan. Bapt. L.
B. de Vequel.
Joan. Christophoro L. B. de Vöhlin.
Joanni Carolo L. B. de Vöhlin.

Cæterisque S. R. I. Equiti-
bus & Provincialibus.

Librum vobis dedi-
co, Illustrissimi, Perillu-
stres, & Generosissimi
Domini, cujus argumen-
tum in ætatem, ac mores vestros
aptè convenire nemo, qui vos rectè
novit, non intelligat necesse est.
Quid enim aliud sunt illa virtutis,
eruditionisque specimina, quæ in o-
culis nostris assiduè editis, quàm Pro-
lusiones quædam ingentium deco-
rum, quibûs aliquando, cùm viri
eritis, Christianum orbem illustra-
bitis? Nempe bullit in venis vestris
parentum, avorumque sanguis, &
quidquid agitis, geritisque, ut gene-
tosè & præclarè agatis, geratisque,
po-

DEDICATIO.

postulat. Obsecundate intestino huic monitori atque pædagogo in omni vita alacriter, & nunquam non date documenta, qua sitis origine nati. Neque existimare debetis, hæc præludia rerum graviorum, quibus modò dediti estis, dum studiis humaniorum Musarum, Liberaliumque Artium imbuimini, vile quid esse, & infra natalium vestrorum dignitatem positum; atque idcirco relinquendum potius terræ filiis, plebejisque ingeniis, quibus præstò non est alia ratio ad Fortunam meliorem emergendi: vilia quippe, abjecta, parvæque censerì non merentur, quæ nominis immortalitatem conciliant; ipsam generis nobilitatem ornant; infinita Reipublicæ & maxima commoda, utilitatesque afferunt. Quæ talia universa ex litteris politioribus proficisci in genus humanum qui negare auset, eum ego barbarum, & ab ipsa humanitate alie-

DEDICATIO.

num esse dixerim. Sed neque illud vobis inglorium atque inauspicatum, quòd intra privatum hujatis Monasterij pomœrium studiorum causâ versimini; & quidem Magistros fortiti Benedictinos Monachos, quos vel ipsum vivendi institutum ab omni exteris docendi munere remotos velle videatur. Nam primùm, vallem hanc peculiari ratione incolit, suamque pridem fecit Ipsa æternæ Sapientiæ Mater: quam & vos tenerrimè amatis, & mirificè colitis, colique ab innumereis advenis non ignoratis. Quid autem vel præclarius, vel auspicius vobis possit obtingere, quàm sub tanta Scholarum Præside litteris navare operam? Hæc una si laboribus, si sudoribus vestris adsit propitia, & Palladem, & Apollinem cum omni Parnasso suo contemnite. Deinde quàm non abhorreat ab Ordinis nostri rationibus docere honestas artes ac discipli-

DEDICATIO.

ciplinas , fatis supérque intelligetis, quando ævô maturiores veterû monumenta non pigebit revolvere: enim- verò monstrabunt illa luculentè, priscis sæculis Monasteria Benedictina non modò virtutum, sed & Musarum passim fuisse domicilia, inque ea antiquos illos, inclytósque Teutones nostros certatim filios pueros & adolescentes, spem generis & posteritatis, ablegasse, cucullatisque Doctõribus concredidisse cùm dignis moribûs, tum litteris imbuendos, atque instituendos. O si redirent illa, quæ tunc erant, beata tempora, quibûs è Cœnobiorum nostrorum septis Musarum alumni sanguine illustres ad parentes suos remittebantur non tam eruditiores, quàm sanctiores! quàm bene Religioni, patriæ, bonoque publico foret consultum! Itaque venturis annis, quando aut infulis conspicui Sacrorum Præsules Religionem ampli-
fica-

DEDICATIO.

ficabitis in templis ; aut togâ venerabiles in Curiis sedebitis Patres patriæ ; aut in fago hostibus metuendi bella suscipietis pro Republica, mansuetiores has artes in rebus gerendis maximo vobis adjumento esse experiemini. Interea pergite, ut bene cœpistis, Illustrissime Cœtus, atque alacres universas spes, in quas nati estis, omniâque nostra & Reipublicæ vota implere ; innò, si fieri potest, superare contendite.

Coenobitarum Ettalensium
minimus

P. LUDOVICUS
Babenstuber.

LICENTIA

Reverendissimi DD. Abbat-
tis Ettalensis.

NOS PLACIDUS D. G. Abbas
Monasterii Ettalensis, Ord. S.
Benedict. P. Ludovico Baben-
stuber ejusdem Ordinis & Monaste-
rii Monacho Licentiam ac Faculta-
tem hisce concedimus, ut tres libellos
Prolusionum Academicarum, quas
antehac Salisburgi habuit, typis possit
subijcere. Cum Theologi nostri,
quibus eos recognoscendos commisi-
mus, veræ Fidei ac bonis moribus
conformes esse judicaverint. Actum
in Monasterio Ettalensi. 15. Februarii,
Annô 1724.

Placidus Abbas mpr.

Appro-

Approbatio Censoris.

Prolusiones istæ Academicæ conscriptæ ab Auctore tam Philosophicis quàm Theologicis lucubrationibus famigeratissimo, nec à fidei Orthodoxæ dogmatibus, nec à Regulis morum aut justitiæ sanctionibus deflectunt, ideo in lucem publicam prodire possunt. Augusta
7. Martij 1724.

Franc. Jos. de Handl, SS.
Theol. Licentiatus, Reverendiss. & Sereniss. Princip.
& Episc. August. Consil.
Eccles. Maj. Pœnit. &
Librorum Censor.

Ad

Ad Lectores.

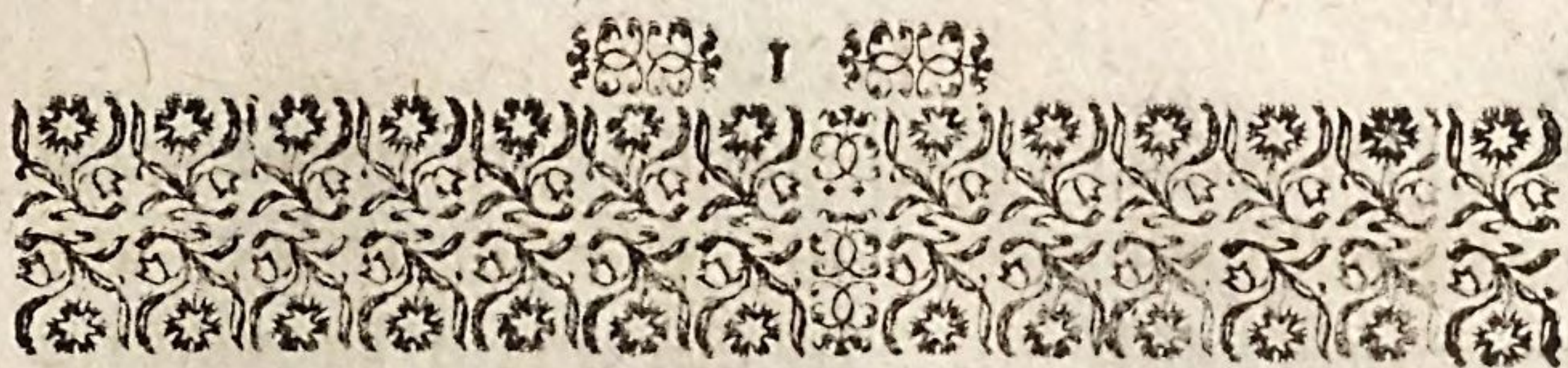
Academicas Prolusiones, quarum hîc exhibeo fasciculum, annis superioribus habui Salisburgi, cùm in illa Universitate essem Procancellarius. Multa haud dubiè eas legentibus occurrent obelô digna, præsertim in Stylo & genere dicendi ad leges puræ latinitatis non satis exacto : quibus nec ipse quidem pollicem premo ; veniam tamen peto ; nempe homo tantis lustrorum spatiis ab aureo Romani sermonis sæculo remotus. Aliis plures earum videbuntur breviores, quàm suscepti argumenti tractatio fortè postulâisset. Verùm ego credebam, præludia nunquam oportere esse prolixa. Certè neque Musici laudantur, cùm futuro concentui præmittunt longam barbitorum explorationem, fidium attemperationem, nervorum proritationem. Molestè namque ferunt convivæ hæc adeò temporis prodiga aurium cruciamenta. Alii morosioris fastidii dicent, contra dignitatem, gravitatémque muneris, quod

Ad Lectores.

quod tum gerebam, me fecisse, quòd jocis & salibus frequenter indulserim. Quibus respondeo, id à me factum, cùm, ut mulcerem Auditorum patientiam, quam in conventibus illis Academicis sanè oportet esse non brevem : tum, ut post serias speculationes, & severas curas etiam mihi quandoque ludos darem : id quod per ipsum quoque Heraclitum arbitrabar esse concessum. Hæc præfari placuit de meis Prolusionibus, quas consultius fortasse ineditas reliquissem edendas blattis & tineis. De quo tamen vestrum esto judicium. *Ut sunt lectores, sic sunt sua fata libellis.*

Pro-

Prolusionum Academia- rum Salisburgensium

LIBER PRIMUS.

I.

*An malus Christianus possit esse bonus
Dialecticus?*

Acilem in tua vota me habes, N.
D. Candidate : quippe qui pri-
dem, quæ hodie petis, luculen-
tâ doctrinâ, atque insigni discipli-
narum severiorum cognitione
commeruisti. Nolo id pluribus, tametsi pos-
sim, te audiente, & in faciem comprobare.
Satis hîc esto Universitatis nostræ amplissimum
de te iudicium, dum inter cæteros competito-
res te potissimum Philosophiæ Professore de-
signavit : quod minimè fecisset circumspècta in-
geniorum æstimatrix, nisi hoc tali munere
quàm dignissimum esse iudicasset. Quare ci-
tra longiorem tergiversationem id unum hono-
ribus tuis præludam, ut paucis investigem, an
mali & profligatæ vitæ Christiani possint esse
R. P. Bab. Prolus. Academ. A boni

boni Dialectici? Neque enim hanc paradoxam versare quæstionem non esse hujus loci aut temporis existimo. Id ubi quàm brevissimè præstitero, quantocyùs te votis tuis damna-
bo.

Et quidem de altera parte excitatæ contro-
versia, multi erunt, quibus planè liquere vi-
debitur. Quis enim neget, inquier, pluri-
mos quotidie, qui se Christianis legibus aucto-
ratos gloriantur, quantumcunque sceleratè vi-
vant, arte Dialecticâ excellere? Quòd si veteres
illi Deorum cultores, homines utique mali,
Logicam non solum ipsi calluerunt insigniter,
sed etiam posteris traditam reliquerunt, cur ea
modò tam delicata sit, ut è Christianis illis tan-
tùm faveat, quibus cum virtute bene convenit?
Profectò vel hanc disciplinam nullas gerere
cum vitiis inimicitias; vel ne Aristotelem qui-
dem bonum fuisse Dialecticum fateamur ne-
cesse est. Suppeditaret equidem, quo cau-
sam suam muniret pars adverſa, si Logica de gy-
næceo esset earum virtutum naturâ superio-
rum, quas Gratia divina indivulsas sibi pedise-
quas adsciscit: nunc quoniam tota continetur
intra naturæ septa, nihil est, quam obrem non
& malis & bonis communem esse putemus. De-
mum, si disciplinæ Mathematicæ, si Medicæ, si
Ethicæ, si Physiologiæ, & quotquot ad Philo-
sophiam pertinent scientiæ, improbis se se non
de-

denegant, cur unam Logicam eisdem minùs æquam esse censeamus? Et ista quidem placiti affirmantis sint momenta.

Nunc age, qua ratione contrarium persuaderi possit, experiamur. Fingamus, adesse hîc hominem professione Christianum, cætera improbum & flagitiis opertum. Hunc ego talem sciscitari jam aggredior, ecquid verum esse credat, quod asserunt divina oracula, scelertis quibusque vitâ functis sempiternos ignes & omne genus cruciatus esse perpetiendos? Respondabit, hæc sibi citra ullam hæsitacionem esse persuasissima; imò gravatè feret, quòd de re omnibus Christianis adeò comperta, & in cujus testificationem vitam quoque profundere paratus sit, sibi quæstio moveatur. Non usque adeo se rudem esse, & indiligenter instructum à parentibus, ut hoc certissimum religionis orthodoxæ scitum vel ignoret, vel in dubium revocet. Optimè, & prorsus ad rem meam: data jam & concessa est prima positio Syllogismi, quem molior. Itaque ulterius interrogo, an non & se ipsum inter improbos, sceleratósque numeret? quippe, qui sit adulter, qui sit fur, qui sit iacrilegus, qui sit homicida; qui illicitis voluptatibus collo tenus immerfus divina, humanaque jura universa flocci faciat, seque ipso in dies fieri deterior non desinat. Hic ille, tametsi in omnem partem se verset, rimámque,

unde elabatur, circumspiciat, fronte tamen adeò ferreâ non est, ut negare assumptionem, seque malum atque improbum esse audeat inficiari; sed à suamet conscientia mille argumentis convictus ipso silentio suo se talem esse, nolit velit, proclamabit. Duas igitur positiones eo, quo Logici jubent, ordine collocatas, ut videtis, Dialecticus noster concessit. Urgendus est modò, si nomen, quod gerit, audire cupit, ut istis principiis idoneam conclusionem subnectat. Quæso, qualem expectatis: utique illam, quâ conficiat, sibi quoque sempiternos illos cruciatus esse subeundos. Minimè reprehendo hanc vestram expectationem: sic enim & non aliter inceptum epichere-
rema oportet absolvere. Et neque ille, ut existimo, aliam complexionem adstruet, si verbis sit responsurus, de quo non laboro impræsentiarum; at certè, si mores & facta, ex quibus animi sensa rectiùs quàm dictis conjiciuntur, perpendamus, palàm respondebit, ea supplicia sibi neutiquam timenda, aut olim sufferenda esse: cœlum utique non esse conditum anatibus & anseribus: illud se aditurum, etsi vitam per omne scelerum genus traducat, aut etiam quavis Sybariticâ inertio-
rem. Vestram fidem! quotquot adestis, Academici: quanta hæc huius hominis (si tamen hominis, & non potiùs humanâ specie indutæ pecudis) stupiditas est!
Ec-

Ecquis aliquando, postquam Logicam vel à limine salutavit, tam inficetam, imperitamque ratiocinationem approbare potuit pro legibus Syllogizandi consentanea: *Impiis atque sceleratis quibuscunque sempiterna supplicia & nunc metuenda, & olim sustinenda sunt. Ego me impium & scelertum esse fateor. Mihi proinde nec metuenda modò sunt ea supplicia, nec olim exantlanda.* Talem Syllogismum, homo perdit, cum de vita, de anima, deque salute tua quotidie formes, si nihilominus ceu Dialectico tibi blandiris, ab omnibus etiam tyronibus Logicæ exhibilari atque explodi mereris; imò & mitti ad canem Chrysippi, ut doctius ratiocinari te doceat. * Ille Lælaps feram persequendo ad trivium delatus, cum naribus captare instituisset fugientis vestigia, jamque duas semitas odoratu explorasset, mox tertiam, intermisso ulteriore olfaciendi labore, fuit ingressus: quia videlicet ita dialecticè inferebat: *Fera, quam persequor, aut hac, aut illà, aut istà divertit parte: atqui non hac: non item illà (cum nullum in his deprehendam fugientis vestigium) Ergo restat illam istà abjisse viâ.*

En tibi à cane syllogismum vel ipso Stagiriti iudice legitimum, qualem neque tu, nec quisquam tui similis unquam construxerit: semper enim perpetuam felicitatem cælitum, quam universis flagitiorum mancipiis præclulam esse

jam concesseratis, vos obtenturos asseverabitis, & periculo, quod omnibus censetis commune, vos esse immunes absurdissimè concludetis.

Ad te verò ut redeam, N. D. Candidate, fatès, opinor, jam intelligis, quàm inficetè atque ineptè mali & improbi Christiani de salute sua, non quidem verbis, sed rebus ipsis ratiocinentur. In aliis argumentis Logicen eisdem non abjudico. Quid igitur consulendum, inquires, ut evadant boni Dialectici, etiam dum agitur de cœlo adeundo? Hoc unicum, repono ego, ut desinant esse mali Christiani. Nunc ad opus ipsum protinùs aggrediar, si priùs fidem tuam Sanctæ Matri Ecclesiæ obstrinxeris.

* apud S. Basil. homil. 9. in Hexam.

II.

An Aristoteles fuerit submersus in Euripo?

Postquàm integrum biennium impigrè cucurristis, lassì demum ac viribus defecti ædem honoris, metam contentionum vestrarum, attigistis, N. N. D. D. Candidati, ejùsque valvas ut ego, quem penes esse claves minimè ignoratis, vobis recludam, votis per disertissimum Oratorem expositis, modò flagitastis. Verùm,

rùm, ut nihil habeam antiquius, quàm vestris postulatis quantocyùs obsecundare, cupido tamen incessit intelligendi, qui genus, unde domo, & quâ sectâ Philosophi sitis. Neque enim omnibus promiscuè in hæc, quæ servo, penetralia datur irrumpere; hoc præsertim tempore, quo nullum aliquando viximus insidiis & fraudibus infestius. Peripateticos, atque adeò posteros Aristotelis esse vos haud dubiè affirmabitis. Verùm de Duce hoc vestro gloriandum sit magis, an erubescendum? dubitare haud injuriâ possitis. Si enim vir ille cætera maximus ad ultimum, ut fama est, in semet crudelis mortem vel in Euripo, vel è cicuta hausit, vehementer vereor, parentis hæc barbara immanitas ne vobis probro sit atque dedecori. Quod à vobis amoliri cùm totis viribus debeatis, hanc mihi nunc sumo provinciam, ut supremum fatum Aristotelis ab hac tanta macula separem: id quod nullius vestrùm ingratis me facturum confido.

Aristotelem patriâ Stagiritam, Philosophorum principem memorant, cùm diu, multumque ingenium fatigâisset investigando causas æstûs marini, nullâmq; reperisset, quæ probari cuiquam docto posset, denique desperato negotio, ac præterea pudore & indignatione correptum in Euripum semet egisse præcipitem cum dicto: quoniam ego te capere nequeo, tu

me cape ; ibique fluctibus absorptum interiisse.
 Addunt etiam , cùm mediis in undis cum morte luctaretur , æternæ salutis memorem exclamasse : *Ens entium miserere mei.* Atque hinc illud quoque profectum est, quod vulgò circumfertur , malum Dæmonem inter alia de conditione , quâ modò post fata esset Aristoteles , interrogatum respondisse ex homine obseffo : *Ciceronem habeo ; salomonem dubito ; Aristotelem nescio.* acsi proinde authórque parénsque vester post funera non pessimo sit loco ; sed aut in cœlum jam admissus , aut in flammæ piacularis interim deportatus , aut aliâ quapiam quartâ forte sui securus perfruatur. Et illa quidem fama , Aristotelem in Euripo periisse adeò increbruit , & in vulgus plausibilis est , ut etiam Poëtarum carminibus celebretur. Certe temporum nostrorum Horatius * ita canit :

Natum Stagiræ gurgite
 Euripus hausit alto.
 Tunc passus Ar-les syncopen
 Vitæq; , nominisque.
 Muscas cadentes tutiùs
 Fixisset otiosus ,
 Quàm quòd maris reciproci
 Eventilârit æstum.

Verùm

Verùm his ego quidem audacter obnuntio. ajóque , Aristotelem non in Euripo , sed in lectulo , ac siccâ morte fuisse defunctum. Multa fortasse in hoc confirmandum afferre possem. Sed placet ex historia veteri producere testimonium unius Auli Gellii Scriptoris luculentissimi , qui lib. 13. Noctium Atticar. ,, Aristoteles Philosophus (inquit) annos
 ,, jam ferè natus duos & sexaginta corpore æ-
 ,, gro , affectóque , ac spe , vitâque tenui fuit.
 ,, Tunc omnis ejus sectatorum cohors ad eum
 ,, accedit, orantes, obsecrantésque, ut ipse de-
 ,, ligeret loci sui & magisterii successorem, quo
 ,, post summum ejus diem perinde ut ipso ute-
 ,, rentur ad studia doctrinarum complenda,
 ,, excolendâque , quibus ab eo imbuti fuissent.
 ,, Erant in ejus ludo boni multi: sed præcipuè
 ,, duo, Theophrastus & Menedemus: ingenio
 ,, ii, atque doctrinâ cæteros præstabant. Alter
 ,, ex insula Lesbo fuit; Menedemus autem Rho-
 ,, do. Aristoteles respondit, facturum esse,
 ,, quod vellent , cùm id sibi foret tempesti-
 ,, vum. Postea brevi tempore cùm iidem illi,
 ,, qui de magistro destinando petierant , præ-
 ,, sentes essent , vinum ait , quod tum biberet,
 ,, non esse id ex valetudine sua , sed insalubre
 ,, esse atque asperum ; ac propterea quæri debe-
 ,, re exoticum , vel Rhodium aliquod vel Les-
 ,, bium. Id sibi utrumque ut curarent , peti-

„ vit, usurúmque eo dixit, quod se se magis
 „ juvisset. Eunt, curant, inveniunt, adferunt.
 „ Tum Aristoteles Rhodium petit, degustat. Fir-
 „ mum, inquit, herclè vinum & jucundum. Pe-
 „ tit mox Lesbium: quo item degustato, u-
 „ trumque, inquit, oppidò bonum; sed *ἡδίων δὲ*
 „ *λεσβίου*. Id ubi dixit, nemini fuit dubium,
 „ quin lepidè simul & verecundè successorem
 „ illâ voce sibi, non vinum delegisset. Is erat
 „ è Lesbo Theophrastus, homo suavitate infi-
 „ gni linguæ pariter atque vitæ. Itaque non diu
 „ post Aristotele vitâ defuncto ad Theophra-
 „ stum omnes concesserunt. Ex quibus Auli
 Gellii verbis tria juvat elicere. Primùm inge-
 niosam, scitâmq̃ue in designando successore ve-
 recundiam. Deinde, Aristotelem gravi ac le-
 thali morbo conflictatum: ac demum paulò
 post fuisse mortuum. Quæ duo posteriora pa-
 lām faciunt, Stagiritam nequaquam in Euripo,
 sed domi suæ mortem oppetiisse. Accedit,
 quòd homines non usque adeò sese odisse sole-
 ant, ut mortem, qua nihil horribilius esse judi-
 cant, sibi ultrò accersant potius, quàm longis-
 simè, quoad ejus fieri potest, à se removeant;
 nisi calamitas quædam inciderit tam insolens,
 tamque atrox, ut vitam morte ipsâ videatur
 reddere acerbiorē. Extrema egestas, supre-
 mum dedecus, ruina partium, pro quibus cer-
 tatum; ultima desperatio nonnullos de statu
 mentis

mentis dejecit, ut legimus, & audimus; & mortem, quæ finem daret malorum, nondum venire paratam advocavit. Aristoteli nulla ejusmodi obtigit calamitas. Floruit opibus, floruit clientelis, floruit gratiâ, quoad provixit. Neque credibile est, non percipere, quibus ex causis reciproco motu concitetur Euripus, viro sapientissimo visum fuisse rem adeò acerbam & intolerabilem, ut eam cum morte, quam alicubi appellat terribilium omnium terribilissimum, sibi commutandam existimaret.

Contemnite proinde, NN. DD. Candidati, quidquid de fato vestri Aristotelis hucusq; maledica fama prodidit vobis non honorificum, notamque omnem, quæ vobis aditum in honoris adyta reddere poterat minùs expeditum, abstersam esse judicate. Illa mox referabo, quàmprimùm Sanctæ Matris Ecclesiæ filios vos esse jurati asserueritis.

* *Balde.*

III.

*An Aristoteles conjuraverit contra
Magnum Alexandrum?*

Aristotelem, Patriarcham vestrum, NN. DD. Candidati, jam semel, quod memini, ex faucibus maledicentiæ eripui, quando nempe pro viribus redargui veterem famam, & pridem

pridem inveteratam, illum haud siccâ morte occubuisse; sed in semet crudelem liquidum fatum in Euripi gurgite hausisse. Nunc alius rumor summi viri existimationem laceffit: ajunt enim cum Antipatro, cæterisque perduellibus in caput Magni Alexandri, discipuli quondam sui, nefariè conjurâsse, ac diri parricidii auctores ope, atque consilio juvisse. Abominabile profectò facinus, & immane scelus, quo uno si Aristoteles sese alligavit, jam non adorari ut boni rectique magister, sed omnibus supplicis excarnificari meruit. Vobis quoque, qui sectam ejus in schola profitemini, maximè probrosum est, parentem vestrum inter perduelles, & criminis post hominum memoriam atrocissimi participes nominari. Quare maculam hujus dedecoris ne quis vobis obijciat, os obstruere calumniæ non ferendæ, & Stagiritam imputati sceleris affinem minimè fuisse paucis ostendere constitui. Date faciles aures, & , antequam adyta honoris, quem petitis, recludam, Magistri vestri honorem afferenti vos attentos præbete.

Alexander Philippi Macedo, ut in sacris literis nominatur, is, quem rerum gestarum gloria Magnum effecit, etsi gentes domuerit immanitate barbaras, multitudine innumerabiles; subegerit minorem Asiam, utramque Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syri-

am,

am, & Ægyptum; subjugaverit præterea Bactros; triumphaverit Indos; debellaverit Medos & Persas; domesticæ tamen invidiæ atque perfidiæ succubuisse memoratur. Conjuratum est, inquiunt, in vitam Regis, duce Antipatro, illo ipso, quem is, antequam trajiceret in Asiam, Macedonia cum vicaria potestate imposuerat. Communicatō inter conscios consiliō, placuit meditati facinoris tragoediam venenō absolvere, eoque omnium nocentissimō; cuiusmodi ministrat fons quidam in Arcadia, quem Stygem nominant, universis animalibus exitialis, tamque frigidus ac pestilens, ut bibentem ilicet extinguat; ferrum atque æs erodat; vasa testacea, cuprea, stannea, cæteraque omnia, quibus utuntur homines, suâ vehementia disrumpat. Itaque ingens opus atque labor erat pestem adeo sævam, omnisque receptaculi impatientem ab usque Macedonia Babylonem, ubi tum agebat Alexander, transmittere. Id qua ratione fieri posset, sententiam rogatus Aristoteles suavit, ut in ungulam mulæ inderetur: in hac quippe sola contineri posse. Placuit consilium, & habuit successum, quem optaverant conjurati, atque perlatâ Babylonem undâ Stygiâ potatus Alexander postea non bibit amplius. Addunt insuper, cum detectâ post mortem Alexandri conjuratione passim in quæstionem raperentur fontes, Philosophum sibi malè con-

conscium haustô item venenô prævertisse sententiam tribunalium, séque ipsum hac ratione sustulisse de medio. Unde porrò credibile fieri potuisse videatur, Aristoteli mentem adeò lævam venisse, ut summum Regem, à quo maximis beneficiis fuerat exornatus, è vivis exturbatum cuperet, paucis accipite. Callisthenes fuit Olynthius è cognatis Aristotelis. Eum Alexander à præceptore commendatum inter aulæ ministros adsciverat. Verùm homo malè usus beneficio cum Hermolao quodam Regi struxit insidias, deque scelerato conatu convictus, in ferrea cavea circumductus, ac demum leoni objectus, ab eoque dilaniatus pœnas dedit. Animadversum porrò fuit, Alexandrum ob insidias memoratas Callisthenis Aristoteli quoque sese infensum præbuisse, ejusque contristandi causâ æmulis Philosophis Xenocrati & Anaximeni favisse, imò & dona misisse. Hinc Aristoteli similia pati inassueto ira, indignatio, studium vindictæ, ac demum atrox ad tollendum Regem conspiratio.

Et ita quidem loquuntur, quibus parenti vestro obtrectare volupe est, NN. DD. Candidati. Sed eorum oratio, nisi validè fallor, facilè negotio refellitur. Nam primùm, quod ad mortem attinet Aristotelis, tantùm abest, eum criminis conscientia adactum sibi fatum venenô accersivisse, ut satis constet, nequidem venenô

nenô periisse : quemadmodum testantur non illi solùm , qui Euripô mersum, sed etiam alii, qui senio , laboribus , ac morbo confectum è vita discessisse contendunt. Verùm neque illud firmo fulcitur tibicine , ipsi Alexandro necem venenô illatam. Nam accipite , quæ his diebus legi in rem præsentem plurimùm opportuna. Proteas fuit gente Macedo, homo bibacissimus. Huic Alexander in symposio quodam , cùm ex haustu liberaliori comiter incaluisset , scyphum bicongium , meróque impletum ad epotandum invitans porrexerat. Proteas negotium hilariter suscipiens, postquam multa de Rege laudum præconia elatâ voce panxerat, *impiger hausit spumantem pateram, & pleno se proluit auro*, collaudantibus cæteris convivis atque plaudentibus. Neque diu cunctatus eundem craterem poscit infuso rursus mero instauratum , atque ex eo, ubi primoribus labiis degustaverat , propinat Alexandro. Rex provocantem haud aspurnatus totum poculum generosè quidem exsiccat ; sed morbum inde contrahit , quo paulò pòst exstinguitur. Atque hinc fabulam quorundam ortum habuisse tradunt, Alexandrum Dionysii, id est, Bacchi indignatione præcocem mortem subire compulsus, quòd & Thebas urbem Bacchi patriam funditus evertisset, & studiô æmulationis Indis bellum intulisset. Vinô proinde, non venenô , interiit Alexander:
quo

quo ipso mortis genere ab imputato scelere luculentè absolvitur Aristoteles. Quòd si demus etiam, venenò interiisse; id Philosophi innocentiae nec hilum quidem maculae asperget. Dictavit, inquires, qua ratione perferendum venenum esset ad necandum Alexandrum. Repono, hoc eodem jure negari, quo asseritur: cum credibile sit, totius conjurationis ignarum pronuntiâsse eam sententiam ceu simplicem doctrinam, atque à conjuratorum aliquo interrogatum extra concilium specie cupientis erudiri à viro arcanorum naturalium scientissimo. Et quis denique, nisi prorsus ineptiat, sibi persuaserit, ad occidendum Alexandrum opus fuisse veneno Arcadico? an nullum adeò tum Babylone, cæterisque Asiae locis toxicum erat, ut Stygium illud per tanta terrarum intervalla ex Europa asportari necesse fuerit? aniles nugæ sunt istæ, gerræ, & affaniæ.

Vos proinde, NN. DD. Candidati, quidquid in hoc genere de vestro Magistro illaudabile seu famâ, seu litteris memoriae proditum est, animoso contemptu explodite, tantumque abesse credite, ut cuiquam probro sit esse Philosophum Aristotelicum, ut etiam maximè decorum atque præclarum meritò censeatur. Quare cum nihil ex origine vestra in vobis resideat sequioris notæ, quæ arcere poterat ab honoris prensati penetralibus, in illa vos statim intro-

intromittam, quamprimùm fidem vestram esse orthodoxam per publicam ejus professionem demonstraveritis.

IV.

Quonam equo Philosophiæ Magistris ad vacationes equitandum?

VEhementer me miseret Patriarchæ vestri Aristotelis, NN. DD. Candidati, quòd vulgari nimis atque ignobili proficiscendi genere, nempe pedibus eundo, iter facere fuerit coactus, hodièque cogi dicatur. Nam vir optimus rhedam & equos vel non habuit ob rei familiaris inopiam, ut tritus famæ jocus est, vel, si habuit, uti nescivit aurigandi juxtà & equitandi rudis, Lycæoque, non hippodromo, affuetus. Quam ego parentis geminam infelicitatem cùm nolim vobis obtingere, faciam hodierna die, ut & ea, quæ postulastis à me, consequamini, & singulis equum, si qui fortè non habetis, modò velitis ipsi, liceat conscendere, eoque, quà data porta, post indictas litterarum ferias, in patriam, ad parentes, aliave chara discedere. Neque est, quamobrem ita proficisci horreant, qui non callent artem equestrem: equus enim, quem adducere institui, ejus est indolis, & adeo doctus, ut rectore non

egeat; imò eos ipsos, à quibus infidebitur, rectorus sit.

Superi boni, dicet nonnemo, quàm magna hic nobis promittit! ut montes parturiunt, & nescio quid incredibile, Solisque radiis hæc nunc non visum sese edituros minantur! sed haud injuriâ metuo, ut præter ridiculum murem quidquam in lucem erumpat. Nam unde vir ipso, quem irridet, Aristotele pauperior, equos accersat, aliisque inaudita liberalitate, gratis offerat? Ligneos fortè mannulos per ludibrium viritim distribuet, faciétque equites in arundine longa, quales fuimus, postquàm procedente infantia matrum ubera primùm fastidire coepimus. Verùm apage hæc talia crepundia. Non ignoramus etiam equile veteris Ockami, ubi assiduis hinnitibus ingeminatur illud: *Entia non sunt multiplicanda sine necessitate.* Sed iste caballus, cùm strigosissimus sit, senioque adeò fractus, ut vacuum pellem, & malè tectos costarum circulos ægrè circumferat, apud studiosos litterarum, qui non tam equitare, quàm equitandò volare solent, non est equus classicus. Præclariùs haud dubiè nobiscum ageretur, si posteros Pegasi substerneret, cujus tanta apud omnes jam pridem fama atque gloria fuit, ut ejus vel ungulam Poëtarum carmina æternitati consecraverint. Quamvis illo vehi nolim aheneo, vel cupreo, quem Salis-

burgi

burgi sustinet impositus stagno Parnassus equino. Quid? si Incitati, equi generosissimi, nepotes agitandi obtingerent? Fuit ille cornipes Cajo Cæsari gratissimus, eoque in pretio, ut etiam populi Romani Consulem designârit, inque puro puto auro potare, & in ebore pabulari voluerit. Nihil autem vel magis auditu paradoxum, vel ad famæ amplitudinem ad posterum esset illustrius, quàm si olim legeretur in annalibus, progeniem Romani Consulis fuisse equos, quibus Magistri Philosophiæ Salisburgenses in vacationes proficiscerentur.

Verùm parcius nugacia hæc joca, insulse sciole. Seria me loqui, brevi perficiam, ut intelligas. Divinæ stirpis est equus, quem adduco; nec ullus eorum, quos terra gignit, cum eo comparari vel à longè meretur: sive is Arion Adrahti, sive Æthon Luciferi, sive Cyllarus Pollucis, sive Xanthus Achillis, sive Bucephalus Alexandri fuerit. Pascitur in campis cælestibus, ubi æternum ver pinguißima gramina lacteo, melleoque rore indefinenter irrigat. Potat verò fluentia ejus Jordanis, qui impetu suo civitatem Dei lætificare perhibetur. Unde contemnit aquas fluminum, fontiumque terrestrium, avenamque & hordeum, & quidquid equis nostris in pabulum obsipamus, fastidit & respuit: maximè tamen odit in pascendo ingluviem, & ignavam saburram saginati ventris.

tris. Quando lutosas mundi hujatis oras ingreditur, minimè propterea inquinatur: quia ventis, & fulminis alis ocyor per mare & terras, pèrque medios ignes omnia, quæ maculam possint aspergere, incitatissimo cursu transvolat; imò nec ungulâ quidquam eorum attingit. Porro labores non quoslibet, sèque indignos subire sustinet. Nulla profectò ratione unquam adegeris, ut pilentum trahat Paphium, aut glebas rumpat Cyprio aratro junctus; aut jugò scelerum pressus erubescendam molam circumagat. Quantæ verò in hoc alipede ad bella vires, quanti animi sint, quis fandò prodignitate explicet? Dum pugna imminet, tardântque classica, moræ impatiens præfurit, sibique ipse factus tubicen edit hinnitus ceu viva quædam tonitrua. Tum fumans feruet terrore narium, freménsque terram anhelitu sorbet. Cùm deinde hastas intorquet ira; cùm gladios stringit ambitio; cùm faces subdit cupiditas; cùm sagittas invidiæ venenò illitas intentat superbia, ille contra insurgit audentior, & hæc omnia perrumpit, proterit, pessumdat, atque irrita reddit. Illud demum de hoc equo præcipuè prædicandum, quòd neque Inferos horreat, sed congressus cum atro Ditis Alastore, atque Orphnæo utrumque feriat illisis calcibus, inque ultimam Stygiæ paludis algam vitum, fugatúmque abigat; sessorem verò secum

cum unà in astra tollens coelo æternis gaudiis
cumulandum inferat.

Si nondum percipitis, NN. DD. Candidatî,
quid velim in hunc modum deducta jam peri-
phrasi, evolvo Sphyn gem. Quem hætenùs
descripsi equum, pridem suis coloribus gra-
phicè depinxit Divus ille Jobus (a) humanæ
patientiaæ prodigium: éstque, ut verbô dicam,
Divina Gratia: à qua dum quis portatur, suavi-
ter equitat: quemadmodum rectissimè pronun-
tiavit noster Gersenius. (b) Hunc igitur equum
conscendite, si vobis cordi est, ut esse de-
bet, vestra salus, vestra felicitas. Nec fræno
indiget, nec calcaribus cœlestis hic sonipes.
Nam, ut securè vehamini, ipse vos reget non
regendus à vobis. In cursum verò spontè ef-
funditur nunquam lassus; nec ullis se stimulis
impelli patitur. Nunc unicè superest, ut,
postquàm equites Gratiaæ vos institui, Fidem
proliteamini, quæ in itinere præcurrat, pérque
invia & obscura equitaturis facem præferat.
(a) cap. 39. (b) lib. 2, cap. 9.

V.

Belline, an torvi Philosophi præferendi?

QUæ vota vestra disertissimus Orator exposuit, jam multò antè mihi privatim perspecta erant, NN. DD. Candidati. Id nempe contenditis à me, impigri corrivales, ut Philosophiam vobis despondeam, viraginem integrò bienniò quæsitam, ardentissimis desideriis concupitam, summis laboribus exambitam: quemadmodum nuper in examine tres Areopagitæ (quos inter & ego sedi) satís superque compererunt. Statim obsecundabo vestris postulatis, ubi quidpiam admonuero vobis ante pacta connubialia cognitu necessarium; quod tamen nulli vestrùm in mentem venire mihi certò persuadeo. Mater natura non ita vos procreavit (quod ipsi fatebimini) ut omnes vel deformes, ut Therfitæ, vel universi tam pulchri, ut Narcissi, essetis. Metuendum proinde haud vanè, ut Nymphæ, quam prensatis, perinde placeatis: quippe quam ajunt præter morem sui sexûs formæ esse incuriam, atque illis addictiorem, quos Charites odère, torvósque reliquerunt. Quid famæ huic subsit verimonix, paucis inquirò, dum disputo, an belli torvis, vel torvi bellis Philosophis sint antefere-
rendi?

rendi ? Vos sedete arbitri , & quales hîc esse malitis, apud animos vestros pensitate.

Quid ais, cogitabit aliquis. Adeone Philosophiam vel desipere, vel ineptè amare arbitraris, ut deformes Æsopos Ganymedibus præferat ? id quidem nec Musæ cum Apolline, nec parens Aristoteles ; nec recta ratio ullo pacto siverint. Musas certè non decrepitas & lippas anus, aut edentulas, gibberasque Baucides esse, sed virgines, utique non inelegantes & incomptas, vetus est, eaque constans Poëtarum assertio. Apollinem autem ipsum non vulgari-ter formosum esse evincit illud votum apud Maronem :

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Idem quoque Parnassi Præses, ut nôstis, pingitur imberbis, cristatus radiis, formæque semper amabilis ac floridus. Jam verò Aristoteli vestro injuriam consciscitis non facile dissimulandam, quando imaginamini, fuisse, ut alios quosdam priscos Philosophos, formæ negligentem, horridum, impexum atque hispidum. Ille quippe in aula Alexandri minimè inscius elegantiarum, unguentis, speculis, anulis, armillis, splendidisque vestibus semper est usus. Quod si naturam & rationem rectam penitus impexeris, facile deprehendes, ut virtutem, ita & sapientiam in pulchro corpore nescio quid nitere gratius, splendere amabilius, quàm

in distorto, monstroso atque horrido. Quis igitur cuiquam persuaserit, Philosophiam, quæ disciplina longè pulcherrima est, nuptias ambire deformium, nec malle nubere paribus, sui que similibus?

Verùm quàm nullo negotio has telas aranearum dissilent torui sodales, postea videbimus. Interea, ut illorum nunc causæ audientiam faciamus, indignissimum planè videtur, juvenes ad summa quæque natos animi culturam negligere; corpus saginare; formæ elegantiam, quâ nihil vanius, sectari; Philosophos audire & comas fingere ante tribunal speculi, cum speculari oporteret sublimia, & supra vulgi captum posita rerum mysteria. De sexu quidem deterior jam olim, & rectè dictum legi, dum mulier comitur, annum esse. At hodie in effœminatos quoque Philosophos hoc idem convenire res ipsa testatur. Quanti temporis negotium, quantique laboris est, ut Narcisso cuidam vestes concinnè aptentur; ut idem facie niteat; ut bene oleat; ut capillitium (seu verum, seu fictitium) in tergum revinciatur, pulverisque Arabici nivibus obtegatur! Hi tales quantopere à majoribus suis, Sophisque priscæ rubiginis degenerent, quæso, audite. Illi vultus gerebant speluncis, & ferarum latebris haud absimiles, inque profundas valles inediâ cōtinuâ, vigilis assiduus exasciatis, Nihil in eis pulchrū, nihil

nihil nitidum, nihil elegans præter animū. Certè Cleanthes, Carneades, Pittacus, Solō, Democritus, Cebes, præque omnibus Socrates, non micante cuticula conspici, sed virtute ac sapientia clarissimi, cætera torvissimi fuisse perhibentur. Æsopo sextus, quem vocant, sensus, nempe monstrifica struma, guttur circumvallabat. Eidem à tergo clivus surrexerat umbone tam vasto, ut similem vix portet camelus in castris Turcicis. Bianti quoque ejusmodi in dorso cophinum à natura impositum memoriæ proditum est. Chrysippo nasus fuit adeò immanis, atque inusitatae cum magnitudinis, tum longitudinis, ut pedalem propemodum umbram proijceret. Hi tamen omnes, aliique plures maximè deformes, Philosophiæ incomparabiliter plūs, quàm aut speciosus Hylas, aut venustus Protefilaus, erant in amoribus.

Quæ delicati Parthenopæi de Musis & Apolline ex Poëtarum fabulis produxerunt, sinamus esse fabulas. Pars torva veris argumentis nititur. Ad Aristotelem ipsum quod attinet, utique audiverint, aut legerint, scriptum ab illo esse librum *de partibus animalium*. Tantum opus, quod constabat octoginta talentis, Stagiritæ planè nequit dare effectum, nisi brutam Anatomiam exercens secaret ac partiretur equos, cervos, tigrides, leones, aliàque animalia toto orbe quæsita & adducta. Jam quæro,

an Aristoteles eo quoque tempore incesse-
rit molliter vestitus, unguentis delibutus, anula-
tus, armillatus? Minimè sanè. Credidisses
potiùs, si spectatum fuisses admissus, te lanium
in macello videre sordidè præcinctum, atque
inter cruentas ferras, secures, & cultros effuso
sanguine perspersum. Sed neque juvat bellæ
nationis causam, etsi demus, Aristotelem, cum
versaretur in regia Alexandri, usum fuisse ami-
ci, cultûque delicatiore. Cum credibile sit,
id eum fecisse, ut mori serviret Aulicorum cæ-
terorum, nequaquam verò luxûs, aut parùm
virilis elegantia causâ. Charites porrò eidem
favisse non constat; imò deformem fuisse per-
hibent atque gibberum. Philosophiam in com-
pto & eleganti corpore nitere ac spirare quid
gratius atque amabilius, illis duntaxat videtur,
qui mirari solent, quæ rariora sunt, etsi melio-
ra non sint. Quid autem rarius, quàm Philo-
sophia in juvene, quem ob formæ studium in
gynæceo potiùs, quàm in Lycéo versari exi-
stimes?

Fateamur itaque, Philosophiæ chariores es-
se Candidatos vultuosè torvos, quàm mulie-
briter venustos. Cum enim viriliter pulchra
sit, & animos & formas viriles præfert. Verùm
istâ haud dubiè parùm seria jam desinamus, at-
que ad opus ipsum, cuius gratiâ adsumus,
progre diamur.

VI.

Quando, & unde ortus sit mos salutandi sternuentes.

SAlvere vos jubeo, ac prosperè valere, NN. DD. Candidati, haud sanè, quòd existimem, quemquam vestrùm aut hecticâ contabescere, aut phthisi extenuari, aut hydrope distendi, aut podagrâ cruciari, aliòve morbi genere quocunque conflictari: sed ut officium urbanitatis apud homines, dum fortuito sibi occurrunt, vel ex condicòto conveniunt, ubique usitatum non negligam. Quanquam ob mille modos, quibûs mors inexpectata supervenire solet, salutem dicere etiam rectissimè valentibus absurdum esse minimè judico. Cùm legerim non ita pridem, sternutare quoque, quod tamen bonæ valetudinis argumentum esse volunt, quibusdam exitium attulisse. Celebris namque mihi author* est, Romæ olim pistorem quempiam (ut alia exempla non memorem) posteaquam ter ac vicies continenti spiritu sternuisset, vigesimo quarto sternutameto expirâsse. Qui eventus, aliique similes animum injecerunt inquirendi, unde sit, & quando in mores introductum, ut sternuentem, cùm audimus, honorificè salutemus, utque id eidem bene cedat ac vertat, nos cupere, officiosè

ficiosè contestemur ? In qua gemina quæstione pertractanda dum Academicis , quos prensatis, honoribus præludo , benevolam à vobis audientiam mihi polliceor.

Si Carolo Sigonio , viro in paucis quidem erudito , fidem haberemus , tota quæstio videretur resolutu facilis. Ille enim non modò causam affert, unde coeperit, sed etiam tempus designat, quo coeperit consuetudo salutem sternuentibus impertiendi. Namin Historia rerum Italiæ (a) dum annum versat quingentesimum nonagesimum, quo summum Pontificatum gerebat Gregorius Magnus, „indies, inquit, „magis pestilentia sæviebat. Ad cæteros autem casus, quibûs homines foedè passim absumebantur , hoc etiam mali accesserat, „quòd multi, cùm sternutarent : alii, cùm oscitarent, repentè spiritum mittebant. Quòd „cùm sæpiùs eveniret, consuetudo inducta est, „quæ nunc etiam observatur, ut sternutantibus salutem precandò, oscitantibus signum „Crucis ori admovendò præsidium quærerent. „Quibus rebus permotus Gregorius ad cætera „cælestis iræ piacula postero anno religiosam „in die Resurrectionis supplicationem instituit, „atque solemni pompa sanctam Dei Genitricis imaginem extulit. Ecce vobis ex Historia non modò causam, sed etiam annum ortæ consuetudinis sternuentibus bene precandi. Verum

rùm Sigonium, eósque omnes, qui morem hunc deducunt à Gregoriani temporis pestilentia, atque hanc illius causam reddunt, egregiè hallucinari, anteriorum seculorum monumenta curiosiùs excutienti plusquàm manifestum efficitur. Nam primo Luc. Apuleius trecentis minimùm annis Gregoriò antiquior in Metamorphosi commemorat, juvenem ab uxore fullonis intra cratem, linteis ac velis obtectam fuisse absconditum, indicióque sternutamenti proditum. Cùm enim mulier, ut ipse narrat, cum marito mensæ accumberet illis latebris vicinæ, juvenem vehemens, eaque crebra sternutatio corripuit. Fullo initiò existimans uxorem sternuere, usitatâ verborum formulâ ei salutem precabatur. Sed cùm ille iterum, iterúmque fortissimè sonaret, tandem suspicatus, quod res erat, surgit de mensa, dimovet integumenta, & infelicem procum protrahit in medium. Ex qua Apuleii seu fabula, seu historia, utique manifestum est, jam ejus tempore sternuentes salutari solitos. Nulla proinde veri specie dicitur, Pontifice primùm Gregorio hanc consuetudinem esse inductam. Quod idem præterea luculentè comprobatur illud de Tiberio Cæsare, quem, dum curru vehabatur per urbem, sternuenti honorem habuisse, sibi que sternuenti ut ab aliis haberetur, exegisse, Plinius in historiis (b) scriptum reliquit,

quit. Imò, ut supra ætatem Tiberii quoque regrediar, ipse parens vester Aristoteles in Quæstionibus Problematum (c) jam laudavit urbanitatem sternutamenta venerantium, atque sternuentibus bene augurantium. Nequaquam proinde tempore primùm Magni Gregorii eadem emanâsse, sed multò antè viguisse dicenda est.

Quod cùm ita se habeat, nec putē de tempore, quo mos hic cœpit inolescere, aliquid probabile à quoquam affirmari posse, ad causam, cur sternuentes salutentur, reddendam convertor. Sternutamentum, ut ex Philosophis describitur, est motus cerebri humorem supervacaneum expellentis adminiculò aëris per nares attracti. Sternuimus igitur, cùm humor atque aër ex cavo capitis foras erumpit: quod fit cum sonitu; quia non nisi per angustias patet exitus. Ajunt autem hanc talem expirationem esse salutarem; eamque Aristoteles indicium valetudinis appellat, quo significetur, caput bene valere, & posse concoquere. Tunc enim excitari solet sternutamentum, quando calor capitis humorem, aëremque inclusum superat tanquam fortior. Imò idem Philosophus inter arcana Medicorum illud numerat, eos, qui gravi morbo decumbunt, excitandos esse, ut sternutent: id nisi valeant efficere, omnem spem salutis decollâsse. Sternuere proinde ac vale-

re

re sese comitari, & naturali quodam nexu esse foederata videntur. Verùm, ut non inficiemur, hoc genus commotionis ex una parte esse argumentum valetudinis; ex altera tamen fit, cùm humoris adhuc plusculum capite concludi significet, ut & indicium morbi habeatur omnium fermè judiciò, & apud aliquos planè inter morbos referatur. In cujus rei confirmationem commodùm occurrit, quod de populis quibusdam Mesopotamiæ memoratur. Hi, quemadmodum in conviviiis antè non bibunt, quàm Sacrorum Antistes ductâ in Crucis formam dextrâ signet poculum; ita, si sternuerint, eodem salutaris Crucis signò lustrari se faciunt. Nempe ut morbus, quem in capite adhuc judicant residuum, vi sacræ ejus precationis, manusque potentis imperiò dispellatur. Atque ex his facilè jam conficitur, causam salutandi sternuentes esse geminam. Cùm enim sternutamentum & salubre sit, & salubritatis adhuc aliquid deesse significet, sternuenti meritò gratulamur, quòd ei quidpiam salubriter evenerit, & salutem precamur, quòd adhuc aliquid desideretur ad plenam salubritatem necessarium. Utrumque autem hoc officium urbanitatis simul exhibemus, dum eundem consuetis benevolentia significationibus salvere jubemus.

Habetis jam, NN. DD. Candidati, quæ de proposita quæstione disputare institueram.

Quæ

Quæ si animos vestros non reddunt quietos, sed meliora expectâstis, vobis persuadere debetis, primos homines, ac majores nostros non omnium, quæ aut sanxerunt, aut instituerunt, aut in mores induxerunt, causas edidisse posteris: ut proinde, cur hæc aut illa voluerint, ut plurimum per conjecturas tantum divinare concessum sit. De tempore, quo cœpit consuetudo sternutamenta salutandi, illud saltem certum est, Pontificatum Gregorii Magni eo longè esse posteriorem.

* Strada in Prolus. Acad. lib. 3. prælect. 4. (a) lib. 1. (b) lib. 28. c. 2. (c) Sect. 33. Probl. 7.

VII.

Ecquod genus Musicae in toto Romano Imperio præ cæteris audiri oporteret?

ET si privatim ignotus mihi es, N. D. Candidate, tanti te tamen facio, ut vel tactis aris jurare auserim, tua postulata esse æquissima. Ecquis enim cogitare, ne dicam, persuadere sibi possit, Salisburgense Facultatis Juridicæ Synedrion, viros integerrimos, & vindices omnis æquitatis totâ Europâ celebratissimos, aliquando commissuros, ut nostræ Universitati Candidatum sistant Academicis honoribus

ribus maſtandum , qui id non cumulatè mereatur? Quare tantùm abeſt , ut id , quod flagitas , conferre tergiverſer , ut etiam quanto-
cyùs te voti ſim damnaturus , quamprimùm ſolemni inaugurationi tuæ , cui me vides jam accinctum , brevi quadam quæſtione , ut apud nos in more poſitum eſt , præluſero. Quæro autem , diſceptoque ea , quæ mihi familiaris eſt , compendiaria ratione differendi , quo genere Muſicæ univerſum , quod Germani tene-
mus , Romanum Imperium nunc maximè delectari oporteret? Quod ſi aut tu , aut aliqui eorum , qui adeſtis , fortè miramini , me hominem Muſicæ prorſus ignarum de Muſica loqui inſtituiſſe , cogitandum erit , eos , qui Muſicam non callent , de Muſica quidem vix aptè diſſerere , non tamen ineptè fortaffis , ſomniare poſſe. Audi ſis igitur ſomnium , ſeu dormientis ſeu vigilantis , quod phantaſiam meam non ita pridem mirificè exercuit.

Fortè earum rerum , quas de ſtatu noſtri Imperii ſeu legeram , ſeu narrari audieram , cogitationibus involutum arctiùs , quàm ſolebat , ſomnus complexus eſt : cùm Morpheus altum dormienti theatrum aperuit longè amœniſſimum. In aula ampliffima , ſolióque magnificentiffimè effulſo Regina ſedebat. Matrona erat priſca majeſtate venerabilis , quàmque vultus exercitatus , & forma maſculam inter , fœ-

mineámque dubia heroinam esse manifestò indicabat, eámque nostram esse Germaniam facilè licebat conjicere. Proceres & turba palatina dextrâ, lævâque circumfusi geminis ordinibus conclave impleverant. Tum atrienfis acceptò, quod noverat, signò, bifores valvas diduxit. Introgressi sunt longo agmine diversissimi Musicæ gentis artifices suam singuli artem, studiúmque Reginae probaturi. Aderant autem Thebanus Amphion, & Thracius Orpheus, & Lesbius Arion, & alii præterea fidicines, tubicines, tibicines, oscines, fistulatores ac flatores propè innumeri. Primus omnium Amphion Dominam ritu patrio decenter veneratus auream testudinem movere exorsus est, scitâque manu chordas animare; plenis dein fidibus, suavissimè concinere. Demulsi nobilis cantus universam aulam, ac præsertim Reginam, quæ maximè optabat, ut, quemadmodùm sonò lyrae hujus Thebæ quondam conditæ fuissent, ita nunc arces, vici, ac oppida sua, seu bello antehac Gothico, seu turbine nuper eversa ex ruderibus suis resurgerent. Postquam satis diù aures tenuit ea numerorum nectarea promulsis, Orpheo locus canendi est datus. Verùm huic ipsa, ne diutiùs audiri posset, artis mirificentissima peritia obnuntiabat: vix quippe unam alterámve chordam paterni barbiti plectrò irritare coeperat, cum continuò
sub-

subfilire solium; tripudiare sellæ; titubare parietes, & periculum esse, ne palatium univ-
sum, ut olim in Thracia rupes & sylvæ, vi Di-
vini carminis sedes suas cogeretur relinquere.
Cœptis proinde destitit, invitus quidem, om-
nium tamen, qui aderant, communi metu com-
pulsus, tametî vel maximè audiri mereretur.
Arion dehinc citharâ personat auratâ, vocém-
que, manúmque fidibus ita eleganter artem-
perat, ut, quidquid olim inter delphinas luse-
rat, non modò æquet, sed etiam superet, Re-
ginámque non mediocriter oblectet. Post-
quàm iste desiit, Misenus,

quo non præstantior alter

Ære ciere viros, Martémque accendere cantu,
Martio fragore in morem classici, quantum
potuit tuba capere, concrepuit. Facile appa-
rebat, heroicis Germaniæ auribus id gratum
accidere. Vehementer ea res ussit recentiores
quosdam cornicines, qui revolutum in spiras
metallum * inflare, atque sylvestre quid reso-
nare assolent. Quocirca æmulatione fervidi
artis suæ specimen quantocyùs edere gestie-
bant. Verùm, ut nacti sunt eam sortem, tam-
etî buccis minimè parcerent, illos Reginae vul-
tus, qui Miseno, sociisque arriserant, nequa-
quam impetrarunt. Displicuit nempe, nescio
quæ, peregrina & barbara raucedo. Quam
ut emollirent, secti quidam oscines ac teneri

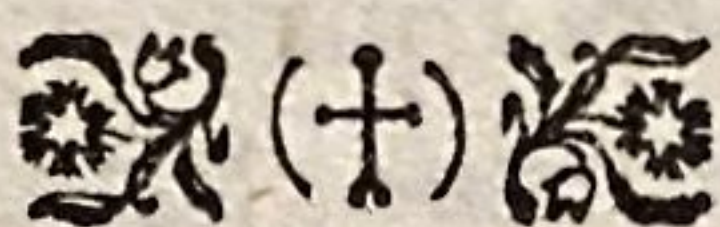
spadones audiri flagitârunt. Sed nec isti, quam speraverant, retulêre gratiam: Regina quippe, tametsi foemina, fractas eorum voces & effœminatum cantum vix non apertè fastidiit. Post hæc ignotus quidam hospes cum longissima chely processit in medium. Ea collum habebat summa gracilitate extenuatum, ventrem vix ullum, & unicam duntaxat chordam, eamque oppidò crassam, sibi superinductam. ** Quam ubi fidicen non molliori pectine humi partim jacentem, partem erectam coepit agitare, tanto machina, tamque rauco strepitu insonuit, quantum vix ederent centum anseres, si simul altissimè clangerent. Unde & factum est, ut vehementissimus ille stridor mihi somnum discuteret.

Ut evigilavi, mihi que totus fui redditus, cogitare coepi, unicè optandum esse, ut tale Monochordum (genus Musicæ quantumcunque inamoenum & raucum) in omnibus præcipuè resonet Imperii Romani provinciis. Unius quippe, ejusque rectæ Fidei, si cæteris prævaleat, & unius chordæ beneficiò multorum concordiam conciliari. Germaniam, terrarum fortunatissimam, gentemque fortissimam, ac toti orbi formidabilem à veteri probitate atque gloria plurimùm descivisse: neque aliam ejus rei causam reddi posse veriore, quàm sublatam, eversamque harmoniam animorum,
ex

ex quo tempore aliis fidibus sonare cœpit Lutherus ; aliis canere Calvinus ; aliis ludere Zvvinglius , aliique rursus aliis & aliis. Quàm beatam fore rursus universam patriam , si quis illi Deus pristinam illam ac genuinam unius chordæ simplicitatem restitueret ! Fieri autem nulla ratione posse , ut testudines adeò dissonæ in unam aliquam symphoniam attemperentur. Nam facilius efficiendum , ut fides ovillæ ac lupinæ consonent in eodem barbitō , quàm fides sectarum tam multiplex & fides orthodoxa in una vera Dei rectè concinant Ecclesia. O igitur redeant illa aurea tempora , quibûs abdicata tam confusa , discordique multitudine una sola Fides omnium Germanorum aures atque animos habeat attentos !

Hæc talia mea , omniûmque piorum vota tu quoque pridem conceperis , N. D. Candidate , imò mox opere ipso comprobabis , dum unam Fidem Romanam , cæteris omnibus reiectis , ducere ad gloriam sempiternam , atque ad salutem esse necessariam profiteberis. Quod ut facias , sancta nunc jubet Mater Ecclesia.

* *Wald-Horn.* * * *Trompeta marina.*

VIII.

*Præstetne ex paupere fieri divitem ,
vel ex divite pauperem?*

MArgaritam invenisse Baumburgi te audio, N. D. Candidate, dumad ius id loci dicendum fuisti designatus. Ades igitur, ut gemmæ huic anulum, palamque compares. Neque existimas convenire, ut alia ratione, quàm per gradum Juridicum, tribunal conscendas. Ad me quod attinet, consiliis tuis atque desideriis minimè obnitar: præsertim, cum non lateat, te postulare æquissima, & Jurium cognitioni, quâ insigniter imbutum te esse in exantlato examine satis superque demonstrasti, citra controversiam debita. Eam tamen, antequàm ad rem ipsam progrediar, dabis veniam, ut brevi quadam quæstione præludam, disputémque, utrum sit præstabilius, ex paupere fieri divitem, an ex divite pauperem? Neque credo, istud inquirere à tuis rationibus esse alienum. Aut enim jam dives es, aut fieri cupis, aut, si non cupis, & tamen fies, esse non recusabis.

Quàm frivola hæc quæstio, dicet aliquis, & omni disputatione vacua! Quasi verò non ipse humani generis, ac propè omnium rerum sensus,

sus, si fas est dicere, secundum partem alteram jam pridem pronuntiaverit; imò quotidie pronuntiet. Consule muta, quibus vivimus atque utimur, naturæ elementa, & quid de re proposita, si loqui possent, nos docerent, clarissimè perspicias. Deprehendes ignem initio sub modico cinere, parvâque scintilla abditum, ut flammarum inopiam exuat, vicinam quamlibet materiem carpere, ac paulatim serpendo eò usque propagari, ut Volcano superante domos in vastissima incendia diffundatur. Experièris aërem intra terræ cava locorum angustiis laborantem, ut laxius obtineat spirandi spatium, oppida, urbes ac mœnia cum turribus evertere, atque in apertum prorumpere. Animadvertes fluvios in principio exiles, undarumque modicos totis viribus ad incrementum properare, tantis paulatim auctibus, ut aggeribus & molibus coërcendi sint, pontesque indignentur Araxes. Videbis terram ob hyemantis cœli injurias nudam & investem redeunte Vere in herbas, in flores, in fructus progerminare, abstersoque brumæ squalore amissas cultûs, mundique sui divitias omni conatu recuperare. Homines autem (ut ad istos descendamus) sive singuli, sive populi universim, Deum immortalem! quid non agunt, quidve non patiuntur, ut è tenui censu atque fortuna ad opes & potentiam provehantur! Qui vetus

illud Romanorum imperium condere aggressi sunt, pauperes erant pastores, seu prædones potius, qui paupertatem suam pertæsi, inq̃ u-
nam civitatem coaliti industria, legibus, forti-
tudine bellica eò rem deduxerunt, ut postero-
rum dominationi vix unus terrarum orbis suffi-
ceret. Respublica Veneta (quàm hodie opu-
lenta!) exulibus, quos metus Attilæ patriam,
suâque omnia relinquere coëgerat, sua debet
primordia. Batavorum potentiam atque di-
vitas nemo non admiratur. At multò magis
admiratione dignum est, eorum Rempublicam
atque ditissimam libertatem paucis aliquot e-
gentium piscatorum familiis constitui cœpisse.
Quale utique nihil sive illis, sive aliis unquam
venisset in mentem, si rerum angustias, in qui-
bus eos fortuna initiò collocaverat, copiâ &
opulentiâ optabiliores esse judicâssent.

Verùm alius hæc contra, aliâque plura, quæ
afferri in medium haud dubiè possint, fortiter
regefferit, ea tanti non esse, ut quemquam,
qui verè sapiat, ita commoveant, ut non cen-
seat esse præstabilius post divitias in paupertatis
castra transfugere. Neque defugiendam esse
conditionem certaminis, tametsi exemplis sit
agendum. An non Crates Philosophus, mul-
tisque alii opulentissimi divitias contempserunt;
imò abdicârunt, & rejecerunt? Et quidem Cra-
res, cùm aurum in mare projiceret, pessum ite,
dixit,

dixit, malæ cupiditates : ego vos mergo, ne ipse mergar à vobis. Putavit námque vir sapientissimus, non ita convenire inter divitias & virtutes, ut eas simul possidere posset. Sed relicta profana antiquitate veniamus ad Christiana, & haud paulò majora canamus. Itaque ex innumeris nostris divitiarum contemptoribus tres dabo in medium, quorum judiciis ex opulentissimis quoque mutati in pauperes nihil pro se majus desiderare possunt, nihil illustrius. Primus esto Henricus, ille Cæsarum & sanctimoniâ & sceptrô Maximus. Quem, cùm & res publica, & privata florentissimo statu esset, adeò fortunæ suæ satias cepit, ut planè divorcium cum illa meditatus scripto libello, verbisque conceptis in Divi Vitoni Cœnobium (quod est nostræ in Lotharingia familiæ) admitti petiverit ab Abbate Richardo, intérque Monachos & ipse Monachus, posito diademate, totum invisæ majestatis splendorem cucullô obnubere. Verùm Richardus voti non damnavit facile prospiciens, eam tum orbi terrarum columnam citra concussionem, aut omninò supremam ruinam subduci non posse. Sanctissimo conjugii sanctissimam conjugem Kunegundem adjungo. Hæc post mortui Henrici parentalia integrum annum castissimè acta, quicquid possessionum habebat reliquum, Ecclesiæ Frisingensi addixit. Positâ deinde palàm coronâ, purpurâque, pul-

lam Monacharum nostratum vittam, quam suamet manu sibi consuërat, sumpsit, eâque caput velata Babenbergæ* in sacro Parthenone, quem ipsa quondam exstruxerat, paupertatem etiam edito voto professâ est. Quam ad ultimum usque vitæ halitum adeò coluit studiosè, ut animam agens in cilicio domesticos, à quibus funebrem apparatus comportari videbat pristinae fortunæ, quàm conditioni præsentī convenientiorem, inter mortuis vocibus dehortaretur, Actum agitis, inquit, dum Reginam sepelire molimini, quam ego ante annos jam quindecim sepelivi. Creditisne fore, ut aurum deceat mortuam, in quo vivens mihi displicui? An fortè periculum est, ne Christus aspernetur velut ignotam, nisi videat morientem in purpura, cùm ipse in Cruce mortuus sit nudus? Tumuler amicta, ut modò sum. Sic Deo, sic Henrico placeo. Ex eremo tandem advoco Petrum Moronum, quem unum post hominum memoriam divitias paupertati maxime posthabuisse existimo. Is, cùm ob singularem, cunctisque celebratam vitæ sanctimoniam à purpuratis Patribus in Cathedra Petri collocatus Summo in terris Sacerdotio, eoque ditissimo, potiretur, illud generositate antea nō audita post aliquot menses ultrò abdicavit, seque nemoribus ac pristinae rerum indigentia restituit. Atque his trium exemplis,
ut

ut omnis alia probatio desit , rectè concludi potest , quàm sapienter & è salute sua agant , qui spretis , reiectisque , quas possident , opibus , pauperes quàm divites esse malunt.

Tuo nunc arbitrio relinquo , N. D. Candidate , alterutri partium accedere , vel neutri suffragari. Ad me quod attinet , si tua conditione esset vivendum , neque divitias optârim post paupertatem , neque paupertatem post divitias ; sed media quadam fortuna essem contentus. Opes quippe , cùm nimix sunt , ipsa magnitudine sua eos , à quibus habentur , sæpenu-merò evertunt. Certè antiqua Roma multò erat felicior , quo tempore Fabricius ad Pyrrhi legatos dixit , se malle aurum habentibus imperare , quàm aurum habere , quàm fuit ævò Pompeii Magni , quando in annuis censibus octuaginta milliones numerabat. Paupertas autem , dum degenerat in ultimam egestatem , in omnia scelera non rarò præcipitat. Illum denique credo esse felicissimum , qui ita pauper est , ut etiam nihil habenti nihil desit.

* Raderus in Bavar. Sancta. Volum. I. fol. 109.

IX.

*An Cæsar Romanus tempore Christi
Servatoris à Judæis jure tribu-
tum exegerit ?*

SI pax, quam hoc tempore sollicitè potiùs expectamus, quàm certò speramus, justa erit, N. D. Candidate, reddere oportebit, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: si pia quoque, ut decet Christianos Principes; reddere pariter oportebit, quæ sunt Dei, Deo. Quibus hic, quibus ille juribus res suas repetant, neque hujus loci est inquirere, neque meum; quippe hominis, quem privatae vitæ rationes jam pridem Reipublicæ abdiderunt. Aliud tamen ea, ad quam allusi, Christi sententia, & ad præsens institutum accommodatius suggerit consilium, breviter nempe disceptandi, jurè-ne, an injuriâ tributum, de quo tum Pharisæi & Herodiani quæstionem illi moverant, Romanus Cæsar, qui tum fuit Tiberius, à Judæis exegerit? Tu modò, cujus res agitur, N. D. Candidate, etiam hanc moram Academicæ Prolusionis, postquàm alias plures jam devorasti, Juridicam Lauream patere antecedere.

Cùm omnibus, qui rectè sapiunt, persuasissimum

simum esse intelligam, veris Principibus à populis subjectis tributa deberi & vectigalia, instituta quæstione nihil ad decidendum esset facilius, si satis constaret, Cæsarem Romanum, illis saltem annis, quibus Servator Noster etiamdum mortalis versabatur in terris, regnum Judaicum iustò, legitimòque imperiò obtinuisse. Sed nempe argumenta hoc idem tum inficiandi, tum affirmandi negotium minùs expeditum reddere videntur. Qui inficiantur, in hunc modum ex veteri Judæorum historia disputant. Primus Romanorum Ducum, qui Judæam subjugavit, Pompejus Magnus fuisse perhibetur. Occasionem ejus rei gerendæ discordia duorum fratrum Hyrcani & Aristobuli præbuit. Nepotes hi erant Simonis Pontificis (qui fuit frater Judæ Machabæi) deque principatu & Pontificatu Judææ acriter inter se contendebant, scissis in contraria studia optimatibus, ac populo, aliisque huic, aliis alteri adhærentibus. Cùmque finis ejus civilis dissensionis nullus prospiceretur, placuit accersere Pompejum in vicina Syria cum exercitu agentem, ut litis tam ambitiosæ arbiter esset, latâque sententiâ controversiam componeret. Venit: sed malo exitiali partium ac gentis universæ. Nam licèt Hyrcano Pontificatum adjudicaverit, atque permiserit, principatu tamen & ipsum & fratrem exclusit, eumque ad Ro-

Romanos translatum Antipatro Idumæo , parenti Herodis Ascalonitæ , gubernandum attribuit. Indignum hoc fuisse , & planè iniquum Pompeii facinus , neminem esse arbitror , qui non intelligat. Invitatus fuerat à fratribus ac rogatus , ut domesticas eorum lites dirimeret ; ut arbiter sederet ; ut de principatu , qui citra controversiam alterutrius erat , jus diceret. At ille per summum nefas utrumque jure suo evertit , & Romanæ magnitudini eam Judaicæ dominationis laciniam quacunque ratione adjiciendam esse putavit. Sanè , si hoc fuit non libidine dominandi , sed æquo jure Judæam occupare , atque obtinere , pari ratione dici poterit , Turcarum quoque tyrannum justè & legitimè potiri ditionibus Christianorum Principum , dum à dissidentibus inter se in opem vocatus neutri benè consulit , sed utrumque evertit , sibi que subjugat.

Verùm , qui penitiùs rei gestæ seriem inspexerit , is & causam Romanorum probabit , & factum Pompeii minimè reprehendet. Pompejus namque officiò arbitri rectè functus , auditis partibus , secundùm Hyrcanum , ceu senio-rem , pronuntiavit , eique & Pontificatum & Principatum , ut par erat , adjudicavit. Quod cum graviter ferret Aristobulus , ut fratrem utroque exueret , Hierosolymam , caput Judææ , cum factionis suæ hominibus , impositò mili-
tum

tum præfidiô , infedit , Hyrcano & Romanis ex æquo hostis infestus. Quare Pompejus admoto exercitu Hierosolymam vi expugnavit , & Romanæ Reipublicæ subjecit , idque consensu Hyrcani sêque suâque Pompejo ultrò tradentis : quippe qui facilè advertebat , neque ad urbem , neque ad principatum retinendum sibi vires suppetere contra fratrem , hostesque externos undique imminentes. Hyrcani consilium stabilivit assensus optimatum , eorumque omnium , qui auctoritate , gratiâ , & rerum usu potiores erant inter Judæos. Cùm enim viderent , Rempublicam Judaicam , nisi Romani obtinerent , intestinis dissensionibus foedè dilaceratam planè collapsuram , maluerunt subesse populo terrarum domino , quàm fratribus semper discordibus , & inter privata odia in publicam omnium perniciem quotidie digladiantibus. Cum Romanis præterea faciebat diuturna Judææ possessio , quæ sola quoque , si cætera , quorum meminimus , defuissent , legitimos dominos declarare potuerat. Cepit Hierosolymam Pompejus ante Christum natum sexaginta tribus annis , M. T. Cicerone & Cajo Antonio Consulibus : his annis si addas triginta tres , quibus apud nos vixit Servator , & quorum ultimo super tributo Cæsari reddendo interrogatus est à Pharisæis , habes spatium nonaginta sex annorum , quo toto Romani Judæam

am

am pacificè, Judæis tacentibus, tacitéque consentientibus tum possederant. Ex quibus planè conficitur, regnum illud etiam jure præscriptionis, ut vocamus, eo tempore Romanorum fuisse. Itaque Phariseis, qui post centum ferè annos, ac serò nimis de jugo sibi, ac popularibus suis injecto disputabant, ostendendum incubuit, Romanos provinciam nullo jure obtinere, malâque fide, & subjectorum ingratis possidere: quod quidem illi ostendere nulla ratione poterant. Illa quoque Christi sententia, quâ jussit reddi Cæsari, quæ erant Cæsaris, hanc partem affirmantem magnopere confirmare videtur. Quid enim intellexit Servator eorum nomine, quæ erant Cæsaris, nisi tributa, de quibus à Phariseis fuit interrogatus? jam verò, si tributa, quæ reddi oportuit Cæsari, fuère Cæsaris, in Cæsare fuit legitima potestas ea imperandi: quæ sanè non competit tyrannis, sed veris tantùm atque legitimis Principibus. Quare omnibus in quæstione præsentī rectè pensatis, Romanum Cæsarem tempore Christi à Judæis tributa & vectigalia jure exegisse affirmandum est.

Plura dicere de quæstione instituta, N. D. Candidate, neque vacat, neque necesse est. Tuum nunc esto dispicere, eccui partium malis accedere. Meum verò est tandem aliquando

do tibi reddere, quæ tua sunt jure citra controversiam optimo. Quod ut rectè atque ordine præstem, redde Ecclesiæ, quæ sunt Ecclesiæ, & ex ejus præscripto Fidem Orthodoxam profiteri.

X.

Quisnam nuperò bellò obtinuerit, quid quid voluit obtinere?

QUàm multi quotidie multa sperent; pauca verò eorum, quæ sperant, & sæpe nihil, obtineant, te minimè præterit, N. D. Candidate. Ita spes alit agricolas: hinc arant, occant, ferunt. At quoties, dum metendum esset, aut grando stravit segetes, aut infelix in eis lolium & steriles dominantur aristæ? Spes lucri mercatores trahit ad nundinas. Sed multoties vel pauca emuntur, vel non tanti emuntur, quanti ipsorum interest. Milites ad signa vocat vel spes prædæ, vel etiam gloriæ, dum animos gerunt generosiores. At sæpe adversus Mavors omnia unico ictu intercudit. Viros doctos ad docendum & scribendum impellit spes famæ & plausus. Hinc nullus apud eos finis legendi, vigilandi, lucubrandi, commentandi, chartis impallescenti. Sed quis ignorat, quàm sæpe hi tales votorum irriti cum vanno, vappa, & fumo dimittantur? Nuperi

R. P. Bab. Prolus. Academ. D por-

porrò belli exitus, quemadmodum partium expectationem ultra decennium acerbè torfit, ita plurimos spebus, nescio quibus, inflatos vehementer fefellit atque delusit. Quæ mihi res, homini quantumvis similium non multùm curioso, his diebus cogitationem iniecit in hodiernæ inaugurationis prolusione indagandi, quisnam eorum, quorum interfuit bellum hoc fuisse cœptum, gestum, continuatum, ac denique finitum, obtinuerit id omne, quod initiò obtinere decreverat? Arbitrare tecum, N. D. Candidate, quæ super hoc argumento breviter differam. Obtinebis postea, quidquid à me cupis obtinere; idque haud paulo certiùs, quàm si Consulatum prensâsses in campo Martio.

Summi in Europa Principes non pares, nec easdem ad arma eundi causas habuerunt. Mihi quidem minimè obtigit introspicere arcanorum consiliorum diphtheras: attamen ex iis, quæ aut legi interdum, aut famâ accepi, citra fugillationem cujusquam super his rebus innoxie sermocinari non arbitror esse penitus inconcessum. Tres Augustos Cæsares nostros, sub quorum imperio bellum exortum, gestum, & finitum est, ut tantas dimicationes susciperent, neque impulit malesuada ambitio, neque incitavit aliena rapiendi cupiditas, sed Hispanicæ Monarchiæ regna, provincias, ac ditio-
nes

nes jure quovis optimo ad se devolutas, suis & foederatorum armis asserendi, atque vindicandi necessitas adegit. Verùm immensis sumptibus, quibûs bellum stetit, maximisque præliis & victoriis, quæ reportatæ sunt, procul abest, ut obtinerentur, quæ credebantur obtinenda. An nihil vindicandum superest in America, nihil in Africa, nihil in Hispania, nihil in mari Tyrrheno & mediterraneo? profectò plus incomparabiliter, quàm vindicatum esse videmus. Romani Imperii Ordinibus placuit belli societas, quòd spem concepissent, multò quàm antehac firmiorem, fore, ut junctis viribus suis procul confinibus arceretur nimiùm vicina Gallorum potentia, útque redderetur Argentoratum, & Imperii Circuli, ut vocantur, partim avulsi, partim laceri, suo rursus corpori integri necterentur. Sed quis ignorat, hanc spem decollasse, & multis modis elusisse hiantes? Jam verò de Rege Galliarum atque Gallicis, quas ob causas bellum gesserint tam grave & diuturnum? si quæstio instituatur, promptè respondebunt, qui nôsse solent, quæcunque Junoni in aurem dicit Jupiter, mirum non esse, quòd gens suapte indole quietis impatiens, & Austriacæ domûs æmula hanc talem invisæ magnitudinis progressus sufflaminandi rationem iniverit. Regem quoque committere non potuisse, ut nepoti suo non conservatum iret,

quæ eidem antea tam operosè acquisiisset. Jam dic mihi: omniàne Galli aut retinuerunt, aut effecta dederunt, quæ initiò belli retinere, aut effecta dare constituerant? minimè gentium. Ut enim plura missa faciamus, constat, eos regnum Sardoum, etsi haud dubiè voluerint, nequaquam seu sibi, seu alteri, recupèrâsse. Regnum Neapolitanum Austriacis armis expulsi amiserunt. Mediolano præterea, totâque Insubriâ post acerrimas dimicationes excedere coacti sunt. Accedit, quòd fœderatorum expectationibus, quas magnificis promissis inflaverant, satisfaciendi facultas eis sæpius erepta sit; imò nec hodie suppeditet. Sed nunc in Angliam, & toto divisos orbe Britannos veniamus. Anna Regina præter alia in Francia devicta veterem senatûs Parisiensis, & antehac Regibus formidatam auctoritatem restituere; exules Hugonóttos in patrias sedes revocare; religionis autonomiam toto regno invehere constituerat. Quam animi destinationem si opere perfecisset, ne illa orthodoxæ Religionis atrocissimam cladem, & nullis unquam lacrymis pro dignitate deplorandam intulisset. Enimverò quilibet, dum positis partium studiis rem æstimat penes momenta humanis altiora, citra dubitationem judicet necesse est, præstabilius fuisse futurum, & incom-

pa-

paabiliter optabilius Galliam vincere, & manere orthodoxam, quàm vinci, victamque rursus tradi Calvino, & ab hæresi duci in triumphum. Verùm Anna, tametsi sæpe victrix, antè bello se subduxit, quàm tale quid perficeret: quod omnes boni meritò gratulentur. Lusitanos præter aurum Britannicum in foedus traxerit spes vel adiucendi suis ditionibus insignem aliquam ex Hispanicæ Monarchiæ populo laciniam; vel recuperandi, quæ amiserunt in India, si Batavi ex aliqua pactione quid cederent. Sed horum eos votorum damnatos esse nondum audivimus. Idem verò Batavi, cùm bellum eis secundissimis successibus procederet, omne Hispanicum Belgium, quin & beatam illam Americam cum argenteis Peruviam montibus spe & expectatione devoraverant. Cassam tamen atque irritam hanc eorum cupiditatem eventus reddidit. Quid ego jam de illis dicam, qui vel Ducatum Mediolanensem, vel Lucenburgensem, vel alia potentiae incrementa hoc bello sibi proventura pollicebantur? an non satis, superq; manifestum est, Fortunæ placuisse jocari, & magnis Principibus splendide illudere?

Hæc talia dum animo hætenus volvi & revolvi, affirmare non potui, quemadmodum nec hodie possum, quemquam mortalium Principum hoc bello obtinuisse, quidquid voluit

obtinere. An ergo nemo obtinuit ? Neque hoc asserendum est. Deus obtinuit, solus, inquam, Deus Optimus Maximus obtinuit, quidquid voluit obtinere. Quod facile declaro. Voluit Ille ostendere, quàm nihil valeant adversus voluntatis suæ decreta humanæ providentiæ consulta & inventa : ostendit. Voluit demonstrare, se unum esse *Regem Regum* & *dominum dominantium* ; sua esse sceptrâ, sua regna & imperia : demonstravit. Voluit punire ambitionem, superbiam, fastum, insolentiam, aliâque hominum crimina infinita : punivit. Voluit docere, non esse sapientiam, non esse prudentiam, non esse consilium, quod prævaleat contra se : docuit. Ille unus igitur, qui solus, quidquid vult, potest ; in cuius nutu omnia sunt posita ; cuius Providentia nunquam fallitur ; ille unus, inquam, hoc bello obtinuit, quidquid voluit obtinere. Et hoc satis est.

XI.

An pueris hodie permitti posset expeditio bellica in Turcas?

RUde donari petis adhuc ante ferias Dei natales, N. D. Candidate Rudeferia. Nempe pugil es, qui in palæstra litteraria per crebra certamina demum lassatus arenâ excedere statuisti. Neque me latet, quàm multùm sudaveris atque alseris terrâ jactatus & altò, donec revulsis, quæ eluctari cupienti sæpe obstabant, repagulis, in lucem præclaræ doctrinæ emergeres. Tuomet profectò, si quis alius, experimento didicisti, Deos, ut cætera omnia, ita & honores Academicos nonnisi labore vendere. Quorum amarum corticem cùm in nupero examine strenuè fregeris, nucleum eximere ac gustare ut per me liceat, meritò contendis. Et licebit, ne dubita, quamprimùm suscepto negotio more Academico prælusero quærens, si pueri finitis, quæ hodie sunt, induciis, ad arma conclamarent, ad signa convolarent, expeditionē molirentur in Turcas, an id prudenter illi, quibus subest hæc ætas, possent permittere? Quæstionem hanc, etsi de pueris, non esse puerilem, ea, quæ dicam, fortè non ineptè suadebunt.

Qui pueris, dicet nonnemo, expeditionem adversus Turcas concedendam existimat, cum aut ævi vitiô repuerascere, aut, nescio qua mentis intemperie agitatum à recta ratione prorsus aberrare necesse est. Quid enim hōc ineptius, stultius, & ab omni hominum sapientum judicio alienius seu cogitari, seu consuli unquam possit? Si Musulmanni grues essent, hostes Pygmæorum, *quorum tota cohors pede vix est altior uno*, tum denique crederem, puorum exercitum cum Turcis Marte non invito signa collaturum. At illi viri sunt, sanè magnanimi, bellō strenui, & assiduo armorum usu exercitatissimi. Enimverò, si Myrmidonum nostrorum tanta multitudo authoraretur, ut vel Xerxis æquaret exercitum, qui decies septies centenū millium fuisse perhibetur, tamen solo clamore Turcarum, quem iidem horribilem tollunt ante prælia, veluti totidem pasceres, fugarentur. Viris itaque contra viros arma credamus. Pueri inter domestica crepundia pergant *ludere par impar; plostello jungere mures; equitare in arundine longa*. Aut, si bella tantopere delectant, adversus errores, solœcismos, & barbarismos, quibûs in ludo litterario penia quotidie inferciunt, Dictatore Orbilio, & Magistro equitum Prisciano, strenuè dimicent.

Ista quidem imbellem pueritiam ab omni
serio

ferio bello procul arcendam esse, fatis superque videntur ostendere. Verum, ut ex eo, quod factum est, quid fieri possit, judicare liceat, rem afferam in medium nec ante ævum, quo contigit, nec postea, ni validè fallor, unquam auditam. * Annus erat à Nato Christo duodecimus supra millesimum ducentissimum, cum puerorum greges ex omni non modo Germania, sed etiam Francia conglobati repente majora annis suis spirare, atque moliri inciperent. Audivisses passim pro crepundiis arma poscere; nil nisi bellum, nisi sanguinem & trophæa loqui. Vidisses, insuper habitis parentum blanditiis, congruisque ætati suæ illecebris, certatim vestes assutis crucibus insignire; ad expeditionem in Palæstinam mirâ alacritate se accingere; sanctissimum Christi sepulchrum ceu certissimum obtinendarum victoriarum præmium sibi destinare. Et initio quidem adultis risui erant ea pumilorum inopinata consilia. Parentes quoque & magistri nequaquâ cessabant usitatis suppliciis castigare intempestivam ferociam. Verum, ubi compertum est, non in uno pago, aut oppido, aut urbe, sed in integris provinciis fervere eadem pueritiæ studia; eos serio itineri se parare; arma, tela, comatus comportare; copias ex belli legibus in centurias dispescere, atque in Germania viginti jam capitum millia (in Gallia adhuc plures erant)

rant) sub signis numerare; tum enimverò homines prodigiò attoniti mirabantur, rémque altius perpendebant; imò passim ad secreta Dei consilia bellicos ejusmodi epheborum apparatus referebant. Parentibus tamen maximè cordolio fuit charissima pignora, spem posteritatis, & propaginem generis è sinu suo avelli: id quod nullâ diligentia, nullâ custodiâ, quantumcunque arctâ, satis impediri potuit. Cùm pueri, velut œstrò perciti, effractis repagulis, elusis vigiliis, è fenestris, tectisque ædium defilirent, & ad sua signa evaderent. Quid jam contra egisse amplius stupore defixos mortales, vel consilii cepisse existimemus? verbò dicam. Tantum abfuit, ut quisquam ultrà intercederet puerili bello, ut potius Divino id impulsu, & non temerariâ vecordiâ suscipi arbitrarentur. Unde, quacunque proficiscebantur Psyllorum agmina, non modò larga ad iter, cœptâque continuanda accipiebant subsidia, sed & vota passim, faustasque preces audiebant: irent nempe, Superis bene juvantibus, idque effectum darent, quod ad eam diem tot Regum atque Cæsarum Asiaticis expeditionibus perfici nequivisset, documento futuri orbi terrarum, non magis viribus atque armis, quàm innocentia hostes Christiani nominis debellari. Ipsum adeò Summum Pontificem rei insolentia reddidisse fertur attonitum, ut exclamârit, viris me-

meritò erubescendum , quòd à pueris in vindicandis Dei injuriis prævenirentur : imò tantò deinde ardentius, missis quoquo versum epistolis, pios omnes ad sacrum bellum excitaverit.

Jam quæro abs te, N. D. Candidate, si nostro hoc tempore idem calor animi pueros repente corripere, ut ad signa convolarent, exercitum confiant, in Turcas moverent, nec ulla ratione à cœptis revocari possent, an desiperet, qui hæc Dei instinctu agi, & bellatoribus quantumcunque imbellibus destinatam expeditionem esse concedendam existimaret? Profectò credo, non damnandum à te hoc tale judicium. Nisi fortè tristis antiquæ, quam memoravi, expeditionis exitus aliud persuaderet. Nam præcox ille ardor totus in fumum brevè evanuit. Satis constat, triginta millia, qui Massiliam confluxerant, vel mari haustos, vel barbaris proditos, & in servitutem addictos. Qui variis ex locis in funesti itineris societatem coaluerant, alii per Alpes in Italiam eluctati in latrunculos inciderunt, atque ab iis rebus omnibus spoliati; alii in piraticas naves illecti & demersi; alii Saracenis venditi sunt. Unde postea creditum, totam illam puerorum molitionem fuisse mimum mali Dæmonis miserabili fascino rudis ætatis simplicitati sic illudentis.

Nunc

Nunc ad rem ipsam , cui sic placuit prælude-
re , veniamus.

*Brunner in Añal. Boic. par. 3. lib. 13. Adelz-
reitter in iisdem Annal. par. 1. lib. 23.

XII.

*An Martyribus annumerandi milites
Christiani, qui in bello sacro oc-
cumbunt ?*

QUos hodie à me petis honores Academi-
cos , jam pridem cumulatissimè meruisti,
N. D. Candidate. Nam primùm satis
supérque testantur tabulæ Facultatis nostræ
Theologicæ , quàm dextrè , quàmque egregiè,
cùm more consueto examinareris , propositas
quæstiones discusseris. Deinde neque ego
ævi vitiò usque adeo rimas ago , ut non memo-
riâ teneam, quàm luculenta sacræ doctrinæ spe-
cimina in publica apud nos disputatione edide-
ris ; cujus litterarii certaminis meas quoque
partes aliquas inter impugnatores esse voluisti.
Quæ fanè talia , cæteraque decora , quæ citra
modestiae tuæ cruciatum hoc loco memorare
nequeo , illud evaluerunt apud eos , quos pe-
nès hîc summa rerum Divinarum est , ut inter
sacri Senatûs Ephoros adsciscendus esse vide-
rêre,

rère , réque ipsa adscisceris. Nihil proinde est , quamobrem vota tua differam ulterius , si more usitato quæstione quapiam litteraria suscepto negotio prælufero. Animus incessit , cùm de Turcarum motibus non usque adeo pacata audiamus , breviter disceptandi , ecquid subsit quorundam persuasioni Christianis militibus , qui in bello sacro adversus Turcas , aliósque barbaros Orthodoxæ Religionis hostes strenuè pugnantes occubuerint , non modò cœlum , sed etiam Martyrii lauream decernentium ? Indulge non longam audiendi patientiam , & tam justo , pióque bello classicum cane.

Qui post Martinum Lutherum bella Turcica , & sacras in Palæstinam expeditiones universas dissuadent , Christianis militibus id quoque vitio vertunt , quòd ob ipem obtinendi coronam Martyribus decretam adversus barbaros hostes dare nomina soleant. Inter illos autem mastiges præcipui habentur Reineccius quidam & Dresserus apud Gretserum in Opere de sancta Cruce * , sive Lutherani iidem sint , sive Calviniani. Quòd si ex nostris militibus aliqui sic animò comparati arma trahant , atque non potius cupiditate gloriæ , aut prædæ ducti pugnas cum Turcis ineunt , eorū ego ipem prorsus non ineptam , aut contemnendā esse existimo. Nam certè , qui bella sacra aut ipsi gesserunt , aut ab aliis gesta memoriæ prodiderunt , in illis cæsos
mi-

milites nostros Martyrum nomine insigniisse
inveniuntur. Ita Divus Ludovicus Franco-
rum Rex, cum plurimos suorum à Saracenis in
prælio interfectos desideraret, ut ad sepelien-
dum commilitones excitaret superstites, teste
„Guillermo Nangensi, venite milites, clama-
„vit, sepeliamus Christi Martyres, qui majora,
„quàm nos, pro Domino sunt perpeffi. In
Annalibus quoque Godefridi, veteris Histori-
ci, ubi de obsidione Ptolemaidis, scalisque in
ascensu muri fractis agitur, illa verba leguntur:
„fortes agonistas Christi deorsum præcipitans,
„& per Martyrii palmam ad coelos elevans.
Omnium verò maximè huc pertinent, quæ Al-
phonfus Castellæ Rex in laureatis litteris ad In-
nocentium III. de exitu prælii, in quo ducenta
Saracenorum millia delevit, in hunc modum
„perscripsit: (a) De exercitu Domini, quod
„non sine grandi gratiarum actione recitandum
„est, quod incredibile est, nisi quia miraculum
„est, vix viginti quinque Christiani, aut tri-
„ginta occubuerunt. O quanta lætitia! O quot
„gratiarum actiones! nisi de hoc dolendum sit,
„quot tam pauci Martyres de tanto exercitu
„ad Christum Martyrio pervenerunt. Ecce
tibi! victor Rex triginta illos victoriæ im-
mortuos apertè recensuit inter Martyres, ean-
démque gloriam etiam pluribus videtur opta-
visse. Quòd si his minimè contentus deside-
res

res auctoritatem præfenti instituto magis accommodam, audi Dominicum Sotum, virum profectò sapientissimum, atque in primis Theologorum subselliis jure collocandum. Is in rem nostram ita pronuntiat: (b) „Quicumque „mortem subiret in testimonium alicujus virtutis, nempe ad defendendum esse virtutem, „dummodo fide id Christi faceret, verè esset „Martyr: & pariter, qui Rempublicam defenderent, ut fidem protegerent; nempe si illam „à Turcis & infidelibus tutarentur, vel ab hæreticis, qui Religionem Christianam subvertere nituntur. Hucusque Sotus. Qui, dum adhuc vixit, negare non potuerit, ea, quæ verbis relatis exegit, ut quis verè Martyr dicatur, milites sacros, sive contra Saracenos & Turcas, sive contra Albigeneses & Hussitas dimicandò occubuerint, strenuè præstitisse. Quid ergo prohibet, quo minùs albo Martyrum inferantur?

Verùm hæc illis, qui dotes Martyrii eo, quo æquum est, pede metiuntur, tantum persuadent, quantum surdis cantatæ fabulæ. Nòrunt enim, ut quis verè inter Martyres referri mereatur, præter cætera necessarium esse, ne vi, manu, & armis eorum, qui mortem inferunt, violentiæ repugnet, néve ad pugnandum adversus eosdem authoramento quopiam, aut sua-

suapte professione obstringatur. Quod in milites Christianos, seu Cruce signatos, seu stipendiò conductos, minimè cadere, plusquàm apertum est. Quid enim eorum animus, victæq; conditio aliud aut olim, aut nostrâ memoriâ præsetulit, rebûsque ipsis declaravit, quàm incredibilem, dignâmq; piis bellatoribus cupiditatem nominis Christiani hostes delendi, extirpandi, excindendi? nisi fortè existimes, fortissimos viros complicatas in sinu manus continuisse, cùm innumeras barbarorum copias sternerent; urbes expugnarent; regna subjugarent; inauditas antea victorias reportarent. Atque hæc ratio vel sola evincit, militibus, qui tum ceciderunt, coronam Martyrii non esse adjudicandam. Neque propterea, quòd ita sentiamus, Divum Ludovicum, ceterosque heroes nostros, qui de præsentia argumento aliter videntur fuisse opinati, sub cultro hæreticæ maledicentiæ relinquere cogimur. Nam facili negotio eos inde eripimus, si geminam Martyrii usurpationem distinguamus. Una est, dum quis pro Christo, & Christiana Religione, próque sanctissimarum legum defensione & amplificatione in omnia pericula sese imperterritus obiicit, vitâmq; profundit, siue cadat inter repugnandum, siue mortem suapte sponte ac minimè resistens sustineat. Altera acceptio est, dum quis ea, quæ modò me-

mo-

morata sunt, ita præstat, ut mortem inferentibus manu, atque armis non resistat. Et hæc quidem posterior vera ac genuina est Martyrii notio. De qua nequaquam intelligendi sunt, qui milites in sacris expeditionibus cæsos Martyres esse dixerunt; sed in illa priori, quæ sensum habet largum, vulgòque, ac viris illis militaribus, quàm Theologis usitatiorem. Pollicem premit Joannes Major, vetus Scholasticus, cujus verba ad nostrum institutum accommodata, quamvis Latinas aures non valdè mulceant, non possum non afferre in medium. Nam disputaturus, in quo situm sit Martyrium, ita scribit: (c) „ Pro intelligentia quæstionis „ supponatur. Terminis Martyrium bifariam „ accipitur. Uno modo, extenso termino; „ & sic definitur: est volitio non deferendi „ opus secundùm dictamen rectæ rationis, non „ obstante conditione mortis impræsentiarum „ ostensa, sive sit contra pugnationem, sive non. „ Hoc modo strenui milites pro fide Christi „ morientes dicuntur Martyres. Secundo „ modo accipitur Martyrium definiendo ut „ prius, ponendo sine contra pugnatione . . . „ contra pugnare est viribus & armis resistere. Hucusque Major: ex cujus sententia illud, quod jam indicavimus, perspicuum est, milites in præliis adversus barbaros pro vera Religione commissis occumbentes illa larga duntaxat &

non propria acceptione vocabuli Martyres appellari. In quem sensum nos quoque excitatam quæstionem diremptam esse volumus.

Nunc illud à te peto, N. D. Candidate, ut Fidem hanc Orthodoxam, quam adversus Turcas, aliósque barbaros, adde & hæreticos, cæterásque Religionis pestes universas protegere atque amplificare, sive ferro, sive calamo, nunquam non præclarum est, ex præscripto Tridentini Concilii, ante honoris conferendi aditum, publicè profitearis.

* To. 3. lib. 3. (a) apud Marianam lib. 11. de reb. Hisp. cap. ult. (b) 4. dist. 49, q. 5. a. 2. (c) 4. dist. 4. q. 14.

XIII.

An Julius Cæsar fuerit Tyrannus?

QUemadmodum in republica Politica, ita etiam in litteraria quacunque iniquum & turpe est honores labori atque industriæ propositos tribuere ignavis & nihil meritis. Etenim præterquàm, quod ea propter optima frequenter ingenia se se litteris vel penitus abdundunt, vel à cœpto cursu laudis atque gloriæ revocantur, quod citra ingens boni communis detrimentum fieri non potest, id cùm magistratibus Academicis, tum inertibus ejusmodi trophæorum

phæorum stipitibus maximè probrosum accidere necesse est. Hi namque, cùm tales rebus ipsis, quando ad id urgentur, se se esse probare nequeant, quales videntur, omnium contemptui atque ludibrio objiciuntur: illi verò injuriæ manifesti aliam facti sui rationem veram reddere non possunt, quàm favorem & gratiam; vel, quod longè foedius, cupiditatem lucri, iis haud absimiles, qui dicere solebant apud Caramuelem, maneat ejus pecunia nobiscum, & laureatus asinus revertatur in patriam. Quam ego labem in Salisburgensi Universitate procul abesse scio, Deúmque precor, ut eandem perpetuò abesse velit. In te quoque, N. D. Candidate, quàm nullum cadat similis maculæ contagium, luculentè comprobant insignia doctrinæ specimina, quæ apud nos hætenus edidisti. Tantò proinde facilior in vota tua descendo, quantò æquius est nihil negare æquum postulanti. In ipso tamen inaugurationis tuæ vestibulo paulisper sistas oportet, dum Julium Cæsarem, Romanæ Monarchiæ parentem, excutio, ac disputo, juréne, an injuriâ ceu tyrannus summum imperium in se unum seu transtulerit, seu susceperit? Ausculta, si videbitur, non ero prolixus in differendo.

Verè tyrannum illum esse accepi, quem neque conditio nascendi, neque populi suffra-

gia, neque jura ulla, sed sola libido dominandi per armatam violentiam, aliàsve malas artes, invitis omnibus, quibus parere necesse est, in folio collocavit. Quòd si nòsse tale portentum quis cupiat, Byzantii videre poterit, ubi Othomannicum Orientis prædonem nihil præter acinacem, qui totum Turcarum jus est, in Magni Constantini fastigium evexit. Julium Cæsarem simili ambitione, etsi minùs crudeli, non modò grassatum esse ad summum orbis terrarum imperium, sed reipsa pertigisse, nemini, qui non planè hospes est in Romana historia, non perspicuum esse videri possit. Nam primùm ipse hanc suam dominandi cupiditatem adeò non dissimulavit, ut nihil frequentius apud familiares haberet in ore, quàm impios illos ex Euripide versiculos:

*Si violandum est jus, regnandi gratiâ
Violandum est: aliis rebus pietatem colas.*

Ejus indolem probè cum nòsser ille Lucius Sylla, cujus cum Mario dissensio Rempublicam penè everterat, sæpe admonebat Romanos optimates, ut caverent à puero malè præcincto: nam Cæsari multos Marios inesse. Cùm in Gallia per vicum quemdam iter faceret, atque interrogâssset, ecquis id loci decurio, vel tribunus esset? isque processisset in medium, conversus ad comites, mallem, inquebat, hîc esse

esse primus, quàm Romæ secundus. Ubi factus est Consul cum Marco Bibulo (ut nihil memorem de Quæstura, Ædilitate, ac Prætura insolenter & seditiosè gestis) adeò nullam partem Reipublicæ attingere passus est Collegam, ut unus ipse omnia, & pro arbitrio administraret. Quo factum est, teste Suetonio, ut nonnulli urbanorum, cùm quid per jocum testandi gratiâ signarent, id non Cæsare & Bibulo, sed Julio & Cæsare Consulibus actum scriberent, utque vulgò hi versus recitarentur:

*Non Bibulo quidquam nuper, sed Cæsare factum est;
Nam Bibulo fieri Consule nil memini.*

Siquis è Senatu aliud agenti, quàm leges ac mos majorum ferebant, refragari conaretur, eum vi, metúque absterruit. Quemadmodum M. Catonem interpellare ausum curiâ extrahi per lictorem, ducique in carcerem iussit. Sed neque Romanis optimatibus obscurum erat, quantam perniciem Julius publicæ libertati machinaretur. Hinc periculosas viri molitiones Senatus suis sententiis & decretis non semel repressit, irritasque reddidit: in eo demum graviter deceptus, quòd quinquennii in Gallia imperium prorogaverit. Quid enim hoc aliud fuisse dicam, quàm homini patriæ exitium diu noctúque meditati arma, vires, exercitum ministrasse? ex hujus certè provin-

ciæ opibus ille res suas adeò confirmavit, ut non modò bellum auderet inferre Reipublicæ terrarum dominæ, sed etiam vinceret, victæq; nemine, qui resistere posset, invento, jugum, vel se ipsum potiùs dominum imposeret. Unde Cicero (ut aliorum judicia missa faciam) cùm in Philippicis orationibus, tum in epistolis jure interfectum, tyrannúmque fuisse frequenter asserit, Brutúmque & Cassium, quos alicubi tyrannóctonos nominat, penè inter Deos laudibus suis collocat.

Verùm cùm multa de Julio Cæsare per-scripta sint, quæ à moribus tyrannorum planè abhorrent, inter hæc talia monstra humani generis virum maximum recensere minùs æquum esse videtur. Clementiam præsertim (virtutem tyrannis minimè familiarem) cùm in administratione, tum in victoria belli civilis exhibuit admirabilem. Denuntiaverat Pompejus, pro hostibus se habiturum, qui Reipublicæ defuissent. Cæsar medios & neutrius partis suorum sibi numerò futuros declaravit. Cùm præliò Pharsalicò ingentem à suis edi stragem in exercitu Pompeji cerneret, ut civibus parceretur, proclamare auditus est, permisitq; singulis singulos, quos vellent, servare incolumes. Extremo quosque tempore, quibus nondum ignoverat, quósque maximè adversarios sibi fuisse senserat, ut redirent in Italiam, magistratúsque

gistratúsque & imperia caperent, indulſit. Statuas præterea Syllæ atque Pompeji, quas plebs dejecerat, reponendas curavit. Alia multa, quæ moderatè & clementer cum omnium admiratione dixit, ſanxit, atque fecit, ſciens prætermitto. Ipſe Cicero ejus, quem alibi tyrannum nominat, ſummam clementiam in Oratione pro Marcello in cœlum evehit tantò artificio, ut nihil unquam eloquentiùs aut nitidiùs laudâſſe videatur. „ Ipſam victoriam (inquit „ inter alia ad Cæſarem) viciffe videris; cùm ea „ ipſa, quæ illa erat adepta, victis remiſiſti: nam „ cùm ipſius victoriæ conditione jure omnes „ victi occidiſſemus, clementiæ tuæ judiciò conſervati ſumus. Rectè igitur unus invictus es, à quo etiam ipſius victoriæ conditio „ viſque devicta eſt.

Illa portò, quæ necem Cæſaris conſecuta ſunt, apertò oftendunt, Romanos judicâſſe, non tyrannum, ſed optimum principem fuiſſe interfectum. Statim à funere, quod publico, eoque maximo luctu celebratum eſt, populus cum facibus ad inflammandas Caſſii, Brutique ædes contendit. Columnam deinde ex Numidico lapide cum inſcriptione *Parenti Patriæ* in foro conſtituit, multoque tempore ad eam ſacrificare, vota concipere, & controverſias interpoſitò per Cæſarem jurejurandò perſeveravit. Senatus quoque decrevit, ut Idus Mar-

tia, quibus occisus est Cæsar, *dies Parricidii*, nominaretur, utque eo die nunquam Senatus haberetur. Deus ipse improbasse cædem videri potuit, dum percussorum ferè nullus triennio amplius supervixit, & alius alio casu periit; nempe pars naufragio, pars prælio: quidam etiam eodem illo pugione, quo Cæsarem violaverant, sibi necem conscivisse perhibentur! Solem insuper toto illo anno palluisse, ac veluti pullatum luxisse memorant. De quo luctu canit etiam Virgilius * in hunc modum:

*Ille * etiam extincto miseratus Cæsare Romam,
Cum caput obscura nitidum ferrugine texit,
Impiæque eternam timuerunt sæcula noctem.*

Atque hæc pauca (nam plura haud dubiè suppeditant) in medium utrimque prolata dubium fortasse, quid sit pronuntiandum, reddiderint. Optimum factu videtur cuilibet parti, quod suum est, tribuere. Dicamus igitur, Julium quidem in dominationem Romanæ magnitudinis ingressum haud sanè volente, sed per vim, metumque coactâ Republicâ; qui mos est solennis eorum, quos tyrannos appellamus: progressu verò temporis (quod quidem diuturnum non erat) singulari clementia, liberalitate, justitia ac sapientia perfecisse, ut civibus suis etiam volentibus imperaret. Juvar claudere totam dissertationem cum Emmanuele

le

le Thesauro, qui de Cæsare ad rem nostram ita loquitur : „ Ingratam patriam patriis armis „ punit; eam vicit invitus, qua vixit invita. Se- „ rò cognitum luxit patria: viventem hostem, „ mortuum vocavit patrem, parricidium con- „ fessa, cum patrem dixit.

* lib. I, Georgic. * nempe Sol.

XIV.

An ultrix Dei Justitia hodie severior sit, quam seculis prioribus?

ET serò, & maturè venitis ad honores Academicos obtinendum, NN. DD. Candidati. Serò venitis; quippe mense Decembri, qui est ultima senectus anni decrepiti. Matrè venitis; dum alter primùm mensis est, quo transactis litterarum feriis sua Auditoribus adyta severior Pallas reseravit. Quidquid verò sit; sive serò veniatis aliis, sive maturè, sibi, rebúsque suis unumquemque vestrùm temporì venire mihi facilè persuadeo. Sed neque ego adeò difficilem me esse existimo, ut æquissimis Candidatorum postulatis, cujusmodi vestra sunt, morosa tergiversatione obnuntiem. Illud solummodò jure meo peto, ut, antequàm vobis per me liceat Lauream Juridicam necte-

re, mihi per vos liceat Academica quadam quæstione præludere. Eam ævi, quod degimus, maximæ calamitates suggerunt, estq; in eo posita, ut disputem, ecquid verimoniam contineat, quæ jam pridem increbruit, querela plurimorum, nostræ ætatis mortales multò graviora pati, plectique acerbius à Divina Nemese, quàm priscos; tametsi constet, eos sceleribus haud imparibus paria supplicia fuisse commeritos. In medium afferam breviter, quæ in utramque partem dicenda esse videbuntur.

Quæ vivimus tempora, lamentatur non nemo, tantis atque tot malis obruuntur, ut quemadmodum omnia flumina concurrunt in Oceanum, ita calamitates universæ in ævum nostrum confluxisse videantur. Quæ enim ætas præfente superior, si rectè examino, aut vidit, aut tulit *tam multa dictu gravia, perpeßu aspera*, quàm nos modò videmus, ferimus, & experimur? Bellò agitamur sævò, cruentò, diuturnò citra spem pacis illo melioris. Quid enim his annis pax fuit etiam bellum pertæsis ac ultrò seque suæque dedentibus quàm latrocinium paucorum domi egentium, rebúsque suis aliunde collapsis ex ruinis alienæ fortunæ consulentium? Hi tales, si pecus totondissent tantùm, tolerandi fuerant haud dubiè, consuetudine servitutis jam pridem inolita & inveterata: sed deglubisse, nempe non sola lana, sed etiam pelle
ab-

abstracta, hoc enim verò citra gemitum & immensi doloris sensum ferri non potest. Non me præterit, fuisse, qui lætarentur tam dira partialios, etiam illos, quos odisse minimè debuerant. Sed quid facias hoc genere hominum? Si tamen homines sunt, ipsamque humanitatem non exuerunt; utpote humanas misérias miserari indociles. Hodie mihi, dicent illi, cras tibi, quæ nos patimur, obvenire poterunt. Jam verò sæva Lues quàm latè grassetur, quòtque omnis generis, sexûs, ætatis, conditionis mortales in censum Libitinæ quotidie abripiat, non modò memorare, sed etiam cogitare funestum est: quando mors

** Ceu messe nunc pascente falcem,
Fertur equò per anhela pestis,
Campósque; & urbes, & populos metit,
Densisque stipat cladibus horrea.*

De immensis porrò tributis, de dira fame, de rerum omnium suprema penuria, quibus ubique emungimur, cruciamur, ac perdimur, si conqueri aggrediar, verba, latera, vóxque ipsa me antè defecerint, quàm hæc talia pro dignitate exponere, atque ut par fuerit, graphicè commemorare valeam.

Ita tu quidem, excipiet alius, de ævo tuo, quod arbitraris infelicissimum. Nempe à natura hoc insitum est humanis ingeniis ad præ-

præsentia, maximè dum tristia sunt, oculos acriter flectere, præterita non respicere. Sequere me, dum mente regredior in prisca sæcula. Videbis, illis mortalibus non paria solum in omni genere malorum, sed etiam majora evenisse, nobisque, qui hodie vivimus, non querendi, sed gratulandi potius materiam esse oblatam. Et quidem bella vetera nostris multò graviora atque atrociora fuisse, si exempla audire libeat, nullo negotio conficiam. Unica gens Hebræorum, Deo quondam adeò dilecta, quantas bellorum tempestates exantlavit! Lege indicem non totis septem annis, dum jam supremum imminebat excidium, civili, externoque bello cæsum, quem Lipsius (a) ex Josepho Historico contexuit. Cæsareæ ab incolis uno tempore cæsa sunt viginti millia: Scythopoli tredecim millia: Alexandriæ in Ægypto, præside Tiberio Alexandro, quinquaginta millia. Atque hæc veluti per seditionem & tumultum gesta esse perhibentur. At, cum justo deinde bello à Romanis petebantur, Joppe captâ cæsi octo millia & quadringenti: in pugna ad Ascalonem decem millia: per insidias iterum octo millia. Aphacæ quindecim millia: in monte Garizim cæsi undecim millia & sexcenti: Jotapæ circiter triginta millia: Gamalæ, tam interfecti quàm sponte præcipitati, novem millia: Gadarensium cæsa tredecim

cim

cim millia: capti duo millia & ducenti: in Idu-
mææ vicis cæsi decem millia. Denique in sola
urbe Hierosolyma, toto obsidionis tempore
mortui, aut cæsi sunt decies centena millia;
capti nonaginta septem millia. Plures ejus
gentis universim bello illo exantlatas clades,
quas computat memoratus index; quia minu-
tiores, sciens, volénsque prætereo. Compa-
ra nunc, si audes, aliquot annorum bella no-
stra cum immensis, quas recensui, Judæorum
stragibus in una Palæstina, angulo tærrarum, si
cum Europa conferatur. Bellum illud Puni-
cum, quod duce Hannibale cum Romanis
Carthaginienses gesserunt, in solis Italia, His-
pania, Sicilia ultra quindecies centena homi-
num millia absumpsit. Julius Cæsar pauculis
annis, quibus Galliam, aut Hispaniam obti-
nuit, fatetur, & quidem non citra jactantiam,
undecies centena, & nonaginta duo millia ho-
minum præliis à se occisa. Idq; ita verum est,
ut in hac recensione non contineantur trecenta
millia, quæ perhibentur occubuisse bello civili
inter ipsum & Pompejum defæviente. Pompe-
jus autem hîc focerô immanior in delubro Mi-
nervæ scriptum reliquit, fusa à se, fugata,
occisa, in deditionem accepta hominum vicies
semel centena octoginta tria millia. Huc ad-
dere potes Q. Fabium, qui centum decem Gal-
lorum millia; C. Marium, qui ducenta Cim-
bro-

brorum; posteriori ævo Aëtium, qui memorabili illo prælio Cataulanico centum sexaginta duo millia Hunnorum; Alphonsum Castellæ Regem, qui ducenta millia; Carolum Martellum, qui trecenta septuaginta quinque millia Saracenorum unico prælio delevit. Verùm hæc satis de bello; ad reliquas calamitates progrediamur. Primùm ex Sacra Historia (b) constat, in Judæa, Davide Rege, pestem die non toto septuaginta millia hominum absorp-
sisse. Imperante M. Antonino, ut in Julio Capitolino legitur (c) cùm Seleuciæ in Templo Apollinis Romani milites prædæ avidiores auream quamdam arcam aperuissent, foetidus halitus inde ingressus non modò Babyloniam totam ac Parthos, sed & orbem universum pestilentiâ infecit adeò sævâ, ut exiguô temporis spatiô tertiam partem humani generis sustulerit. Pestis everfa Carthagine orta in sola Numidia octingenta millia hominum; in ora Africæ maritima ducenta delevit; ad Uticam verò triginta millia militum extinxit. Similis mortalitas, Michaële Duca Imperatore adeò dirè grassata est in Græcia, ut, teste Zonara, vivi non sufficerent mortuis sepeliendis. Ævô Petrarchæ, ut ipse refert, Italiam depopulata est lues tam atrox & immanis, ut ex millenis quibusque hominibus vix decem relinqueret inter vivos. Jam de fame, si vetera legamus,
vel

vel audiamus, neque nos, neque ætatem nostram in hoc genere grave quidquid perpeffam esse fatebimur. Ut enim non referam famem illam in urbe Hierosolyma, Sagunto, Lutetia Parisiorum obseffa, aliáque exempla lippis & tonsoribus nota, Honorio Imperatore Romam omnis annona adeò defecerat, ut homo jam hominem sibi destinaret vorandum, & in Circo palàm clamaretur, *pone pretium humanæ carni*. In tota Italia, cùm Justiniano Cæsare vastata esset à Gothis, tanta fuit rerum omnium penuria, ut in solo Piceno quinquaginta millia hominum fame perierint, & passim non carnes humanæ solùm, sed etiam (quod narratu horribile) humana excrementa fuerint comesta. Ad tributa quod attinet, si de his quoque dicendum est aliquid, minimè nego, gravia esse, quæ nunc penduntur, dum sola & non comparata cum antiquis inspiciuntur. Certè nondum eò ventum est nostra ætate, ut novem, decémque annorum tributa exigerentur in unum annum, quemadmodùm exactæ sunt olim à Julio Cæsare & M. Antonio: sed neque eò, ut cives singuli vigesimam quintam omnium bonorum: & multò minùs eò; ut omnes Senatorii ordinis in singulas ædium suarum tegulas sex asses reddere juberentur, ut factum est interfecto Julio Cæsare, cùm ad arma pro libertate iretur. Quid, quod Octavianus Cæsar octavam partem

tem omnium bonorum à libertis & exegerit, & acceperit? Finem non invenirem, si alia, quæ Romani, & veteres tyranni in hoc genere patrârunt, commemorare aggrederer.

Hæc talia apud te cogita, quisquis de temporum nostrorum calamitatibus conquereris. Nam & manifestè deprehendes, Deum hodie orbis scelera castigare mitiùs, quàm sæculis præteritis, & eadem consideratione animum tuum solaberis. Ut enim labor, ait Lipsius, cum pluribus communicatus levior fit, ita & dolor.

* Balde, (a) de constant. lib. 2. cap. 21. (b) 2. Reg. 24. (c) apud Forerum in Luth. Thaumaturgo.

XV.

Si Justitiæ sacrificandum esset, quodnam animal deberet immolari?

Iurium Doctores esse veluti Justitiæ Sacerdotes, sæpenumerò & legisse me memini, & audivisse. Quos inter cooptari dum prenfas, N. D. Candidate, rem postulas meritis tuis debitam, & jam pridem avidè expectatam. Neque integrum est, anno scholasticò jam ad calcem usque circumvolutò, tua vota comperendi-

rendinare : id quod ego quidem , tametsi maximè possem , minimè vellem. Sed antequàm in amplissimum hoc sacerdotium per me pateat aditus, sistendus es mihi tantisper in vestibulo, dum interrogo ac disputo , quodnam animal immolare oporteret, si Divæ tuæ, idque hoc tempore, quo bellum in Europa atrocissimè sævit, sacrum faceres? Ero autem brevissimus cùm, ne desideria tua cruciem diutiùs; tum, ut Oratori eloquentissimo, qui post me disserturus est, spatium dicendi quàm longissimum relinquam.

Qui Deos olim colebant, varias eisdem animalium victimas, prout varia Deorum erant numina, sacrificare solebant. Proserpinæ immolabant exta canum; Dianæ cervos; Soli equos; Inacho anseres; Nocti Dæ gallos; Baccho capros; Cereri porcas; Priapo asinos. De quibus omnibus audire juvat Ovidium &c. i. Fastor. Libro, ubi sic canit:

Extæ canum Triviæ vidi libare Sabæos:

*

*

*

*Quæ semel est triplici pro virgine casa Diana,
Nunc quoque pro nulla virgine cerva cadit.
Placat equò Persis radiis Hyperiona cinctum,
Ne detur celeri victima tarda Deo.*

*Nec defensa juvant Capitolia, quo minùs anser
Det jecur in lances, Inache laute, tuas.*

R.P. Bab. Prolus. Academ.

F

Nocte

Nocte Deæ noctis cristatus ceditur ales ;

Quòd tepidum vigili provocat ore diem.

Rode caper vitem ; tamen hæc , cùm stabis ad aram ,

In tua , quæ spargis cornua , pestis erit.

Prima Ceres gravida gavisa est sanguine porcæ.

*

*

*

Ceditur & rigido custodi ruris asellus.

Atque has ego , aliasque similes bestiarum victimas aris Deorum Dearumque inanium & omnis numinis expertum hodie eripere necesse non habeo ; utpote pridem Legis Christianæ sanctionibus ereptas : unum tamen gallum galinaceum , si fieri potest , Justitiæ Sacrificiis vendicare aggredior. Ego sic existimo : ut non omnes decent omnia , ita nec omni tempore. Experimur enim , alia nos delectare , dum pueri ; alia , dum juvenes ; alia , dum viri ; ac rursus alia , dum senes sumus. Sed nec eadem placent , dum tristiâ , quæ conveniunt , dum gaudiô afficimur. Pari ratione nec Justitiæ , si esset sacrificandum , quamlibet victimam quovis tempore fore convenientem arbitror ; sed aliud immolandum animal , dum bene meritis largitur præmia ; aliud , dum fontibus infligit supplicia ; aliud , dum civiles dirimit lites ; aliud pacis , aliud belli tempore. Quo sanè postremo (ut institutum nostrum premiamus) illud præ cæteris , quod maxime bellicosum habetur,

betur, mactari oporteret. Talem porro esse gallum gallinaceum, ut ostendam, quaeso, audiamus, quæ de hac ave probati Authores commemorant. Galli gallinacei, in quacunque domo versentur, generi suo imperitant, proque regno, quod exercent, acerrimas dimicationes suscipiunt. Si vicerunt, victoriam cantu publicant. Si victi sunt, moestum silent; nec aliud patiuntur ægrius quam servitium. Cæterum allio potissimum ac pipere ad pugnam extimulantur. Omnium pugnacissimi sunt in Rhodo insula, eamque ob causam inde Romam exportari solitos testatur Joannes Pierius in Hieroglyphicis. Gallum ejusmodi Rhodium fuisse ajunt Petro Quinquerano Episcopo Senecensi, eumque ad prælia inunda ita animatum ac fortem, ut & canibus insultaret, & omnes sui generis congregi ausos in certamine occideret. Satis constat, apud Indos Orientales etiam Regibus in deliciis esse gallos gallinaceos ad pugnandum exercitados, aliquæ in palatiis, ut ludicra certamina exhibeant. Incolæ porro Javæ Insulæ semper, dum amicitiae causâ conveniunt, pugnam instituunt Gallorum, eisque innectunt calcaria, & ita armatos ad confligendum educunt, excitant, instigant. Quibus illi sic inflammantur, ut duellum non remittant, nisi alterutro interfecto. Atque has delicias ab illa gente hausisse videntur

tur Hollandi. Ajunt enim, eos pugnae gallinae esse ita studiosos, ut in omnibus pene pagis ac oppidis, dum feriae aguntur, galli producantur in aciem, confluentibus undique spectatoribus, à quibus cristati pugnatore incitantur, victores laudantur, cibo reficiuntur.

Hæc pauca, ut opinor, N. D. Candidate, satis comprobant impræsentiarum, id genus avium, quas gallos nominamus, esse bellicosissimum, nullique animantium pugnacitate concedere. Gallum proinde gallinaceum, si quando hoc tempore sacrae Themidi tuæ sacrificare institueris, mactare oportebit. Nunc, ut fidem meam liberem, fidem Catholicam profiteri.

XVI.

Quale temperamentum ad jus dicendum sit maximè idoneum?

ET si neutrum antehac ita novi, NN. DD. Candidati, ut, qui genus, unde domo, quique in Jurium scientia essetis, planè constaret, modò tamen, ut intellexi, Syne-drion Juridicum Academicos honores ob doctissime exantlatum examen vobis decreisse, utque alterius præterea ipse præsens insignem disputationem audivi, injuriam consciscerem
exi-

existimationi vestræ non ferendam, nisi ambos Themidis alumnos egregios, & amplissimis quibûsque spebus dignissimos judicarem. Nihil proinde vobis deest ex iis artibus, quarum fructus vestra patria, aut Respublica, seu in causis agendis, seu in jure dicendo, percipere desiderat. Verùm ego sic existimo: quemadmodum non omnes, qui Musicis imbuti sunt, Orpheos, aut Arionas esse posse videmus; cùm sæpe scientiam in capite residentem aut vocis, aut manuum, articulorûmque adminicula deficient, ita nec omnes, qui scita legum quantumlibet universa vastò animò complectuntur, ad jus dicendum, remque publicam gerendam natos esse atque aptos, nisi & alia eis præstò sint à natura quoque subsidia. Quæ inter vel maximè numeranda venit idonea, quam Medici temperamentum appellant, qualitatum complexio. De qua ego complexione, qualis in eo, qui jus dicit, esse debeat, si breviter inquisivero, neutrius vestrûm ingratis id me facturum confido.

Temperamentum, quod *ad justitiam* vocant Philosophi, quemadmodum in animalibus reperitur, in quaterna universim capita mater natura dispescuit. Primum est, quod appellant cholericum: alterum sanguineum: tertium phlegmaticum; ac denique quartum, cui nomen dat atrabilis, & melancholicum dicitur.

De quibus jam singulis, quæ commoda, quæq; incommoda ad judicandum afferre possint, dispiciamus. Homines cholericos ajunt esse dociles, ingeniosos, ac recti amantes. Hæc decora haud dubiè inesse oportet Judici, atque præsertim ultimum. Etenim, si veteres officium Judicis ita rectè definierunt, ut dicerent, legem esse mutum Judicem, Judicem autem legem loquentem, planè conficitur, à bono Judice ita omnia judicari oportere, sicut lex ipsa, si loqui posset, judicaret. Id autem non cadit in alios, quàm in eos, qui omnia recti decem-pedâ metiuntur: quod facere præ cæteris perhibentur cholericis. Verùm ut isthoc liberaliter cholericiis tribuamus, ex alio capite, ne in subsellia Judicum recipiantur, magnopere videtur esse providendum. Præterquam enim, quod audaces, temerarii, impetuosus, superbi quoque, ambitiosi, leves & inconstantes habeantur; iræ sunt immodici, atque ingenii ab humana mansuetudine haud parùm abhorrentis. Quæ sanè animi perturbatio ne in iis, qui jus dicunt & judicia exercent, dominetur, vel maximè necessarium est. Nam si ira, ut loquitur Seneca, brevis insania est, quam, obsecro, sententiam, nisi aut sævam, aut temerariam, ab eo expectes, qui jus dicit, quando irascitur? nempe judicabit, quemadmodum affectus est, neque ex præscripto legum, aut causæ mo-

momentis, sed prout vel ira, vel odium, vel vācors audacia, pessimæ consiliaria, esse judicandum dictaverint. Malè verum examinat, ut ait Horatius, omnis corruptus Judex, id est, prava aliqua commotione animi in alterutram partem abreptus. Et, quemadmodum, ut sensus de rebus sibi objectis verè judicet, ipsum sentiendi instrumentum nulla qualitate, earum saltem, de quibus judicandum est, imbutum sit oportet, ita & Judicis animus in sola veritate defixus ab omni perturbatione purus ac liber esse debet: cujusmodi tamen in homine cholero vix posse aliquando reperiri existimo.

Ad sanguineos igitur, gentem haud paulò pacatiorem, veniamus. Illi quippe dicuntur blandi ac mites, & ad affectus teneriores, ut sunt condolare, misereri, & amare, facillimè mobiles. Equidem haud ignoro, severitatem judiciorum aliquando temperandam esse misericordiā, poenāsque legibus definitas interpretatione molliendas potiùs, quàm exasperandas; vehementer tamen metuendum est de hominibus sanguineæ complexionis, ne, quos clementes in judicando fore sperat Respublica, dissolutos experiatur. Mira quippe in illis levitas, inconstantia, & incuria: nihil arduum, nihil perenne moliuntur: fugiunt labores, & in negotiis maximè seriis marcent, oscitant, aliud a-

F 4

gunt.

gunt. Minimè proinde videntur idonei, quibus munus tam grave, tamque laboriosum, ut est judicia exercere, imponatur. Sed neque ab ipsis ulla ratione committendum, ut judicandi provinciam in se suscipiant, nisi partium acerbis convitiis esse velint expositi. Tale aliquod in se jactum sensisse aliquando Philippus Macedo perhibetur. Fortè miles quidam, Machétas nomine, apud eum Regem causam dicebat, minùs tum attentum, & oscitanter audientem. Unde & factum est, ut idem contra jus & fas militi litem abjudicaret. Tum Machetas, appello, exclamat. Quid, ait Philippus, tu à Rege appellas? & ad quem? ad te ipsum, respondet miles, sed vigilantem & attentum. Procul igitur à tribunalibus absit sanguineorum levitas, procul incuria & negligentia.

Nunc ad phlegmaticos obiter saltem inspicendos convertamur. Tanta est in omni bene instituta Republica eorum, qui munere judicandi funguntur, auctoritas atque dignitas, ut ex eis potissimùm communem omnium civium felicitatem aut infelicitatem pendere existimetur. Singularis proinde ac prorsus eximia eorum prudentia, & ad verum inveniendum solertissima debet esse sagacitas, ne, si aut errore ducti, aut indiligentia desides permessa sibi potestate lecus, quàm oportet, utantur, ipsa Republicæ fundamenta subvertant. Verùm quæ ista

ista talia expectet à phlegmaticis ? homines quippe sunt pigri, tardi, stupidi, & somnolenti, ingenioque adeo obtuso ac hebeti, ut ad omnia penè inepti vix totâ vitâ quidquam homine dignum præstare posse videantur. Relinquamus hos igitur in sua natate pituita, & melancholicos excutiamus.

Sed ecce ! rem monstri plenam ! In ipso ejus, quod institui, conandi ingressu perterrefactus penè resilio, pedemque refero :

*Improvissum aspris veluti qui sentibus anguem
Pressit humi nitens, trepidusque repente refugit.*

Incidit namque in homines severos, tristes, taciturnos, inque sicco ac macro corpore ; aspectu torvo, contumaci, & truculento formidabiles. Hi tales, si federent in tribunalibus ad mortales à sceleribus deterrendos, hoc præsertim tempore, longè aptissimi esse videri possint. Quis enim scelestus Judicibus ita comparatis os suum ausit ostendere, nisi continuo velit aut rotâ frangi, aut in patibulo pendere, aut in rogo ardere, aut in Phalaridis tauro mugire ? Equidem non diffiteor, homines sceleratos severè coercendos esse : mansuetudini tamen nunquam non locum relinqui oportere contendo. Atque, hinc, ut canit nonnemo * novitium Judicem instituens,

*Nec Manlianum judicium probo ,
Nec Lælianum. Dii medium tenent.*

Clementiam terrore muni :

Atticus & Cato misceantur.

Misturam adeò præclaram necquicquam quæ-
siveris apud eos , quos rabies atræ bilis exagi-
tat. Cùm enim hi tales in se ipsos non rarò sæ-
viant , quì fiet , ut aliis aliquandò misericordes
se præbeant ? Absit igitur , ut in nostris tribuna-
libus melancholici Rhadamanthi dominan-
tur.

Quis igitur judicabit apud homines ? cogita-
bitis, NN. DD. Candidati , si nemo ex quatu-
or recensitis classibus , quibus totum genus hu-
manum continetur , ad munus judicandi repe-
ritur idoneus ? Bono animo vos esse jubeo. Nam
primùm , quæ dixi , ut communiter apud eos ,
qui naturam nullâ virtutis industriâ emendant ,
se habere experimur , intelligi volo. Cùm mi-
nimè ignorem , quidquid in homine vitiosum
est , vel ad res gerendas minùs aptum , posse vir-
tute corrigi. Deinde est aliud quoddam ge-
nus melancholiæ haud paulò melioris : quam il-
li obtinent , in quibus atra bilis & cholera per-
miscentur , modicòque sanguine tinguntur.
Hoc temperamentum cæteris omnibus cense-
tur esse præstantius , idque Philosophus Phavo-
rinus complexionem heroicam nominavit.

Omnes

Omnes namque antiqui heroës (quod etiam advertit Aristoteles) virique illustriores tum armis , tum administratione Rerumpublicarum tales fuere melancholici. Melancholia quippe , tametsi sola morbus sit , juncta tamen cholera sanguine temperata ingenia gignit insignia , atque ad id omne , quod in humana societate habetur præclarum , longè aptissima. Hac tali humorum commistione præditi non sunt temerarii , impetuosus , iræque immodici , ut cholericus ; neque dissoluti , leves , inconstantes , & incurii , ut sanguinei ; neque pigri , tardi , stupidi atque hebetes , ut phlegmatici ; neque sævi , crudeles , inhumani , & nescio qua , etiam vultus , truculentia formidabiles , ut meri melancholici ; sed omnium ejusmodi vitiorum puri & expertes suapte indole per singularem prorsus naturæ beneficentiam redduntur. Horum proinde tale temperamentum ad jus dicendum maximè idoneum esse existimo.

* Balde.

XVII.

An præstet Judicem esse senem, quàm juvenem?

LÆtis auspiciis, omnibûsque Academicos honores petis hodierno die, N. D. Candidate. Nicolao quippe Myrensi Pontifici is festus agitur: quo Divo, ut nemo olim, cum etiamnum mortalis esset, munificentior, ita nec quisquam juris & æqui amantior fuisse perhibetur. Auream Divini viri munificentiam experta est pauper illa puellarum trias, quas impius parens non esse virgines, quàm egere maluerat. Quo verò idem studio fas in jure dicundo asseruerit, Constantinus Cæsar didicit, quem secundum quietem severè minaciterque increpuit, quòd tres tribunos militares malevolorum calumniis oppressos in carcerem conjecisset. Quare, siquid boni augurii unquam habuit dierum, fastorumque conditio, hunc ego diem tuis rationibus esse longè auspiciatissimum existimo. Nam, ut cætera, quæ ad hoc confirmandum afferri possent, missa faciam, ecquis animò tam projecto, tamque ferreo existat, ut audire malit, quemadmodum audivit Constantinus, increpantem, minantemque Nicolaum, quàm in æquissima postulata

lata tua non quantocyùs concedere? Ego verò lubentissimè, promptissimèque concedo. Eò usque tamen, cum bona venia sanctissimi Antistitis mihi sumo inducias, dum more usitato Academicæ inaugurationi præludens breviter discepto, an senes potiùs oporteat jus dicere in tribunalibus quàm juvenes? In quam quæstionem ut descendam, cogitationes ingerit egregia, quam nuper habuisti, de Jurisdictione disputatio. Fac igitur brevem audientiam, strenamque Nicolaiticam, quæ jam in foribus est, patienter expecta.

Neminem in humana societate ita hospitem atque peregrinum esse puto, ut non intelligat, quanti intersit communis omnium salutis, sedere in tribunalibus, qui judicia incorruptè, integrè, sanctèque exercent. Etenim si verè dixerunt antiqui sapientes, leges esse animam civitatis; leges autem ipsæ nullam vim habent atque usum, ubi desunt magistratus, qui eas exequantur, defendant, & administrent, planè consequitur, talem cujusque civitatis esse statum, qualia sint judicia. Magna proinde cautio, magna circumscriptio adhibenda est, dum deliguntur, qui munus judicandi sustineant, eosque & singulari quadam prudentia, & spectata probitate insignes esse oportet, ne, si data sibi potestate vel per errorem vel per cupiditatem malè fungantur, Reipublicæ plus detri-
men-

menti quàm commodi & salutis afferant. Quapropter & ætatis in iudiciis deligendis vel maximè habenda est ratio. Quemadmodum enim non omnis fert omnia Tellus, ita nec omnis humani pars ævi omnem, quæ ad res magnas gerendas desideratur, affert animi atque ingeni facultatem.

Et quidem juvenes hîc esse senibus præferendos, non ineptè fortassis ea, quæ nunc adducimus, suadere videantur. Primum, si fides est (uti planè summa esse debet) Divinæ Regum Hebræorum historiæ, nemo nescit, Salomonem etiamdum juvenem non modò imperium illud eo tempore florentissimum sapientissimè gubernâsse, sed etiam causas è tribunali dexterimè, justissimèque decidisse. Egregium hujus rei specimen, & humano generi meritò adorandum in lite illa duarum matrum constituit. Cùm enim non liqueret, gladiò, ut postea nodum Gordium Magnus Alexander, totam contentionem dissolvit. O si Salomon in ætate provecta & senio tantùm sapuisset, næ ille famæ suæ melius, & fortè (cum gemitu dico) etiam salutem consulisset! Deinde, nōne Daniel duodecennis adolescentulus non modò Susannam, cùm iniquissimè condemnata jam duceretur, ex mortis faucibus eripuit, verum etiam Judex Judicum esse jussus in petulcos, nequissimòsque senes sententiam pronuntiavit?

Ac-

Accedit, quod juvenilis ætas, cùm assiduitate, memoria, atque universis animi & corporis vigeat facultatibus, omnia, quæ desiderantur ad labores forenses, adjumenta afferat: dum contrà in senibus ævi vitiò omnia langueant, torpeant, hebescant. Præterea medium in puniendis fontibus Judex se gerat necesse est, ita ut nec lenitate nimia sit dissolutus, nec immodica sævitia & acerbitate asper. Utrùm jam non magis in juvenes quàm senes cadat ejusmodi clementiæ temperies, quilibet æquus rerum æstimator secum ipse dispiciat. A senibus certè, quos ipsa ætas sua tetricos, morosos, rigidósque efficit, nihil, nisi asperum, sævum, atque truculentum expectaveris. Atque ista quidem pro juvenibus.

Nunc de senibus audiamus. Ego sic existimo, tria in quovis Judice maximè desiderari: primùm vitæ innocentiam, integritatēque singularem. Nam, qui hoc sibi muneris imponi iustinuit, ut corrigat mores aliorum, atque peccata plectat, quis ei ignoscat, si qua in re ipse à rectè, honestèque vivendi officiis declinârit? Sanè nihil turpius aut indignius est, quàm eum scelera in altero reprehendere, in quibus ipse deprehenditur. Jam verò de moribus juvenum nihil certò polliceri sibi quisquam potest. Mutantur enim in horas, ait Horatius. Et improbum quidem esse quempiam ut cognoscas,
non

non opus est longo tempore: vel una dies sufficit. At certum de probitate cujusquam ferre judicium non potes, antequàm diu vixerit. Itaque in senibus potius, quos sua maturitas & constantia à recto vitæ cursu non facile finit deflectere, stabile virtuti & honestati domicilium esse collocatum existimare debemus. Alterum est, ne Judex in ferendis sententiis commotiones animi, quæ passiones vocantur, præ ratione sequatur. Itaque minimè idoneus est Judex, quocum in tribunali sedet aut amor, aut odium, aut ira, aut invidentia. Judicabit enim, prout affectus est, candida de nigris, & de candentibus atra, & sæpe in liquida causa pronuntiabit secundùm partem, cui æquitas obnuntiat. Frustra proinde quis justam sententiam ab illo expectet, cujus animus, dum jus dicendum est, perturbatione aliqua agitur. Jam verò neminem eorum, qui rectè sapiunt, non intelligere existimo, eas, quarum memini, commotiones animi, in juvenia vehementissimè effervesce. Nullum sanè fretum, nullus eurus tot, tantisque cietur fluctibus, quantis hæc ætas cupiditatum motibus concitatur. Dum contrà in senio, velut in tranquillo mari, post exantlata ventorum prælia, nulla sævit amplius animi tempestas, sed compositis, sedatisque affectibus perennia Halcyonia vivuntur. Postremum, quod requiro in judice, est singula-

ris prudentia, usúsque rerum tantus, ut è tribunali jus dicens, quid causa, quid locus ac tempus, quid ipsa Respublica postulet, promptè dispiciat. Hæc talia non in juvenibus, sed senibus esse, quos longa ætas, multaque experientia ad res gerendas erudiit, ita perspicuum est, ut neminem vel juvenum inveniri existimem tam arrogantem, ut hîc de palma ausit contendere. Atque hinc Romani summum consilium, quod è senibus esset constitutum, senatum appellârunt. Apud Lacedæmonios quoque illi, qui supremum gerebant magistratum, senes (ut etiam erant) nominabantur. Imò, ut è sacris etiam litteris causæ huic advocemus subsidium, ille ipse cælestis curiæ senatus, quem vidit Joannes (a) viginti quatuor, non juvenibus, sed senibus constituitur.

Audivisti modo, N. D. Candidate, quæ de partibus propositæ quæstionis videbantur dicenda. Quod si nôsse jam cupias, secundum quam esse pronuntiandum existimem, clypeum Achillis tibi ostendo, in quo Judices Homerus sculptos & senes fuisse ait, atque in sedilibus lapideis confedissee. Salomonem & Daniele à senio longissimè adhuc remotos judicia exercuisse causæ lenum nequaquam officit. Cælestis quippe illa vis, Deique ultra solitas rerum leges ordinantis, gubernantisque consilium fuit. Nos hodie, quid natura in ætatibus in-

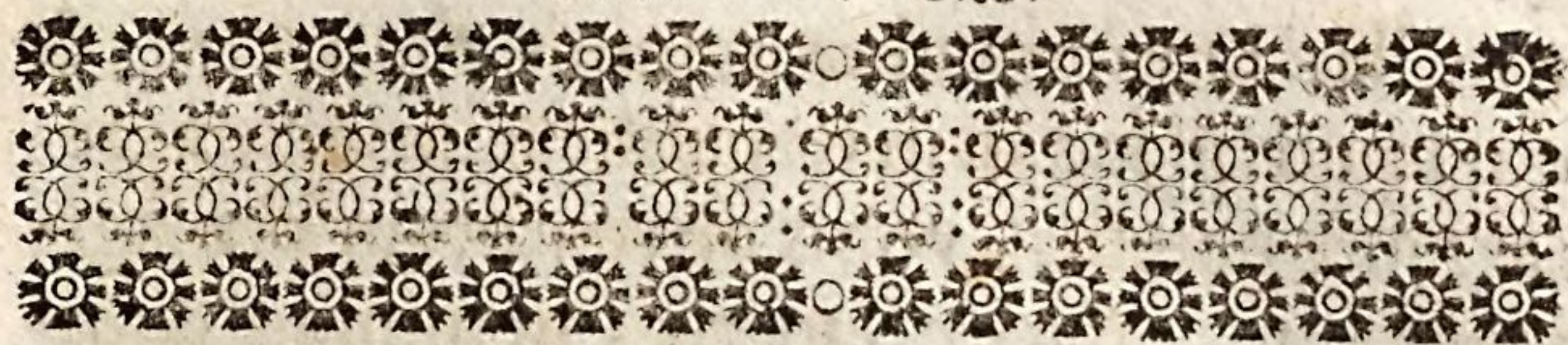
ter se comparatis præstare per se ipsam possit, disputavimus. Senes corpore enerves esse, atque languidos, nemo non videt, qui senem videt. Id tamen ad rem, de qua nunc agimus, neutiquam attinet. Neque enim viribus (ait Cato apud Ciceronē) (b) aut velocitatibus, aut celeritate corporis res magnæ geruntur, sed consilio, auctoritate, sententia: quibus non modò non orbari, sed etiam augeri solet senectus. Porro senes in iudicando rigidos, sævosque esse, illi duntaxat queruntur, qui ita vivunt, ut mereantur severa tribunalia, & judicia aut nulla fieri mallent, aut non nisi dissolutissima. Verùm ego diù nimis fidem meam non libero. Ne differam te ulterius, tu prius fidem tuam Sanctæ Matri Ecclesiæ obstringe.

(a) Apocal. 4. (b) de Senect.

Finis Libri I.

Pro-

Prolusionum Academicarum Salisburgensium

LIBER SECUNDUS.

I.

*An lectores librorum obscænorum sint
cives Reipublicæ Christianæ?*

A parte anni, qua æquissimum, ea
die, qua auspiciatissimum est, ho-
nores Academicos prenatis, NN.
DD. Candidati. Mensen quip-
pe Augustum vivimus, quo non
modò ruricolæ metere, inque horrea & cellas
abdere solent spem mensium præteritorum; sed
etiam honestarum artium ac disciplinarum a-
lumni in Gymnasiis, Lyceis, Academiis & U-
niversitatibus ad laborum præmia, & studio-
rum metam pro suis quisque viribus ac meritis
tandem aliquando pertingere contendunt.
Ejus præterea Divæ * natalem agimus, quæ vel
G 2 appel-

appellari tantum audita nominis claritatem, & quidquid splendidi in Republica Christiana sperare jure potestis, vobis obventurum praesagire videtur. Quare Superis, ut minimè dubito, propitiis, ad id, quod à me contenditis, impertendum promptissimè aggrediar, ubi more Academico breviter, ut soleo, vestris honoribus praelufero. In qua prolusione genus hominum, quod jam diu vehementer odi, è civium Christianorum albo, nullis, ut opinor, vestris ingratis, expunctum ire constitui. Illos autem intelligo Caelitibus invisos Turpilios, qui libros obscenè scriptos, chartasque Cyprum & pennas Cupidinis foetidissimè olentes ita depereunt, ut in eis volvendis, ac lectitandis diu noctuque insanissimè occupentur. His talibus dum diem dico, eosque in Republica Christiana cives non esse contendo, quæso, paullisper attendite.

Quid ais? grunniet non nemo è cloaca obscenitatis Corocotta, ego Reipublicæ Christianæ civis non sim? quid ergo contulit fons lustricus, ex quo me etiam dum infantem ac pupum à matre rubentem fuisse lotum tabulæ publicæ testantur? quid character ille, quem tum animo impressum circumfero? an non omnes, qui illâ sacrâ lustrantur cæremoniâ, eâque notâ divinitus insigniuntur, civitate donantur? Tantum porrò abest, ut à numero civium Christiana-

stianorum sim segregandus, quòd legam turpia, ut potiùs, si non essem civis, propterea adscisci mererer. Neque enim cogitandum, hæc valia in elegantissimis libris perinde me legere, quasi proponam imitari, vitæque ac moribus exprimere; sed idcirco multum in iis evolvendis studii colloco, ut eorum turpitudine penitiùs agnita & faciliùs evitem ipse, & alios, si fortè muneris mei rationes ita ferent aliquando, evitare doceam. Nam quemadmodum virtus, si vel prosâ, vel versu graphicè enarratur, ac velut oculis cernenda exponatur, mirabiles excitare solet sui amores; ita vitium, si, ut est, deforme ac foedum à scriptore quopiam repræsentetur vivis coloribus, absterreat profectò sui contemplatores, inque odium pariter atque fugam convertat necesse est. Deinde, dum verso libros paulò hilariores, præsertim veterum, non lasciva, quæ continent, non turpia, non prætextata; sed styli elegantiam, optimamque latinitatem, qualem in barbaris ævi nostri scriptoribus necquicquam quæsieris, mihi discendam atque imitandam confector. Quòd si nonnulli in hoc genere librorum minùs cautè & cum sua pernicie, & aliorum detrimento versati sunt, id eorum imprudentiæ, aut perversitati tribuendum, minimè verò illis opprobrandum, qui, quæ alii non castè scripserunt, castè tractare ac legere nō-

runt. Næ tu apes iniquè culpaveris, quòd, ex quo flore venenum fugit araneus, ipsæ mella colligant.

Et ista quidem asyla sunt eorum, quos legere obscœna delectat. Ex qua gemina arce ut eos deijciam, unaque à numero Christianorum segreges esse conficiam, argumentum in illos unicum à minori ad majus, ut vocant, exonerare constitui. Nam, quæso, audiant (si tamen vacat aliquantisper à sordibus, quibus immersi sunt, cogitationes avertere) quid olim Magno Hieronymo, Doctorum Christianorum præclarissimo, mirifici ostenti obvenerit. Is omnes quidem spes mortales, opes, fortunas, cæteraque malorum irritamenta universa abdicaverat, soli tamen Ciceroni lectitando oculos adhuc, animumque impendebat. Hic unus adolescentem Orator usqueadeò oblectabat, ut ei præ somno, præ dapibus, præq̃ omnibus vitæ illecebris esset. Verbò: quidquid alios constabat seu invenisse sapienter, seu dixisse præclarè, seu scripsisse eleganter, id totum fordebat Hieronymo, soliùsque Tullii placere pergebat oratio. Huic igitur studio cum impensè se dedisset, factum est, ut in gravi morbo sensibus defectus, & extra se positus ad coeleste tribunal pro reo præter expectationem adduceretur. Quæsitòr, cœptò judiciò, metu propemodum exanimatum quid homi-

nis,

nis, quâque religione sit? interrogat. Ille tacitè sibi gratulatus, quòd hoc interrogaretur, in quo facilem fore sui defensionem putaret, respondet confidenter, Christianum se esse, nec alia aliquando vitæ conditione fuisse. At Judex vultu terrifico ipsum mentiri dicere. Nam quoad vixerit, nunquam Christianum, sed Ciceronianum semper fuisse: simulque testibus & argumentis convincere adeò luculentis, ut nihil ejus, quod obijciebatur, posset inficiari aut diluere, planèque obmutescere cogeretur. Itaque reus latâ sententiâ virgis cæditur, non remissò antè suppliciò, quàm profanas id genus litteras penitùs ejurâisset, sanctèque promississet, tales porrò libros nec lecturum se, nec retenturum. Et, nequis hæc inter fabulas Milesias, aut jocantis Morphei ludibria recenseat, *testis est*, inquit ipse Hieronymus, *tribunal illud, ante quod taceui, testis judicium triste, quod timui.* Cùm igitur Hieronymus, ut audivimus, utique & ipse sacro fonte lustratus, jure civitatis in Republica Christiana exciderit, quòd Ciceronem, librum profanum quidem, certè autem honestum, studiosius lectitâisset, boni Superi! quam in illos quondam pronuntiabit sententiam cœlestis Judex, qui triumviros amorum legere diu noctûque perseverant; qui in hœra Apulleii, qui in popina Petronii assiduè helluantur! An non jure multò potiore clamabit; nequaquam

Christiani, sed Catulliani, Tibulliani, Propertiani, Ovidiani, Apulleiani, Petroniani estis. Sed nempe nitorem styli & latinitatis elegantiam tantum sectari se profitentur. Præclara defensio, si Superis placeret. Nam primum, quis existimet, Doctorem Maximum, cum legeret Ciceronem, quid aliud inde, quam pulcherrimum genus dicendi haurire voluisse? & tamen eas chartas legisse vix non capitale fuisse intelleximus. Deinde hanc protestationem dicta eorum, factaque vehementer refellunt, dum stylum illi quidem reddunt nitidiùs Latinum; turpitudinem verò & Cyprias sordes à vita & moribus vix unquam separant. Non igitur apibus hi tales, sed scarabæis, qui è fimo nascuntur, vivunt, atque aluntur, sunt comparandi. Neque consultum est, ut fœdas libidines evitemus, operola earum meditatione defigi. Hic hostis, ut expeditiùs triumphetur, non explorandus, sed ignorandus est.

Rectè jam confecisse me arbitror, NN. DD. Candidati, eos, qui libris impudicis se dediderunt, inter Christianæ Reipublicæ cives non esse computandos. Abeant proinde ad generum Cereris, nisi resipiscant, id genus cœnosi lectores, & in balneis Proserpinæ cum Propertio, Ovidio, Catullo, aliisque concivibus suis laventur, & vivo sulphure fument. Vos autem NN. DD. Candidati, qui inter cives Reipublicæ

cæ litterariæ Patres Conscripti esse cupitis, ut hoc idem impetretis, Catholicam Fidem profiteamini necesse est.

* S. Claræ Virg.

II.

Judæi inter Christianos an tolerandi?

ET si vota, quæ luculentissimè exposuistis, æquissima judico, eisque jure obnuntiare nequeo, NN. DD. Candidati, tamen paulisper differo, idque nullis, ut spero, vestris ingratis. Cùm enim juris & æqui, morum Academicorum scientissimi sitis, utiquè rectè atque ordine me facturum censebitis, si, quod in aliis hæcenus tenui consuetum, apud vos non intermitto, brevique quæstione quapiam honoribus vestris præludo. Eam mihi suggerit hodie non magis ratione meditatam consilium, quàm quædam diebus superioribus adversus Hebræos concepta indignatio. Mirari quippe subiit, quid sit, quòd perfida hæc gens, & adeò sæva, ut Christum ipsum humani generis Servatorem de medio tollere non dubitaverit, post patrata in Christianum nomen scelera infinita, hodie dum impunè Christianorum regna, provincias, at-

que urbes incolere non modò finatur, verùm etiam, ut incolat, aliquando accersatur, atque invitetur. Rectene hæc fiant, an secùs? paucis impræsentiarum, si brevem faciatis audientiam, juvat disquirere.

Judæi, inquiunt, qui iis patrocinantur, paucis contenti victitant. Illorum mensas nec Apicii penus, nec Opimii cella instruit; sed cibus potùsque obvius ac facilè parabilis totam famem & sitim jugulat. Qui apud eos ditiores, in panno vulgaris telæ incedunt; cæteri centonibus ferè amiciuntur. Si filias in matrimonio collocant, prudentiam, modestiam ac formam in dote numerant: quibus si paucos aureos addiderint, satis supérque dedisse judicantur. Porro neque connubiales epulas præbere solent, sed nuptias, procul strepitu, ac pompa, adeoque & sumptibus, celebrant. Atque hinc fit, ut mercaturam magnò sanè Reipublicæ comodò exerceant: cum easdem merces longè minoris vendere possint ac vendant, quàm mercatores Christiani, quibus, ut famulorum, rhedarum, conviviorum, vestium, itinerum expensas immensas, & Aulis principum penè æmulum domûs luxum tueantur, quædam rerum pretia exaggerandi necessitas imposita est. Judæi mercatores (si verum fateri velimus, & aliquid ad persuadendum valere magistræ experientiam) frœnum iniiciunt nostrorum avaritiæ

ritiæ (quod ipsi optimè nòrunt) ne tanti vendant, quanti volunt, nisi tabernas suas vel claufas esse malint, vel ab empturientibus cum fastidio præteriri. Dic bone Mercuri (si tamen bonus esse potes) quid non egerunt hoc tale frœnum excussuri mercatores Viennenses in Austria? Primùm impetrârunt, ut Judæorum tabernæ minuerentur: deinde, ut abolerentur: demum, ut miserrimi mortalium penitus exterminarentur. Sed cui bono? privato mercatorum Viennensium, sed pessimo publico. Mox enim, quemadmodum testatur Caramuel, Viennæ usqueadeò iidem mercatores aggravârunt mercium pretia, ut centenis redimenda fuerint, quæ ante exactos Judæos quinquagenis redimebantur. Illud enim verò, inquires, Judæos prorsus intolerabiles efficit, quòd à Sacris nostris obstinatissimè abhorreant, aliòsque sectæ suæ fatagant adsciscere, & Christianum nomen universum acerbissimè oderint, abominentur, & execrentur. Verùm, quisquis ita loqueris, animum ad ea, quæ in nostra Germania usu venire quotidie vel audimus, vel experimur, minimè videris advertere. Nónne hæc omnia, quæ in Judæos obijcis, eodem jure affirmari possunt de Zvvinglianis, Calvinianis, Lutheranis? cùm tamen & Zvvinglii posteros, & Calvinii nepotes, & Lutheri progeniem passim inter orthodoxos tolerari videamus, atque

que ita tolerari, ut etiam dignitatibus, officiis, commerciis, & opibus floreant. In segetibus nempe cum tritico aliquando & lolium, & carduos, & tribulos, & lappas surgere atque crescere permittimus. Huc accedit (quod Theologicè causam hanc agenti summi esse momenti oportet) plurima, eaque atrocissima Judæos scelera non patrare, quando eis sedes inter orthodoxos conceditur. Constantinopoli quippe, Memphi, inque aliis sive Mahometi, sive Diis addictis urbibus in Christum, Christique Matrem, aliosque Divos cælitæ & Romanum Pontificem, ejusdemque Hierarchiam universam jaciunt blasphemias, etiam libris editis, tam immanes, tamque horribiles, ut æquo animo neque audiri, neque legi absque justa indignatione possint. Jam dic mihi: audèntne hæc talia Romæ, & in aliis Religionis nostræ urbibus? minimè gentium. Auderent, nisi metus suppliciorum compesceret. Nónne igitur fatius est, hoc genus hominum degere inter Christianos, quàm inter Mahometanos, aut idololatrias, ubi nullæ de his immanissimis sceleribus pœnæ expetuntur?

Hanc contra Judæorum defensionem validè insurgunt, qui gentem pessimam orbe Christiano penitus extorrem cupiunt. Nihil enim manifestius, & pluribus documentis compertius est, inquiunt, quàm Judæos esse hostes nostros

stros capitalissimos, idque unicè diu noctúque animo volvere, meditari, atque ipso opere moliri, ut Christiani malè pereant, deleantur, & extirpentur? Da arma Judæis, da animos & vires nostris majores: intra breve temporis spatium Rempublicam Christianam certocertiùs everfam, nostrique generis nihil superesse intelliges. Nam quæ agerent diri Apellæ, si possent, ex præteritis, quæ egerunt, facilè perspicitur. Et quidem gentem esse seditiosam, pronamque ad rebellandum, veteres historiæ nos docent. Unde Claudius Imperator, etsi de religione non laboraret, cum tamen publicæ tranquillitatis amans esset, anno Christiano quinquagesimo primo Judæos Româ exegit, quòd quietem civium, quos inter illi viverent, stare non posse existimârit. Ævô Constantii Cæsaris, cum omnia susdeque verterentur in Romano imperio, Judæi Diocæsariani ea temporis opportunitate strenuè usi, correptis repente armis, noctu in præsidium irruerunt, eoque interfecto, per totam Palæstinam progressi in libertatem se vindicârunt. Sub annum porro à Natali Servatoris 529. Danaumus quidam fuit Judæus Homerita. Is Moysis se filium ferens, concitata seditione, Necræ Episcopum, Christianosque, qui ibi erant, universos dirè excarnificatos interemit. Año postea 560. Judæi in tota Palæstina & Samaria templa nostra exussisse,

fisse, & omnes, quotquot occurrebant, Christianos trucidasse perhibentur. Eosdem præterea anno 694. in Hispania rebellasse, & adversus Christianos insurrexisse Caramuel commemorat. Quid ego nunc venena, quid veneficia, quid proditiones, aliasque artes nocendi infinitas, quibus sceleratissimi Sabbatharii ad perniciem nostram quotidie grassari solent, in medium proferam? antè me dies, verba, viresque deficerent, quàm vel minimam earum partem, ut par esset, fatiè graphicè suis coloribus redderem. Jam verò de acerbissimo Christi Servatoris odio, quod hodiedum maximè testantur, dum quotannis, si facultas sit, hominem Christianum clam capiunt, excarnificant, in crucem agunt, veteremque montis Calvarum tragœdiam crudelissimè iterant, nulla unquam humana vox dignè queri & lamentari poterit. Ita nempe crucifixerunt S. Macarium Patriarcham Antiochenum; Corinthi S. Timonem; Norduici in Anglia S. Wilhelmum puerum; Nicolniæ pariter in Anglia S. Hugonem itidem puerum; Parisiis S. Richardum similiter puerum; in agro Trevirensi S. Wernerum etiam puerum; Tridenti S. Simonem parvulum 29. menses natum. Taceo alia innumera hujusce generis exempla etiam cogitatu horribilia. De laniena Judæorum Pragensium in parvulum Christianum exercita, annis paulò superioribus,

bus, & legimus & audivimus. Hos tales tu mihi homines (si tamen homines) ex Republica Christiana non exterminandos, sed retinendos esse contendas? At navi patres familias, dixisti, sunt verpi, nostrorumque mercatorum cupiditatem refrænant. Primum, demus esse tales; vendant minoris, quàm alii, quæcunque vendunt: nolo rei domesticæ compendium, quod cum perniciè & dedecore Religionis conjunctum est. Deinde, ne minoris vendendo detrimentum patiantur, etiam minoris emunt, videlicet ea, quæ mali Christiani furto, præsertim è templorum suppellectile, sacrisque cimeliis, ablata vendunt. Hæreticos tolerari inter Orthodoxos haud dubiè miserum est. Sed illi potentia, armis, foederibus, ut debeant tolerari, efficiunt: quod de Judæis, hominum genere hodie imbelli, ignavo, & inermi, affirmari non potest. Denique, quamvis Judæi Christianis permixti pauciora, minúsque atrocía scelera palàm perpetrent, quàm inter Mahometanos, vel Deorum cultores; clàm non minús esse sceleratos; imò Christianos docere scelera, planè testatur experientia. Sed meritò animum mirari hîc subeat, unde sit, quòd Judæi tam avidè sitiant Christianorum sanguinem, maximè infantium aut puerorum? Ajunt, ex illis gravidas parere non posse, nisi priùs hausto

sto Christiano sanguine ; ideóque maritis necessitatem impositam ejusmodi poculum procurandi vel clàm rapiendo nostros infantes, vel à plagiariis & lamiis emendo , atque ex eisdem in potestatem redactis sanguinem per omne crudelitatis genus eliciendo & exprimendo. Gravidis porrò , ubi Christiani non sunt, mitti à popularibus sanguinem duratum, quem eadem in pulverem redigant ac sumant. O miseræ puerperæ ! ejurate Moyfis antiquam fidem. Mox cessabit sanguinaria Thyestæ portionis necessitas , & citra illam favente Lucina parietis.

Et hætenùs quidem de quæstione instituta dictum esto , NN. DD. Candidati. Quam ego ferrem in recutitos sententiam , si causæ hujus judicium penes me esset , perspicere facile potuistis. Quid vobis videatur , apud animos vestros statuite , si lubeat. Illud unum admo-neo , sive in Judæos aliquando , sive in alios criminum reos sessuri judices estis , ne arâ sacræ Themidis neglectâ aureum vitulum adoretis.

III.

An in Republica Christiana tolerandi sint Cingari?

Non licere id omne, quod cuique libet, omnium rectè sapientium una vox est, vósque etiam aperte fatemini, NN. DD. Candidati, dum, etsi vel maximè libeat cingi tempora Gradûs Academici supremâ laureâ, tamen id ipsum ut liceat quoque, maiorem in modum à me contenditis. Faciam profectò, ne dubitate, ut liceat, si unum quid priùs ut per vos mihi liceat, impetravero. Id in eo positum est, ut disputem, an genti in omnem vitæ licentiam effusæ, quam Cingarorum vocamus, vagari per orbem Christianum licitum atque impune esse debeat? verbò: sintne in Republica Christiana tolerandi Cingari, vel inde prorsus exterminandi? Cujus argumenti brevi disquisitione, quando ita lubet, honoribus vestris dum præludo, favete auribus atque animis, & vel pollicem premite Cingaris, si poteritis, vel ex humana societate vestris sententiis eijcite.

Qui genus, unde domo sint Cingari, à multis dubitari intelligo. Vulgus Germanorum olim Tartaros, aut Gentiles vocabat. Quidam

Assyrios, & Cēlices; non nemo Uxios, è Persia emerſos ariolatur. Aventinus in Annalibus Bojorum (a) ſcribit, eſſe colluviem hominum atque ſentinam variarum gentium, quæ in confinibus imperii Turcarum atque Hungariæ habitant, & Rege Zinkelone regiones noſtras cœpiſſe peragrarè. Additque idem Aventinus, eos uti lingua Venedica (cœu nativa nempe) ſive Slavonica. Unde colligit Delrius (b) origine Slavos eſſe. Porro ipſi Cingari Ægyptios ſe eſſe profitentur, & extorres patriâ majorum noxas, qui Virginem Matrem cum Divino Puero hoſpitiô excipere noluerint, Superûm imperiis adaçtos ſeptem annorum peregrinatione expiare. Quamvis etiam dicant, ſibi hoc tali exilio luendam eſſe majorum perfidiam, qui à Chriſtiana Religione antiquitus culta deſciverint.

Verùm, quicumque demum terræ angulus in orbis noſtri oras Cingaros emiſerit, ſuis certè patronis ac defenſoribus minimè deſtituuntur: qui tantùm abeſt, ut eos pellendos aut plectendos cenſeant, ut etiam retinendos, fovendos, ac liberali ope ſublevandos eſſe contendant. Nam primùm, gentem eſſe miſerrimam, inquiunt, neminem præterit, qui calamitoſiſſimam eorum vivendi conditionem vel ipſe vidit, vel famâ accepit. Circumferunt toto orbe triſte exilium ſine certa ſede, ſine Lare, ſine foco inter

ter infinitas ærumnas, & nunquam tot, quin plura novercantis Fortunæ ludibria. Horum autem talium non misereri, sed ultra tantâ mala, quibûs assiduè conflictantur, eis laqueum, rotam, rogum, aliâque fontium supplicia & penitissimum excidium decernere leges Christianæ humanitatis non ferunt, non sinunt, non patiuntur. Deinde, quæ miserorum scelera tam immania aliquando audita sunt, ut vindicari mereantur tantâ sævitiâ. Nempe vagantur, inquis, toto orbe fallendi, prædandi, atque latrocinandi gratiâ. Verùm ego vagari eos repono, ut obtemperent cælestibus imperiis, quibûs crudam majorum inhospitalitatem, vel etiam sacrilegam apostasiam per assiduas migrationes luere jubentur. Quod eorum institutum non vituperio, multò minùs supplicio; sed laude potius & benevolentia dignum esse omnes rem verè æstimantes fateantur necesse est.

Hæc talia proCingarum patroni Cingarorum, futilia planè & nullo tibicine fulta. Neque enim ij sunt Cingari, quorum verbis quisquam cæterorum mortalium fidem adhibere tutò possit. Nam, quod asserunt, Ægyptios se esse, & quidem ex minori Ægypto profectos, apertè mentiuntur: cùm interrogati nesciant, quid sit Ægyptus, aut ubi terrarum minor vel major inveniat. Nequaquam igitur Ægyptii sunt,

sed confluges quædã otiosorum ac perditorum hominum omni flagitiorum genere contaminata. Experientia docet, uxores eorum (si tamen uxores) furacissimas esse, adeò ut viri ex unguibus ferè Harpyiarum suarum victitent. Quanquam & ipsi sibi, suisque non desunt; sed fraudibus, imposturis, præstigiis, aliisque malis artibus, unde alantur, conquirunt. Canibus etiam, armisque venatoriis succincti profisciscuntur, atque Diana non probante furtim venantur in alienis sylvis & saltibus. Jam verò de nefario cum Orco fœdere, quo freti Cingari præstigiis illudunt, ventura prælagiunt, maleficia consciscunt, etiam lippi & tonsores memorant. Illud inter alia circumfertur vulgò notissimum: si Cingaro ex capsa, vel sacco nummum largiaris, omnes nummos, quos eadem capsa, vel saccus continebat, eò migrasse, quò unus ille præcesserat, cum damno tuo comperies. Præclarum sanè artis internæ opus. Porro anus illorum Chiromantiæ, & Divinationi deditissimæ simplicem plebeculam quàm miserè decipiant, quem præterit? sciscitantur agrestes, quot liberos, quot maritos, aut uxores sint accepturi? aliæque sexcenta: quæ omnia hæ vetulæ se nōsse profitentur. At interim, dum illi in responsa avidissimè hiant & hiscunt, eaque recipiunt, furvæ Cassandræ malè curiosorum loculos mira dexteritate atque agilita-

litate rimantur & evacuant. Atque hæc de Cingarorum noxiis, aliâque id genus innumera esse verissima tum experientia, tum historiæ testantur. Unde meritò animum subit admiratio, quid sit, quòd non ubique sceleratissima hæc mortalium fex radice ab ima extirpetur? Si fures istos tolerare liceat Justitiâ non invitâ, cur suspenduntur alii? Si horum Chiromantia, & divinatio, cæterâque nefanda facinora non vindicantur, cur in aliis fontibus quotidie puniuntur? Qui sceleratos tolerat, scelerum impunitatem permittit: quod omnis recta ratio, omnes leges humanæ & Divinæ detestantur. Et quid, si demus, Cingaros esse positos extra omnes noxas antè memoratas; quales certissimè non sunt: demus, non esse fures, non magos, non maleficos, eos nihilominus, hac nostra præsertim tempestate, in nullo Reipublicæ Christianæ angulo tolerandos esse contendendo. Cùm satis constet magnis argumentis; imò authoritate summorum Principum, esse proditores, exploratores, & hostium Christiani nominis emissarios. Quemadmodum hanc eandem ob causam Carolus V. periculosissimos errones istos veluti à Turcis in Christianum orbem immissos Teutonicâ terrâ excedere, atque exesse jussit in Comitibus Augustanis, Anno 1549. ut perhibet Delrius (c) & aliunde non ignotum est.

Ab hoc edicto Maximi Caroli vestrum iudicium non dissentire existimo, NN. DD. Candidati. Si quid tamen aliud, quod minimè credo, in mentem est, vos videritis. Nunc, antequàm suscepto negotio manum admoveo, Religionem Orthodoxam, cui talia generis humani probra multum incommodant, profiteri à Tridentino Concilio jubemini.

(a) lib. 7. fol. 826. (b) Disq. Magicar. lib. 4. cap. 3. q. 5. pag. 588. (c) eod. lib. & cap. q. 5. pag. 589.

IV.

An expediat, in Ecclesia esse opulenta Sacerdotia?

IAm ævô Divi Laurentii, cuius sempiternis honoribus hesternum diem consecravimus, sacras opes, quas bona Ecclesiastica vocamus, profanorum hominum cupiditati salivam atque orexim movisse, memoriæ proditum est, N. D. Candidate. Unde jam tum gliscere cœperunt, quæ hodie crebrò audiuntur, & jactantur, Iscarioticæ querelæ: *ut quid hæc perditio?* tot prædia, tot fundi, tantæ pecuniæ cui bono possidentur à sacrificulis non ita multis? dum interea alii mortales propè infiniti cum quotidiana penuria, rerum inopia & mendicitate miserrimè confictari sinuntur. Nónne multò præstabilius esset Reipublicæ ex ejusmodi opibus

pibus alere militem, munire arces, restaurare moenia, aperire gymnasia honestarum artium, quàm saginare id genus raios & unctos? habeant iidem, quantum habere necesse est: nemo intercedet: superflua aliis cedant, quibus sunt necessaria. Hos ego maleferiatorum invidos calumniandi impetus ut sufflaminem, breviter, ut mihi mos est, an nominis Christiani Sacerdotia esse opulenta sit è Republica? disputare instituo. In qua disputatione tua quoque res agitur, NN.DD. Candidate: qui quemadmodum inter Augustanæ Hierarchiæ proceres es cooptatus, ita pingues ejusdem redditus (ut ego quidem existimo) non aspernaberis.

Qui parti neganti student, ita loquuntur. Arduam sanè atque difficilem vivendi rationem ineunt, qui sacris hominibus accensi aut Ordinibus Sacerdotio inferioribus, aut ipso Sacerdotio initiantur. Eam quippe profitentur morum integritatem, sanctitatem, & adversus omnes charitatem, ut non modò id in se suscepisse existimentur curandum, ut ipsi post fata bene beateque vivant inter Superos, verùm etiam, ut aliis ad eandem felicitatem contendentibus idoneos sese auctores, ducésque exhibeant. Jam verò quàm rarò sanctitati conveniat cum divitiis, ipsa Dei Sapiencia, Servator noster luculentè declaravit, quando horribili comparatione camelum per foramen acûs

transire, quàm hominem divitem æterna regna intrare facilius esse edixit. Clericos autem, quos ante cæteros opulentia muneribus suis cumulatè oneravit, clitellarios ejusmodi gibberos esse, si dicam, quis jure reprehendat? Enimverò, si luxum, si pompam, si voluptates, quibûs vitam transigunt, contemplari juverit, nihil in hoc genere à profanis hominibus esse diversi reperientur. Unde & fit, ut, quos in itinere ad salutem primum agmen ducere oporteret, vix postremum ignavos ac desides lentè sequi conspicias. Illud porrò quis ferat æquò animò, hoc genus homines avaritiâ sordescere; lucris inhiare; thesauros acervare; quæ habent, tenaciter reservare; quæ non habent, improbè concupiscere? Et tamen hi tales, quorum unicum ferè studium est augere rem familiarem, quòsque multò frequentius in horreis, cistis, & arcis, quàm inter libros, & sacras preces deprehendas, si quando umbone occupato ad populum dicunt, omnes ad rerum caducarum contemptum, munificentiam, liberalitatémque crepantibus buccis adhortari audiuntur. Sed quonam, quæso, profectu? perexiguo, inquam, aut planè nullo. Cùm enim concionandum sit non magis verbis, quàm exemplis, quid persuadebit mores auditorum emendaturus, qui aliter vivit, aliter loquitur; & in quem regeri potest illud cui piam à

à veterè Philosopho impactum, *à te incipe?* Cæterum haud paullo mollior toleratu esset Beneficiariorum opulentia, si ita redundaret, ut ejus emolumenta sacris Ecclesiæ utilitatibus cederent. Sed contrà fieri quotidianâ experienciâ condiscimus: dum, quidquid auri, quidquid argenti, quidquid aliorum fortunæ bonorum ex patrimonio Crucifixi corrasit longa parsimonia, id plerumque consanguinei, cognati & nepotes auferunt: quod aliquando futurum pia majorum liberalitas opes suas Deo dicantium sibi nunquam persuaserat.

Atque hæc eorum potissimum oratio est, quibus nihil posset accidere gratius, quàm Clericos omnes, medios, infimos, supremos, ac præsertim Romanum Pontificem, videre mendicantes. Sed facilè horum talium væcors malevolentia redarguitur. Nam primum, si Sacerdotia esse pingua sanctitati repugnaret Ecclesiasticæ Hierarchiæ, aut detrimentum afferret, Deus Auctor & Institutor ejusdem neque Mosaicæ illius Ecclesiæ ministros ac mystas divites esse voluisset: cujusmodi tamen ut essent, voluisse, imò & providisse, in sacris litteris luculentè perhibetur. Quo tempore summus Legislator Israëlitis leges tulit, (a) in tota gente nonnisi tres Sacerdotes numerabantur, Aaron nempe & duo filii: Levitæ verò, qui trigessimum annum excefferant, octies mille, quingenti

octoginta. (b) Omnes hi Levitæ, quibus ex præcepto Dei ab universo populo dabantur decimæ frugum & animalium, ipsi quoque pauculis illis Sacerdotibus suarum decimarum decimas pendere jubebantur. (c) Quare tribus his Sacerdotibus in censum veniebat centesima pars omnium fructuum, qui colligi quotannis solebant ab hominibus sexcenties mille (imò pluribus) qui tum Hebræam gentem constituebant. Decimis accesserunt omnes primitiæ, quæ pretium illarum longè superârunt: cùm ex calculo Divi Hieronymi (d) sexagesimam partem omnium Terræ sanctæ confecerint. Quid ego jam dicam de donis Deo vel sponte, vel ex voto oblatis? quid de primogenitis boum ac pecorum universim, deque lytris hominum primò natorum? quid de hostiis, seu piacularibus, seu paciferis? Omnia summo illi Pontifici, cæterisque Sacerdotibus cessisse in sacro codice (e) memorantur. Quæ cùm ita se habeant, opes eorum Mystrarum planè ingentes, ac longè majores, quàm nostratium Clericorum fuisse necesse est. Deinde demus, Christianam Hierarchiam in sui exortu fuisse pauperem: cujusmodi reverà fuisse negari non potest. Quid tum? ergo & modò egenam & fortunæ adminiculis nudatam esse oportet? minimè sanè. Nam principiò quidem Christus eam prodigiis, miraculis, sanguine Pontificum, & aliorum Sacer-

do-

dotum atque Clericorum Martyrum reddidit gloriosam ac venerabilem; sed postea voluit insuper esse opulentam, potentem, & externo humanæ majestatis apparatu spectabilem. Quod futurum esse multò antè vaticinatus est Isaias illis verbis: *Et erunt Reges nutritii tui, & Reginae nutrices tuæ: vultu in terram demisso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent.* Si Romanos Pontifices posteriores opes defecissent & potentia, neque olim Benedictus VIII. Saracenos vicisset in Italia; neque Pius V. Selymum Turcarum tyrannum profligasset ad Echinadas; neque non ita pridem Innocentius XI. cum foederatis Principibus, tot victorias ex eisdem hostibus in Hungaria & Achaia reportasset. Hæretici quoque Germaniæ ditiones adhuc plures (si non omnes) pridem eripuissent Episcopis nostris, nisi horum potentia illorum cupiditatem hætenus retardasset. Mitto alia commoda & utilitates infinitas, quæ ex hominum sacrorum divitiis in Ecclesiam nullo non tempore redundârunt. Quæ pars adversa in medium protulit, aut calumniæ sunt, aut eorum accusationes Beneficiariorum, qui secùs, quàm par fuerit, & Ecclesiæ sanctionibus consentaneum, dicatis Deo opibus utuntur. Ex quo minimè conficitur, illas ordini universo esse auferendas: cum usum tollere omnibus propter abusum paucorum nequaquam oporteat.

Verùm justô fortasse diutiùs vota tua differo, NN. DD. Candidate. Neque adeò ad te pertinent, quæ hætenùs de instituta quæstione differui. Cùm non cadat in hanc vitæ probitatem, in hæc sapientiæ studia, morésque integerrimos, quibûs te omnibus reddis amabilem, ut aliquando quidpiam te non dignum in sublimiori fastigio cõmittas. Longè altior est tua indoles, quàm ut fluxa & caduca bona thesauris æternis anteferas, monerique indigeas ab Rege Propheta: *Divitiæ si affluant, nolite cor apponere.*

(a) Num. cap. 18. (b) eod. lib. cap. 4. v. 28. (c) ibid. cap. 18. v. 28. (d) Levit. ult. v. 2. Num. cap. 18. v. 15. 16. &c. (e) cap. 49.

V.

Sapientior, an stultior fuerit Salomon?

ETiam vos, ut modò audiui, NN. DD. Candidati gloria & honore coronari desideratis, idque hodie potissimùm, dum mater Ecclesia anniversaria celebritate commemorat claritudinem illam omni humana majorem, qua *candor lucis æternæ*, Dei Filius, Doctor omnium Doctorum olim in Thaboræo vertice resplenduit. Auspicatissimum procul dubio votis vestris diem destinastis. Quàm porrò æqua postuletis, cùm universo Senatui Theologico in Examine, tum mihi peculiariter & in publicis prælectionibus, & privatis exercitationibus

cumu-

cumulatissimè ostendistis. Aliud proinde nil superest, quod obster, quominùs templum Honoris utrâque valuâ recludam, præstémque quantocyùs, ut vestra promerita, quidquid eis debetur, obtineant, nisi ut morem geram mori Academico, vósque jam stantes in vestibulo brevi quadam quæstione distineam, dum examino prodigiosam illam Sapientiæ & stultitiæ antithesim, quam in Salomone fuisse sacræ literæ commemorant; &, paucis loquendo disputo, utra earum alteram in Salomone excerserit? Date aures non invitas. Paulò deinde post audietis Clarissimi.

Ex vita, rebúsque gestis Salomonis, qui Davidis & Bethsabeæ filius fuit, discant mortales, Deum non modò iratum, sed etiam, cùm dona liberaliter largitur, esse metuendum. Ejus Sapientia, quam non è libris, vel scholis, sed cœlò hausit, hodiedum in omnium ore versatur, tanta commendatione, ut nulla cuiquam mortalium alteri concessa amplioribus famæ præconiis celebretur. Tertio mox die, ut cæleste munus obtinuit, præclarum illius edidit specimen decidendo notissimam litem duarum mulierum de materno jure ambigui infantis contendentium. Causa erat intricata, & plena caliginis. Clamor duntaxat & jurgia personabant inter partes: argumenta verò in medium afferebantur nulla, quibûs veritas eruere-

tur.

tur. Cùm proinde Salomoni non liqueret, aliunde testimonium accersit à nemine expectatum. Jubet vaginâ nudari gladium, vivumque puerum disseccari medium, & utrique litigantium partem in jure dubio tribui. Quod Judicis imperium non processit ex animo serio; sed ut hac tali simulatione crudelitatis eliceret mulierum affectus. Neque fefellit consilium. Altera namque, auditâ Regis sententiâ, commotis illicò visceribus, efflictim orare, ut parcatür infanti, servatúsque incolumis dedatur secum litiganti: hæc contrà petere majorem in modum, ut disseccetur, & suum cuique dissecti cedat dimidium. Inde facile fuit conijcere viro sagacissimo, non posse non esse veram matrem, à qua staret præjudicium pietatis; alteram verò esse plagiariam, quæ ideo duntaxat sæviri petierit in pupum, ut ex alieno dolore voluptatem hauriret. Igitur, hac rejecta, secundum illam pronuntiavit, eique vivum infantem ac integrum adjudicavit. Dici non potest, quantum Salomini sapientissimi hujus judicii fama mox longè latèque didita & apud suos reverentiam, & apud exteros gloriam comparaverit. Neque factis tantum Salomon, sed scriptis quoque demonstravit Sapientiæ suæ magnitudinem. Cùm præter Ecclesiastem, Proverbia, Cantica, Sapientiæq; volumen, octo millia librorum alterius argumenti composuerit: in quibus carmi-

minum, odorúmque mille & quinque: dramatum millia tria, magnáque similitudinum & parabolarum varietas. Artes omnes atque disciplinas penitissimè calluit: nihil tam in natura abditum & ab humana cognitione remotum, quod ipsius perspicaciam subterfugerit. *Disputavit* (ut memorat sacra Historia*) à cedro, quæ est in Libano, usque ad hyssopum, quæ egreditur de pariete: putà de rebus maximis juxtà minimisque, tantâ sapientiâ differuit, ut ex omnibus terrarum partibus mortales ad eum audiendum, videndúmque confluerent. Quos ad contemplationem sui Jerusalem non traxerat (verba sunt Divi Hieronymi ad Paulinum) unius hominis sapientiæ fama perduxit. *Habuit illa ætas inauditum omnibus sæculis, celebrandúmque miraculum, ut tantam urbem ingressi aliud extra urbem quærerent, & Hierarcham in throno sedentem aureo inter innumeros discipulos de natura & motibus siderum, deque rebus Divinis audirent dicentem.*

Haftenùs Salomonem sapientem admirati sumus. Nunc, quantùm mutatus ab illo desipuerit, doleamus. Initium ruinæ dedit superbia. Cùm enim regni, opúmque suarum magnitudinem; simul & Sapientiæ famam toto orbe diffusam minimè ignoraret, in arrogantiam præcipitatus est. Inde gradum fecit ad æstimationem, amorémque sui æquò majorem. Hunc comitata est mollities animi omnis generis delictis

liciiis & oblectamentis enervati. Successit ingens conviviorum, vinique luxus; velut ipse fateri non erubuit. Ab his autem voluptatibus quid pronius erat, quàm immodicis foeminarum amoribus irretiri? & irretitus est, proh dedecus! usqueadeò, ut, quantum juvenis sapientiam, tantum senex mulieres, & amplius, adamaret. Unde novas identidem sibi nuptias suscitabat omnis generis puellarum, tanta paulatim multitudine, ut (quod dictu foret incredibile, nisi fidem facerent sacrae litterae) mille foeminarum thalami in unica regia viserentur. In ista conjugum chiliade septingentae vocabantur reginae, nempe uxores primariae; & trecentae concubinae, sive uxores secundariae, quae non erant dominae aut matres familias, sed propagandae tantum sobolis causâ adscitae. Deum immortalem! quis legit, vel audivit aliquando inter barbaros verae Religionis expertes, quibus pro ratione libido est, fuisse principem tam insanè mulierosum! Si verum est, amare & sapere etiam sapienti negatum esse, quis sibi persuaserit, in Salomone tam portentose amante vel apicem pristinae sapientiae mansisse reliquum! Illud vero, quod modo commemorabo, deterimum & execrandissimum est. Cum in illa uxorum colluvie essent non tantum Israëlitides, sed etiam (quod lex vetabat) alienigenae: quales filia Regis Aegyptii, Moabitides, Ammonitides, Idu-

Idumææ, Sidoniæ, Hethææ, eæq; omnes Diis, ac Deabus suis patriis peterent aras, simulacra & cultum; non modo omnia Salomon liberalissimè concessit, sed & ipse Astarthi, Molocho, & Chamo supplex thus adolevit, victimas cecidit, vota & preces nuncupavit. Imò Pineda, Salianus, & Cornelius arbitrantur, Salomonem eò quoque dementiæ prolapsum, ut filios suos Molocho Moabitarum idolo immolaverit, atque concremaverit: indeque evenisse, ut ex mille uxoribus duas duntaxat filias & unicum filium credatur procreâsse; quòd nempe cæteros sustulerit vesana patris religio, & ignis Molochius. Qua quidem dementia, nisi malis dicere furorem, nulla turpior, nulla crudelior, nulla detestabilior vel cogitari posse videtur.

Audiistis modò, NN. DD. Candidati, prodigiosam metamorphosim mortalium sapientissimi in stultissimum. Quòd si jam quæritis ex me, utra vicerit, an sapientia stultitiam, vel stultitia sapientiam? respondeo, non liquere; sed pugnam inter eas æquo Marte pugnatam. Illud tamen, quod pronuntiem, venit in mentem. Si Salomon ex barathro vecordiae tam profundæ rediit ad frugem, id quod non tantùm Divus Thomas, sed præterea plures alii sanctitate & eruditione præstantissimi homines existimant, palma deberi videtur

Sapientiae : cum nihil sapientius , quàm damnato errore & abdicata stultitia resipiscere. Si verò inter præcipitia fatuitatis tam immania pedem non repressit , sed clausis oculis ruit in tumultum , nulla emendatione suscepta , non possum victoriam non adjudicare stultitiae , cum nihil stultius , quàm in stultitia perseverare.

* 3. Reg. 4.

VI.

Cur S. Michael cum Diabolo disputaverit de corpore Moysis mortui ?

IN examine cum Theologico , tum Juridico , quod exantlâstis , satis quidem , superque disputatum est , ut constaret , qui , quantusque in sua uterque disciplina essetis , DD. Candidati. Sed tamen hodie , antequàm obsecundo votis vestris , ad aliam quandam vos disputationem voco , haud sanè , ut argumentationibus laceffiti respondeatis ; vel adversarios professi ipsi syllogismos intorqueatis ; sed ut honoris gratiâ adsitis , quidque partes in hoc genus contentionis impulerit , mecum dispiciatis. Paucis , quid apud me constituerim , evolvo. Minimè vos præterit , Michaëlem cælestium

stium Geniorum Principem, & Luciferum, veterem adversarium, de Moyfis, Hebræorum Ducis, vitâ functi tumulo acriter aliquando altercatos, eo quidem litis exitu, ut Orcus disputando victus causâ ceciderit; incertum tamen remanserit, hodièque remaneat, quomobrem de mortui exuviis tam fervidè certaverint? De quo cum multa conjectent potius, quàm pronuntient sapientes, juvat referre eorum sententias, saltem præcipuas, & quæ nobis debeat videri verosimilior, declarare: id quod vobis non invitis me facturum esse existimo.

Excitatae quæstioni originem dedit Divus Judas in Epistola v. 9. *Cum Michael Archangelus cum Diabolo disputans altercaretur de Moyfi corpore non est ausus iudicium inferre blasphemiae; sed dixit: imperet tibi Dominus.* Hunc nodum Sacrae Scripturae duo præcipuè reddunt intricatum, & adversus interpretum solutiones contumacem. Primum, quòd ne argumentum quidem ejusce disputationis satis exponatur. Alterum, quòd istius historiae nullus alius Divinae auctoritatis liber meminerit, ex cujus lectione cum verbis Judæ collata fortè quid certi liceret evolvere. Unde mirum non est scindi doctos in varias opinionationes. Aliqui dicunt, Plutonem Moyfis corpus sibi vindicare conatum, quòd is olim Ægyptium quendam occidisset;

ideoque Michaeli, cæterisque Angelis non citra irrisum opprobriasse, quod funus ducerent homicidæ, eumque magnâ pompâ sepelirent. Verum hîc aqua hæret: cum Moyse Ægyptium jure occiderit, & si injuriâ occidisset, Dæmon haud dubiè animam potius, quàm corpus potestatis suæ facere contendisset. Alii volunt, Luciferum in rabiem actum & Deum & cælestem animarum Libripendem Michaellem maledictis proscidisse, quod supremæ Moyse horæ, illique decretorio examini interesse fuerit prohibitus; ubi tamen velut accusator comparere optaverat, ut spectatissimum herois maximi virtutem cribro illo suo, vannoque excuteret: atque hinc eo conventu exclusum de injuria expostulasse, utq; eadem quoque modo refarciretur, saltem corpus sibi dedi ad ludibrium petiisse. Sed neque isti rem acu tangunt: cum hac ratione nequissimus quadruplator de judicio potius animæ sibi erepto, quàm de corpore Moyse concedendo litem movisset. Rursus alii existimant, Dæmonem intercedere voluisse Dei consilio, ac decreto de condendo Moyse corpore in loco tam abstruso, ut neque mortalium quisquam, neque Diabolorum illud invenire posset. Cum enim perspectum haberet præcipitem Hebræorum in idola affectum, unaque incredibilem erga Moysem amorem & venerationem, per lumniam
impu-

impudentiam evincere conatum, ut loco quopiam publico sepeliretur : hinc enim sperâsse vaferimum immortalium, fore, ut Israëlitaë hunc ducem suum ob inaudita, quæ vivus patrauerat, prodigia Divinis honoribus non sine ingenti Stygii regni emolumento, colerent : Michaellem verò gentis illius hyperaspisten obstitisse impiis ausibus, curâsque, ut tumularetur occultè, isque tumulus omnibus esset ignotus. Sed neque hæc opinio, quamvis hodie plerisque arrideat, tam sui secura est, ut nullis doctorum hominum insultibus objaceat. Nam in primis, inquiunt, nihil causæ suberat, ut magnopere timeretur, ne Moysis corpus Israëlitaë, si nôssent ejus sepulchrum, ut Numen aliquod adorarent, tametsi negari non possit, eos in cultum idolorum plurimum fuisse propensos: cùm nuspiam legatur in sacris literis, eos ullum Patriarcharum aut Prophetarum suorum, seu vivum, seu mortuum, Divinis aliquando honoribus tractâsse. Imò comprehensum est, eam gentem præ cæteris innato quodam horrore cadavera & ossa vitâ functorū fuisse averfatam. Id quod probè in rem suam advertit sapientissimus Rex Josias, quando, ut subditis suis idololatriam redderet abominabilem ac detestabilem, non modò fana, sacella, & lucos, ubi nefariis sacris operabantur, subvertit & excidit, sed etiam sola & areas, in quibus

bus illa steterant, ossibus mortuorum replevit, ut Regum historia perhibet. (a) Deinde magnus quidem honos ab Israëlitis habitus est Josephi ossibus, quando idem conditus aromatibus repositus est in loculo, ut dicitur in lib. Geneseos (b) & habetur in Ecclesiastico (c) illis verbis: *Ossa ipsius visitata sunt, & post mortem propheta verunt*: sed quis unquam audivit, aut legit, eos huic tanto Servatori suo cultum exhibuisse humano majorem? cum tamen interea Ægyptii Josephum ut Deum adoraverint, ei que aras posuerint; templa extruxerint: quemadmodum probati scriptores * commemorant. Hæc aliquibus tanti videntur, ut in sententiam adhuc aliam discedentes dicant, Luciferi conatum in eo fuisse situm, ut Moyſis corpus humaretur in Chananitide Hebræis à Deo promissa, & non in Moabitide juxta templum Phogoris, qui erat numen Moabitarum. Verebatur enim, ne tanto Propheta in ea valle sepulto (ubi reverà sepultus est) succiderentur sacrilegi circum luci, delerisque omnibus impietatis vestigiis, ipse regnò cedere, & Phogoris oraculum ob vicinum corpus tam potentis æmuli obmutescere cogeretur. Ut fatear, quod res est: in hanc sententiam ante cæteras non illibenter concederem, nisi proximè præcedens apud sapientes adeò recepta, & communi persuasione veluti sancita esset: quam proinde puto non de-

se.

serendam : præsertim cum ea, quibus impugna-
ta est, aptè refelli possint ; uti videre est apud
Cornelium à Lapide. De cætero etiam secta-
riis placet corpus Moyſis à Divo Michaële tam
sollicitè fuisse absconditum. Putant enim, in-
de suppeditari sibi argumentum adversus pu-
blicam expositionem, cultúmque sacrarum
Reliquiarum. Sed validè falluntur miseri. Cum
Orthodoxi Reliquias nequaquam prosequan-
tur cultu latriæ, quemadmodum exuvias Moy-
ſis proſecuti fuissent Hebræi : & neque pericu-
lum apud nos idololatriæ ex publica expositi-
one sacrorum ossium sit timendum, sicut apud
Hebræos, si Moyſis tumulus eos non latuif-
set.

Satis jam intellexistis, ut opinor, NN. DD.
Candidati, quàm nihil certi de partibus agita-
tæ quæstionis asseverari possit, nisi hoc ipsum,
nempe rem esse incertam. Vobis proinde re-
linquitur integrum statuere, prout videbitur.
Nunc antequam & ipsi meritos honores obti-
neatis, quàm genuini Matris Ecclesiæ filii sitis,
edita fidei professione demonstretis necesse est.

(a) lib. 4. cap. 23. v. 14. (b) cap. 50. v. 25.
(c) cap. 49. v. 18. * ij sunt Suidas V. *Serapis*.
Jul. Firmic. de error. profan. relig. cap. 14.

VII.

An Judas Iscariotes suspendiō perierit?

NOli vereri, ut id, quod à me petis, non obtineas, N. D. Candidate. Nam, si rectè me nosti (quod certè existimo) adeò præclarè de te diu jam sentio, tamque prona voluntate feror in rationes tuas ac commoda, ut nihil eorum, quæ dare meum est, cupienti negare aut velim, aut possim. Neque integrum est aditum non recludere honorum, quibus es dignissimus. Etenim cum plurimos in Scholastica Theologia numeraverim auditores egregios, te profectò inter eos censeo, de quibus, dum recordor, maximè delector atque glorior. Quare ut meum ornandi te studium vel ipsa gratificandi celeritate declarem, illud solummodo, antequam veri te damno, spatium temporis patere intercedere, quod quæstio quæpiam Academica more meo breviter tractanda sibi vendicat. Illa in eo sita est, ut paucis disputem de Juda Iscariote, qui Servatorem Nostrum Judæis cruciandum, interimendūque tradidit; an reverà vitam suspendiō, laqueoque finiverit? Quam equidem disputationem cum ad manus docendi, quo modò fungor, ac-

accommodatam , tum tibi, similium fortasse curioso , non injucundam futuram existimo.

Huic quæstioni principiò occasionem præbuisse videtur diversitas loquendi, quæ in sacris Historicis, dum Judæ interitum commemorant, deprehenditur. Matthæus enim (a) dicit : *abiciens laqueò se suspendit* : quod in Græco sonat : *suffocavit se* : in Syriaco : *strangulavit animam suam*. Lucas autem in gestis Apostolorum (b) refert , Petrum concionantem apud reliquos Apostolos & discipulos dixisse de Juda : *suspensus crepuit medius* : qui tamen locus, si Græcè legatur , & ad verbum, non ita habet ; sed : *præceps factus crepuit medius*. Ubi nihil de suspendio, nihil de laqueo memoratur. Atque hinc veteres Authores , præsertim Græci , non eodem modo narrant funestam execrandi proditoris catastrophem. Nam alii , quos inter Theophylactus (c) scribunt , Judam quidem , ut ait Matthæus , laqueò se suspendisse ; sed arborem infando pondere depressam ac inclinatam cessisse, útque nodus satis arctè fauces constringeret , non tulisse : atque hac ratione factum , ut superviveret ; postea verò ex hydrope mortuum ; cùm medius crepuisset , ut dixit Petrus. Alii cum Euthymio (d) perhibent , cùm in laqueo pendens adhuc vivus palpitaret , à prætereuntibus fuisse agnitum atque depositum ; po-

steaque vixisse in loco quodam abdito eoque edito: inde postmodum ruisse præcipitem, ac foedè inflatum crepuisse medium. Alii, quos inter Oecumenius (e) volunt, rupto laqueo ex arbore delapsum supervixisse Christo, & post ejus primùm Anastasim crepuisse. Quod planius & cumulatiùs referunt ex Papia, vetustissimo Authore & Joannis Apostoli discipulo; idque in eodem me quoque aliquando legisse memini. Itaque Judas Icariones, teste Papia, suspendiò non periit, sed post collum laqueo jam insertum atque innexum ex arbore delapsus, & in vita aliquamdiu servatus est, ut cæteris mortalibus documento esset, quàm acerbis suppliciis plecti à Divina Nemese mereatur summa impietas. Bipedum quippe nequissimus usque adeò toto corpore intumuit, ut omnes, quibus fortè fiebat obviàm, foedissimo aspectu perterrefaceret. Caput illi erat instar vastissimæ cucurbitæ amplum & rotundum. Lerna ventris immanè distenta ilia, & quidquid in eis cogitatu spurcum, ægrè continebat, & ne creparet, singulis momentis metuebat. Pedes autem, quemadmodum in elephantis, sub gravissimo trunco columnas potius quàm pedes esse dixisses. Totus denique Judas tabo, pure, sanie difflebat; pediculis oblerebatur; à vermibus rodebatur; quæ intestinæ pestes eam sibi legem fixerant, ut, cum exitum quærebant, sub-

subsiderent ad ima viscera, nec aliâ viâ, quàm per postici corporis pseudothyron erumperent. Has tales ultori Deo scelerum poenas cùm daret infelix Iscariotes, fortè accidit, ut negotii, nescio cujus, gratiâ, spissigradissimus ac lentissimò vestigiò transire pararet, quâ currum quempiam rectâ in se ruere ex strepitu rotarum perceperat. Cùmque iter conaretur accelerare, ne deprehensus inter viæ angustias obterreretur, cespitavit atque corruit, mediòque disruptus universam cloacam viscerum; & unâ in hac offa foetidissimam animam in fauces Cerberi effudit. Fama est, prædium, in quo Judas ita periit, tantam postea exhalâsse mephitim & graveolentiam, ut à nemine habitaretur amplius, nec quisquam eò præterire, nisi nasò probè clypeatò, auderet.

Et hæc quidem illi adducunt pro se, qui verba ex Luca recitata alia ratione commodè explicari non posse arbitrantur. Ad quod tamen his talibus profanæ historiæ diverticulis minimè opus esse facili deinde negotio docebimus. Interea longè potior nobis est auctoritas Patrum & communis apud omnes cæteros, qui Christiano nomine censentur, eâque vetustissima persuasio, Judam, vivo adhuc Christo Salvatore, factum sibi carnificem, gulâque laqueò fregisse, & longam litteram, elisâ animâ, omnibus legendam horribili spectaculo peendisse.

Quid

Quid enim credibilius, quàm Judam ab eisdem scelerum Furiis, quarum stimulis agitatus proditionis mercedem reddidit, abjecitq; , ad mortem sibi consciscendam fuisse impulsus, ipsoque opere conscivisse? Imò nec illud hîc dissimulandum, ævô Venerabilis Bedæ, ut ipse testatur, adhuc stetisse infamem arborem, in qua laqueus Judam strangulavit, eamque ficum fuisse antiquissima majorum traditione creditum: id quod perhibet etiam Juvenus Poëta, dum canit de Juda:

*Exorsusque suas laqueò sibi sumere pœnas
Informem rapuit ficus de vertice mortem.*

Sacræ tamen litteræ neque ficus, neque alterius cujuspiam arboris, in qua Judas se suspenderit, meminerunt. Vulgus Christianorum sentit, Judam ex sambuco se suspendisse. Ajunt, eam arborem esse aptam suspendio & suapte duritie, & quia infelix; Romanosq; ex illa quotannis suspendisse canes, quod non latraverint, cum Galli Senones irreperent in Capitolium. Ad narrationem illam Græcorum quod attinet, sanè commoverer, si certò constaret, ejus auctorem esse illum Papiam. Quod tamen viris cordatis vel ideo creditu oportet esse difficile, quod, quæ ibi memorantur, sacræ historiæ simplici candori vel adversa, vel minùs consentanea esse videantur: quemadmodum ipse quoque

que Annalium Christianorum conditor Baro-
nius (f) animadvertit. Porro Matthæus &
Lucas, etiam dum Græcè hic legitur, facilè
conciliantur, si dicamus, primùm quidem Ju-
dam ex loco edito se laqueò suspendisse, seque
inde egisse præcipitem: quemadmodum con-
stat, eos, qui suspenduntur, laqueo collum in-
sertos solere dejici, darique præcipientes, ut citiùs
strangulentur atque suffocentur: deinde verò
infelicissimum mortalium aut ruptò laqueò de-
cidisse & effudisse viscera; aut, cùm penderet,
usque adeò intumuisse, ut non quidem statim,
sed aliquanto pòst tempore crepuerit medius.
Ajunt enim, eos, qui in furcam acti, aut alia ra-
tione suspenduntur, vehementer inflari, intu-
mescere atque distendi.

Hæc erant, N. D. Candidate, quæ de tur-
pissimo execrandi proditoris interitu in utram-
que partem dici posse videbantur. Neque
dubito, omnibus probè pensatis in postero-
rem te concedere sententiam. Sed jam operi
accingor, ut, quæ dudum expectas, reipsa tan-
dem aliquando præstem. Quare fidem Catho-
licam ex præscripto Tridentini Concilii profite-
re.

(a) cap. 27. v. 5. (b) cap. 1. v. 18. (c)
in Matth. c. 27. v. 5. (d) in idem cap. (e) in cap.
1. Actor. (f) to. 3. Annal.

Judas

Judas desperans.

ODE.

* **A**bsconde Titan retrogradus diem,
 Ad ferâla qualis diceris Atrei
 Vertisse currus, & Mycenâs
 Luctifica tumultasse nocte.
 Pejora feci Numinis efferus
 Propola: vici prodigialibus
 Ausis, furoris quidquid ævo,
 Et sceleris memoratur omni.
 Adhucne vivo terrigenum lues,
 Et parricidâ latro nocentior
 Incesto lucem? Quid moraris
 Supplicium Nemesis? quid æther
 Ignave cessas obruere ignibus
 Hoc mille dignum fulminibus caput?
 Ad stagna cur non trudis Orci
 Sulphureâ pluvius procellâ
 Crudele monstrum? Exhorreo conscj
 Jubar diei; nec sceleris pati
 Queo patrati in mente Diras
 Ulteriùs, Tityæque vivus
 Rostrum volucris pascere morsibus
 Vorans medullas pectoris intimas.
 Hui! sæva mens quos non latratus
 Cerbereis ciet altiores!

Perite

Perite nummi cum oculis : peri
Feriale lucrum, infame peculium,
Quo Numen ausus nundinator
Vendere Sacrilegus. Furore
Plusquàm Gigantæo appetij polos :
Deum reposcunt sidera venditum.
Quid dicis excors latro ? redde ,
Redde Deum, fere prædo, redde.
Nequis : peractum jam scelus est, nequis.
Reddatur ergo, quod licet. Huc age
Astræa flammæ, & trabale
In caput hoc inimica telum
Emitte: Judas, non humilis fera,
Est porrigendus; Viribus utere
Connixâ totis. Tela cœlum
Quid petis, & Nemefin fatigas ?
Tanti Chimæram criminis haud sua
Dignantur ira sidera: Tartarô
Immane portentum domari,
Et facibus Furiarum oportet
Hydram cremari, à cujus hiatibus
Nec ipse tutus Rex superûm fuit.
Erumpe sylvis trux ferarum
Omne genus: lacerate vobis
Ferociorem, & perдите belluam,
Novûmque campis spargite Penthea,
Ut astra respirent, gravari &
Pondere desinat ægra Tellus

Tam

Tam pestilenti. Quid dubius stupes?
An morte nescis, qua pereas, miser?
A te petatur: lictor esse
Te truculentior haud valebit
Ullus: nocentem carnificis manus
Infamioris nulla tibi gulam
Elidet. Ergo, cum salutis
Spes superet, veniæq; nulla;
Jus omne sacrum cum violaverim,
Et ad macellum vendiderim meum
Væcors magistrum, invisus astris,
Terrigenum generi execrandus
Omni; barathris debitus Inferis,
Et morte dignus matris in alveo,
Abrumpo lucem, quam sinistris
Cælitibus, Furiis secundis
Ingressus olim. Pandite Tænara,
Laxate furvas, Eumenides, foras:
Et tu nocentis rector orbis
Pluto, para meritas, novasque
Pœnas: nefandum supplicium meret
Scelus nefandum: tota tui pati
Tormenta mundi non recuso.
Jam video, mea regna, nigras
Lethes paludes: audio fontium
Voces: flagrantem sentio stridere
Orci caminos, inquilinus
Queis novus injiciar. Flagello

Cur

Cur cædor atrox Tisiphone tuo?

Jam sponte Judas, quid dubitas? venit;

Non est monendus: differ iras

Dum veniam. Venio. Ecce! qualis
Torquatus Orci Manlius arbore

Suspendor. Arcta guttura, cannabis.

Dehisce Tellus, & cavernas

Pande, chaos Stygium, subibo.

* Hanc oden Author hîc non recitavit,
sed pridem compositam nunc edi permisit.

VIII.

Pilatus an Christianus?

QUanquam ob egregia Juridicæ prudentiæ
specimina, quibûs Inclyto Facultatis e-
jus Syndico, cum apud nos esses, insigni-
ter te probâsti, dignissimus es, ut æquissimis po-
stulatis quantocyus obsecundem, N. D. Can-
didate; in hoc ipso tamen aditu honoris tui
paullisper sistendum est, dum morem gerens
mori Academico litteraria quæstione quadam
præludo. Illud autem quæro, an Pontius Pi-
latus quondam Judææ Præles, qui in Dei mo-
rientis tragoedia, quam sacro hoc tempore lu-
gemus, partes gessit præcipuas, Christiana Re-
ligione, quemadmodum de conjugē ejus me-

moratur, post Christi necem fuerit imbutus? Si sententiam, quæ id affirmat, reddidero credibilem, etiam ex hoc capite habebis, quod referas inter miracula Divinæ clementiæ iniquissimo judici tam prolixè parcentis ac misipientis. Si altera prævaluerit, quæ inficiatur, cogitandum erit, marito salutis magistra conjuge indignissimo nihil ad resipiscendum defuisse necessarium, sed ipsum magistræ, sibi, & saluti defuisse.

Uxorem Pilati Claudiam Proculam mulierem fuisse oppidò honestam ac probam passim legere est apud Authores, eoque somnio, quod nuntiari jussit marito sedenti pro tribunali, commotam Christi Divinitatem agnovisse, Religioni que postea subscripsisse, & salutem esse consecutam, magni sanè Authores, Origenes, Chrysostomus, Theophylactus, Hilarius, atque Ambrosius existimant; uti testatur (a) Cornelius à Lapide. Quare & Lucius Dexter (b) *Claudia Procula, inquit, uxor Pilati admonita per somnum in Christum credit, & salutem consequitur.* Immò in Menologio Græcorum eadem Procula Cælitibus accensetur. Neque contemnenda est eorum conjectura, qui opinantur, fuisse illam Claudiam, à qua Paulus salutem scribit Timotheo in posteriore epistola his verbis: *salutant te Eubulus, & Pudens, & Linus, & Claudia.*

Ab

Ab hac igitur Claudia sua Pilatum meliora sapere edoctum Religionis Christianæ legibus postea vixisse, satis apertè (ut mihi quidem videtur) significat D. Augustinus, dum ait: (c) *Magi ab Oriente, Pilatus ab Occidente venerat. Unde illi orienti, hoc est, nascenti; ille autem occidenti, hoc est, morienti, attestantur Regi Judæorum, ut cum Abraham, Isaac, & Jacob recumberent in regno cælorum, non ex eis propagati per carnem, sed eis inserti per fidem.* Ecce tibi! Augustinus dicit, Magos fuisse testificatos, Jesum Nazarenum esse Regem Judæorum: idem dicit de Pilato. Dicit, Magos hac tali testificatione esse promeritos, ut cum Abraham, Isaac, & Jacob recumberent in regno cælorum: idem dicit de Pilato. Dicit, Magos Abrahæ, cæterisque Patriarchis insertos per fidem, utique non aliam, quàm Christianam: idem dicit de Pilato. Enimverò, siquid valet ad persuadendum authoritas Magni Augustini, etiam valere debet hoc ejus de Christianismo Pilati testimonium adeò clarum & luculentum. Eidem quoque causæ Augustinò antiquior Tertullianus apertè suffragatur. Postquam enim in Apologetico (d) de acerbissima nece, Anastasi, & Ascensione Christi, Christianæque Religionis prædicatione sermonem habuisset, hæc subjungit: *Ea omnia super Christo Pilatus, & ipse jam pro sua conscientia Christianus, Cæsari tunc Tiberio nuntiavit. Sed & Cæsares credidissent.*

sent in Christum, si & Christiani esse Cæsares potuissent. Quibus verbis, ut audivimus, Pilatus clarissime Christianus fuisse dicitur.

Verum hæc (dicunt illi, qui partem adversam communi, eoque jam pridem inveterato tuentur consensu) valde ambigua sunt, symbolica, obscura & incerta, discrepantque ab iis, quæ de infelicissimo Pilati exitio commemorantur. Nam, ut author est Josephus (e) aliquot post Christi mortem annis Lucius Vitellius Syriae Præses Pilatum ob cædem quandam Samaritanorum accusatum in ordinem redegit, Romamque misit ad causam dicendam: qua ubi cecidit, Cajus Cæsar, qui Tiberio successerat, de sceleribus & hoc & aliis convictum & condemnatum in Gallia exulare jussit. Eam calamitatem æquo animo cum ferre non posset exul miserabilis, transacto biennio, Viennæ sibi mortem conscivit. Quare, dum S. Augustinus & Tertullianus Pilatum appellant Christianum, id eo sensu accipiendum est, quod ejus causæ faverit, innocentiamque protexerit, donec metu Cæsaris perterrefactus, quem absolvere debuerat, iniquissime condemnaverit, atque in Crucem agi jusserit. Itaque *in Christum non credidit*, ait Cornelius à Lapide (f) *sed potius eum ut Pseudochristum morti addixit, quod ingens fuit scelus & Christicidium*. Sententia Pilati in Christum lata, ut refert Adrichomius (g) si

» ju-

„juvat audire, ita habuit: JEsum Nazarenum
 „subverforem gentis, contemptorem Cæsaris,
 „& falsum Messiam, ut Majorum suæ gentis
 „testimoniô probatum est, ducite ad commu-
 „nis supplicii locum, & cum ludibrio regiæ
 „majestatis in medio duorum latronum Cruci
 „affigite. I licitor, expedi cruces. Ista apud
 eos, qui Pilato hîc adversantur, vehementer ur-
 gent. Mihi tamen (quod dixerim nil dero-
 gandô meliori cujuslibet judicio) nullam con-
 tinere videntur efficaciam. Nam primum, quòd
 in ordinem redaëtus & condemnatus, inque e-
 xilium missus calamitatem iniquô animô tule-
 rit, sibi que mortem consciverit, planè non e-
 vincit, Christianum non fuisse. Quot enim
 Christianos, proh dolor! hoc idem fecisse & le-
 gimus, & audivimus! Quæ dixit Divus Augu-
 stinus, si nihil valere contendas pro Pilato,
 contendam & ego, nihil valere pro tribus Ma-
 gis; quod tu minimè concesseris; cùm eos Prin-
 cipes universi ceu Christianos, imò & Divis
 accensos, veneremur. Antiquis Patriarchis
 insertum esse per fidem, ut de Pilato quoque
 testatur Augustinus, certè non sonat idem præ-
 cisè atque in judicio Christi causæ favisse, & in-
 nocentiam protexisse. Sententia verò Tertul-
 liani multò clarior est, quàm ut ullâ interpre-
 tationis nebulâ sese obfuscari patiatur.

Et ista quidem de proposita quæstione dicenda videbantur, N. D. Candidate, haud fanè, quòd in eo magnopere laborarem, ut Pilatum referrem inter Christianos, sed ut ostenderem, quid ex testimoniis S. Augustini, & antiquissimi Tertulliani pro ejus causa posset afferri in medium. Tuum nunc est, antequam in templum Honoris liceat gradum facere, litare Religioni, fidemque Catholicam, ut jubet Tridentina Synodus, juratum asserere.

(a) in Matth. c. 27. v. 19. (b) in Chronico, anno Christi 34. (c) serm. 3. de Epiph. (d) cap. 21. (e) lib. 18. Antiq. c. 5. (f) in eund. V. (g) in descript. Jerus. pag. 163.

IX.

Quid Christus respondisset Pilato querenti, quid sit Veritas, si is responsionem expectasset?

QUa generis humani perversitate fieri dicam, N. D. Candidate, ut plerique mortalium Veritatem sibi maximè cordi esse profiteantur, illà tamen nil pejùs oderint, atque abhorreant. Nempe quemadmodum virtus, ut est in proverbio, laudatur & alget, ita & Veritas. Quis credat, rem omnium pulcherrimam

rimam posse non amari? pretiosissimam flocci pendere? nobilissimam negligi? At non modò non amatur, flocci penditur, negligitur, verùm etiam, quod est indignissimum, penitus ignoratur. Sanè cum ipsa Dei æterna Veritas cœlo delapsa, humanósque induta artus hospitaretur in terris, omnibus penè mortalibus, si paucos excipias, usque adeò fuit ignota, ut Pontius Pilatus Judææ Præses cum illa sermonem ultro citroque miscens, quid esset? interrogarit. Quod quidem ego ita non reprehendo, ut etiam esse laudandum summopere putem. Quæ enim, dum exstat genus humanum, audita est aliquando pulchrior, gravior, majorisque momenti quæstio? sed utinam infelix Pilatus ante solutionem è schola Divinæ Sapientiæ non exisset! quàm exactam, si expectasset, & omnibus numeris absolutam definitionem Veritatis audivisset! quis enim meliùs definiat Veritatem, quàm Veritas ipsa? quàm ille, qui ideò venit in mundum, ut testimonium perhiberet Veritati? sed quoniam iniquissimus bipedum esse maluit amicus Cæsaris quàm Veritatis, & semet in sempiternum coniecit exitium, & nos rei pulcherrimæ cognitione destituit. Audi nihilominus N. D. Candidate, Divini Servatoris ad Pilatum, si respondere placuisset, patheticam apostrophem.

Si vel intelligeres, Ponti Pilate, quis essem,

qui apud te loquor, vel exponenti fidem adhiberes, hunc diem omnium, quotquot hæcenus vixisti, tibi fortunatissimum illuxisse confitereris. Sed quoniam & tua iniquitas, & metus Judæorum te usqueadeò dementant, ut, dum vel maximè salutis tuæ consultum ire videris, te maximè perditum eas, quæ jam discere me magistro posses, surda aure transmittes. Ego sum Veritas, quam nōsse te cupere asseris. Ego omnipotens illud Verbum, quo Deus hanc totam universi machinam jussit è nihili sui abyssò profilire. Ego æterna Sapientia, è cujus penetralibus omnis morum sanctitas, legum æquitas, totaque rectè vivendi honestas in genus humanum promanavit. Jacent nunc quidem sacrosancta Veritatis, quam me esse profiteor, violata religio, rescissa decreta, refixæ leges, proculcata reverentia: latent retrusa in tenebras ejus oracula; squalet in luctu atque mœrore synceritas; exhibilatur, irridetur, omnique probrorum genere proscinditur fidelitas. Verbò: quidquid acerbitas in odio, convitia in ludibriis, blasphemia in maledictis, barbaries in crudelitate efficere unquam potuerunt, ea sibi à mortalibus irrogari omnia Veritas experitur. Ego quoque ut reus ad tuum tribunal hodie sistor: quo aliud non agitur, quàm ut currum atque triumphum perfidiæ ceu victus adornem, ipsaque immoler in ara mendada-

dacii innocentia. Verùm hæc modò: veniet summa dies, quæ quemadmodum humano generi suprema, ita & omnium terribilissima illucescet. Tu reus ad dicendam causam, me Judice, spectante orbe terrarum universo, evocaberis. Ille ego, in quem modò pronuntiare sententiam non vereris, in jus te ambulare compellam. Ille ego, quem hodie catenatum, irrisum, mille opprobriis, & contumeliis vexatum contueris, in te severissimus Quæstor nubes inter, omnemque terroris horribilem apparatus confidebo. Ille ego, cujus inermes nunc manus post tergum revinciuntur, omnes nefarios atque sacrilegos Veritatis hostes momentò citiùs in sempiterni exitii barathrum præcipitabo. Nihil in eo judicio valebit humana potentia; nihil fasces, & secures, & ambitiosus, quem modò geris, magistratus. Nullus in illo foro favori locus, aut gratiæ. Non largitio, non eloquentia, non numerosæ clientelæ me incorruptissimum, rigidissimùmque cognitorem à commertæ sententiæ severitate dimovebit. Sola tum, Pilate, innocentia, & innocentissima Veritas triumphabit.

Hæc ego, N. D. Candidate, respondentem Pilato Deum-hominem more Rhetoris potius, quàm Theologi idcirco induxi, ut ad fortiter suscipiendum Veritatis patrocinium te ve-

hementer incitarem : haud sanè , quòd dubitarem , quin id esses sponte facturus , ad quod egregia tua virtus & sapientia, me tacente, hortatur ; sed ut manifestius , quid afflicta Veritatis causa te flagitaret , intelligeres. Vides apud summos & infimos , in aulis & caulis , in plateis & compitis , in castris & curiis larvis , præstigiis , palpis plena omnia. Vides Politicam in palatiis & regiis larvatam : justitiam in curiis & tribunalibus larvatam : Martem in castris & præliis larvatum : verbô : vides ubique monarchiam mendacii, exilium Veritatis. Hanc in suas sedes & domicilia restituere , hujus injurias vindicare , hanc contra mendacium , perfidiam, fraudulentiam , cæterasque adversarias pestes intrepidè propugnare propria Theologorum laus est atque provincia : quam ut publica cum autoritate , ac veluti cum fascibus & securibus ingrediaris , ejus te Facultatis creabo Doctorem , quamprimùm fidem tuam Sanctæ Matri Ecclesiæ in ara Veritatis immolaveris.

Cæremonia post Inaugurationem.
Introductio.

ECce! factus es jam Doctor Theologiæ; quod nemo eorum, qui adsunt, non audivit. Nunc, ut oculis quoque cernant, quod factus es, ascende huc, & Theologicè vestire.

Ad Biblia.

Auctor hujus libri est Spiritus Sanctus. Vera sunt omnia, quæ continet, quàm verè vivo, ita quidem, ut, si vel unicus apex non esset verus, ipsa Veritas non esset Veritas. Et tamen, O sacrilega temeritas! temporis nostri hæretici ausi sunt librum istum corrigere. Sed hoc mirum non est; quia apud ipsos Spiritus Sanctus non est Auctor classicus.

Ad Epomidem.

Quando Veritas è terris abivit in exilium, nihil rerum suarum reliquit mortalibus præter pallium. Hoc passim deinde palliare coeperunt nequitias suas Pseudopolitici, Scribæ, & Pharisei. Quæso, si hoc adeò curtum mantelum esset pallium Veritatis, quomodo satis contegeret grandiores nequam? Olim, credo, cum

cùm essent parvuli, latuissent sub illo securi; sed hodie minimè. Nam fraudes & doli, qui priscis temporibus erant Pygmæi, facti sunt hodie Gigantes.

Ad Quadrum.

HOc quadrum neque urbs est, neque templum, neque turris: fortè tamen simile est arci quatuor propugnaculis instructæ. Illud proinde capiti tuo inædifico, ut memineris, tot arces Christianæ Veritatis esse oportere in Romana Ecclesia, quot Doctores Theologos.

Ad Annulum.

ANnulum Ordinis equestris olim fuisse insigne, veterum monumenta testantur. Sane Hannibal post pugnam Cannensem duos annulorum modios misit Carthaginem Romanis equitibus in acie cæsis detractorum. Te quidem nunquam vidi equitantem. Unde non possum dicere, qualis sis eques, Polonus an Hispanus? Annulum tibi porrigo nihilominus. Nam bene & placidè equitare te minimè dubito: quia suaviter equitat, quem gratia Dei portat.

Ad

Ad Torquem.

Ferdinandus Toletanus Albæ Dux, cùm à Philippo II. vocaretur è carcere ad bellum Lusitanicum, miror, dixit, Regem Hispaniæ indigere Duce catenato. At ego non miror, Romanam Ecclesiam indigere Doctõribus catenatis: quales esse veros Thomistas haud injuriâ dixeris. Nam doctrina, quam sequuntur & tradunt, catena est verè aurea, quot articulis, tot annulis mirabili consecutionum nexu conferta. Hanc velut aureum anathema è collo tuo suspendo. Siquis unicum annulum aut clepserit, aut profanè contrectaverit, anathema sit.

Ad Facem.

Omnia sunt in flagranti. Ardet ira, ardet ambitio, ardet foeda libido: verbò: orbis universus unum cupiditatum suarum bustum est. O arde, Clarissime Doctõr, & fatuos hosce ignes, quibûs tam stultè torrentur mortales, veris, atque ferventibus virtutum tuarum radiis suffoca. Herculem esse te volo non verbi duntaxat atque doctrinæ clavâ, sed etiam exempli faculâ in errorum scelerûmque Hydras pugnacem.

Ad

Ad Amplexum.

Simia proles suas adeò crudeliter amare dicuntur, ut eis ipso amplexu animam elidant. Ex meo amplexu nullum tibi imminet tale periculum: quia amo te nimis tenerè.

Ad Sessionem.

INvito te jam, ut fed eas. Et quidem, ut fed eas in mea cathedra, minimè suadeo. Neque enim federes in ea securè. Cùm nulla hìc cathedra tot casibus fit subjecta, quot mea. Haustum quoque Doctorem tibi statim propinarem, & vel lacrymas Christi, si haberem. Verùm istas à me noli expectare: in mea enim patria Christus non lacrymavit, sed Petrus.

X.

Cur Christus præmium promiserit danti potum frigida, & non calida?

OMnium sapientum una vox est, humanæ Societati planè necessariam Justitiæ partem esse bene meritos remunerari, N. D.
Candi-

Candidate. Fit enim, nescio quo pacto, ut nemo, five Deo, five Reipublicæ, velit servire gratis: dum econtra præmiis atque muneribus homines cæteroqui parùm strenuos, quique aliàs otio, defidiæ, & voluptatibus sese dederent, ad egregia cùm opera honestarum artium, tum virtutum præclaras actiones incitari videmus. Quare ipsa quoque suprema Sapientia, Divinus Servator noster Christus, ut mortales in rectè, sanctèque vivendi, ac præsertim aliis benefaciendi studiis, redderet alacriores, vel potum aquæ frigidaæ præbenti præmium promisit, quando dixit, teste Divo Matthæo (a) *Quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidaæ... non perdet mercedem suam.* In quam ego liberalissimam benignitatem cùm nuper legendo incidissem, cupido incessit perquirendi, quid sit, quòd merces condicta sit illi, qui potum frigidaæ, non item calidaæ, alteri sitienti porrexerit? Itaque juvat hodie, quæ de hac re dici posse videbuntur, afferre in medium. Quod dum breviter præsto, non longam audiendi patientiam mihi polliceor.

Frigida quæstio, cogitabit aliquis, etiam de aqua calida. Quis enim vel sitientissimus sine nausea & indignatione stomachi hanc talem aquam biberit? Unica vini amphora è frigidissima cella, five illud Hungaricum sit, five Austriacum, five Tyrolense, five Rhenanum, sa-

lapidiùs haud dubiè atque salubriùs me calefe-
 cerit, quàm integer lacus Bodamicus, si vel
 Æthnæ fornacibus ferveret superimpositus.
 Quid igitur mirum, nullum ei decretum esse
 præmium, qui potum offert, quem nemo sitit;
 immò omnes fastidiunt? Verùm ego hæc con-
 tra ex probatis Authoribus facilè evincam,
 potum calidæ veteribus fuisse in deliciis, ho-
 dièque esse Japonibus. „ Audiatur Seneca
 „ de Ira (b) ubi in rem nostram, irascuntur,
 „ inquit, boni viri pro suorum injuriis: sed
 „ idem faciunt, si calida non bene præbeatur;
 „ si vitrum fractum; si calceus lutò sparsus est.
 Et Jureconsultus Paulus (c) „ Nec multùm
 „ refert inter cacabos & ahenum, quod supra
 „ focum pendet: his aqua ad potandum calefit,
 „ in illis pulmentarium coquitur. Et Poëta
 „ Martialis:

Caldam pascis aquam, sed nondum frigida venit:
Alget adhuc nudo clausa culina foco.

Et Varro (d), Calix à caldo, quòd in eo ca-
 „ lida puls apponebatur, & calidam eo bibe-
 „ bant. Ammianus quoque Marcellinus (e)
 memoriæ prodidit, apud Romanos quosdam
 nobiles servum, si fortè aquam calidam tardiùs
 attulisset, trecentis verberibus castigari soli-
 tum. Quæ severitas luculentè prodit, eos
 ho:

homines in usu elementi universis communi, si calidum præberetur, non modò voluptatem invenisse, sed & luxum quendam spectasse. Porro Plautus in Trinummo Thermopolii meminit: quod aliud non fuit, quàm genus quoddam cauponæ, in qua parabatur calida, venumque dabatur, pura eadem ac puta, non dulcis, aut succis nescio quibus adulterata, sed genuina, qualem in thermis vel mater natura fundit, vel focus suppeditat. Cùm autem Claudius Cæsar magnos thermopolarum abusus notasset, thermopolia sustulit, serioque interdixit, ne calida ulterius prostaret in tabernis. Huc quoque pertinet, quod Caligula cauponem quendam, qui die, quo funus Drusillæ ducebatur, calidam vendiderat, interfecisse perhibetur. Militaris præterea ille locus in Tiberium Cæsarem dictus *Biberius Caldus Mero* ob frequentem calidæ potum pro *Claudio Caldum* ingeminasse creditur. Jam verò ejus, quod de Japonibus indicavi, locuples testis est Maffei in Historia Indica (f) ubi scribit de illis: „ Aquam nos gelidam, illi calefactam, æstate „ pariter & hyeme potant. *Et paucis interjectis:* „ Usus vitis ignorant, orizâ exprimunt vinum; sed ipsi quoque ante omnia delectantur haustibus aquæ pene ferventis. Atque ex his, aliisque pluribus, quæ produci possent, Scriptorum testimoniis satis constat, aquam

R. P. Bab, Prolus, Academ. L calidam

calidam & olim inter gulæ illecebras fuisse habitam, & hodiedum à non paucis haberi. Quare nunc unicè is labor nobis superest, ut rationem inveniamus, quæ Christum Servatorem moverit, ut aquam frigidam, & non calidam, propinanti mercedem polliceretur. Verùm, ne longiùs abire necesse sit, vel operosiùs vestigandò ungues rodere, aut caput scabere, ultrò, quod volumus, se se offert apud D. Augustinum (g) dum ita loquitur : „ Quis erit, qui „ se possit excusare ; cùm etiam pro calice aquæ „ frigida mercedem se Dominus redditurum „ promiserit ? Et quare frigida dixit ? Ne fortè „ se posset aliquis pauper de lignorum penuria „ excusare ; aut certè dicere, se vasculum, ubi „ aquam calefaceret, non habere. Ecce tibi Christi consilium verbis Magni Augustini luculenter expressum ! Amputare voluit omnem excusationem eorum, qui, dum egentibus ex Charitatis præscripto quid esset tribuendum, inopiam, rémq̃ domi angustam causantur. Ipse pauper, ait talis aliquis, cui vix necessaria ad vivendum suppetunt, Codris & Iris largiantur stipem locupletes : ego non possum. Supellex mea, & propè tota domus rhedâ componitur unâ. Non valet hæc excusatio, bone vir : cùm neminem Fortuna usque adeò soleat deferere, ut pauperi fitienti non aquam saltem gelidam & à fonte recentem possit

possit porrigere. Si benignissimus Servator ita locutus esset de offerente sorbitionem hodierni Chavè, aut herbæ The, ut vocantur, haud dubiè plerique causari possent, exoticum hoc genus multis sibi non esse in promptu. Simili ratione, si tacitâ frigidâ, meminisset aquæ calidæ, multi fortasse possent dicere, sibi ligna, vel focum, vel vas deesse, ut lympham calefaciant. Quæ tamen talia ad se excusandum nemo potest obtendere, dum potus aquæ frigidæ petitur. Huc illud quoque accedit, quod Christus campum merendi præmium aquæ pincernis promissum voluerit esse amplissimum: cuiusmodi certè non esset, præsertim hodie, si calidam frigidæ prætulisset: cum huius potatio toto ferè orbe usitata sit; illius autem jam nullibi nota, nisi in extremo Japoniæ angulo, ubi etiamnum thermopotas inveniri monstravimus.

Verùm hæc omnia, N. D. Candidate, nequaquam ita velim intelligas, ac si divites quoque, præsertim Jureconsultos, Prætores, & Advocatos, non oporteat esse ferventiùs misericordes, quàm ut porrectâ frigidâ sitim restinguant egentibus: cum enim subiectos, aut clientes suos quotidie mulgeant, de lacte suo, dum res poscit, haustum propinent necesse est.

(a) cap. 10, v. 42. (b) lib. 1, cap. 12.

(c) L. 18. de Instr. & Instit. Leg. (d) lib. 28.
 (f) lib. 12. (g) in ferm. 62. de temp.

XI.

*An Christus aliquid scriptum à se
 reliquerit ?*

Christum Servatorem nostrum in pavimento templi Hierosolymitani quondam scripsisse, Divus Joannes (a) commemorat, dum narrat, qua ratione idem Judæorum adulteram accusantium impudentiam retuderit. Verùm ea scriptio aut non constabat characteribus ita collocatis, ut sensum aliquem redderent; aut, si constabat, ij statim cum pulvere, cui erant inarati, confusis ductibus & apicibus evanuerunt. Aliud tamen, quod exstet, Christi scriptum circumfertur; nempe epistola, qua responderit ad litteras Abgari Edeffenorum Reguli, quibûs invitatus fuerit, ut ex insidiis Judæorum in eam civitatem se subduceret, principemque morbo, quo conflictaretur, liberaret. De hac epistola, N. D. Candidate, si vicem Academicæ Prolusionis, sitne reverà à Christo scripta? breviter discep-

disceptavero, nihil me tibi ingratum facturum esse confido.

Epistolam Abgari, cum sit prolixior, non existimo hinc recitandam. Domini responsio, ita habet: „Abgare, beatus es, qui, „cum non videris me, in me tamen credidisti. „De me enim scriptis proditum est, eos, qui „me viderunt, in me non credere, ut hi, qui „me non viderunt, credant, & vitam consequantur. Quod scribis ad me, te velle, ut „ad te veniam; eas res, quarum gratia sum „missus, debeo hinc necessario obire: quas cum „plenè perfecero, ad eum recipi, qui me misit. „fit. Quò simulac assumptus fuero, aliquem „ex discipulis meis mittam ad te, qui morbo, „quo tantopere torqueris, faciat medicinam, „& vitam tibi tuisque impertiat. Haetenus epistola: quam esse genuinam gravibus sanè veterum Authorum testimoniis confici posse videtur. Nam primùm Eusebius eam, ut nos recitavimus, integram refert (b) aitque se descripsisse ex tabulis publicis Edessenorum, atque ex Syriaca in Græcam linguam ad verbum transtulisse. Deinde ejusdem honorificè meminerunt S. Ephremus Syrus Ecclesiæ Edessenæ Diaconus in Opusculo, quod testamentum Ephremi appellatur: Comes quidam Darius apud D. Augustinum (c) S. Damascenus, Theodorus Studita in epistola ad

Paschalem Pontificem Maximum , quam in suis Annalibus (d) refert Baronius ; imò & Patres Septimæ Synodi Oecumenicæ (e) eam laudâsse constat. Testatur præterea Cedrenus , eandem Constantinopoli , quò Edeffâ delatam esse scribit Spondanus , adhuc ævò Michaëlis Paphlagonis , qui imperare cœpit Anno à Natali Christi millesimo trigesimo quarto, extitisse integram atque in veneratione habitam. Ex quibus omnibus luculentè colligitur , sæculis antiquioribus nihil fuisse persuasius , quàm Christum eam epistolam ad Abgarum scripsisse & dedisse.

Verùm , ut non inficiar , quæ dicta sunt , rem perfunctoriè æstimantibus firma videri posse , aliud longè , dum partis adversæ momenta penitiùs inspicio, esse sentiendum existimo. Enimverò , si eam epistolam (ut inde potissimùm ordiar) scripsisset Servator , non modò eadem apud Orthodoxos, sed etiam majore , quàm cætera sacrarum litterarum monumenta , ad quidpiam persuadendum auctoritate polleret. Quod tamen qui ausus sit asserere , hætenùs audivimus neminem. Deinde , in illa epistola (ut urget Natalis Alexander) Christus inducitur referens verba Evangelii de se scripti ; cùm tamen constet nullum Evangelium scriptum esse Christo in terris agente. Quis ergo inducat animum , ut credat , à Chri-
sto

sto scriptam? Accedit, quòd citra veritatis injuriam negetur, Abgarum scripsisse eam epistolam, quæ circumfertur, & cui Christus responderit. Illam quippe, si verè scripta fuisset ab eo Regulo, haud dubie contra Arianos Orthodoxi Patres in medium produxissent; cùm pro Divinitate Christi, quam ipsi illi abrogant, disertè dicat testimonium hisce verbis:

„ Quæ quidem cùm de te audivissem, de duobus hisce alterum verum esse cogitabam, te aut Deum esse, & è cœli fastigio delapsum; aut Dei filium, qui tam stupenda edas miracula. Nemo autem hujus epistolæ testimonium aliquando produxit sive adversus Arianos, sive alios sectarios. Quòd si jam Abgari ad Christum epistola supposita sit atque spuria, quis epistolam Christi ad Abgarum, qua eidem responderit, genuinam esse affirmet? His omnibus addere possumus authoritatem Divorum Augustini (f) & Thomæ (g) qui Christum nihil scripsisse asserunt; imò nec decuisse quidem, ut de doctrina sua quidquam à se scriptum relinqueret. Denique quid plura? totam causam adversæ partis in Concilio Romano, quod celebratum est Anno 494. Gelasius Pontifex Maximus jugulavit hac rotunda sententia: *Epistola Jesu ad Abgarum Regem apocrypha. Epistola Abgari ad Jesum apocrypha.* Quæ cùm ita se habeant, veneramur

quidem, ut decet, auctoritatem Patrum, quos contrarium sensisse perhibuimus; illud tamen haud diffimulamus, tantis viris in re historica, quæ tota facti (ut dici solet) non juris est, famam incertis Authoribus exortam, ac deinde citra crisim operosiorē veritatis inveteratam imposuisse. Neque refert, quòd testetur Eusebius, eas epistolas ex publicis Edessenorum monumentis se descripsisse: nam hæc ipsa fuit una rationum, quibus permotus Gelasius etiam Eusebii historiam inter apocrypha rejecit: quemadmodum Melchior Canus in locis Theologicis (h) notavit.

Non existimo, N. D. Candidate, te desiderare, ut de quæstione utrimque hætenus discussa agam pluribus. Quid enim aliud hac ratione velles, quàm metam, ad quam in examine cùm Theologico, tum Juridico tam indefessè & præclarè cucurristi, adhuc diutiùs non attingere? Age proinde, & juratam, quemadmodum postulat Mater Ecclesia, Fidei Professionem ede.

(a) cap. 8. (b) lib. 1. Hist. cap. 13. (c) in epist. 236. (d) ad Ann. Chr. 31. (e) Act. 5. (f) lib. 1. de cons. Evang. (g) 3. p. q. 42, a. 4. (h) lib. 11. c. 6.

XII.

*An Summo Pontifici licitum contra
Turcas fœdus inire cum Rege
Persarum ?*

QUo tempore flavæ jam segetes messorum
suos expectant, eo vos quoque messum
huc advenisse video, NN. DD. Candi-
dati. Rectè hoc sanè & nullius ingratis con-
siliū suscepistis. Neque enim ex illo genere
frumentatorum estis, qui falcem mittunt in
alienam messem, inuitâque Cerere ac Themide
horrea & cellas frugibus non suis stipant at-
que inferciunt: metetis namque plena manu
honores Academicos in campo litterario,
quem indefesso studio arâstis, in pigro labore
occâstis, summâ industriâ seminâstis. Unde
vestræ sunt natæ hinc aristæ, vestri acervi, vestri
manipuli. Verum, antequam apertâ mace-
riâ in agrum immittamini, jentaculum vobis
præbere constitui. Ubi nolim expectetis al-
lia, serpillumque, herbas olentes, cujusmodi
Thestylis rapido fessis messoribus æstu apud
Virgilium contudisse dicitur; sed offam, aut, si
mavultis, pultem Academicæ cujusdam pro-
lusionis coliphiis intritam: dum paucis in dis-
ceptationem

sceptationem voco, rectène atque ordine faceret Pontifex Maximus, si ad Turcas à Christianorum cervicibus avertendos, raptàque ab eis regna recuperanda foedus percuteret cum Rege Persarum, ejusque opes, auxilia & arma in locum etatem belli accerferet? De qua quæstione dum in medium profero, quæ proferenda videbuntur, favete linguis, auribus, & animis.

Longè absit, dicet nonnemo, à Sanctissimo Christianorum Parente, ut foedus inear, quod neque pium sit, neque justum, neque utile. Quid enim aliud hoc futurum dicamus, quàm cœlo, Deoque ipsi bellum indicere? Porro foedus bellicum cum Persis sanciendum & à pietate, & à justitia, commodisque Reipublicæ Christianæ plurimùm abhorrere facili negotio ostenditur. Atque ut à primo ordiamur, satis constat cum ex antiquis, tum temporum nostrorum annalibus, Turcas & Persas capitalibus inter se odiis diffidere, cruentisque bellis sæpenumerò collidi: Persæ quippe apud Mahometanos cæteros hæretici audiunt, quòd adversus communem, receptumque Alcorani sensum novas interpretationes comminiscantur; quòdque veteres post Mahometem Caliphas, seu Prophetas & Sanctos Turcarum, perfidiæ insimulent, extorresque Paradiso sempiternis flammis apud inferos cruciari asserant. Huc accedit illa
la

la quoque hostilium dissensionum causa, quod Reges Persarum legitimos se Mahometis successores esse jactitent, ejusque prophetiam unâ cum sceptro in se hæreditario jure devolutam. Unde fit, ut, cum ad arma contra Turcas profiliunt, memores ejus sacræ (scilicet) hæreditatis non magis regni fines, quam sectæ suæ pomœria proferre satagant. Ex quibus luculentè perspicitur, Romanum Pontificem, adici-
tò in belli socium Persâ, non tam hujus viribus pugnaturum in Turcas, quàm suis, aliorumque Christianorum Principum armis pro Persicæ superstitionis amplificatione collaboraturum. Quem autem usque adeò deseruerit sana ratio, ut non intelligat, id non posse committi, præterquàm ab eo, qui leges veræ pietatis ac religionis spreverit, violaverit, proculcaverit? Sed jam ad alterum de justitia veniamus. Qui hodie nomine Persarum censentur, Turcæ parebant antiquitus, eique suberant ceu legitimo principi, donec Ismaël quidam, concitatis ad defectionem popularibus, jugum excussit, pulsisque Turcis regno Persico dedit initium, quod hodieque ejus nepotes obtinent. Itaque is, qui nunc est Persarum Sophus, perduellis & intrusi Regis nepos, nullo jure adversus Turcas potest bellum gerere. Nam si Persidem invadentibus, ejusque sceptrum repetentibus armis resistat, quæ sua non sunt, retinere conatur.

Si

Si contrà ipse in Turcicas provincias irruat, in aliena irruit, eaque occupat, quæ nulla ratione ad se pertinere intelligit. Itaque quamvis demus, Regem Persarum causam Religionis separare à bello, Pontifici tamen à foedere abstinendum est: cum, si illo inito Persicis armis affociet Christiana, Regi socio in rapinis & latrocinis assistat & opituletur, obligationemque sibi consciscat universa damna inde Turcis illata resarciendi. Demum de utilitate ut aliquid dicamus, ea nulla ex hoc tali foedere in Rempublicam Christianam redundare posse videtur: cum neutiquam inde præstaretur, ut urbes, arces, & provinciæ Christianorum Persicis viribus ex Turcarum manibus recuperatæ Christianis redderentur. Persa namque sibi retineret, eo jure, quod gerit in acinace, patris conventis, ut mos est apud barbaros, insuper habitis.

Et ista quidem adversus Persicum foedus haud absurdè obijci, nemo cordatus, ut opinor, diffitebitur. Verùm apud eos, qui id rectè ac honestè iniri contra Turcas posse contendunt, maximi momenti, idque merito, est exemplum Pij V. Pontificis incomparabilis, qui hoc idem foedus pangere cum Thoma tum Rege Persarum minimè dubitavit. Postquàm enim junctis Christianorum aliquot Principum

co-

copiis ac classibus ad Naupactum ex Selymo
Turcarum tyranno victoriam reportaverat post
memoriam Christiani nominis inauditam, ve-
ritus, ne hostis, si spatium se colligendi nanci-
sceretur, vires resumeret, alterum mox bel-
lum apparare instituit, inque ejus societatem
etiam principes Ethnicos adscivit. Et ne for-
tè quis animi causâ hæc fingi arbitretur, audi-
at Gabutium (a) de rebus Pij V. in rem nostram
ita scribentem: „Hoc igitur, ne magno Chri-
„stianæ Reipublicæ damno, parique dedecore
„contingeret; sed potius, ut tantæ victoriæ fru-
„ctus quàm uberrimos colligere, sævissimique
„tyranni, communis hostis, regnum sociis ani-
„mis & armis excindere ne cunctarentur, non
„modò foederatos, atque alios Christiani no-
„minis Principes, sed etiam Ethnicos, & ex-
„tremi propè terrarum orbis Reges per nuntios
„ac litteras orabat & obtestabatur... Itaque
„ad Mennam, Æthiopum Regem... & ad
„Sciejum Thomam, Persarum Regem, & alios
„Orientales Principes, etsi Ethnicos, litteras
„dedit amplissimis verbis, quibus hortabatur,
„ut foederatos adjuvarent, admotisque ex di-
„versis locis exercitibus communem hostem
„incipiti contentione percellerent. Ecce ti-
bi! Pius V. Pontifex sanctitate & sapientia cla-
rissimus foedus cum Rege etiam Persarum, quod
alii damnant, & execrantur, tantùm abest, ut
ju-

judicaverit esse impium, iniquum, atque Rei-
publicæ Christianæ inutile, ut etiam omni stu-
dio sibi incundum putaverit. Jam verò, quod
Pius V. sibi licitum esse censuit, id alteri cuicun-
que Pontifici vetitum esse quis Aristarchus au-
sit asserere? Nolo his ultrà quidquam addere;
sed ad ea, quæ pars adversa pro se dixit, respon-
siones expedio. Quando quis facere quidpi-
am potest vel rectè, vel perperam, id fieri ab
eo jure meo peto, etsi prævideam, facturum
perperam. Quemadmodum igitur, si neces-
sitate pressus mutuum petam à quopiam, qui
daturus non est, quin exigat usuram, non cen-
seor à sapientibus collaborare ad sceleratum lu-
crum, vel peccare in ullam legem; cum ille mu-
tuare possit citra iniquum fœnus; ita nec Sum-
mus Pontifex Persam juvare dicendus in pro-
pagatione superstitionis, dum ad hanc idem
abutitur fœdere; cum rectè & sanctè uti possit.
Persæ proinde soli, non Pontifici, id scelus im-
putandum est. Porro qua ratione Turcæ sub-
jugaverint Parthos, qui nunc Persiam obtinent,
mihi quidem non constat modò, neque inter-
est nôsse in præsentī. Si per injuriam, vimque
tyrannicā oppressi sunt, haud dubiè licuit ducē Is-
maële jugum excutere, ereptamque liberta-
tem recuperare, & eundem Ismaëlem ad re-
gnum evehere. Si jure in potestatem vene-
runt, rebelles quidem sunt Turcarum, violant-
que

que datam fidem, five Persidem retinere, five eidem exTurcicis provinciis aliquid armis adijcere conantur. Verùm hoc minimè illis facit illicitum Christianis sua five à Turcis, five ab aliis barbaris recuperatum euntibus adesse, viresque consociare. Denique commodi, si aliud omne demus abesse, id certè redundaret, quòd Turcarum exercitus ob Persarum irruptiones pluribus castris dispergerentur, eoque ipso ad resistendum Christianis alibi invadentibus redderentur impares.

His paucis, NN. DD. Candidati, quæ de instituta quæstione modò dixi, plura addere, tametsi possem, sciens volensque supersedeo. Vestri jam arbitrii esto huic tali foederi subscribere, vel intercedere. Sed nempe id vobis hodie non agitur, ut, quid hac in re factu opus sit deliberetis. Adestis namque ad honores, quos non belli, sed pacis artibus promeruiistis, reportandos. Quorum ego mox aditum faciam, quamprimùm vos Orthodoxæ Religioni foederatos esse, edita Fidei professione ostenderitis.

(a) lib. 5. cap. 9. apud Caramuelem in Theol. Mor. fundam. lib. 2. fol. 932.

XIII.

An S. Kunegundis provocaverit ad judicium ferri candentis?

DUm mensis Aprilis anni vernantis theatrum, sublatô mœstæ hyemis sipariô , explicat, lætisque satis & boum laboribus terram aperit, Academici honoris adyta ut ego quoque vobis aperiam, petitis à me majorem in modum, NN. DD. Candidati. Æqua postulatio, ut minimè dubitare sinunt cùm edita in diatriba sacræ Themidis doctrinæ specimina, tum Juridici apud nos Collegii amplissima de vobis judicia. Sed neque ego in fide liberanda inconstantiam Aprilis imitabor, ut, quod privatim promisi, non præstem publicè. Faciam id citra tergiversationem ulteriorem, ubi priùs quæstionem quandam litterariam, ut mos fert Academicus, versavero. Eam instituo de Diva Kunegunde, Virgine Imperatrice, quam astu mali Dæmonis in suspicionem violati thori vocatam, cùm alia ratio asserendi innocentiam non occurreret, ad ignes, solemnes olim morum censores, provocâsse, magno Scriptorum consensu traditur. Neque tamen animus est antiquissimæ historiæ canos contentiosè laceßere; sed more mirantis potius quàm disceptantis

tis nonnulla his diebus super argumento hoc lecta, quæ fortè rem dubiam reddere alicui possint, in medium producere.

Divo Henrico, inquiunt, ex Duce Bavariae Imperatori olim suspecta fuit conjugis Kunegundis pudicitia, quòd hominem ignoti, improbiq; oris militariter indutum ex ejus thalamo, dubia etiamnum luce erepere triduò continuò observasset. Eum nebulonem fuisse cacodæmonem, qui hac tali histrionia castissimum par amantium in suspensiones mutuâque odia excitare voluerit, postea deprehensum est. Cæsar Orcini astus ignarus, velut in re manifesta, conjugem violatæ fidei non dubitat arguere. Dicit igitur diem, & ad tribunal, in quo ipse non modò accusator & testis, sed etiam judex erat futurus, comparere jubet nil minùs metuentem, & ab imputato scelere remotissimam. Verba haud dubiè invenire poterat Kunegundis, quibûs suam Henrico probaret innocentiam, nisi is oculis suis, quàm ejus orationi cui-cunque, credere maluisset. Quare cum nulla suppeditaret alia defensio, ad ignes, notos illo ævo, & nunquam, ut tum credebatur, in fontibus non æquos judices, rea provocavit. Afferruntur itaque ex Vulcani olla, præsentem cum aula Henrico, igniti vomeres, & Kunegundis ad immane examen adducitur. Illa Deum obtestata, ut, si sciens fallat, testis & ultor perfidiæ

esse velit, stupentibus universis, stridentes flammâ ferri massas imperterrita corripit, illasâque circumfert, vel, ut alii scribunt, nudô vestigiô impunè calcat, atque in hunc modum ab impunito flagitio etiam ferreâ sævissimi elementi sententiâ absolvitur. Attonitus eo spectaculo Cæsar non indignum majestate sua duxit ad pedes innocentis heroinæ sese abijcere, veniâque imprudentis suspicionis rogare. Ajunt, innoxios illos pudicitiae exploratores vomeres Henrici urnæ inclusos ad faciendam fidem posteris, remque gestam Bambergæ in æde Divi Stephani spectari depictam.

Haftenus decantata ubique historia. Cujus fidem labefactare ea, quæ jam dicemus, haud ineptè cuiquam videri possint. Ante omnia satis constat, de re tanta, dignâque, si contigit, sempiternâ seculorum memoriâ, neminem eorum, qui ævo illo scripserunt, vel verbulo meminisse; sed anno primùm à Christi Natali millesimo centesimo quinquagesimo septimo, nempe post centum triginta tres annos ab Henrici excessu litteris mandatam humani generis admirationem excitasse. Quid, quod iidem historici, qui, rupto demum silentio tam diuturno, prodigium insolentissimum narrare coeperunt, non ausi sint annum notare, quo gestum fuerit? nonne pronum est suspicari, id consultò fecisse, ne subductis accuratiùs temporum cal-

calculis manifesti vanitatis deprehenderentur? Accedit, quòd à mitissima Henrici indole, & humanitate incredibili multum abhorrere videatur, voluisse oculos pascere hoc sævo spectaculo, atque permittere, ut conjunx aliàs charissima, pèrque omnia probatissima tam barbarum innocentiae tentamentum exantlaret: cum modi longè certiores, hominùmque moribus accommodatiores explorandæ veritatis suppeterent. Fide namque testium, religione juramenti, solerti discussione peristadium loci, temporis, personarum, aliorùmque adjunctorum quæstiones in reos excercere solent humana tribunalia; non verò modis ipsa scelerum, quæ indagantur, supplicia suo horrore vel æquantibus, vel superantibus. In pari causa, cum ante Kunegundis ævum Richardis Augusta sacrilegi adulterii apud maritum Carolum Crassum arcesseretur, contraque atrocissimam calumniam omnia humana, Divinæque jura appellaret, atque itidem ad ferri candentis censuram provocaret, Cæsar non passus est hac ratione ejus innocentiam explorari. Quod autem non passus est Carolus Crassus, permisisse, imò etiam spectasse in Kunegunde Henricum Sanctum, non ita creditu facile est, ut, qui id in dubium revocaverit, à cordatis notam imprudentiæ mereatur. Denique quid multa? jam ante centum, ut minimum, annos Stephanus

V. Pontifex Maximus id genus probandi, quando ad Lindbertum Archiepiscopum Moguntinum super ea re consultus rescripsit (a) „ Ferri
 „ candentis, vel aquæ ferventis examinatione
 „ confessionem extorqueri à quolibet sacri non
 „ censent Canones: & quod Sanctorum Patrum
 „ documento sancitum non est, superstitiosa
 „ adinventione non est præsumendum.
 „ Spontanea enim confessione, vel testium approbatione
 „ publicata delicta, habito præ oculis timore Dei,
 „ commissæ sunt regimini nostro: occulta verò & incognita
 „ illi sunt relinquenda, qui solus novit corda filiorum hominum.
 „ Quis autem sibi persuaserit, Kunegundem in superhabita
 „ lege Pontificia provocasse ad purgationem interdictam,
 „ aut Henricum Principem religiosissimum commisisse, ut
 „ *superstitiosa adinventione* Deum offenderet?

Verùm hæc omnia minimè evincunt, ut fidem tot magnis viris, & probatis scriptoribus non constare existimandum sit. Meo quidem iudicio omnem dubitationem pridem subtulit Bulla Innocentii III. qua Kunegundi cælestes honores decreti sunt. Nam ibi hujusce miraculi fieri mentionem haud abscurè innuit Anna-
 lium Boicorum conditor (b) atque, eam Bullam ex membranis Bambergensibus esse excerptam. Neque officit, quòd temporum illorum historici nihil, sive de ipsa re gesta, sive de

de anno, quo gesta sit, litteris mandaverint: cum credibile non sit, ita palàm accidisse, ut statim atque vulgò nota esset etiam lippis & tonsoribus. Multa fiunt apud homines, quæ consultò diu occuluntur, & post multa primùm lustra in lucem solent emergere. Exemplum Caroli Craffi non debuit movere Henricum: quippe qui jam ante eam calumniam à malevolis incitatus Richardis repudium decreverat. Quid ergo mirum, quòd ad vitandam invidiam, si fortè innocens declararetur, nullam ejus qualemcunque demum defensionem admiserit? Legem Pontificiam credibile est tam Henricum quàm Kunegundem innocenti ignorantia nescivisse; vel certè Dei instinctibus aliud extraordinariè jubentis utrumque obtemperâsse.

Habetis jam meam de proposita quæstione sententiam, NN. DD. Candidati. Ab illa cum omnium sit, vestra, si bene vos novi, non erit diversa. Sed quidquid demum judicabitis, me saltem juvat adduxisse in medium, quæ parti adversæ favere possint, eaque non ignorari honestum esse censui.

(a) cap. consului. causa 2. q. 5. (b) Adelzreitter Annal. Boicor. p. 1. l. 16.

XIV.

An Judicibus metuenda sit provocatio ad Divinum tribunal?

NUllum est melius, aut gratius beneficii condimentum, quàm dandi celeritas, N. D. Candidate; & vulgò, qui citò dat, bis dare dicitur. Quare non tantùm, quod postulas, dare, sed statim & citra tergiversationem dare decrevi. Id enim merentur in comparanda Jurium scientia indefessè exantlati labores; cujus egregia specimina apud nostrates Justitiæ hyperaspistas rigidè examinatus edidisti. Tantùm eò usque differri te patere, donec ex more Academico honoribus tuis litterariæ cujusdam quæstionis acroama præmiserò. Et legi, & audi vi sæpenumerò contingere, ut, qui sibi injuriam inferri ab aliis existimant, aut etiam meritò judicant, nec ullum apud homines rebus suis superesse præsidium animadvertunt, ad Deum confugiant, haud sanè ut malis ipsos eripiat, sed, ut sumpta ultione palàm faciat, ea nullo pravo facinore fuisse commeritos, patique innoxios. Atque hinc illos, ac frequenter Judices, à quibus injurias se perpeti quiritantur, in jus ambulare jubent haud paulò rigidius, & ad ipsa

ipfa adeò citant æterni Judicis subsellia. De qua citatione, sitne metuenda homini judici, aut insuperhabenda? juvat impræsentiarum differere. Id quod nemini eorum, qui adsunt, displiciturum existimo.

Pueri metuant, dicet aliquis, & pavidæ mulierculæ hæc talia imbellium animorum terri- culamenta. Viri cordati debent contemnere: quemadmodum, ut perhibet Paulus Jovius (a) magnus ille apud Hispanos belli imperator Consalvus Ferdinandus Cordubensis contem- pfit. Is, cum Tarentum obsideret, fortè mi- litem seditiosum, & comperti sceleris nebulo- nem duci jusserat. Qui cum multum relucta- retur, Superos, inferosque contestatus iniquis- simè se damnari, morique insontem; ac proinde Consalvum magna voce ad Divinum tribunal pro dicenda causa citaret, vade, dixit Consal- vus, & Optimo Judice fretus litem quantocy- us instrue. Nam invenies ibi, qui pro me re- spondeat, Alphonsum fratrem, quem nuper ex Serra Vermegia in coelum evolâsse minimè du- bito. Tum quippe certior factus fuerat Con- salvus, fratrem à Mauris circumventum mortem fortiter ac piè, ut dignum erat Christiano Duce, oppetisse. Quod quidem Consalvi exem- plum quamobrem imitari unicuique judicum non liceat, nihil subesse causæ videtur. Cum

enim, qui citant ad illud tribunal, plerumque odio, aut vindictæ cupiditate; vel impatientia, ira, desperatione; aut etiam studio posthumæ laudis, aliâve prava animi intemperie in id audendum incitentur, quis existimet, Optimo Numini non displicituras potius vesanorum quiritationes, quàm rata fore vota etiam cum scelere concepta? Judici ex præscripto legum jus dicenti à Deo non sunt timenda supplicia, sed expectanda præmia. Illud verò maximè hîc advertendum, fieri non posse citra summum optimi publici detrimentum, ut Judices temerariis ejusmodi reorum provocationibus perterriti à consueta judicandi severitate desciscant. Quilibet enim quantumcunque facinorosus ita secum statueret: sim adulter, sim fur, sim sacrilegus, sim scelerum omnium princeps, atque de his universis in judicio testibus & tabulis convincar; viam nihilominus inveniam, qua laqueum, qua secures, rotas, rogam, & quidquid sævum vindex Astræa decrevit, effugiam. Id enim agam, ut judicem mihi infestum ad tribunal æternum provocem. Hoc facto meo consternatus, ne ante diem repentina morte, & velut obtorto collo in forum illud abripiatur, vel non audebit ferre sententiam, quam merui, vel latam retractabit. Quis autem non videat, hinc scelerum omnium impunitatem, & effrænatissimam quidquid audendi libidi-

libidinem cum penitissimo humanæ societatis exitio invehendam?

At alius hæc contra regeret, citationes ejusmodi nequaquam ridendas, nec irritas esse variis, eisque tragicis, quæ in hanc partem exstant, exemplis conabitur evincere. Audiamus aliqua saltem. Cœnobium est Leodii, quod S. Jacobi appellatur. Illud adolescens quidam, spebus mortalibus valere jussis, intrârat, ut exacto tyrocinio profiteretur. Erat is consobrinus majoris Præpositi (ut vocat Historicus (b)) qui hoc ejus consilium tulit ægerrimè, statimque, ut rescivit, cum armatorum globo venit in Monasterium, raptumque per vim tyronem, & religiosis vestibus exutum denuo profanis induit. Atrocissimam injuriam Cœnobiarcha Episcopo graviter questus cum ne aures quidem æquas inveniret, flexis genibus, ac modesta voce, „Judicem contra te, inquit, ô Præpositite, in terra habere non possum: & ideo „contra te Deum, summum Judicem, interpellolo, ut intra quadraginta dies uterque nostrum „compareat coram illo sententiam pro meritis „accepturus. Hæc elocutum Præpositus inter sonoros cahinnos penè lusui habuit: at non impunè. Nam quadagesimo post die, cum in balneo esset, æsquæ Campanum subito spissè consonaret, audit ex præsentibus, eo fragore

mortem Abbatis S. Jacobi nuntiari, statimque recordatus, esse diem à citatione memorata quadragesimum, sibi quoque protinus moriendum, comparendumque apud supremum Judicem esse plenus consternatione exclamavit. Cùm deinde balneo properaret egredi, inter adstantium manus repentè collapsus, horrendumque ejulans efflavit animam.

Ferdinandus III. Rex Hispanorum, ut est in gentis illius Annalibus (c) nobiles duos perduellionis reos è turri, aut rupe altissima agi præcipites jusserat. Illi crimen quidem admisisse constanter negabant: sed cùm id frustra se facere intelligerent, Regi denuntiârunt, ut ad diem tricesimum Divino tribunali se sisteret. Ipso die post eam denuntiationem tricesimo Ferdinandum mors satís repentina abripuit. Ævô Henrici IV. Imperatoris (d) Buchardum Episcopum Halberstadiensem & Meginherum Hersfeldensem Abbatem lis quædam de juribus Ecclesiarum colliserat. Meginherus injuriam passus, cùm nihil æqui impetraret, causam suam Dei judicio transcripsit, & Episcopum in eo certa die adesse jussit.

Planè factum est, ut ambobus repentina morte oppressis dies illa esset ultima. In Gothia quidam Joannes Turso „ quendam „ capite plecti jusserat (scribit his verbis Olaus „ (e) is genibus inmixus, en morior injustè „ „ inquit,

„inquit, téque voco hac hora ante tribunal
 „Dei, ut respondeas, cur me innocentem
 „morte condemnes. Vix autem miser car-
 „nificis manu obtruncatus fuerat, cum etiam
 „iudex de equo corruit exanimis. Plures
 ejusmodi terribiles eventus sciens prætereo: ex
 quibus aperte confici videtur, iudicibus in fo-
 rum illud tremendum provocatis minimè lu-
 dendum, sed malè metuendum esse.

Planè fateor, N. D. Candidate, ejus-
 modi citationes contemnere universim non va-
 care periculo. Sic tamen existimo. Si iudici
 constet, quantum humanitus, pensatis omni-
 bus, constare potest, sententiam, propter
 quam citatur, legibus & æquitati esse consen-
 taneam, rectè imitabitur factum Consalvi Cor-
 dubensis, & meritò contemnet, quidquid reus
 vociferabitur. Quòd si verò aut largitionibus,
 aut ira, aut odio, aliave animi perturbatione in-
 citatus tulit sententiam; vel de ejus æquitate
 non est securus, ob munus judicandi indiligen-
 ter gestum, caveat, si contempserit citatio-
 nem ad Dei tribunal, ne malo suo augeat lu-
 ctuosa exempla, quæ posteriore loco attuli-
 mus.

(a) in vita hujus Consalvi. (b) Thom.
 Cantiprat. in libr. Apum. (c) lib. 15. cap.
 11. Authore Mariana. (d) apud Conrad. in
 Chron. Mogunt. (e) lib. 14. hist. Aquilon,
 cap. 20.

XV.

Ecclesiastica Censuræ an impune contemnuntur?

SI quis fortè eorum , qui adsunt , miratur ,
 N. D. Candidate , te hyemante cœlo ,
 annòque frigidissimo Lauri baccas à me ,
 ac virens Juridicæ Licentiæ sertum petere, inq̃
 media bruma Veris delicias quærere , is , si ho-
 diernam diem paulò altiùs contemplabitur , te
 rectè atque auspicatò hoc consilium cepisse ju-
 dicabit. Triumphalem quippe festivitatem
 agimus Divæ Dorotheæ, quæ hodie rosas quo-
 que ac poma recentissima , cœlestium horto-
 rum dona , Theophilo cuiquam misisse perhi-
 betur. Quæ illi dona cùm obvenerint, quam-
 vis jocandò duntaxat & irridendò peteret , næ
 ego mortalium morosissimus , addo , & ini-
 quissimus , meritò audiam , si ab honoribus
 Academicis , quos seriò ac jure tuo prenasas ,
 voti irritum ausim repellere. Quare nullam ,
 quin id , quod postulas , continuò impetres ,
 mihi patiar iniici moram , præter illam , quam
 mos Academicus sibi vendicat , exigui tempo-
 ris intercapedinem , dum vicem prolusionis
 excito atque discussio breviter quæstionem de
 Censuris

Censuris Ecclesiasticis, ut vocantur, an quis citra mali periculum eas insuperhabere, aut impunè possit contemnere? Cæterum vel ideo super hoc argumento placet differere, ut ab impia ratione patrocinandis eorum Advocatorum, qui jus & fas & omnia solent contemnere, præter pecuniam, te vehementissimè absterream.

Mos est Ecclesiæ jam inde ab antiquissimis Apostolorum temporibus usitatus, ut de certis quibusdam criminibus convicti, nisi resipiscant, ac mores emendent, Christianis Sacris interdiciantur, & à cæterorum communione Orthodoxorum, eorūque congressu removeantur. Sed fieri audimus sæpenumerò, ut illi, quibus ita interdictum est, vel interdictum iri præcinitur, haud perinde, ut mereatur, hoc genus Sacræ castigationis reformident atque adhorreant; imò potius instar bruti ac viribûs cassi fulminis audeant contemnere. Si, quoties Romanus Pontifex, inquit, aut alii è Sacerdotio Joves minorum gentium hucusque tonuerunt, telæque sua, quæ censuras nominant, vibrâsse memorantur; toties iis, quos petebant, attulissent exitium, boni superi! quantis non jam cladibus humanum genus mulctâssent! vix enim admittitur scelus enormius, vel patratur facinus audacius, cùm statim expeditur anathema, & fontibus vel minaciter

citer intentatur, vel re ipsa infligitur. Verùm, quòd crebrò nimis accidat mortalium auribus hic armorum strepitus, ipsa jam assuetudine terrorem amittit, quæq; olim formidabantur Orcò pejùs, hodie ut inania verborum crepitacula ut plurimùm, idq; haud immeritò, ridentur. Quid enim mali afferat, quòd Pontifex Romæ, vel Curio in cathedra Diris me, nescio quibus, devoveat? aut quam vim adeò mirabilem & inauditam vocibus irascentium Sacerdotum inesse credam, ut me salute ipsa spoliare, inq; sempiternum interitum præcipitare valeant? Quare si generis ejusce fulmen ingruerit, minimè propterea de me actum esse arbitrabor; imò id commodi inde referam, quòd interesse Sacrificiis, & molestissimis concionibus nullo tum jure obstringar.

Hæc talia, hisq; similia planè impia effutire audiuntur, quos scelerum immanitas in supremum Christianæ disciplinæ contemptum præcipitat. Longè reverentiùs ij sentiunt, qui, quantam vim habeant sacræ censuræ, vel experienciâ, vel lectione historiarum, vel certè aliorum relatione didicerunt. Ad eam quippe declarandam terra alicubi in profundos hiatus discessit, civitates integras unâ cum ædificiis earum absorpsit; intrâque viscera sua condidit: alios contrâ sepulturæ mandatos foras excussit, ac vel è complexu rejecit; alios intra
se

se recipere detrectavit; alios aliis exemplis sibi quoque invisos & execrabiles esse testata luculentè ostendit, in hostium numero haberi à se, quos Ecclesia ob maxima scelera ex suorum coetu proscripsisset. Neque homines tantum, quorum præcipuè audacia compe- scitur, hæc Ecclesiæ gravissima ira rigidissimis poenis constringit; sed in res quoque cum sensûs, tum rationis expertes terrifica effecta sua multoties, exseruisse hætenus deprehensa est. Corvum alebat in Cœnobio Antistes quispiam, ut narrat Angelinus Gazæus, (a) avem suapte indole callidam & furacem. Fortè accidit, ut Abbas hic, antequam prandio accumberet, manus, ut mos est, lavaturus annulum digito detraheret ac seponeret. Videt hunc corvus, statimque nemini animadversus clepit, aufert, inque nido suo paleis operit. Præsul annulum abesse conspiciens, cum, quis furto se alligasset, minimè constaret etiam post diuturnam investigationem, jubet in rapacem, quisquis demum ille foret, è sacro umbone anathema pronuntiari. Verba horribilis execrationis vix Curio finierat, cum corvus ex arbore, cui fortè infidebat, delabi, horrere ut fideratus, pabulum respuere, lippus, claudusque oberrare, plumis exui, viribus sensim omnibus defectus tabescere. Quæ res cum advertisset Præsulem, hospitesque Præsulis, & omnes mirarentur, quam.

quamobrem ales ita malè haberet; quidam eorum joci causâ, quid, si, inquit, fur aterrimus annulum nuper abstulisset, & abscondisset alibi, eamque noxam tam graviter lueret? Quæ inspicio cùm placuisset, statim lustratur nidus, & ecce tibi! annulus inter paleas invenitur. Mittit dein Archimandrita ad Parochum, mandatque, ut iras relaxet in furem annuli nuper intortas. Quod ille ubi fecit, corvo mox esse melius, plumæ recrescere, tota valetudo, salusque redire. Aliquot Cardinales (quod lege (b) in Nicio Erythræo) in villa quapiam pransum convenerant. Ibi, post usitata Salutationis officia, cùm omnibus paratis aqua manibus daretur, eorum unus annulum digito detractum arboris cujusdam ramo interea fervandum inseruit. Verùm postea suavitate sermonum, qui in convivio ferebantur, abreptus & annuli, & loci, in quo reliquerat, oblivionem incurrit. Missô tandem prandiô eum deesse cùm adverteret, nec inveniret uspiam, quæ circumsteterat, familia in suspicionem furti vocabatur. Itaque quisquis annulum abstulisset, nec redderet, eum è coetu piorum curavit ejciendum & exterminandum. Sed vanum, quod quidem ad homines attinebat, fuit consilium: cùm nemo esset, qui annulum retineret. Arbori tamen, ac si illa scelus perpetrâisset, penitissimum

simum attulit exitium. Cùm enim postea Cardinalis cum memoria ejus, quod amiserat, spem quoque recuperandi jam abjecisset, animadversum est, eam arborem omni succo repentè defectam exaruisse. Quod dum villici inspiciunt diligentius, reique causam inquirunt, in arido ramo pendentem inveniunt annulum, depromunt, dominóque restitunt. Quid autem piaculi conscivit, dixerit non nemo (quod idem cogita de corvo in exemplo superiori) expers rationis arbor, ut eam purpurati convivæ oblivionem tam graviter lueret? Facilè repono, quod dici solet: ut leonem terream, canem verbero. Sic æquissimus Deus, ut homines terreat, minasque sacras reformidare doceat fulminantis Ecclesiæ, earum vim in res quoque sensu vacuas, peccarèque indociles ac nescias valere permittit.

Sed non est animus, N. D. Candidate, vota tua dicendò remorari diutiùs. Præsertim, quòd minimè existimem in probatissimas vitæ tuæ rationes cadere, ut ad persuadendum, quàm metuenda sit censoria indignantis Ecclesiæ rhomphæa, plura exempla desideres, idque à me primùm doceare, quod tua te probitas, & erga res Divinas reverentia pridem edocuit. Illi porrò, qui nullo hucusque malo suo contempserunt sacras ejusmodi Pontificum iras, vehementer eriant, dum id perpetuo se laturos

impunè existimant : cùm potiùs formidare debeant magnopere , ne ultio dilata geminet supplicia, Divinàque Nemesis tarditatem puniendi gravitate pœnarum compenset.

(a) in piis hilar. pag. 72. (b) exemplo 87.

XVI.

An Advocatis metuenda sint diræ imprecationes clientum causâ cadentium?

Quemadmodum Salisburgi in nostrâ Universitate sæpe aliàs patuit hucusque , sacram Themidem fœcundam Doctorem matrem esse, ita nec hodie hanc talem ejus sobolem rarescere meritò lætamur. Nam quinque modò Doctores Jurium uno , eodémque tempore parturit ; imò pariet , simulatque licentiam pariendi à me impetraverit. Neque animus est seu matris vestræ votis, seu vestris obnuntiare, NN. DD. Candidati. Nascemini Doctores, ne dubitate ; per me licebit. Antè tamen , ut ortum vestrum undique secundet Lucina, ne quid de matre cadentes aut metu , aut terrore percellat , providere constitui. Non ignoratis , Jurium Doctoribus magna quidem laborum præmia esse proposita ; sæpe tamen illos odiis objacere

NON

non minoribus ; imò probris, & maledictis; adde, & diris imprecationibus incessi, eos maxime, qui causas agunt infelicitè, litèsque vel amittunt, vel æquò diutiùs cum ingentibus clientum impendiis protelant. Ejusce generis mala verba ac diras an jure metuere atque horrere debeant patroni causarum, modò disceptare decrevi. Quod dum more meo breviter præsto, audientiam à vobis mihi polliceor & rationibus meis necessariam, & vestris fortasse non inutilem.

Non usque adeo meticulosus sum, inquiet non nemo, ut verbis perterrefiam. Neque enim ea, qui loqui cœperunt, ad nocendum, sed ad significandum, quæ animò concipimus, instituisse existimandum est. Quare sint minaccia, sint atrocia, sint maledica, omnique diritate plenissima; me nunquam ita percellent, ut de statu mentis dejectus illorum strepitum exhorrescam. Quid quotidie auditu frequentius, quàm hujusce generis crudelia vota: ut terra sub pedibus tuis dehiscat: ut te bipatens Avernus absorbeat: ut te mille inferi ac inferæ perdant: ut te Orcus in mille frustra discerpit: ut grando, fulmen, ac pestis téque tuâque omnia evertat: & tamen nec terra dehiscit; nec Avernus quemquam absorbet; nec inferi perdunt; nec Orcus discerpit; nec grando aut fulmen, aut pestis quidquam detrimenti consciscit,

sciscit. Quod quidem mirum videri minimè debet. Cùm enim, qui tam horribilia imprecantur, plerùmque odio, aut vindictæ cupiditate; vel impatientia, ira, desperatione, aliâve prava animi commotione ad id impellantur, quis existimet, Optimum Numen eorum postulatis non intercessurum, à quibus etiam offenditur? tantùm abest, ut ipsorum gratiâ ad ulciscendas, si quas passi sunt, injurias commoveatur. Nihil proinde est, quamobrem quid mali metuat Advocatus à brutis ejusmodi clientum fulminibus. Vel enim is jure emulsi crumenas quiritantium, vel injuriâ? si jure; satisfecit suscepto muneri, estq; dignus, qui præmia recipiat à Deo, non supplicia. Si injuriâ; Deus in hac vita non plectet ob malè sana & temeraria vota, sibi que displicata; sed vel ob ipsam in se noxæ gravitatem, vel in altera vita, nisi resipiscat, damnâque data, antequàm eò discedat, refarciat. Accedit, quòd homines indocti, morùmque, ac rerum forensium, ignari, dum causâ cadunt, execrari soleant tum Judices, tum Advocatos, etiam probos ac navos, quique nihil, quod erat suarum partium, non præstiterunt. Quorum sanè pessima foret conditio, si mala, quibus à maleferiatis devoentur, ne re ipsa impenderent, esset formidandum. Imò quis adeò sibi hostis reperiretur, ut aut causas agere, aut jus dicere auderet, si id facere ci-

citra capitis, aut fortunarum discrimen non posset? Apagete proinde hæc anilia terriculamenta à foro, à judiciis, à tribunalibus.

Verùm alius, cui aliter videbitur, reclamabit hæc contra, atque contendet, nequaquam ludendum, aut ridendum esse Causidicis, quando partes in ipsos mala vota concipiunt, idque tragico exemplo, & ad rem præsentem aptissimo, quod ex Momingo narrat insignis ævi nostri Concionator, evincere conabitur. Advocatus fuit rabularum forensium pessimus, qui multis annis causas quantumcunque iniquas complures intrepidè defendit, doctâque nequitia sua victor obtinuit. Hic talis animi causa fortè rus ire, ac in prædium suum urbe haud procul diffitum instituerat. Vix pedem extulerat portâ, cùm malus Dæmon ejus lateri sese applicuit viæ focium. Abominatus apud animum suum clarissimus nequam comitem hunc se nequiorem malebat, si fieri poterat, ultra Sauromatas fugere & glaciale Oceanum, quàm coeptum iter proficere. Sed tamen proficetur, ob scelerum conscientiam malè sibi metuens atque anxius. Dum unâ eunt, rusticus fit obviâ ingentem porcum, ac probè saginatum, funéque religatum propellens. Cùm autem Elpenor incedere difficilis identidem restitaret, colonus irâ percitus prorupit in illud jam usitatum: progredere: ut te Diabolus abripiat! Hoc

audito Advocatus ad Orcum, quem à latere suo optabat remotissimum, conversus, audin' Diabole? inquit: tuus est iste Grunnius Corocotta. Cur non devoras bolum hunc pinguiissimum? Nequaquam id facio, responderet ille. Nam rusticus non ita dixit animò seriò, sed indignatione victus. Ad palatum quoque meum nihil facit porcina. Meæ cupediæ sunt animæ humanæ. His dictis, pergunt ulteriùs, inque mulierem incidunt ante fores ædium quarumdam filiolum pectere aggressam. Puerulus, cùm pectinem acriùs vellentem tolerare non posset, miserabiliter ejulans pro viribus reluctabatur. Tum mater irata, sine, exclamat, pulphage: velim, ut Diabolus te rapiat. Audiens hæc Advocatus iterum ad comitem Acherunticum, cur puerum hunc, inquit, non aufers? præsertim cùm anima quæpiam humana in prædam cessura sit? Ille reponit, matrem, quæ dixisset, non velle seriò, sed usam iis verbis veluti formulâ indignandi jam moribûs receptâ. In puerum quoque, utpote infontem, nihil sibi juris competere. In pagum quendam ambo denique sodales deveniunt. Ubi casu contigit, ut nonnulli circumstarent ex agrestibus, quos non ita pridem idem Legulejus in actione quapiam strophis, technis, & iniquissimis artibus suis circumventos omnibus fortunis everterat. Ii, quamprimum hunc rerum suarum

rum

rum gurgitem adventantem conspicati sunt, continue exclamare: O bipedum nequissime! O caufidice sceleratissime! ut te Diabolus vivum & spirantem in Cocytia caldaria abripiat! Tum Pluto ad eundem, audin' ? inquit: homines isti non modò tuis te insigniunt epithetis, sed etiam ex animi sententia tibi balneas meas adprecantur. Quapropter nihil causæ subest, ut hinc ulterius progrediare. Hæc elocutus miserrimum corripit, inque aërem secum avehit à nullo mortalium ex eo tempore amplius conspectum. I modò, & dic, si prudenter potes, Advocatis à diris imprecationibus non esse metuumdum.

Quæ vestræ jam stet sententia menti de partibus propositæ quæstionis, NN. DD. Candidati, dicere non habeo. Illud verè affirmare mihi videor, Jurium Doctoribus, quibus ceu genuinis Divi Ivonis sectatoribus, jus & fas unicè cordi est, quales vos quinque futuros esse spondet vestra probitas & egregia virtus, temnendum ac insuperhabendum esse, quidquid diritatis imprecentur clientes, qui causâ cecidisse ferunt iniquo animo: impiis autem, ejusque similibus, cujus tragicum exitum audivistis, planè timendum, ne, quem imitentur gravitate scelerum, in pari eventu atrocitate suppliciorum imitari cogantur. Nunc, antequàm na-

scamini Doctores, veros Matris Ecclesiæ filios vos esse consueta professione Fidei comprobate.

XVII.

An malus Dæmon in judicio patrocinari possit justæ causæ?

Suspicio tuam in petendo modestiam, N. D. Candidate. Neque enim illud imitatis importunum, atque impudens genus mortalium, qui, etsi videant, sibi parum deberi, aut planè nihil, infinita tamen petunt, sibi que deberi vociferantur: sed, cum ob insignem rerum Divinarum scientiam, cujus in examine Theologico præclara specimina edidisti, pari jure posses à me contendere, ut Theologica quoque Lauro liceat incingi, vota sic temperas, ut ad Juridicos tantum honores aditum tibi fieri hodie desideres. Faciam, quod postulas, quamprimùm futuro actui adhuc in proscenio quæstionem quamdam litterariam more usitato præmiserò. Sed noli terreri: de ipso teterri-
mo generis humani hoste disputationem molior, ac breviter inquirò, possitne malus Dæmon parti in judicio iniquè circumventæ pollicem premere, ut ajunt, utque secundum eam
pro-

pronuntietur, patronus assistere? Audi, quæ super hac re dicturus sim, & quid sentiendum videatur, tecum arbitrare.

Quid ais? cogitârit aliquis secum tacitus: malus Dæmon bonæ causæ patrocinari, atque infonti, ut absolvatur, aut in lite quapiam iniquè oppresso, ut victor evadat, in judicio adesse possit Advocatus? Antè, ut loquar cum ævi nostri Horatio, *

Fungentur lepori canes,

Et pardi capreis, & timidi latus

Adsternent ovibus lupi,

quàm omnium bonorum juratissimo hosti cum tutela innocentia, justæq; causæ convenire ullaratione possit. Innocentes adversus aliorum improbitatem judiciô defendere; miseris contra potentiam & gratiam; scelus & audaciam; calumniam & insolentiam patrocinari, idque gratis & citra privata compendia, genus est misericordiæ, opusque virtutis adeò præclarum, & omnium laudibus celebrandum, ut id in alios, quàm optimos cadere non posse existimem. Atque hinc, dum ista talia de quopiam vel legimus, vel audimus, vel rebus ipsis docemur, eum non ut hominem nostræ glebæ, sed veluti coelô lapsum, terrisque donatum à Superis fidus quoddam intuemur, suspicimus & admiramur. Enimvero Divus ille Ivo, quem Inclyta Jurium Facultas præsidem ac tutelarem ha-

bet, ea potissimum ratione cælestes honores meruisse creditur, quod pupillorum, viduarum, aliorumque miserorum causas fecerit suas, eorumque patrocinium sibi nullo non tempore suscipiendum putaverit. Jam verò tantum abest, ut Dæmon aliquando quidpiam agat cum honestate, verâque laude conjunctum, ut potius necessitate quadam, quam suoapte ingenio sibi imposuit, non possit non malè agere, itaque sit ad peccandum voluntate obfirmata, ut nullum inter homines flagitium & scelus perpetretur, cujus ipse non sit author, suavor, & administer. Quis igitur sibi persuaserit, Dæmoni aliquando cordi esse cultum justitiæ, & defensionem innocentium?

Sed alteram quoque partem audiamus oportet. Cùm Pontius Pilatus, ut memorat sacra historia (a) in Christum Servatorem nostrum sederet pro tribunali, jamque ad sententiam pronuntiandam esset accinctus, uxor ejus (Claudiam Proculam vocat Lucius Dexter) per internuntium vehementer orare institit, ut ab hominis, quem ipse nōset innocentem, condemnatione se contineret: multa quippe noctu somniâsse se, quæ ob causam ejus anxiam, sollicitamque reddidissent. De quo ego somnio graves habeo authores, id nequaquam naturâ, aut divinitus, sed Dæmonis artifi-

tificiô mulieri fuisse immiffum, ut hac ratione, JEsum Nazarenum, cujus Divinitatem & sanctiffimam innocentiam tandem agnoscere cœperat, ab iniquiffima sententia liberaret. Quod, si ita se habet, planè perspicuum est, Dæmonem pro vita innocentis operam non levem aut perfunctoriam impendisse. Quid enim fortius ad persuadendum, quod cupiebat, judici marito proferre potuit in medium, quàm uxorias dehortationes, querelas & blanditias? Aliud argumentum ex Martino Delrio (b) digna memoratu, eâque exitu tragica historia suppeditat. Miles quidam Brandenburgicus cùm æger decumberet in hospitio, hospitiæ crumenam pecuniâ turgidam custodiæ causâ crediderat. Mulieri, cùm esset nequam, facile in mentem venit nihil restituere militi, tametsi convalesceret. Convalescit ille post aliquot dies: parat abitum, repetit crumenam. At hospita, communicatô prius cum marito consiliô, negat, se quidquam recepisse; imò mirari simulat hominis impudentiam reddi poscentis, quæ nunquam dedisset. Miles contrâ execrari foeminæ perfidiam, minari, vociferari; sed hilô minus recuperare. Tandem his jurgiis excitatus supervenit hospes opem laturus, ac militem vi correptum ipse validior ædibûs exturbat. Ille multò irritior, edu-

eductô gladiô, velut impetum facturûs in patrem familias, januam ferit. Tum caupo fidem vicinorum implorare, clamare, Laribus suis vim inferri: adproperare mox lictores, ac militem in carcerem abducere. Aliquot inde post dies, agente Senatu ejus oppidi, cûm constaret, ædes à milite publicè oppugnatas esse, scribitur aliò, ut in eum sententia concipiatur. Quæ cûm ita gererentur, venit ad captivum Orcus in carcerem: docet, quanto versetur in periculo, quàmque sententiam laturi sint iudices, ostendit. Quòd si tamen in animum inducat sibi dictô sacramentô deinceps militare, spondet, sese ipsum è manibus carnificis certissimè liberaturum. At miles toto capite abnuere, ac dicere, se mori malle, quantumvis sit innocens, quàm de vita tam nefariè pacisci. Multis denique ultrò citròque jactatis sermonibus, cûm Stygius veterator militis constantiam non posset expugnare, pollicetur, se gratuitò nec ulla inita conditione id ipsi beneficium præstaturum, & , cras, inquit, quando comparebis in iudicio, ego tecum adero cæruleô pileô, pennisque cristatô tectus: tum dic ad iudices, te hominem esse artium dicendi rudem, ac proinde opus habere patrono, qui verba pro te faciat: pete deinde, ut me causam tuam orare patiantur. Probat consilium miles, séque eo gnaviter usurum affirmat. Igitur postero die du-

ducitur ad tribunalia: adest etiam personatus orator eo habitu, in quem pridie condixerat. Ibi cum actor peteret, ac magnopere contenderet, ut reus ob vim publicam poena capitali plecteretur; respondit miles, arma se, non verba tractare doctum egere advocato: rogare proinde, ut isti suo patrono dicere pro se liceat. Concedunt iudices. Tum verò Pluto in causam ingressus de jure eruditè disputat, non esse condemnandum poenâ capitis, qui rixæ ac tumultus non fuerit author. Clamat, militem per vim ab hospite domo exturbatum, & suo peculio spoliatum esse. Quæri poscit crumenam, & locum, ubi lateat, indigitat. Hospes de causa anxius omnia impudenter inficiatur, addita dira imprecatione, ut inferi atque inferæ mox abreptum se perdant, si vera sint, quæ obijciantur. Hæc dum sæpius ingeminat, Orcinus caufidicus, omissis jam cliente ac lite, hospitem adoritur, mediúmque complexus per fenestras ac forum, horrentibus universis, qui adsunt, & vident, inter ingentem fragorem abripit, nuspiam postea inventum; ideóque in ima Phlegethontis stagna haud dubiè demersum.

Ob gemina hæc exempla, N. D. Candidate, parti affirmanti quis haud absurdè subscribere posse videtur. Nihilominus, ut aliquid utri-

trique tribuatur, existimo, Dæmonem in iudicio non posse agere, patronum justæ causæ ex honesta & iusta causâ; veluti rectè contendunt, quæ primo loco attulimus: posse tamen ob causam, finemque perversum; quemadmodum ostendunt, quæ dicta sunt posterius. Altero namque in iudicio obtentu defendendi infontem militem imminabat exitio miseri hospitis: in priori conatus est impedire redemptionem humani generis. Quamvis longè sit credibilius, illud somnium non ab ipso, sed à Deo Claudiae Proculæ fuisse procuratum; imò foeminam eo commotam ad Christiana Sacra transivisse. Sed ista satis. Ad rem ipsam nunc veniamus.

* Balde. (a) Matth. 27. (b) lib. 3. disquisit. Magic. par 1. q. 7. sect. 2.

XVIII.

*Si Daemon in nupera Quadragesima
egrotâset , an carnes come-
disset ?*

QUàm longè latèque dominetur rex mor-
bus , omniâque infesta habeat, NN. DD.
Candidati, non modò homines in no-
bismet quotidie experimur, verùm etiam in cæ-
teris, quæ vita mortali prædita sunt, assiduis
documentis deprehendimus. Pisces in medi-
is undis gangræna corripit : arbores carbun-
culant : siderantur vineæ : cicadæ (quis crede-
ret) podagrâ laborant : canes cordolia, philo-
melæ ravim patiuntur. Cancros illis mensi-
bus, qui scribuntur caninâ litterâ, hecetica fe-
bris emaciat. Ne muscæ quidem habentur
hîc eximiæ ; quippe quas dysuriæ, & catar-
this obnoxias esse memorant. In Orcum quo-
que morbus demergitur, vexet ut infernum
furva cum conjugè regem. Quid enim mali
inferos non pati existimemus ? Quare date mi-
hi hanc veniam, ut, dum Academicis honori-
bus vestris præludo, moveam quæstionem
hanc ludricam, si Plutonem quadragintadiali
tempore, quo nuper esurivimus, ægrimonia
pro-

prostravisset feбри quapiam, five calidâ, five frigidâ, an is viribus reparandis carnes potiùs adhibuisset, quàm aliud quodcunque genus obsonii? Audietis quidem fabellam; sed Paschalem tamen, & seriæ doctrinæ nequaquam immemorem.

Nodus quæstionis, quam agitandam suscepì, non petit acinacem Magni Alexandri, ut ille Gordius, sed cuneum: quem is ipse, qui non ita pridem apud inferos à morbo pessimè habitus est, è titione quopiam rogi Tartarei ut inspiceret, remque propositam dissolvat, efficiam, si apologum, quem commodum suppeditat clari nominis concionator, (a) narravero. In thalamo Proserpinæ spondam super vastissimam nuper Erebi princeps æger decubuit haud vulgariter. Lecti culcitra erat athena crates; cervical ferreum, & , ne plumæ deessent, flagrante intus carbone fartum. Stragulam verò & lodicem, quibûs morbidus operiebatur, textam ex atro fumo, ac vivo sulphure tegetem esse dixisses. Aderant porro plurimi regis sui vicem anxii de prima admissione tauriformes, cornuti, & caudati procures, ut ægro solatium, aut, si fieri posset, aliquod mali levamen afferrent. Hinc alius, ne frigore constringeretur, ardentia ex Phlegethonte saxa pedum harpagonibus admovere: alius recens ex pice mustum in spumante culullo sicienti

tienti propinare : alii, qui Musicam callebant, plerique cornicines, ut vel somnum advocarent, vel spiritus melancholicos dispellerent, horrendissimè concinere. Quid multa? omnes omnia agere, ut ægri invaletudinem, non discuterent, lenirent saltem & temperarent. Verùm ille his talibus aulæ suæ studiis minimè recreatus, quamvis omni genere cruciatuum acerbissimè torqueretur, famem potissimum dequestus voce perterriticrepa impatientius quàm suum Cerberum esurire se exclamat. Hæc ubi audierunt stygii Lemures, ingluviem principis quantumcunque immanem, cogitabant se facile expleturos, si constaret, ex quo genere esculentorum is obsonari sibi cuperet. Diversa proinde diversi, quæ gulæ ejus irritent barathrum, pro se quisque offerunt. Nempe Astherot vastum è sagina porcum, quem instar equi Troiani inferciant mille bubones, mille upupæ, totidemque vespertiones simul assati : Phasalioth fungos vetustissimos trium sæculorum natantes in embamma-te, quod sentinæ ex classe Hollandica suppe-ditent. Asempholoth balænam ex mari Indico in felle sub, aut, si malit, in rancido oleo, vel amurca coctam : Panurgus ter mille aures asuinas in sartagine frixas, additis mille malis citreis ex littore Asphaltitidis : Pyrastra clunes cameli ante bimestre mortui, quos in orca pro-

bè clausos, & mordacissimo aceto merfos putredo lapidè maceraverit: Labrusca vastum minuta, quod ex omni genere bufonum, serpentium, atque draconum tres Furiae junctis operis conficiant. Et hæc illi talia, pluraque alia. Quæ Pluto universa respuens ac despuens, & longè iratissimus, O ignavissima pecora, inquit, & quid domini vestri palato rideat, jam post longissimam experientiam adhuc planè nescia. Humanas linguas esurio, blasphemias, maledicas, mendaciloquas, lascivas, sacrilegas, & quacunque alia improbitate improbas. Itaque quantociùs toto orbe tales has linguas conquirite, pastillosque id genus cupediis refertos in amplissima paropside mihi in hodiernam coenam apportate. Hoc est ferculum dapfile & opiparum, quod maxime provocat Diti vestro orexim, palatùmque mulcet.

Hic apologus, NN. DD. Candidati, citra orationis circuitum operosiores luculentè comprobant, futurum haud fuisse, ut Dæmon carnibus abstineret in Quadragesima nuper elapsa, si tum morbo quopiam laboravisset; nisi fortè, quod minimè cogitandum, quis existimet, linguas hominum esse pulpas piscium, vel anthropophagos carnes non comedere. Neque mirum videri cuiquam debet, Dæmonem, si verè ægrotaret, ac eiureret, (quod tamen

tamen nemo, qui rectè sapit, fieri posse dixerit) linguas universis Apicii tragematibus prælatum. Quod enim pessimo aptius conveniat genus alimenti, quàm pessimum, cujusmodi à Sapiantibus improba lingua judicatur? Enimvero hanc talem linguam ensem jure dixeris, quo strages atque cædes perpetrantur infinitæ: flammam dixeris, qua majora per orbem incendia, quàm igneo Phaëthontis curru suscitantur: jaculum dixeris, quod nemo Ajax objecto clypeo impediat, ne sauciet eminùs, ipsùmque animum interimat: serpentem dixeris, qui virulento halitu ubique noxius venena sua omnibus assibilat. Verissimè proinde enuntiavit mortalium sapientissimus, (b) multos quidem gladio; at multò plures intemperantiâ linguæ periisse: & D. Jacobus (c) linguam omni fera sæviorem, nullâ humanâ industriâ, ut par fuerit, coërceri, domarique posse. Caveant igitur pessimæ carunculæ, & ora comprimant susurriones, calumniatores, Thrasones, delatores, alieni nominis raptores, saniones, & purulentam Veneris mephitim tertio quòque verbo inhalantes Turpilii, caveant, oraque centum seris, totidémque pessulis obmuniant. Innumeri quippe à fronte, à tergo, à latere, suprâ & infrâ adlunt cum calathis Orcini obsonatores, ut eorum abripiant linguas, atque in Hecatæ culinam deferant.

Vos autem, NN. DD. Candidati, five causarum patronos, five consiliarios, five iudices vos patria vestra sit habitura, recta semper, justaque loquendo pergite ostendere, quod hactenus consuêstis, hominibus linguâ nihil ab Authore naturæ datum esse melius atque præstantius. Quàm egregias in hoc genere spes de vobis concipere possit Christiana Respublica, libentissimè testantur, quotquot Salisburgi non ita pridem five in privatis Collegiis, five in examinibus, five in publicis Disputationibus loqui audierunt. Nunc, ut à verbis ad rem ipsam veniamus, Fidem Catholicam, quàm animo atque opere tenetis, etiam linguâ profiteamini necesse est.

(a) Maillardus apud Angelin. Gaz. pag. 111.

(b) Eccl. 28. cap. 3. (c) in epist. cap. 3.

Finis Libri II.

Pro-

Prolusionum Academica- rum Salisburgensium

LIBER TERTIUS.

I.

*An verus Theologus aliquando tristari
possit ?*

AQuissimis vestris adeò non possum
obnuntiare postulatis, NN. DD.
Candidati, ut penè verear, ne
vobis injuria sit etiam modici
temporis, quod ex more sibi ven-
dicat Academica Prolusio, usitata dilatio. Ita
námque præclarè de re litteraria hucusque me-
ruistis, eaque specimina omnigenæ eruditio-
nis, doctrinæ atque Sapientiæ in hac nostra
Universitate uterque edidistis, ut nihil hono-
ris, quod in dignissimos quosque cadere po-
test, vobis ab illa non debeatur. Quare vo-
torum

torum quantocyùs damnabo , postquàm laurigeræ inaugurationi breviter , ut mihi mos est , prælufero. Inquiro proinde , atque discepto , fierine possit , ut verus Theologus tristetur aliquando ? Verum autem Theologum illum esse hîc intelligo , qui non tantùm rerum humanarum , Divinarumque cognitione copiosissimè imbutus est , sed præterea integer vitæ , scelerisque purus , Deoque & se solo contentus. Alium quemcunque , etsi doctissimum , nec nomen mereri puto veri Theologi , nec in mota quæstione complector. Ut vero ad rationes instituti mei agam accommodatiùs , disputo personatus , mihi que suborno , qui in partem utramque differant , Democritum & Heraclitum , haud sanè veteres illos Philosophos , sed eorum duntaxat nominibus convestitos oratores. Vos interim , Viri Eximii , sedete arbitri , & utri eorum sit assentiendum , apud animos vestros pensate. Prior Heraclitus ita facit inquit.

Sæpe mirari soleo , Democrite , quid sit , quòd , cum infinitæ sint causæ tristandi , ullus mortalium vel unico momento temporis lætetur. Tuam potissimùm assiduè jocandi , ridendique insolentiam non capio. Quam cum nec tute capere videaris , ausculta , nisi molestum est , dum malorum , quibûs undique impetimur , inexhaustam Iliadem breviter enucleo :

cleo: & ride postea, si poteris. Primum omnium, quod s adeo ferreus existat atque saxeus, ut non diffuat in perennes lacrymas, dum animo reputat, tot in orbe scelera & à Deo permitti, & ab hominibus perpetrari: dum videt, legit, audit, nihil esse tam sanctum, quod non profanet impietas; nihil tam æquum, quod non contemeret injuria; nihil tam laudabile, quod non vituperet maledicentia; nihil tam atrox, sævum atque barbarum, quod non consciscat crudelitas, furor, & immanitas. Atque ista quidem minùs fortasse deploranda videri possent, si non impunè fieri finerentur. Nunc tantum abest, ut impii, commeritas malefactorum poenas referant, ut potiùs, quanto quisque pejor, atque sceleratior est, tanto sit felicior, omnisque supplicii securior. Tales fortuna extollit supra mortales cæteros; cumulat opibùs; armat potentiâ; idque non modò, ut ipsis bene sit & beatè, sed etiam, ut bonos vexent, pessumdent, opprimant: quo nihil indignius, acerbius, atque luctuosius vel fingi potest. Jam verò ipsa hominum fortunæ, & naturæ seu dotibus, seu vitiis differentium, atque promiscuè habitantium ingens varietas quàm multarum in orbe perturbationum origo sit, quotidianâ experienciâ condocemus. Alios quippe natura finxit moribus & affectionibus amabiles; alios cum sibi, tum

O 4

cæteris

cæteris graves & invisos, inq̃ id unum intentos, ut arrepta quavis opportunitate dicant ac teneant cæteris contraria atque displicita : alios præterea procreavit ingeniosos ac dociles ; alios stupidos, amentes, tetricos, deformes, cholericos, præcipites, tardos, melancholicos ; fungos demum ac stipites ; quos inter tamen aut vivere necesse est, aut toto mundo exulandum. Quantum verò hujusmodi convivendi ratio tædii, quantumq̃ molestiæ afferat, te quoque, Democrite, si nondum adversus omnem humanitatis sensum occalluisti, minimè præteribit. Sed hæc domestica & familiaria mala æquiori fortassis animo tolerari possint. Quis siccis oculis intueatur calamitates publicas, quibûs integræ sæpenumerò provinciæ obruuntur ? dum aut vento & grandine prostratæ, aut vehementiori Solis ardore adustæ, aut à vermibus & locustis arrosæ segetes necessariam mortalibus annonam negant, penuria dehinc & dira fame passim dominantibus ? dum ex vitiato aëre ortæ pestes, aliique morbi pestilentia non mitiores omnia funeribus implent, urbésque integras vastant, exhauriunt, sepeliunt ? dum haud rarò ob unius maleferiati capitis vesanam ambitionem & libidinem dominandi regna regnis fiunt infesta, bellóque collisa vicinos quoque populos veluti contagio quodam in armorum societatem con-

contrahunt? Quid inde, nisi excidia urbium; interneciones exercituum; depopulationes agrorum; fontium atque infontium eisdem claudibus involutorum par exitium & interitus! - - - *quis talia fando*

Explicet, aut possit lacrymis æquare dolorem?

Haftenùs dixit & lacrymatus est Heraclitus. Nunc ita orditur Democritus. Si vel tantum veræ Sapientiæ gustâsses aliquando, Heraclite, quantum aquæ canis de Nilo lambit inter currendum, multò aliter de præsentî argumento sentires atque differeres. Sed quoniam rerum Divinarum usque adeo rudis es atque inanis, ut in hoc genere proximè distes ab idiota, minimè mirum est, te insipienter, ne dicam impiè, philosophari. Scito proinde ex me saltem (quando hodie primùm discendi opportunitatem nactus esse videris) Deum optimum Maximum hanc rerum, in qua sumus, universitatem sapientissimè non modò condidisse, sed & conditam providentissimè conservare & gubernare: nihil eorum, quæ geruntur, illius latere scientiam, subterfugere providentiam, non subjacere arbitrio: nihil præterea ab illo temerè vel casu fieri; sed universa, quæ eveniunt, sive in rebus rationis experitibus, sive in causis liberè agentibus, ex ejus Sanctissima directione evenire: nihil denique

eum velle, imò nec velle posse, nisi sui ipsius gratiâ; hanc porro voluntatem esse rectissimam, optimam, ordinatissimam; dùmque ejus placita sortiuntur sua effecta quæcunque, esse laetandum & gratulandum: nihil enim esse aut melius, aut præstabilius, quàm Divinæ voluntati fieri satis. Hæc talia veræ Theologiæ apophthegmata adeò sunt certa, atque seipsis evidentiâ, ut à nemine, quem non deserit sana mens, negari ulla ratione possint. Hæc eadem probè pensata, animòque altè impressa vicem Ægidis, murique ahenei sunt, Heraclite, adversus omnia, quæ in tua lamentatione deplorâsti. Nam primum, quod querebaris, tot scelera & à Deo permitti, & ab hominibus perpetrari, id ego vel maximè amplificare permittentis gloriam contendo. Quemadmodum enim Principi humano longè honorificentius est non à mancipiis solùm vinctis & coactis, sed etiam ab hominibus primariis ac liberis accipere obsequia, ita & Dei majestatem plurimùm auget, dum illi præter Solem, Lunam, astra, cæteraque necessaria servitute subdita, Angeli atque homines ita parent & famulantur, ut imperia, quæ exsequuntur, liberè detrectare valeant. Maximè præterea Dei gloriam amplificat, quòd audiat supremus Legislator, æquissimus malè factorum vindex, rectè

rectè factorum remunerator: quæ tamen omnia, ut alia plura taceam, de ipso nos laterent, si nulla unquam peccata permisisset. Neque est, quòd impiis de sua felicitate, & impunitate scelerum, quam consecuti videntur, quisquam invidet. Veniet summa dies, ne dubita, & ineluctabile tempus, quo justissimum Numen puniendi procrastinationem suppliciorum acerbitate compensabit, plectetque æternùm sceleratos omnes apud inferos hoc graviore manu, quò hîc graviore pede. Illa quoque, cujus meministi, dotium animi, corporis, fortunæ, statuúmque inter homines diversitas vel ideo est optima, quòd ab Optimo Deo sit instituta, tametsi ejus rei consilia neque tu, neque ego noverimus. Quòd si quos experiaris tibi molestos, atque graves, qui obturbent, qui obloquantur, Lunam imitari te vclim, quæ cursum suum minimè sistit, quando à nocturnis canibus allatratur. Demum, ut calamitates publicas, seu naturæ seu bellorum, æquò animò feras, Deum earum Auctorem esse cogita, innumerâque in Ipsum à mortalibus commissa scelera perpende. Cunctas dehinc fortunæ vices, clades, rerúmque perturbationes immotus atque lætus aspicias, &, si non modò patria, sed & fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae.

Ita

Ita peroravit Democritus. Si de vestris nunc cogitationibus conjecturam aliquam facere ex meis liceat, NN. DD. Candidati, jure mihi persuadeo, vos mecum consensuros, quæ Democritus attulit, esse verissima; dictu tamen facilia, quàm effectui, ipsòque opere comprobanda. Quotus enim quisque est, qui casu infortunato, qui clade, qui calamitate quapiam impetitus ad illa sublimia lætandi principia & argumenta animum convertat! Verùm ita fert fragilis corruptæ, rebûsque caducis ni-
miùm affixæ naturæ conditio. Ego, quæcun-
que dixi, veris Theologis dixi.

II.

*An præstet Doctorem Theologiæ esse
macrum quàm pinguem?*

QUonam consilio tuo, N. D. Candidate, factum esse putem, ut hoc alieno hyemantis anni tempore in nostram Universitatem advenias? Ipsa parens Natura iis mensibus, quibûs bruma sævit, otium rebus indicxit. Nihil germinat in campis; nihil crescit in agris; nihil floret in hortis. Omnia pigro quodam torpore marcent, atque inertī veluti veterno rigent ac penè stertunt, nonnisi mi-
tio-

tioribus amœni Veris Solibus evigilatura. Mars etiam, quo nihil inquietius, his diebus Ægidem suspendit, galeam exuit, hastam seponit, suosque exercitus data paullisper vacatione sub tectis continet. Te verò nihilòsecius in hac communi atque annua Naturæ malacia, æquissima, quibûs ardes, Laureæ Theologicæ desideria maximè negotiosum effecisse animadverto, quando, ut eisdem obsequeris, neque labor itineris, neque prensandi molestia, neque sumptus denique ipsi retardârunt. Ad me quod attinet, in vota tua venire, sponsamque tantopere concupitam juris tui facere neutiquam tergiverſabor, ut brevissimè more mihi familiari indagaverò, macrone illa sponsa quàm pingui malit nubere? verbô: postquàm hinc macrum, inde pinguem disceptantes introduxero, uter eorum huic Nymphæ debeat esse optabilior? Tu interim, N. D. Candidate, sede dicendorum Censor, collatisque apud te amborum rivalium momentis fortunam ineundi connubii augurare.

Quasi verò, incipit dicere Gordius, ita malè agatur cum disciplina disciplinarum, Reginâque Facultatum omnium, ut nemo thalamis ejus dignus haberi mereatur, nisi quem Superis, hominibûsque invisa macies dedecorat? Umbras ducant Agathyrsi, furvâsque ex Summani gynæceo Nymphas, Hecate pronubâ,
spon-

sponsas pares, sibi que confimiles: nuptiis aëris, Solisque nostri patientium abstineant. Quid Theologiæ, heroidi fortissimæ, cum gracili Gryllo, cum inani Marillo, cum exsucco Marisco? quos uno halitu Boreas, etsi sartores non sint, in omnes mundi partes diffuserit? Amazonibus veri viri, vera forma, solidoque corpore præditi, non papyracei masculi, aut vix ossibus hærentia virorum simulachra, seu potius spectra, jungantur. Accedit, quòd macri nequidem Theologicè lucubrare, multò minùs sapere (siquid tamen sapiunt) sine pinguedine possint. Nónne ipsi vacuis quoque buccis suis ubique crepant & gloriantur, commentationes, librósque, quos scribunt, olere lucernam? quid verò alit, pascitque lucernas, nisi oleum, liquorum pinguiissimus? Præterea, quantum hoc opus, quantúsque labor est, ut macilentus bene sedeat, séque loco ad meditando, scribendúmque componat! sellam pulvillis stipat: infrà tapetem sternit: Empusæ quoque plumas, aut olorum vellera subijcit: dúmque hæc talia tentat, mutat, aptat, hora est, & fortè miser ne tum quidem citra molestiam sedere sibi videbitur. Tanto paratu, sumptúque mihi neutiquam opus est. Nam pinguis sua pulvinaria nunquam non habet secum, inque scamno, aut ligneo Philæmonis hemicyclo non minùs requiescit molliter, quàm in lectu-

lectulo, spondâque Smyndiridis. Sed Agathyrsi expertes vivunt morborum, qui divinæ Sapientiæ studia in Gordiis multoties remorantur. Ita videlicet, si Superis placet. Quos enim crebrius quàm macros urit febris acutior? fodicat pleuritis? infestat tussis? angit icterus? lancinat calculus? Verùm hæc omnia fortasse leviora videri possint, quàm, ut id, quod contendo, persuadeant. Hinc paulò majora canamus. Si nullus unquam Agathyrsus didicisset sacras litteras, codicésque divinos tractasset, quàm longè melius cum pietate, religione, universisque honestè vivendi legibus hodiedum ageretur! Nunc autem, ex quo tempore truculenta macies invasit libros, sibi que uni sanctè sapiendi prærogativam vindicasse videtur, quæ non detrimenta, cladésque legitimus cultus Numinis, & cunctæ res divinæ patiuntur! Quis unicam in Divinis Personam finxit? macer Sabellius. Quis Dei Filio Divinitatem abrogavit? macer Arius. Quis Christum duas Personas dixit? macer Nestorius. Quis eidem duas naturas attribuit? macer Eutyches. Quis sæculis proximè elapsis omnia divina, humanaque jura calcare, convellere pessumdare coepit, hodièque sacrilega improbitate doctrinæ calcat, convellit, pessumdat? macer Carolstadius, macer Zyvinglius, macer Melanchthon, & quod caput est, omnium macer.

cerrimus Calvinus. Has veræ Religionis strages à macie editas pinguedo (quod jure gratulantur sibi Gordii) vel in solo Thoma Aquinate compensat. *Tolle Thomam*, dixit nebulo Islebicus, & *dissipabo Ecclesiam*. Sacerrimum Doctorem hunc fuisse pinguem usqueadeò compertum est, ut id nulla ratione inficiari liceat. Contemplare eundem in ara principe Aulæ hujus Academicæ. Ecce! ut lacteo colore floridus, ut carne serena vegetus, ut toto vultu vividus dignam cœlo, Angelisque formam in oculos visentium diffundit! Itaque pingui hæc Nisa detur; macilento nubat Aleæto, aut anguibus crinita Tisiphone.

Verùm parcius ista viris, regerit Agathyrus. Si sarcasmis, probris, & convitiis certare luberet, veluti tu modo provocare visus es, antè dies me deficeret, quàm omnia, quæ in hoc genere adversus ordinem vestrum dici possint, in medium adducerem. Videte, quæso, quotquot potestis, Pansam Trimalcionem Gordiorum facilè pinguißimum; imò audite, si vacuas aures habetis. Ut gemit, ut sudat, ut anhelat! ut totis pulmonibus auram reciprocet! profectò existimes, equum rediisse ex certamine Olympico, aut in essedo Oenomai metam tenuisse omnium primum. Quacunque in alternos passus lentissimè attollit vastam molem poplitum, tanto pondere matrem su-

am Tellurem spissigradissimus Antæus iste conculcat, ut contremiscat ac penè exclamet. Si tertium vestigium Sole paulisper urente emolitur, jam verius est in axungiam, æstúque instar lardi & butyri colliquescit. Ecquis sibi jam persuaserit, in crassissimo hoc corpore, quod totum, unicúmque ulcus, ac sudantis adipis foetida sanies est, habitare posse subtile ingenium, aut sedem figere sapientiam? Laconicè atque brevissimè ita habeto: pinguibus Deus animam dedit, ut sit eisdem in vicem salis, ne computrescant; solis autem macilentis, ut sapiant. In istis sensus omnis acutior; sanguis defæcator; ingenium expeditius; animus præsentior, ejúsque motus universim concitator, generosior, atque subtilior; dum contrà in Gordica pulpa, velut in mari mortuo, hæc omnia languent, torpent, marcent, atque pigritia quadam pertinacissima, ne ad sublimiora, Divinàque studia assurgant, retardantur. Inanis porrò est, causæq; minimè succollat illa prolepsis, qua morbis quibusdam Theologicas litteras remorantibus infestari nos asseris: cùm illos nequaquam naturæ vitiò, uti vos soletis; sed ipsa animi contentione in altissima illa scita abrepti; adeóque corpus minùs, quàm necesse fuerat, curantis incurramus. Sed jam audi (si tamen potes citra horrorem) quantam vobis pinguedo vestra malorum Iliadem im-

portet. Quorum renes arena sævissimè lancinat? pinguium. Quos Lethæa vis catarrhorū frequentius suffocat? pingues. Quos lethargus mortifero somno obstinatè sopit? pingues. Quos albus hydrops intercute exundatione submergit? pingues. Quos flebilis apoplexia tremendo frigida stillæ suæ fulmine prostermit? pingues. Quos morbus dominorum & dominus morborum ferrâ suâ & acutis muricibus secat, fodit, discruciat? pingues. In quorum denique corporibus omnium morborum calamitates castra metantur? in corporibus pinguium. I modò, & macilentorum morbos exprobra. Frustra præterea macros illos hæreticos objecisti. Quis enim nescit, nihil ex omni parte esse beatum, & humana ingenia pessimè interdum abuti rebus etiam optimis? Quis pinguior Luthero, Saxonico illo Elpenore? at quis simul spurcior, turpior, flagitiosior, pietati, religioni, rebûsque divinis omnibus nocentior, exitialior? Divum Thomam Aquinatem macrum non fuisse ut tibi concedam, aio tamen, id singulari Numinis beneficio ac penè miraculo tribuendum, quòd animus ille præstantissimus in pingui corpore tanta cælestis doctrinæ & sapientiæ prodigia ediderit. Accedit, quòd summo Doctori huic solemne fuerit corpus paulò adipatius, ne sublimibus mentis

tis agitationibus molis suæ gravitate incommo-
daret, sub fræno tenere temperantiæ, jeju-
niis domare, vigiliis macerare, flagellis cæde-
re, aliisque id genus castigationibus subigere.
Audeant similia Gordii, si viri sunt, & fatebor,
eis de nuptiis Theologicæ sapientiæ non esse
desperandum. Atque hæc quidem pro maci-
lentis impræsentiarum attulisse suffecerit.

Audita nunc partium, quas inter se com-
misi, ambitiosa contentione, N. D. Candida-
te, integram relinquo, utri earum suffragiò tuò
malis accedere. Credo tamen, in ferendo judi-
cio te minimè dissensurum à sententia Divi
Hieronymi, qui scribit: (a) Non opto defor-
mem maciem; sed, si illa me præstat agilem,
lætum, ad obsequia divina promptum, quibus
corpus gloriosum, hoc est, pulcherrimum, mihi
comparare possim, optabo.

(a) lib. 1. Epistolar. Epist. 45.

Cæremonia post Inaugurationem.

Introductio.

Videri, & non esse, turpe est. Esse, & non videri optabile est. Esse, & videri simul & optabilius & præclarius est. Veni igitur, & cultum indue Theologiæ Optimatibus solemnem, ut non tantum sis, sed etiam videaris esse Doctor.

Ad Biblia.

Hunc librum Catholici intellectu difficilem & obscurum esse sæpe queruntur: hæretici contrà ajunt esse clarissimum. Quod quidem mirum non est: quia Catholici sunt aquilæ, quæ non vident, ubi Sol non lucet: hæretici vero sunt noctuæ, quibus nox lux, tenebræ meridies esse videntur.

Ad Epomidem.

IN humeris Martini Lutheri Diabolum sedentem à Maximiliano I. Cæsare aliquando conspectum fuisse graves Historici memorant. Lutherum tamen nihil sensit oneris, quamvis portaverit nebulonem se ipso majorem; quia
Dia-

Diabolus, tanquam in loco connaturali, non gravitabat. Tuos humeros occupabunt labores Theologici: in quibus ut sedeant honorificentius & citra graviolem molestiam, hos tapes in stereo.

Ad Quadrum.

CApit tuum mutatum est in capidem plenum vino, quod miscuit Sapientia Theologica. Quare his diebus canicularibus accuratè recon- dendus atque tegendus es, ne te Sirius conver- tat in Surium.

Ad Torquem.

TOrques apud Grammaticos, aliòsque lin- guæ Latinæ satellites modò pertinet ad ge- nus masculinum, modò ad foemininum. In collo Doctoris Theologi Religiosi, qualis tu es, est generis neutrius; quidquid reclamet Pri- scianus: quia hic talis, sicut Angelus Dei, ne- que nubit, neque nubetur.

Ad Annulum.

GEstare annulum Nobilitatis olim prærogati- va fuit. Cùm in Bavaria aliquando qui- dam è prima Nobilitate factiosi, hæresique

haud obscurè addicti res novas inita conspiratione molirentur, Dux Albertus cognomento Magnanimus, detectis eorum consiliis, conjuratos in aulam vocavit, annulósque omnibus detraxit; gemmas autem inde exemptas imposuit incudi, & malleo comminutas in pulverem redegit, indicans eo facto, indignos esse Nobilitatis insignibus, qui scelus tam ignobile designassent. Unde & tu cave per exoticas sententias cum hostibus veræ Theologiæ conspires: secus enim hoc annulo indignum te redderes.

Ad Facem.

PEccatum bellua est multorum capitum. Unde Doctori Theologo in illud pugnandum est ferro & igne; sicut Hercules pugnavit in Hydram; nempe gladio doctrinæ amputando capita: ardore Charitatis adurendo radices, ne repullulent.

Ad Amplexum.

SAlve sis, Doctor Charissime, & per gradus Theologicos, in quibus te hodie constitui, ascende, quocunque te fors bona vocaverit.

Ad

Ad Sessionem.

Qui stat, videat, ne cadat: qui sedet, videat, ut surgat. Nam neque stare diu, neque sedere nobis expedit: quia in via sumus, qua ad patriam pergimus. Currendum proinde & properandum est.

III.

*An Reipublicæ litterariæ noxium sit
Doctores Theologiæ esse Podagricos?*

Rectè atque ordine facis, N. D. Candidate, quòd emensus Sacræ Theologiæ curriculum, cui nuper publica, eâque insigni disputatione egregiam coronidem imposuisti, ipse quoque coronari Academicis honoribus tandem aliquando desideras. Quid enim æquius, quàm emeritum pugilem postulare rudem? victorem militem flagitare triumphum? nauticum enavigato Oceano anhelare ad portum, dignâque periculis exantlatis præmia? Neque ego te votis non extemplò damnarem, nisi antè quidquam esses monendus, quod rebus ad-

huc integris te non ignorare haud parùm interesse existimo. Fama hoc ævo passim increbruit, Doctoribus Theologis, quemadmodum aliis, dum senescere incipiunt, podagram frequenter esse infestam; ajuntque, nihil esse indignius, reique litterariæ nocentius, quàm tales viros fontico hoc morbo (si tamen morbus est) conficiari. Ut primum non inficier, alterum toto capite abnuo, planumque faciam, tantum abesse, ut viro Theologo probro sit, aut reipublicæ litterariæ noxium laborare podagrâ, ut potiùs honestum esse, & cum insigni sacrae doctrinæ utilitate conjunctum cenleri debeat. Quod si præstitero, N. D. Candidate, nihil erit, quin audeas sub Lauro Theologica sine scrupulo consenescere.

Podagra, quemadmodum narrant, quos docet experientia, cruciatus humani corporis est longè acerbissimus. Ne Siculi quidem tyranni, quos in excogitandis suppliciis maximè ingeniosos fuisse accepimus, sævius illâ tormentum adinvenire potuerint. Celebres Medici principem doloris dicitate locum morbo colico decernunt: ex quo oritur volvolus, qui veluti basiliscus inter serpentes Cæsar est, dum more anguium implicat intestina, & in funestum, nullâque arte extricabilem nodum convolvit. Altero loco ponunt calculum: ubi nul-

nullum agnoscunt discrimen inter atrum & album; cum uterque damnet, uterque damnari mereatur. Tertiam ordine ex morbis acutissimis statuunt podagram. Dolorem dentium, aliâque fodicantia, ac lancinantia, dum recensitis comparantur, vix umbræ nomine honorant. O miserum proinde & omni Socrate calamitosiorem, cui tertia hæc Xantippe nupsit! quàm illa mordaci lixivio non tantum in pedes, sed etiam in manus; imò non raro in caput quoque solet depluere! Illud verò longè deterrimum est, quod canitur: *tollere nodosam nescit medicina podagram.* In cæteris malis, quæ etiamnum mortales patimur, quantumcunque atrocibus, haud leve solatium affert, ea finem aliquando habitura. Hic *una salus nullam sperare salutem.* Finis podagræ idem est qui vitæ. In Æthnæam hanc fornacem qui semel incidit, neque ipse aliquando se vivus emerget, neque ulla cujusquam arte vel adminiculo liberabitur. Sola mortis frigora domant ejus ardores, restinguunt incendia.

Huc accedit & illud ipsâ penè podagrâ gravius & intolerabilius, quòd podagricis, dum etiam acerbissimè dolent, nemo condoleat, serio saltem dolore & verè sympathetico. Si qua alia calamitas, seu malignitate fortunæ, seu improbitate hominum, quempiam invaserit, adfunt continuo amici, familiares, neces-

farii; miserantur, solantur; imò & collachrymantur. At verò cùm podagra grassari, suàmque in vinctis pedibus reciprocare ferram incipit, tantùm abest, ut quisquam moveatur ad commiserandum, ut plaudant potiùs, gratulentur, insultent, certéntque illudere capto. Quis enim doleat potiùs quàm lætetur, dum videt, ab ultrice Nemese indomitas podagricorum cupiditates commeritis castigari suppliciis? Ita poenas luere meretur vita in otio, luxu, comeffationibus traducta: meretur incoctabilis, tragicàque & effrænata iracundia: meretur præterea aliud quidpiam, quod dicere nolo.

Jam verò maxima detrimenta, quæ hæc Furia reipublicæ, præsertim litterariæ, assiduè consciscit, nullis verbis sat graphicè enarrari, nullis lacrymis pro dignitate deplorari possunt. Quot illa non hebetat præclara ingenia, intervertit doctorum hominum lucubrationes, retardat scriptorum opera in lucem alioquin & famam publicam proditura! Nam doce, disputa, labora calamò, si potes, dum laboras pedibus labore podagrigo: apathen te dicam omnibus Stoicis ad patiendum obfirmatiorem. Et profectò nihil acerbius atque indignius cogitari, dicique potest, quàm eos viros, qui florem, robúrque omne ætatis in libris atque scholis contriverunt; qui ob præclara in totam encyclo-

cyclopædiam promerita in Prytanéo alendi extra omnem animi, corporisque molestiam essent, ceu vilissima mancipia compingi in catastam hujus fœvissimæ Hecatæ, & more hominum sceleratissimorum fidiculis, equuleis, & vix non Inferorum ignibus excarnificari. Hæc videlicet post fusos tot sudores, vigilatas noctes, lecta, editaque volumina sunt præclara præmia atque opima stipendia. Immodò, si fortè insanis, & esse podagricum cuiquam non obesse; imò reipublicæ expedire contende.

Verùm ista non terrent viros cordatos. Neque enim causa podagræ usque adeo podagrica est, ut adversus producta convitia veriùs quàm rationum momenta nequeat firma consistere. Altiores hæc Penelope gerit spiritus, quàm ut quælibet ex trivio arrepta dicteria & verniles calumnias sibi curandas existimet. Memor quippe morbum se esse augustum, consulare, regium atque Cæsareum; verbò, morbum dominorum, & dominum morborum, non dignatur sinistros de se rumores retundere argumentis; sed universa famæ maledicta suâ satis majestate refellit. Quanquam, si dicere, quod res est, fortè expediat, illi tantùm probris eam insectantur, qui tanto uti dono non didicerunt, quique ignorant, quid sit regaliter ægrotare. Alii, quos melior Prometheus ita finxit, ut intelligant, quid distent æra lupinis, nympham

nympham hanc foveat; in deliciis penè habent; vix non divinis honoribus mañtant: certè cubicula, pulvinaria, & præsertim pedes, in quibus recumbit, suavibus non raro demulcent suffutibus, & plenâ venerantur acerrâ. Nari- bus quidem ut faciat delicias podagricus, sumptibus in aromata facile parcit: cùm ipsa podagra, ut fama perhibet, sit odorifera, & penè balsamum sudet. Quanta igitur huius morbi commoditas! dum, quisquis illo corri- pitur, nullâ indiget peregrinâ suaveolentiâ, sed suam ipse Ciliciam & Arabiam portat in pedi- bus! quod ego rei domesticæ compendium Doctõribus Theologiæ, præsertim pauperiori- bus, non planè contemnendum esse existi- mo.

Sed missa faciamus hæc ludicra, & ad se- ria veniamus. Tametsi in omnibus, qui libe- rales artes, disciplinâsque sublimiores profitentur, vigere debeat & vivax in- genium, & serena mens, & innube ce- rebrum, in Doctore tamen Theologo præcla- ras has dotes omnium maximè desiderari, ne- mo est, quin intelligat, nisi qui fortè non in- telligit, quid sit res altissimas, imò divinas, do- cendo, disceptando, scribendóque rectè ap- téque tractare. Jam verò ecquod genus ho- minum podagricis ad inveniendum ingenio- sius; ad cogitandum vivacius; ad meditan- dum

dum limpidius; ad lucubrandum experrectius atque vigilantius? Quòd si exemplis ad hoc comprobandum uti luberet, *antè diem clausò componat vesper Olympò*, quàm in medium protulerim partem vel millesimam eorum podagricorum, qui disciplinas cùm sacras, tum profanas ingenio, calamóque egregiè illustrârunt. Prodeat vel unicus Gregorius noster Magnus: qui, cùm esset perpetuò podagricus, imò & chiragricus, tanta egit, scripsit, decrevit, eaq; summi ingenii propè divina monumenta posteritati reliquit, ut hodièque orbis Christianus Maximi hujus Pontificis sapientiam prodignitate neque mirari quidem, ne dicam prædicare valeat. Quare, ut id totum, quod est in rem præsentem, Laconicè eloquar: Si podagram ex humano genere sustuleris, clarissima & summa ingenia sustulisti. Neque nulla hujusce rei causa in natura ipsa suppeditat. Podagra nãmque id efficit, ut crassi vapores universi, qui cerebrum alioquin obfuscarent, ad ima humani corporis fulcra subsidant: quemadmodum videmus montes clarescere flante Euro, qui nebulas & uliginosas nubes in valles dejicit. Quo fanè fit, ut caput podagrici instar Olympæi verticis semper innube sit, semper serenum, semper lucidum atque limpidum: quo fanè nihil ad Theologizandum melius, optabiliusque potest obtingere. Huc illud quoque

que facit magnopere, quòd plurimùm interfit, rempublicam Christianam longævis Theologiæ Doctoribus abundare. Id rursus autem unde sperari potest liberaliùs, quàm à sacra illa panace, quæ morbus dominicus appellatur? dum enim severa temperantiæ magistra continuò occlamat, aut *abstine*, aut *sustine*, multæ voluptates, & immodicæ cupiditatum illecebræ, quæ in cæteris mortalibus ævum decurant, à podagricis ne gustantur quidem. Immodò, & Doctorum nostrorum podagram reipublicæ esse noxiam affere.

Nunc, ut etiam advertas, N. D. Candidate, secundùm quam partem, si ferre deberet sententiam, pronuntiaturus essem, ad momenta prioris obiter saltem juvat respondere. Objectam cruciatus podagrici acerbitatem ut leniam, accipe, quæso, quæ narro de Carolo V. Maximus hic Cæsar & ævi sui archipodagricus, cùm Fridericum Saxonem, cæterosque fœdere Smalcaldico confociatos principes bello persequeretur, summis urebatur podagræ doloribus. Quos omnes fortissimè contemnens, ac pedem gerens fasciis illigatum, in equum tolli se jussit imminente prælio, atque mox fulminis in morem venit, vidit, vivit, eodémque tempore in eodem Asturcone sederunt Cæsar, victoria, & podagra. Hoc demum erat esse heroem & virum omnibus sæculis

lis memorabilem. Pudeat Doctorem Theologum patientiæ tam illustris exemplum non imitari.

Podagram ex traduce in hæredem transfusam, & illam præsertim, quæ in nodos & topophos occalluit, nullâ medicinâ, humanâque arte tolli posse, planè fatendum est. Sed fortè ne expedit quidem. Quòd podagricis (si tamen verum est) nemo ex animo condoleat, minimè movere debet Theologum. Sapiens sibi ipse potest esse solatio. Quæ de maximis detrimentis à podagra in rempublicam litterariam proficiscentibus exaggerata sunt, non ita se habere, ex iis liquet, quæ diximus. Verùm hæc fati. Modò ad negotium, cujus gratiâ adsumus, veniamus.

Cæremonia post Inaugurationem.

Introductio.

DOctorem Theologiæ non solum Theologicè sapere, sed etiam Theologicè incedere oportet, nempe cum mystica pompa quadam, & graphica magnificentia. Veni ergo, ut consuetis insignibus condecoreris.

Ad

Ad Biblia.

QUamvis Sacra Scriptura non sit liber hæreticus, est tamen liber hæreticorum: cum nulla sit hæresis, quæ non contendat, hunc codicem sibi patrocinari. Istud quàm falsum sit, tuum erit deinceps ostendere.

Ad Epomidem.

QUam curtum hoc palliolum! vix tegeret Psyllum Africum. Sed scire oportet, esse mysticum genus tegumenti, & pro conditione utentium significare alia & alia. In divite Parocho, qualem te esse ajunt, significat, amputandos esse redditus superfluos, & dandos pauperibus.

Ad Quadrum.

JULIO Cæsari ex honoribus, quos illi plurimos decrevit Senatus Romanus, omnium acceptissimus fuisse perhibetur jus perpetuò gestandi coronam lauream: erat enim calvus, quod ægerrimè ferebat; & nullus adhuc vigeabat usus fictitii capillitii, ut hodie. Tibi impono nunc istud insigne laureæ, non, quia calvus es, sicut fuit Julius Cæsar, sed ut, quemadmodum ille
fuit

fuit Dictator perpetuus, ita tu sis Doctor perpetuus.

Ad Annulum.

Nympham tibi cælestem despondeo, sacram Theologiam. Nihil illâ nobilius, nihil castius. Epulum Nuptiale noli redimere quocunque demum etiam maximo pretio, sed differ in Sponsæ patriam, ubi celebrantur Nuptiæ Agni.

Ad Torquem.

Inter alia vitia pingues nobis macilentis solent objicere avaritiam. Vulgare quidem dictum est, parùmque curandum. Ad refellendam tamen, si fortè molesta est, hanc vexationem, istud habeto monitum: Si aurum habes (uti habes) ita habe, ut illud te non habeat: quia habere aurum non est vitium, sed habere ab auro.

Ad Facem.

Doctor Theologiæ & docere verbis debet, & lucere exemplis. Non est dignus hoc nomine, qui dicere cogitur, quæ dico, facite, quæ autem facio, facere nolite: Sed ille Do-

Et or omnibus numeris est absolutus, qui dicere potest, & quæ dico, & quæ facio, facite.

Ad Amplexum.

Hederæ arboribus, quibus adnascuntur, amplexu suo dicuntur esse noxiæ, dum vel maximè blandiri videntur. Hauriunt enim illarum succum, eoque aluntur. Tale incommodum tibi ne utiquam afferet meus amplexus. Perges vivere tuo succu solus, & ego meo.

Ad Sessionem.

Sedemus duabus sellis, sed singuli singulis, & neuter utraque. Sic enim federe dicuntur mali Politici, qui utrique parti adulantur, neutri fideles sunt. Quod vel maximè dedecet Theologos. Illo sedendi genere delectatum fuisse perhibent Ciceronem. Quod illi falsè exprobravit Laberius quidam mimus, à Julio Cæsare inter Senatores adlectus. Is curiam primùm ingressus, reliquis jam sedentibus, idque ob multitudinem arctè admodum, cum sedem quærendo transiret, ubi sedebat Cicero, reciperem te, ait iste, nisi angustè sederem: ad quem Laberius: miror, quòd angustè sedeas; cum soleas duabus sellis sedere. Noli hinc imitari Tullium, si non vis cadere in te dictorium Laberii.

IV.

*An Doctorem Theologiæ oporteat esse
Politicum?*

EX quo tempore Salisburgi esse coepisti, N. D. Candidate, satis superque, opinor, perspicere potuisti, fieri Doctores, non nasci, nostramque Universitatem non esse illam, in qua dici soleat, maneat apud nos ejus pecunia, & laureatus asinus revertatur in patriam; sed diu laborandum, multumque sudandum, vigilandum, meditandum, atque disputandum esse, ut ad supremum id honoris litterarii fastigium quispiam pertingat. Certè tu ipse non alia lege tibi eò nitendum esse putasti, quàm ut cursui Theologico, quem in patria jam finiveras, quintum hinc annum adderes; examini te parares; quod & subiisti minimè perfunctorium; utq; præterea disputationem publicam sustineres: quod heri præstitisti insigniter. Nunc quidem licentiam impetrasti proximè contingendi metam: sed iterum moræ; iterum spes differt anhelantem, dum ab ipso laureæ decerpendæ conatu te revoco, novoque velut examine laceffo. Nam quæro

abste, an Doctorem Theologiæ oporteat esse Politicum, five iis artibus imbutum, quæ ad civilitatem, seu facultatem civilem, ut loquitur Quintilianus, pertinere dicuntur? Quam quæstionem ubi familiari discursu potius quam operosiori genere dicendi decidero, non ultrà te patiar cum Tantalo nequicquam captare fugientia poma.

Qui uno, primòque statim contuitu unumquodque arbitrari solent, continuo sibi persuadebunt, de re proposita facile liquere; nec adeò in controversia ulla esse ponendam. Quæ enim duo, inquit, ita dissimilia, sibiq; adversa vel cogitari possunt, uti Theologia & Politica? Noctem & diem, atrum & album, mortem & vitam priùs sociaveris, quàm sacræ disciplinæ cum Politicis artibus convenire ulla ratione ostenderis. Theologia namque verum Dei cultum, a vitâque religionem universis rebus caducis anteferendam, vitâque ipsa habendam esse potiore contendit. Politica Deum colere, religionem tueri, sanctamque ac rectam servare ex usu duntaxat humanæ societatis esse asserit, atque ad terrendos, continendosque in officio mortales excogitatum. Unde nihil adeò referre, quo quisque studio Deum veneretur; neque oportere quemquam vexari religionis causâ, aut pati quidquam molesti. Theologia fidem servandam, pactis, pro-

promissis, foederibus esse standum affirmat. Politica similibus tenaciores veluti simplices, & albæ mentis homines irridet, fidēque etiam jurata neminem ait obstringi diutiùs, quàm cui-libet expedire videatur: de cætero hominem non esse verborum suorum mancipium. Theologia scitum est, neminem strophis, technis, fallaciis esse deludendum: linguam à mente, calamum à lingua discrepare rem esse detestabilem, & omnibus omnium odiis ceu pestem & exitium humanæ societatis execrandam. Politicæ contrà nihil antiquius, quàm fallere, ludere, palpum obtrudere; dolos suere; technas struere; fraudes adornare; fucum facere; simulare, dissimulare; aliter loqui, aliter sentire, aliter scribere: verbò, nunquam idipsum cuiquam extra pandere, quod intra ultimam animi cortinam latet reconditum. Theologia sceleribus atque flagitiis omnibus exilium decernit, omnia metitur Legis divinæ decempe-da, sempérque honestum ante utile docet esse ponendum. Politica honesto susdeque habito, velis, remisque sola sectatur utilia, & quidquid libet, dum rationibus seu publici, seu privati commodi videtur expedire, aut impiè permittit, aut nefariè dissimulat. Quòd si hæ tales antitheses à sua quemquam sententia non deducant, adhuc majora (si tamen fieri ulla ra-

tione potest) proferamus in medium. Politicus, quemadmodum ego accepi, est *animal Deo ita serviens, ut Diabolum non offendant*. Quæ definitio etsi per jocum formata sit, graphica tamen est, eamque in rem, quam declarat, verissimè cadere, nemo diffitebitur, qui mecum ejusdem analysim instituerit paulò accuratiùs. Primum Politicus meritò dicitur *animal*, non homo. Nam quo pacto homines inter censendus est, cujus felicitas communis est brutis animantibus? quod ita se habere planè perspicuum est: cum tota Politicorum beatitudo sit ista vitæ terrestris inter voluptates, opes, rerumque omnium læta tranquillitas. Cælum cœli Domino, dicunt; terram autem dedit filiis hominum. Sed tamen dicitur Politicus Deo servire. Dicitur nempe. Quænam autem hæc servitus, nisi simulata, larvata, palliata? Demum hac ille servitute ita Deum colit, adoratur, ac reveretur; ut Diabolum neutiquam offendant, imò summam ab eo gratiam ineat; eisdemque, quibus ille artibus sempiternum humani generis interitum machinetur. Valeat religio, inquit Politicus, quanti valere potest. Sive rectè, sive perperam colatur Deus: quid ad nos. Atque ex his talibus, opinor, fatis, superque conficitur, quàm non benè conveniant, nec in una sede morentur Theologia & Politica.

Verùm

Verùm non oportet ferre sententiam parte inaudita altera. Et quidem impræsentiarum vel maximè locum habet illud, quod dicitur, cum bene docere, qui bene distinguat. Dividendum est igitur aurum à scoria, oleum ab amurca, vinum à facibus. Nam ultra Politicam Deo, bonisque omnibus infestam, cuius anatomiam primùm dedimus, aliam invenio, eamque veram, & illà spuria haud paulò meliorem. Ubi nolim existimes, me locuturum de exteriori illa, & plusquàm sæpe affectata solùm, morum elegantia, qua qui præditi sunt, vocantur urbani, politi, ac vulgò politici. Hæc enim omnis sita est in fictione oris ac vultûs, in modulata vocis elatione & depressione, in scenica quadam corporis ac membrorum agilitate, flexione, inclinatione, molestisque aliis cæremoniis non tot, quin pluribus, quas viri graves & cordati nec teruncii faciunt. Ego nomine Politicæ eam intelligo, quam Cicero civilem scientiam nuncupat. Istà qui imbutus est, dicitur reipublicæ gerendæ peritus, civilibus negotiis imponendus, publicarum, privatarumque rerum administrationi accommodatus. Vita civilis, quam gubernat architectonica hæc facultas, illa rectè dicitur, quam in hominum societate mixti ad mutua commoda, usûsque degimus. Hæc eadem facultas duas

comites, à quibus regitur, habet adscitas, prudentiam nempe & virtutem. Ista namque est, cui parent universa, quæq; privatum cuiusq; bonum; illa est, quæ ad clavum sedet vitæ civilis. Ecce! quàm longè alia facies veræ Politicæ, & meliori digna tabellâ! Hanc ego disciplinam humano generi ita necessariam esse contendo, ut illâ sublatâ nullam rempublicam; imò nec ullam privatam familiam posse salvam atque incolumem consistere affirmem. Eandem Theologo quoque esse summopere colendam facilè conficio. Quis enim nescit, Theologiam esse veram Sapientiam, & Theologum verè Sapientem? rursus: quis adeò stipes & caudex est; ut ignoret, sapientis esse, res omnes summas, medias, ac infimas dijudicare, atque universis modos, limites, legesque præfigere? His autem semel datis planè necesse est, Doctorem Theologum non esse peregrinum in rebus Politicis. Quî enim easdem dijudicabit; imò in prima principia revocabit, deque his ipsis feret sententiam, si nullam earum notitiam sibi comparaverit? Lege opera Theologorum Principis, Divi Thomæ videlicet Aquinatis, ac præsertim libellum, quem inscripsit de Regim. Princip. & patebit, quantopere vir ille summus cordi habuerit, atque calluerit scita genuinæ Politicæ.

His paucis , N. D. Candidate , fati me planum fecisse arbitror , Doctorem Theologiæ in Politicis artibus oportere esse versatum. Quod confirmare uberius facili negotio possem. Verum id minimè facio impræsentiarum , ne diutiùs à meta , ad quam hætenùs tam strenuè cucurristi , te distineam. Itaque operi quantocyùs accingor.

Cæremonia post Inaugurationem.

Introductio.

A Scende huc, Clarissime & Recentissime Doctor , & supremi istius honoris insignia capesse. Non oportet negligere has cæremonias : sine illis enim censereris opus aliquo modo non integrum ; sicut tabula picta sine parergis.

Ad sacra Biblia.

ECce ! liber vitæ , & liber mortis. Legunt boni , legunt mali , forte tamen inæquali : mors est malis , vita bonis , vide , paris lectionis quàm sit dispar exitus. Nèmpè multum interest rebus bonis bene , vel malè uti.

Ad Epomidem.

Magnus ille Anachoreta Antonius Pauli , qui primus austerum id vitæ genus instituit , textam è palmæ foliis abollam tanti fecisse memoratur , ut non nisi in maximis anni solemnitatibus eâ indutus incederet. Ecce ! hoc mantellum non tibi arbor illa Ægyptia , sed palma hesternæ Disputationis subministrat , ea lege , ut illo nunquam amiciaris , nisi , quando in Facultate Theologica agitur festum Pallij.

Ad Quadrum.

Antonius Læva belli dux egregius , sed podagricus , cùm aliquando ad aulica obsequia appareret inter alios coram Carolo V. interrogatus à Cæsare , quî valeret ? respondit , pedibus quidem nunc bene , capite non item : quo innuebat , id nudum solis ardore affligi. Tum Cæsar tegere iussit. Accepto omine , textit Læva , atque hoc ipso Grandibus Hispaniæ , non citra plausum eorum , qui aderant , fuit annumeratus. Privilegium quidem tegendi caput etiam coram Regina Theologia , Apolline , ac Musis omnibus , tibi impertio. Grandis in Romana Ecclesia ut evadas , faciet (si fortuna volet) grandis infula.

Ad

Ad Torquem.

AUrum è collo gerere dignitatis , honoris , & gratiæ argumentum est. In corde gerere avaritiæ solemne est. Longè plures hoc malunt , quàm illud. O aurea stultitia!

Ad Annulum.

ANNULO aureo apud Romanos utebantur liberi , argenteo libertini , ferreo servi. Te decet annulus aureus ob insignem famæ ac nominis splendorem : decet argenteus ob vitæ & animi candorem planè singularem : decet ferreus ob invictam laborum patientiam. Inse- ro hunc modò , sive aureus sit , sive argenteus , sive ferreus : nihil enim refert : quia non ipse te , sed tu ipsum ornas.

Ad Faculam.

SI Solluceret , & non arderet , certè sterilis esset , & in rebus his inferioribus nihil pro- gigneret. Si arderet , & non luceret ; aliquid fortè efficeret , sed omnia in maxima caligine re- lineret. Ita Doctor Theologiæ , si lucet , & non ardet , ardore nempe divini honoris & charitatis , erit sicut æs sonans , aut cymbalum
tin-

unniens, ut loquitur Apostolus. Si ardet, & non lucet, sibi quidem erit optimus, aliis autem nihil præstabit. Luce igitur & arde simul, erisque Doctor, quo nemo absolutiorem etiam conceptis votis desideraverit.

Ad Amplexum.

Salve, fili mi. Si fortè es ultimus, illud tibi habe solatii, quòd novissima pignora parentibus plerùmque chariora sint cæteris.

Ad Sessionem.

Supra cathedram Moyfis federunt olim Scribæ & Pharisei; insignes Theologiæ Doctores, si Superis placuit. Absit, ut tales nos simus in cathedra S. Thomæ. Mereremur certè, ut lapidibus in nos plueret; sicut pluit in S. Stephanum. Age modò, & in honorem ejusdem primum tui Specimen publicè exhibe.

V.

Utrum expediat, Parochos esse Doctores utriusque Juris?

Multi multa petunt, N. D. Candidate : sed ea, quæ petunt, obtinere non expedit omnibus. Sic Phaëthon fieri petiit currus auriga paterni : sed factum esse quàm minimè expedierit, orbis incensus, inque commune bustum redactus declaravit. Sic Herodiana saltatricula dari sibi petiit caput Joannis Baptistæ : sed exitio suo, suorumque omnium crudelissimi voti damnata est. Sic ille decoctor, de quo narrant sacri Historici, suam ex paterno asse portionem & petiit, & obtinuit : verùm importuni ejusce postulati haud diu post miserum cepit poenitudo, dum fame urgente porcorum esse conviva, & immundæ cura fidelis haræ fuit compulsus. Tu quoque petis à me quidpiam, idque non vulgare, aut quotidianum, N. D. Candidate ; nempe contendis, ut ad supremos utriusque Themidis honores aditum patefaciam. Enimverò dignissimum te esse, qui id impetres, minimè ignoro : impetrare autem an expediat, cùm non planè liqueat ,
cum

cum bona tua venia, disceptare impræsentiarum institui. Quod dum facio, mihi brevem polliceor audientiam.

Primum omnium vereri haud injuriâ licet, ne, qui Parochi juridicas epomides, cathedrâsque prensant, id faciant ipsis legibus invitis & reclamantibus. Cùm enim (dicit aliquis) Honorius III. Pontifex Maximus Clericis universim gravissimè interdixerit, ne discendis legibus civilibus operam navent, quis non intelligat, illud quoque interdixisse, ne quis eorum leges illas docendi explicandique provinciam suscipiat? Enimverò, quisquis rem verè æstimaverit, fateatur necesse est, labore atque industria aliis pro dignitate interpretandi tot spissa, vastâque Institutionum, Pandectarum, Codicisque volumina non minùs, imò multò magis, retardari rerum divinarum contemplationem, studia Theologica, fervorem concionandi, & quidquid ad sacram pertinet animarum pastoritiam, quàm quavis improba diligentia & assiduitate, quæ in eisdem audientis, discendisque consumitur. Deinde, esse Doctorem jurium tam profani quàm sacri ecquid commodi conferre possit ad munia Parochi, planè non perspicitur. Parochi est dicere ad populum de rebus divinis, de salute æterna, de pulchritudine virtutis, turpitudine peccati: item procurare moribundos, agere judicem

cem in sacro tribunali, aliâque Religionis Christianæ Sacramenta illis, quibus competit & expedit, impertire. Quid hæc talia, quæso, ad Juris prudentiam civilem! Ex Bartholi, credo, aut Baldi commentariis Parochus conciones suas instituet; aut ex Codice Justiniani de rebus supra naturam positis differet; aut ex Digestorum farragine moribundorum salutem prospiciet; aut ex Institutionum procardicis jus dicet noxas suas confitentibus ad tribunal sacrum. Divinæ litteræ, sacri Canones, sacra historia, librique Theologici sunt illa locupletissima promptuaria, è quibus hæc omnia petuntur, perficiuntur, & administrantur. Illud etiam, ne jurium cognitio in Parocho plus detrimenti quàm commodi afferat paci, ac tranquillitati eorum, quibus præest, haud mediocriter formidandum. Hic enim talis (præsertim, si litium aliunde amans est) legibus suis fretus, earumque Mæandris, anfractibus, & cuniculis non facilè deprehendendis, id ferè aget, ut nihil temporis patiatur abire vacuum controversiis. Nam aut veteres ac pridem sopitas suscitabit, aut novas, quarum nulli unquam venisset in mentem, illo subtili cuncta in dubium vocandi artificio excitabit, vel apud finitimos, vel apud suos incautè credulos, atque crumenæ non satis metuentes. Quantas dehinc oriri necesse sit dividias, tricas, animorum inter subjectos abalienationes, quis

quis nō videat? Vidit hoc profectò Hispanorum ille heros Ferdinandus Cortesius, quando, subjugato Caroli V. auspiciis Mexicano imperio, ex Europa submitti petiit excolendis, quos devicerat, populis Sacerdotes, Theologos, aliósque viros doctos, & variarum artium peritos; soli tamen Medici, ac præsertim Jureconsulti, ne mitterentur, fuit deprecatus, ut Mexicani quieti & procul litibus viverent.

Verùm hæc tanti non sunt, reclamabit alius, ut seu Parochum, seu alium Deo sacrum hominem vel à cultu, vel ab honoribus Jurisprudentiæ etiam profanæ dimovere debeant. Jurium interpretes communi mortalium prædicatione ut Sacerdotes Justitiæ celebrantur, idque meritò quidem. Thus quippe ei Divæ adolent acerra quacunque alia suaveolentius, dum cultum ipsius labore, assiduitate, & ardentissimo studio in populorum moribus accendunt. Sacrificant summa religione, dum, quid justè fieri, quidve omitti debeat, in bilance æquitatis accuratissimè pensant atque examinant. Victimas immolant omni hecatomba gratiores, dum monstra scelerum ultricibus sententiis suis proscribunt, tollunt, atque mactant. Quòd si Jureconsulti Sacerdotes Justitiæ, tantum adest, ut esse Jurium Doctorem à muneribus Parochi abhorreat, ut id potius illi pulchrum atque præclarum esse putandum sit. Cùm vel
ma-

maximè deceat non simplici duntaxat, sed geminato Sacerdotio insigniri. Neque movere debet, quod obijciunt, Legum scientiam facilè multos convertere ad aliorum perniciem, eaque fretos ferere lites, & supervacaneas suscitare controversias: cum enim tametsi fieri negandum non sit, iniquum tamen est propter hominum vitia rem ipsam vocare in invidiam, & quorum facta averiamur, eorum pulcherriam disciplinam repudiare. Quis ignorat, in Augustino adhuc Manichæo Dialecticam argumentandi peritiam Orthodoxis fuisse formidabilem? quis sacris in Annalibus versatus non legit, Ethnicos Philosophos in Concilio Nicæno suppetias ivisse Arianis, proque dogmate eorum Dialecticis artibus certantes Sanctissimo illi Patrum coetui non leve negotium creâsse? anne propterea nemini Orthodoxo addiscenda Logica? Novus Theologus novus infernus, ut dici solet, & sæpenumerò, proh dolor! ea sacra scientia vertitur in panopliam errorum. Anne idcirco non expedit esse Doctorem, aut discipulum in Theologia? Ipse divinus Codex liber hæreticorum dicitur, quod omnes hæretici, ejus autoritate ad asserendum falsitates suas abutantur. Anne hinc rectè intuleris sacrarum litterarum studiò esse abstinendum? minimè profectò. Usus, ait vetus paroemia, tolli non debet propter abusum. Sed neque illud

alicujus momenti est, quòd non ad omnia, quæ Parochus gerit, sacra munia quid commodi afferat Jurisprudentia. Quasi verò ex alio capite esse nequeat utilissima, dum nempe jam instar fortissimi munimenti ipsa vallat jura sacra, eaque adversus invidorum, aliorumque malevolorum insultus, quibus nostro potissimum tempore objacent, validissimè defendit: jam more fidissimæ Ariadnæ filum porrigit, quaque via ex leguleiorum, causidicorum, rabularumque forensium technis, strophis, & tortuosis anfractibus elabendum sit, edocet, monet, ac instruit. Has tales utilitates etiam in Parocho afferre Jurisprudentiam civilem adeò perspicuum atque compertum est, ut nulla id ulteriore probatione indigeat.

Et hætenùs quidem de quæstione excitata dicere placuit, N. D. Candidate. Me judice optimè feceris, si legum notitiâ utaris, quemadmodum Philosophi nostri dicunt utendum esse Logicâ, ea parte, qua Sophistica nominatur; nempe ut ejus beneficiò & tibi & aliis caveas à fallacibus bonorum ac reddituum Harpyis, earumque occultos ungues scitè detegas; non autem, ut ipse quemquam illaquees atque irretias. Nunc, ut impetres denique, quod dudum expectas, Fidem Catholicam profiteri.

VI.

*An Divus Emmerammus in seipsum
(ut vulgò refertur) alienum sce-
lus transtulerit ?*

RECTISSIMÈ facis, N. D. Candidate, quòd Sapientiaë tuæ supremam Theologiaë Lauream ambis, útque ea incingi liceat, à me contendis. Sic enim coronari illa citra controversiam dignissima est: quippe quæ non modò in nupero examine respondentem egregiè commendavit; sed etiam in suggestum Theologicum apud tuos jam ante evexit; idque comodo rei litterariæ nequaquam vulgari: quemadmodum Theses, & Disputationes, quas fecisti publici juris; ac secundissima de te fama luculentè testantur. Quare nullam votis tuis iniijcio moram, nisi eo usque duntaxat, dum morem gero mori Academico, atque solemni inaugurationi litterariæ cujusdem quæstionis acroama præmitto. Casu nuper, cùm gentis nostræ annales pervolverem, in eum incidi locum, ubi narratur, Divum Emmerammum, quem Cœnobii tui celeberrimi tutelarem ac præsidem veneraris, ut par aliquod turpiter amantium, quos ob perpetratum flagitium ex-

trema quæque manebant supplicia, periculo liberaret, potestatem eis fecisse sceleris in se transmovendi. De qua narratione, quantum contineat verimoniam, dum breviter inquirō, id non tibi modò, sed etiam Sanctissimo Antistiti gratum fore confido.

Qui fidem adhibent narrationi memoratæ, Authoribus potissimum nituntur Aribone & Meginfredo. Ex his indignissima Emmerammicædes hac occasione peracta refertur. Uta fuit Theodonis Quarti Boiorum Ducis filia. Ea illicitis Sigebaldi cujusdam è prima nobilitate juvenis amoribus implicita eò tandem foedæ consuetudinis processerat, ut scelus nefandi stupri, quod aliquamdiu latuerat, tumor uteri proximè proditurus esset. Quod ubi advertit miseros amantes, facilè intellexerunt, quàm malè arsisent, eosque tum demum poenituit flagitii, cum utrique & summa inde infamia, & supremum vitæ discrimen impenderet. Quid jam faciant? an fortasse furtivos amores ultrò fateantur, veniamque orent? verum hujus inane votum: gravius namque peccarunt, quàm ut prudenter sperare queant sibi à Theodone parsum iri. An obfirmatè inficientur? isthoc fortè in mentem venerit: sed quodnam manifestæ turpitudini velum oppandant? fugâ, inquires, sibi consulant: hæc enim in rebus aliunde desperatis non rarò saluti fuit. Atqui hoc
tu

tu faciliùs consulueris, quàm illi præstiterint. Nam quorum velita clam omnibus, vel eò usque elabantur, ut à nemine notentur & retrahantur? Omnibus itaque circumspectis restat id unum, ut pro indigno scelere gravissimas quasque pœnas expectent. Has inter angustias fluctuantes id denique cepere consilii, ut adirent Emmerammum Episcopum, faterentur crimen, deploratamque causam mitissimo iudici, juxtaque optimo patrono concederent. Audiit cum gemitu Præsul, aulam Boicam tanto dedecore contaminari, reosque miseratus inusitatò prorsus, & ante eum diem inauditò Christianæ charitatis ac mansuetudinis exemplò potestatem illis facit facinoris in se velut authorem transferendi, dicendique Utæ, quod parturiret, id non ad Sigebaldum, aliúmve procum, sed ad Emmerammum pertinere; simulque Romanum iter, cui voti causâ sese accinxerat, auspicator. Ibat minimè nescius, quæ sibi fata imminerent: Ita tamen adversus illa obfirmaverat animum, ut vitæ incurius famæ aliquantulùm habendam esse rationem existimaret. Quare Wolfaico Presbytero, qui unus è viæ comitibus, rem pandit, datúmque fontibus consilium explicat, obtestans, ut, siquid secus, quàm ipse nôisset, post necem de pudicitia sua spargeretur, pollicem premeret innocentia, próque ea testimonium diceret. Interea Uta,

cùm nec vitium, nec sobolem celandi ratio ulla suppedicaret ulterius, facultate ab Emmerammo accepta in rem suam gnaviter usa, tantùm abest, ut præseferret erubescendum qualecunque commercium esse cum publico sanctitatis Magistro, ut palàm profiteretur, Emmerammum ejus, quod ipsa peperisset, patrem esse. Ferè quemadmodum Olympias, quòd ex Jove Hammone; & Cleopatra, quòd ex Julio Cæsare facta mater esset, gloriata fuisse memoratur. Quasi nempe aut claritas stupratoris, aut nobilitas adulteri flagitio universis legibus damnato omnem turpitudinem absterfisset. Immanissimam lanienam, qua deinde Lantbertus vitiatæ sorori nimium credulus Emmerammum excarnificavit Helfendorfi, * enarrare ad præsens institutum non attinet. Legat, cui lubet, in Annalibus Boicis (a) & exhorreat.

Nunc ad illa veniamus argumenta, quibus multi ducuntur, ut credere refugiant, Emmerammum ipsummet Utæ fuisse auctorem sceleris in se transferendi. Nam primùm, qua ratione hoc factum illius à gravi culpa defendemus? Enimverò, si, ut frequentius placet Theologis, inferorum supplicia mereatur, qui metu tormentorum adactus crimen fatetur morte à se certò luendum, quod tamen non patravit; quis illum extra noxam lethiferam constituat, qui

qui nulla vi, nullo terrore, metúque compul-
sus, non quidem ipse sibi attribuit, sed suadet,
ut ab alio quopiam ipsi, tametsi innocentissimo,
attribuatur facinus ejusmodi, ut ob ejus turpi-
tudinem sibi necem acerbissimam certò certius
impendere prævideat; quemadmodum prævi-
disse Emmerammum perhibent, etiam divinis
oraculis edoctum? Et quanta hæc, Deum im-
mortalem! fuisset exempli foeditas, quanta ser-
monum materies, præsertim apud gentem, in
qua Christi Religio adhuc novitia nondum ra-
dices egerat, Episcopum, quem modò omnes
non ut terrigenam; sed ut hominem cœlò la-
psum ob incredibilem vitæ sanctimoniam su-
spexerant, turpi libidine regiam incestasse! quis
autem credat, virum Deo plenum publicæ exi-
stimationis de se nullam usqueadeo habuisse
curam, ut eam in perniciem quoque pietatis a-
pud populos fidei suæ commissos etiamdum in
herba repentis consiliò putidi mendacii famæ
lacerandam obijceret? Multum præterea ab
Emmerammi prudentia abhorret illud tale
consilium. Cùm Utam, cui potissimum fue-
rat succurrendum, eo figmentò nequaquam
subduxisset; sed multò magis exposuisset peri-
culo. Persuasissimum namque erat puellæ nec
verba ulla, nec lacrymas apud iratum paren-
tem quidquam profecturas ad eluendum cri-
men stupri, si proderet Sigebaldum: quantò er-

go minùs, delato Episcopo, viam invenisset excusandi sacrilegium? Accedit, quòd Authores, qui ita scripserunt, sibi non consent. Ajunt enim, Emmerammum imputati criminis invidiam amoliri, seque Lantberto purgare coepisse; sed non auditum: cùm tamen ipse, ut iidem volunt, nomen suum paulò antè detulisset, seque pro Sigebaldo reum fecisset. Quid est, quod illum propositi tam repentè pudeat? cur defensionem parat innocentiae, quam ipse volens lubensque prostituerat ad infamiam? Demus jam, seu ponamus, Episcopum à Lantberto auditum causam suam fuisse probaturum. An non inde Uta duplò periisset, non modò stupri, sed etiam sacrilegæ calumniæ convicta? cui tamen Emmerammus omni studio volebat consultum. Referunt insuper, Emmerammum à Wolfaico exegisse fidem silentii, hominemque Sacramento adegisse, ut patronum innocentiae non agat se vivente, sed mortuo primùm adornet vindicias. At interim Emmerammus ipse & rumpit silentium, & sui defensionem meditata oratione orditur. Quod sane faciendum à se minimè judicasset, si post funera primùm fieri ab alio innocentiae suæ præconium voluisset. Favere demum videri possit vulgatæ opinioni Romanum Martyrologium, quod refert, Emmerammum Episcopum & Martyrem, ut alios liberaret, mortem fœvissimam

nam Christi causâ patienter tulisse. Sed ista ostendunt potius, quæ nos contendimus: nempe Emmerammum non accersisse sibi mortem fraudulentò figmentò, sed aliunde paratum forti animo perpeßum; quamvis plures ejus subterfugiendæ rationes haberet: cùmque verum sceleris Auctorem Sigebaldum manifestare posset, indictò sibi silentiò maluisse Christi exemplò vitam prodigere suam, quàm alienam supremo discrimini non subducere.

Itaque, rejecta vulgi persuasione, multò credibilis est, Emmerammum suafisse fontibus, ut Deum ultroneis suppliciis, seriâque flagitii poenitudine sibi propitiarent; iram verò Theodonis tempestivâ fugâ declinarent: Utam porrò ex fuga retractam, ac stupri compertam muliebri levitate & imprudentia Emmerammum, quem jam aliò elapsum crediderit, accusâsse; Sigebaldo contrà, cujus capiti metuebat, percisse. Lantbertum deinde nihil sævum statuisse in sororem, iramque totam effudisse in Emmerammum. Et ista quidem in gratiam Sanctissimi Præsulis hujus, N. D. Candidate, dicenda videbantur. Neque enim nihil aut meâ, aut tuâ interesse credidi, famam tanti viri in hominum memoria perennare integram, omnisque nævi expertem.

* Locus est Isaram & Oenum inter. (a) Andreæ Brunner. par. 1. lib. 5. Joan. Adelzreitter. par. 1. lib. 6.

VII.

An Martinus Lutherus fuerit Thaumaturgus?

Quid est, Vir Clarissime, quòd adeò serus Theologicos honores, gradúsque desideras, & quæ cygneas imitantur tempora plumas, laurò primùm incingi Doctorum, & revirescere percupis? Facile responderes, si luberet, id nôsse ad me nihil attinere; neque rebus tuis expedire rationes cujuslibet consilii cuilibet exponere. Reetè tu quidem hæc diceres, & interrogationi meæ nimis fortasse curiosæ, regereres. Itaque nolim de hoc ultrà te laceßere; sed voti mox damnabo, ubi primùm Academicæ inaugurationi mota, discussâque, ut moris est, quæstione quadam alia prælufero. Non me præterit, in opere illo Theologico, quod dudum parturis, utramque paginam facere probabilitatem opinionum. Dabo proinde id tuis honoribus, paucisque disceptabo, sitne probabile & prudenter credibile, Martinum Lutherum fuisse Thaumaturgum, & patrâsse aliquando miracula? In quo argumento nemo expectet à me genus dicendi paulò comptius; utar enim illo Scholastico, mihique

mihique familiari, dum scribo, aut loquor Theologicè. Nam cui bono orationem quis comat, dum agit de hara Islebica, aut disputat de Saxonico Corocotta?

Quotiescunque Deus vel novam quampiam, & antea inauditam in Religione doctrinam voluit hominibus tenendam proponere, vel veterem mortalium improbitate jam desuetam, ac penè abolitam operâ singularis cujusdam viri in mores reducere, pristinoque vigori restituere, ut id perficeret, semper prodigiosa quædam signa, seu miracula edidit, quibus indubitatum faceret universis, ejusce doctrinæ vel primum Auctorem se esse, vel reparatorem. Nam primum, quis ignorat, quàm stupendis prodigiis atque miraculis Moyfes ille Israëlitarum Ductor & Legislator à Deo se missum esse demonstraverit? Ipse dein' generis nostri Servator, ut se Christum, doctrinamque suam Divinam esse probaret, hanc ipsam miraculorum authoritatem adhibuit. *Cæci vident (a) inquit ad Joannis discipulos, claudi ambulant, leprosi mundantur &c. Et, Si non facio (b) opera Patris mei, nolite credere mihi: Si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite. Et rursus (c) Si opera non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Apostoli præterea rem Christianam non minùs strenuè miraculis, quàm concionibus promovisse leguntur. Illis quippe*

quippe loquentibus atque clamantibus Dominus (d) cooperabatur & sermonem confirmabat sequentibus signis. Cùm proinde Martinus Luther seculo Christiano quinto supra decimum novam, ut ipse fatetur (e) & antea inauditam in Religione doctrinam in medium attulerit, ad eamque divulgandam à Deo se missum esse jactaverit (f) missione quadam non quotidiana, sed extraordinaria; jure petimus ab ipso, ut promat nobis signa Apostolatus sui (g) quæ facta sunt in omni patientia, in signis, & prodigiis, & virtutibus, ut Paulus loquitur ad Corinthios. Audiamus, quæso, qua ratione huic postulato nostro satisfaciat Lutherus: „Non quidem, „inquit, (h) affirmare ausim; sed tamen spero, „me in Dei nomine doctrinam meam coepisse, „& purum Dei verbum docere. Sed hujus „spei meæ nullum certius, aut efficacius documentum ac *miraculum* habeo, quàm quòd „tam subito in omnem terram * propagata „fuerit doctrina mea, tantasque turbas ac dis- „sidia commoverit. Ecce! vobis miraculum Lutheri omnium miraculorum miraculosissimum, quo ventriosus Apostata doctrinæ suæ orthodoxiam mortalibus persuadere contendit. Hoc tam grande (si superis placet) miraculum, postquàm pluribus exaggerasset apud Forerum (i) Saxonici Evangelii buccina Balthasar Meisner, continere se non potuit, quin

ex-

exclamaret: *A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.* Innumera penè sunt argumenta, quibûs miserabile hoc Lutheri miraculum excoriant & exenterant nostri Polemici. Nobis unum aliquod à posteriori, ut loqui solemus, impræsentiarum suffecerit. Si hoc censendum est veri nominis miraculum in confirmationem Lutheranae doctrinae à Deo editum, quòd eadem doctrina tam velociter, utque Luther loquitur, tam subito, per Germaniam (non in omnem terram, ut idem enormiter mentitur) propagata fuerit, manifestè sequitur contra Lutheranos, præcipuas hæreses, cum, quæ olim viguerunt, tum, quæ modò adhuc supersunt, simili miraculo fuisse à Deo confirmatas, pròque veris Religionibus eodem jure, quo Lutheranismum, esse habendas. Constat enim annales antecedentium sæculorum legentibus, eas plerùmque hæreses, quæ rei Christianæ maximas clades intulerunt, maximos atque celerrimos habuisse progressus, tantùmque brevi tempore mortalium per innumeras sæpe provincias & amplissima regna occupasse numerum, ut cum eorum multitudine comparati Lutherani vix manipulum conficere censendi sint. Certè illa hæresis, quam circa Annum Christi sexagesimum supra ducentissimum ex Erebi faucibus Manes
in

in orbem invexit, tanta celeritate longè latèque invaluit, ut teste Baronio (k) intra non maximum tempus Manichæi venenô suô *totum propemodùm orbem infecerint*. Jam verò Arianismus adeò velociter dilatatus est, tantisque auctus incrementis, ut totus penè orbis Arianum se esse miratus sit, antequàm se esse animadverteret. Et tamen adversus teterrimam hanc belluam non modò sanctissimi, atque doctissimi quique viri, præsertim in Concilio Nicæno, fortissimè decertârunt, sed & ipse orbis terror Magnus Constantinus stetit in acie, totàmque majestatem suam opposuit. Ad Mahometis quoque doctrinam si veniamus, videbimus, ejus propagationem fuisse facillimam atque celerrimam. Pestilentissimus hic Arabs * cùm experiretur dirè exagitari se tam à Dæmone, quàm à morbo comitiali, uxori suæ persuasit, ut diceret hominibus, ipsum ad conspectum Gabrielis Archangeli ita concidere. Mulier in ea opinione à Monacho quodam Ariano confirmata non diu siluit, sed paulô pòst rem evulgavit. Unde credi coëptum est, Mahometem esse Prophetam. Ille hac credulitate gnaviter usus per multiplicem fraudulentiam, ac maximè per concessam universis omnem libidinem, & uxorum multitudinem, facile effecit, ut ipsi brevissimo tempore

re

te longè plurimi omnis generis mortales per Arabiam adhærerent. Quorum viribus cum se auctum circumspiceret, etiam armis perfidiæ suæ pomœria proferre aggressus est. Quod impostoris sui institutum strenuè persecuti posteri intra breve temporis spatium sectam suam ita confirmârunt, dilatarûntque, ut ejus incrementa omnes boni hodiedum deplorent, atque exhorreant. De Calvinismo hoc ipsum apertè constat. Quippe quem omnes in priorum temporum historia non planè hospites sciunt primo statim exortu non modò per Galliam & Angliam; sed etiam per Hollandiam, & non minimam superioris Germaniæ partem expedito, volucríque cursu se se agitâsse, suâque illic fixisse sedem, tametsi non soli orthodoxi, sed etiam ipsi Lutherani pro viribus obsisterent. Ut adeò rem verè æstimanti Calvinii secta Islebicum Evangelicum & amplitudine locorum, & propagationis celeritate superâsse videatur. Anne idcirco Manichæismi, Arianismi, Mahometanismi, Calvinismi facilem, festinatâque dilatationem Divinum fuisse miraculum asseremus? Absit. Neque Lutherani ipsi hoc asseruerint. Jactat insuper Lutherus, ingens miraculum esse, quòd plurimos à disciplina Romani Pontificis abduxerit. Ait namque [1]
„ Quamvis enim parvorum illorum signorum
„ nullum fecerim (quæ tamen, si res posceret,
„ for-

„fortassis facere possemus) hoc certè pro magno signo & miraculo haberi debet , quòd tam multos à Papatu abduxerim. O bipedum perditissimum ! nòne & Calvinus (ut nihil dicamus de aliis Hæresiarchis) plurimos abduxit ? vel ergo Calvinus , dum hoc fecit , miraculum patravit , vel non patravit ? Si hoc ; dic mihi , cur miraculum fuerit , quod fecit Luther , & non fuerit miraculum , quod fecit Calvinus ? Si illud , qua fronte Lutherani damnant hæreseos , quæ docuit Calvinus ? fierine potest , ut illa doctrina sit hæretica , quam esse veram testatur Deus editò miraculò ?

Vides jam , ut opinor , N. D. Candidate , quàm misero , vano , & omnis admirabilitatis vacuo miraculo , quòque nullus penè error , & nulla hæresis non possit non gloriari , glorientur Lutherus & Lutherani. Non à Domino (ut dixit Meisner) sed à Dæmone (ut invertit Foreus) factum est istud , & est miserabile in oculis nostris : neque ulla ratione fieri potest probabile & cuiquam prudenter credibile , Lutherum fuisse Thaumaturgum.

(a) Matth. 11. (b) Joan. 10. (c) Joan. 15. (d) Marci ult. (e) tomo 3. Germ. Jen. fol. 181. (f) to. 9. Witt. fol. 147. (g) 2. Corinth. 12. v. 12. (h) to. 7. Ger. Witt. fol. 147. * Hic Lutherus interjecta parenthesi debuerat excipere Africam , Asiam , Americam

ricam, & maiorem partem Europæ. (i) in Luth. Thaum. pag. 8. (k) to. 2. annal. an. Chr. 277. (l) to. 7. Germ. Witt. fol. 355. * Vid. Baron. to. 8. Annal. an. Christi 630.

Cæremoniæ post Inaugurationem.

Introductio.

VEstis religiosa, qua indutus incedis, facile prodit, te vitam profiteri Monasticam. Nunc superinduam te cultu Theologico, ut significem, quàm bellè in te cadant & vivere Monasticè, & sapere Theologicè.

Ad Biblia.

QUotidiana inter Orthodoxos querela est, ut jam memini aliquando, Sacram Scripturam esse intellectu difficilem: cùm tamen hæretici contendunt esse facilem: quod etiam uxores eorum testantur. Christina lotrix, Rosina textrix, Martina netrix penitissimè intelligere se dicunt hunc codicem. Quæso, unde hoc tam diversum inter nos & ipsos iudicium: inde existimo: in hæreticis hoc est peculiare, quòd in-

R.P. Bab. Prolus. Academ.

S telle-

telectum habeant in phantasia; sicut cancri dentes in stomacho.

Ad Epomidem.

VAstum maris æquor arant, nec sine periculis
vela faciunt, qui docent Theologiam.
Quòd si hanc talem navigationem meditati tibi
remoram injicere conetur aliena ambitio,
utere hoc palliolo, quemadmodum suo usus
est olim S. Franciscus Paulanus; eoque undis
infrato curre imperterritus per Scyllam &
Charybdim.

Ad Quadrum.

Qui libros edunt, mille censuris & crisibus
sunt expositi. Momis, Zoilis, Aristarchis plena sunt omnia. Tego proinde caput
tum contra crabrones, quos tuus (ut malè metuo) liber excitabit.

Ad Torquem.

MAter Theologia hunc iniicit tibi torquem,
recentissime D. Doctor: minimè tamen
permittit, ut torqueas vel Sacram Scripturam,
vel Scripta S. Thomæ sinistris interpretationibus;
sed unicè desiderat, ut omnibus extor-
queas

queas hanc confessionem, tibi nihil esse antiquius quàm verè Thomisticè sapere.

Ad Annulum.

AUstriae Principibus annulum fuisse memorant ex auro honorario, quod Sancti illi tres Reges Christo Infanti obtulerunt; fatidicum planè, rerùmque futurarum præsagum. Si fausta portendit, miro splendore fulguravit: si tristitia, totus apparuit pallidus. Si hic annulus esset ille ipse, in digito tuo haud dubiè radiaret lucidissimè, tibi que lætissima quæque prænuntiaret.

Ad Faculam.

HEROSTRATUS Ephesius, ut nominis immortalitatem sibi compararet, templum illud celeberrimum Dianæ Ephesinæ incendit. Verùm Ephesij, ne scelestus incendiarius speratum fructum obtineret ex patrato facinore, severissimis edictis caverunt, ne quis illum unquam nominaret. Si tibi quoque cordi est famæ immortalitas, totum orbem (per me licet) incende ardore charitatis, illustra splendore sapientiæ: & semper honos, nomenque tuum, laudèsque manebunt, non impediante ulla lege aut edicto.

Ad Amplexum.

SAlve, Vir amicissime. Noli metuere à me Joabi ficam ; sicut nec ego à te metuo. Nihil nobis commune fit cum modernis Politicis, qui aliter sentiunt, aliter scribunt, aliter loquuntur. *Moribus antiquis stat res Germana, virisque.*

Ad Sessionem.

SI anima sedendo fit sapiens, ut dixit Aristoteles, qua ratione illi evadent sapientes, quibus sedere & ad libros incumbere cruciabile est? Per impluvium, credo, illabetur ipsis sapientia, & , ubi diu noctúque inter plumas rhonchos traxerint, ut tuba *in quarto*, repente surgent Doctores *in folio*. Tu rectiorem viam ad sapiendum putásti ineundam: plurimùm quippe sedisti, sudásti, & alisti. Sed necdum finis. Nam rursus ad sedendum invito te; imò etiam ad loquendum, in hac cathedra.

VIII.

Quinam peior fuerit hæresiarcha, Lutherus, an Calvinus?

SI mystici cognominis *, quod à majoribus accepisti, ratio habeatur, N. D. Candidate, nunquam, ex quo vivere coepisti, non sapuisse videri possis. Neque enim maturè vir factus es tantùm, ut fortè alii; sed etiam natus: quo sanè beneficio suo cæteros mortales mater natura beare non assolet. Sed neque egregia iudicii, prudentiæ, atque doctrinæ specimina, quæ in nostra Universitate plurima edidisti, ab avita nomenclatione abluferunt. Ego profectò, cùm abhinc septennio meus adhuc esses in Theologia discipulus, cum optimo quovis te comparare non verebar. Quam nunc comparisonem, velut invidiâ non vacuam, prætermitto, téque ad aliam Academicis honoribus tuis prælusurus avoco, novam illam, inusitatam, & paradoxam. Neque enim aut Numam Pompilium cum Solone; aut Ciceronem cum Demosthene; aut Julium Cæsarem cum Magno Alexandro; aut Carolum

Quintum cum Carolo Magno; sed bina generis humani propudia, Lutherum & Calvinum, hæresiarchas omnium deterrimos, committere instituo, ut hac ratione, quinam eorum scelere, turpitudine, atque nequitia alterum superârit, eluceat. Tuum erit, N. D. Candidate, inter audiendum hæc Erebi monstra despungere, & cuinam eorum palma flagitiorum adjudicanda sit, arbitrari.

Martinus Luther (ut ab isto potius initium sumat oratio) quem eo consilio in orbem nostrum vel fatum aliquod infestum, vel (quod verius) Orcus ipse immisit, ut ostenderet, quid in homine summa perversitas cum effrænata impudentia posset, adeò palàm solvit cupiditates, ut ejus universas vitæ turpitudines ne quidem commemorare castè atque honestè liceat. Ut verbò dicam, quod sentio: porcus erat, quemadmodum Trojano obefior & farctior, ita & quovis lutosior, ac spurcior, qui per omnia volutabra quotidie aurium tenus demersus gulæ, abdomini, atque libidini litat. Et verò quid aliud à ventrioso hoc Sybarita expectaveris post linctos cum Acherontico magistro tot salis modios, quàm implacabilem sitim? post sitim pocula, Symposia, convivium? post hæc turpium amorum indomitos ardores? ac demum sacrilegia, adulteria,

teria, & quidquid nefandum tota Cypride vel cogitatum aliquando, vel gestum esse perhibetur? Inter miracula potius computandum fuerat, si tantis continuo exæstuans adipati corporis incendiis vel extremum aliquod castimoniae lineamentum retinuiſſet. Stellam Veneris, quam Auctor rerum errantem esse voluit, Lutherus in ore, atque animo fixam circumtulit; id, quod adeo non dissimulavit, ut morbi sui tormenta citra fidiculas confessus petulcæ, qua insanè flagrabat, cupiditatis prurigine familiaria colloquia, publica convivia, litteras, libros, pulpitaque perspergeret. Sed, age, quæ Islebicus iste Priapus è Stygio didascalocalo didicerit, posteaque docuerit, audiamus: Romanus Pontificatus extirpator: Potestas clavium abrogator: Missa missa esto: Indulgentiæ proscribuntur: Dies esuriales expunguntur: Aræ Cœlitum, eorumque imagines ac cineres pessumdantur: Sacramentorum numerus minuitur: Rogus piacularis extinguitor: Liberum arbitrium, vigor meriti, votorum nuncupatio, mósque rogandi Superos exulanto, tolluntur, abolentur. Hostales, aliósque canones à vera religione, omni que pietate & ratione alienos Lutherum, odio, invidia, scelere, atque libidine excœcatum in nocturnis Orcini magistri prælectionibus

bus avidissimè haussisse, posteaque palàm eructasse, atque evomuisse mirum videri nemini debet: illud mirandum (imò miserandum) inventos esse homines non planè stupidos, qui doctrinam adeò insanam ore & calamo tanquam aras & focos defenderent, vita & moribus profiterentur, hodièque profiteantur.

Sed jam Calvinum, alterum Erebi portentum, excutiamus. De hoc Picardico tenebrione, homòne fuerit, an humanà specie induta nequitia? jure quis dubitet. Certè Lutherum, si versipelli huic Gallo conferas, tametsi crasso corpore duplex esset, simplicem & albæ mentis Germanum fuisse dixeris: usque adeò videlicet totus ille ex fraudibus, doli, mendaciis, fallaciis, versutiis, atque strophis erat consutus. Quæ Lutherus dixit, egit, scripsit, vel ex hara Elpenorem, vel ex mandra hircum foetebant, & vel nalo judice damnari poterant ut foeda & turpia, morumque honestati adversa. At Calvinus non ita vulgò, crassèque immundus artibus haud paulò subtilioribus atque tectioribus ad exitium veræ religionis & pietatis sibi grassandum esse statuit. Quare, ut quàm pestilentissimè noceret, quidquid dirum, quidquid virulentum, quidquid veneni stagnat in inferorum paludibus, id omne clam suxit, atque unus

nus penè siccavit trium Furiarum ubera. Inde cum clandestina primùm jecisset malorum semina, & mox facili incremento surgeret Cadmæa messis, eò furoris progressus est bipedum impiissimus, ut Deum statueret auctorem scelerum; fato subiiceret, quæcunque contingunt in rebus humanis; liberum arbitrium nostris voluntatibus denegaret; Divos Cœlites ludibrio haberet; sacra profanis, ima summis misceret, inq; unum lamentabile chaos confunderet. Quæ nefaria & abominanda ex his talibus furentis Calvinii Gigantæis ausibus didicerit, totumque orbem docuerit scelerata posteritas, animus, nedum eloqui, sed etiam cogitando volvere abhorret. At castior, inquit, quàm Lutherus, fuit Calvinus. Ad quid enim aliud significandum lilia laudis ejus Symbola gestasset? Hic aliquid dicis, quo planè commoverer, ut metuerem, ne Calvinus hac gloria non modo Lutherum, sed etiam Josephos & Casimiros, qui liligeri pinguntur, antecelleret, nisi tam ingens inter istorum, & ejus lilia discrimen intercederet. Lilia namque Divorum candida sunt; Calvinii nigerrima, qualia in ripis Cocyti leguntur: illorum lilia suavissimè halant; Calvinii teterrimè foetent: Iidem Cœlites lilia portant in manibus; Calvinus circumtulit in parte corporis aversa; rur-

S s

sus,

fus, eorundem lilia in paradisi areolis cœlestes hortulani educârunt; lilia Calvinî dorso ipsius candenti ferrô Noviodunensis carnifex inussit. Faceſſat igitur hinc, & in Proſerpinae thalamum, unde emerſit, redeat tam fœda, & fœtida, & cauteriata caſtitas.

Haſtenûs comparâſſe hæreſiarchas obeſum & macilentum, Germanum & Gallum, crinitum & calvum ſufficiat, N. D. Candidate. Uter fuerit deterior atque nocentior, tibi nunc pronuntiandum relinquo. Quòdſi tamen nôſſe cupias, quid ego quoque ſentiam, credo Calvinum in hoc certamine evaſiſſe Superiorem. Præterquàm enim, quòd ejus dogmata continerent venena ſubtiliora, atque hoc ipſo peſtilentiora, quàm Lutherana; plurimum quoque (ſi non totum) ſpirâſſe Machiavellum, tot diræ ex iisdem per orbem ſuſcitatae tragoediæ teſtantur luculentè. Tu modò, ut ad rem, cujus gratiâ huc convenimus, aggrediamur, Fidem orthodoxam, quam illa gemina Orci prodigia totis viribus everſum ibant, animo & voce profiteri.

* Grueman.

IX.

Quo jure Corvi funus Martini Lutheri sint comitati?

ET si vereor, ne ingratum sit in gravissimorum virorum confessu, conventuque amplissimo sæpius dicere de homine turpissimo; quia tamen is omnium bonorum odium cumulatissimè meruit, ab illo insectando neque hodie temperare possum. Te verò intelligo, foedissime bipedum, Martine Luther, qui ob res impiè, sacrilegè, ac nefariè gestas dignissimus es, ut quotidie omnium linguis vitupereris; omnium calamis confodiaris; omnium execratione etiam post fata macteris; ideoque & à me in Academicis prolusionibus non semel exagiteris. Age igitur, N. D. Candidate, Lutherum, in quo vituperando nemini deesse potest oratio, rursus excutiamus. Milia facio impræsentiarum, quæ vivus patravit pessima, eaque lippis & tonsoribus nota facinora; sed illud breviter mihi sumo inquirendum, quid juris sibi corvi ante cætera rationis expertia animalia arrogaverint, ut soli funus dirissimi hæresiarchæ, cum Wittebergam vehc-

veheretur, plausu alarum, crocitando, atque volitando prosequerentur? Quam quaestionem dum exequor, brevem à te peto patientiam. Longam si peterem, tu impertire non posses: quia paulò post, ut audio, è quibus venisti, remeabis in oras.

Celebris, & à pluribus Authoribus vulgaris fama est, cum Luther Islebii in censum Libitinæ fuisset abreptus, ejusque cadaver foetentissimum Wittembergam tumultu inferendum veheretur, ingentem corvorum multitudinem, ac velut exercitum convenisse. Vidisses ex nigerrima acie alios à fronte, alios à tergo circumferetrum volare: alios ex arboribus crocitare; alios in tectis perstreperere; omnes denique, quoquo modo possent, seu mœroris significationes, seu gratulationis argumenta edere. Quæ res adeò inusitata, & ante illum diem invisa variarum haud dubiè & cogitationum & sermonum apud homines fuerit materia. Qui Luthero studebant, ita inter se differuerint: Ecce tibi! quantus Prophetes noster! cujus è vivis excessum non modò boni omnes incredibili mœrore prosequuntur, sed ipsa quoque rerum natura sibi tristem atque acerbum esse testatur, dum genus hoc avium pullo, ideòque ad lugendum convenientissimo colore imbutum exequias ire compellit. Dormiat jam in utramque aurem

vir

vir beatus in suo Scheolah , & securus expectet
eventum vaticinii sui : *moriens tua mors ero Papa.*
Alii contrà , qui Fidem Orthodoxam minimè
mutaverant , Lutherumque etiam post fata de-
testabantur , inter acerbos sarcasmos dixerint :
Quàm pulchræ Lutheri funus comitantur præ-
ficæ ! Omnes hi tenebriones fortè posteri sunt
illius apostatæ , qui ex arca Noëtica emissus non
amplius rediisse memoratur. Quid igitur mi-
ramur , quòd apostatam infinitè deteriore ob
contractam perfidiæ societate necessitudinem
tantâ frequentia , tantòque studio ad tumulum
deducant ? Alii demum , qui augurio saga-
ciori , quod res erat , conjectabant , tota hæc
corvorum comitia habuerint suspecta. Unde
dixerit aliquis : Judæus credat , hos alites veri
nominis , aut nostratium nidorum corvos esse.
Dispeream , si non omnes è Proserpinæ caveis
emissi advolaverint. Damnatissimus impostor-
is spiritus

Stagna in Cocytia mersus

Jam dudum cruciatur , ubi Titania pubes

Fulmine dejecti fundo volvuntur in imo :

nunc personati Averni Lemures circum cada-
ver quoque , velut opimum spolium , tripudi-
ant. Si hodie adhuc secum abripiant in Tarta-
rei rogi incendia , olim certò eodem rapien-
dum , Divus Michaël , cui quondam de Moyſis
lan-

sanctissimi Vatis corpore litem movere Pluto est ausus, nequaquam intercedet: cum illud sibi vendicent jure quo qui optimo, in cujus possessionem jam tum immissi sunt, quando eorum aliquem viventis humerum insidere Maximilianus Cæsar Augustæ Vindelicorum conspexit. Vera pronuntiavit hic Calchas non minus, atque ille, qui belli Troiani decennium ex decem passeribus prædixit. Nam corvos illos fuisse Dæmones, eorum quispiam eodem tempore haud obscure significasse perhibetur: cum enim hominem à se inessum repente reliquisset liberum, posteaque in idem rediisset hospitium, causam absentiae rogatus respondit, sibi, cæterisque sodalibus funus Martini Lutheri fuisse ducendum. Verum ego aliam adhuc viam asserendi veris quoque corvis prærogativam frequentandi diras exequias iniri posse existimo. Omnibus notum est, corvos esse aves patibularias, eorumque cadavera, qui aut carnificis, aut sua manu facti sunt longæ litteræ, in pabulum sibi jure quodam naturæ debitum vendicare. Jam verò Lutherum scelerum Furiis adactum sibi vim intulisse, seque ipsum instar incesti Iscariotæ suspendiō enecuisse (quamvis inficientur ejus posterum) non pauci, ique probati Authores * testantur, qui Islebiicum patriarcham non jacendo, sed pendendo;

do ; non in lecto , sed in laqueo vitam finivisse ; non vino , sed fune suffocatum interiisse ; non repertum in thoro mortuum , sed de trabe quadam pendulum , atque ad obtegendum quinti Evangelii dedecus sempiternum de laqueo in lectum fuisse translatum , ejusque tragoediae conscios , ne rem evulgarent , juramentò obstrictos , memoriae prodiderunt.

Neque paradoxum videri cuiquam debet, Lutherum tam turpiter esse mortuum : cum historias veterum temporum volventibus nihil apertius sit , quàm plerosque hæresiarchas probrosa & erubescenda morte periisse. Ita Simon Magnus , cum velut Icarus in sublime elatus coelum petere volandò videretur , precibus Principum Apostolorum subito dejectus occubuit. Ebionem* ruina balnei , in quo lavabat , obtrivit. Montanum & Priscillam spiritus phreneticus itidem ad laqueum adigit. Manem, quòd datam fidem non servasset , Rex Persarum vivum excoriari jussit. Arius pestilentissimam animam in latrina cum intestinis ejecit. Nestorio lingua putrefacta , & vermibus peresa interitum attulit. Oecolampadius (ut ad recentiores impostores , Lutheroque synchronos veniamus) suis & suorum manibus clàm interemptus ; imò (si Lutherò (a) fides) ignitis Sathanæ telis & hastis con-

confossus est. Osiander planè mutus instar bestiae horribiliter vitam finivit. Caroloſtadius à Dæmone suffocatus ad generum Cereris descendit. Bucerus quoque Dæmonem meruit carnificem, à quo lecto deturbatus, effusis per cubiculum visceribus, animam in fauces Cerberi evomuit. De impio demum Calvino (ut alios plures præteream) quis ignorat, dirissimis morbis excruciatum, & ad ultimum pediculis undique ebullientibus, ut olim Herodem Judæorum tyrannum, foedissimè oppetiisse? Horum talium pudendos, infamésque exitus Lutherum quoque, decretò divinæ Nemesis, imitari oportuit, ut, quorum omnium in vivendo turpitudinem aut æquavit, aut superavit, eisdem in moriendi etiam dedecore non cederet.

Ex his omnibus, quæ cùm joca, tum seria de quæstione instituta hætenus differui, N. D. Candidate, facile statuere est, quo jure atrata corvorum gens funebre illud Lutherici cadaveris iter sit profecuta: eo nempe, quod eis mater natura in quemlibet suspendiosum impertiit; quòque nolebant cedere; præsertim, cùm olfacerent, quàm pingue & opiparum prandium sibi eriperetur. Nunc adytum honoris, quem prentas, referabo, si prius ex præscripto Concilii Tridentini Fidem Catholicam,
cui

cui Luther tam fuit infestus , publicè profitearis.

* Leg. Valetudin. Poët. par. 2. cap. 27. ubi etiam fit mentio de infauſto exitu Catharinæ uxoris Lutheri * ex Theſib. Theolog. P. Jac. Mibes à pag. 95. (a) in l. de Miſſa privata.

X.

*Præſtétne dormire poſt mortem in
Scheolah Lutheri, quàm crucia-
ri in Purgatorio Catholico-
rum ?*

L Audem meretur non vulgarem tua mode-
ſtia, N. D. Candide, quod, cùm more
aliorum in loco ampliffimo poſſes capeſſe-
re honores Academicos, iidem intra conclavis
hujus anguſtias ut tibi conferrentur, oraveris.
Nempe ut laude doctrinæ, quæ ſpectari colí-
que petit, ita & Ordinis tui iſtitutis, quem à
gloriæ ac famæ ambitu oportet eſſe remotiſ-
ſimum, præclarè imbutus es. Ad me quod at-
tinet, votis tuis nequaquam obnuntio, eíſque
damnabo te quantocyùs (præſertim, cùm ita
rationibus, ac negotiis tuis expedire intelligam)
ubi ad gradus, quos preñſas, Theologicos Aca-

demica prolusione viam stravero. Illa in eo sita erit, ut quàm brevissimè disceptem, sitne optabilius post fata dormire in loco illo, quem Scheolah appellat Martinus Luther, quàm flammis torqueri piacularibus in Purgatorio Catholicorum? Utor genere dicendi Theologis familiari, & ad præsens argumentum accommodato.

Doctrina Lutheri est, * neminem Sanctorum adhuc coelò receptum esse; nec quemquam impiorum vitâ functum cruciari in inferno. Si quæras, ubi ergo sint? pios pariter & impios in locum quemdam compingit, quem Scheolah nominat, eumque ait esse commune quoddam receptaculum non corporum tantum, sed & animarum, ubi omnes mortui congregentur. Si quæras iterum, quid agant defuncti in illo Scheolah? respondet, eos nihil agere; sed animas etiam justorum à corpore separatas dormire usque ad diem Judicii, & nescire, ubi sint. Et nequis existimet hæc fingi animi causâ, aut Luthero malevolè imponi, admetiamur ejus verba: Primùm ita scribit (a) ad Ambsdorffium: „ Proclive mihi „ est concedere tecum in eam sententiam, justorum animas dormire usque ad judicii diem; nescire, ubi sint. In quam sententiam me trahit verbum Scripturæ: Dormiunt „ cum

„ cum patribus suis. Et mortui resuscitati per
 „ Christum & Apostolos idem testantur: cum
 „ velut à somno evigilârunt, ignari, ubi fue-
 „ rint. Nec habeo, quibus hanc sententiam
 „ subvertere possim. Sed, an universale hoc
 „ sit omnibus animabus, non audeo asserere,
 „ propter raptum Pauli, Eliæ, Moyfis &c. Et
 „ postea (b) verisimile, inquit, exceptis pau-
 „ cis, omnes dormire insensibiles. Commen-
 „ tus præterea (c) in Jonam Prophetam ita
 „ scripsit: „ Ego de Lazaro & aliis mortuis ni-
 „ hil differam novi: sequar scripturam, quæ di-
 „ cit, mortuos dormire. Ego enim puto, eos
 „ sic ineffabili & miro quodam somno esse con-
 „ sopitos, ut minùs sentiant, aut videant,
 „ quàm hi, qui aliàs dormiunt. Et, cum ex-
 „ citabuntur, nescient, ubi fuerint, aut quo-
 „ modo sic repentè renati sint. Tandem de
 verbis illis Salomonis (d) *mortui nihil sciunt am-
 pliùs &c.* ita loquitur: „ Et planè (e) credo,
 „ non esse in Scriptura locum fortio-
 „ rem pro mortuis dormientibus, & nihil intelligenti-
 „ bus rerum nostrarum, contra Sanctorum in-
 „ vocationem, & Purgatorii fictionem. Ubi
 vides, Lutherum ex eo, quòd judicaverit, San-
 ctos omni intellectu & memoria destitui, in-
 tulisse, eos non esse invocandos, nec existere
 Purgatorium. Quemadmodum igitur utrum-

que hoc illatum habuit pro certo, ita & principium illud, quo nitebatur, nempe mortuos nihil intelligere, nihil meminisse, nihil sentire, sed profundissime dormire. Qui relatæ Lutheri sententiæ suffragaretur, is apud animum suum ita fortasse posset ratiocinari: Aut justus moriar, Deoque acceptus; aut impius; & Deo invisus? si primum; utique satius erit in Scheolah quiescere, & in pace diem Domini expectare, quàm acerbissimis torqueri suppliciis in Purgatorio. Si secundum; illud saltem reportabo lucri, quòd non statim, ut volunt Pontificii; sed post plura primùm à morte secula titio futurus sim rogi Tartarei.

Verùm quàm ista nullius momenti sint, & quàm insipienter colligantur, perspicere facillimum est discrimen, quod inter flammæ Purgatorii & somnum in Scheolah multiplex verlatur, vel obiter considerantibus. Nam in primis Luther animas justorum è corpore egressas gliribus efficit similes, dum eas somnò altissimò sepultas usque ad diem supremi Judicii stertere affirmat, sui, rerumque cæterarum ignaras, & instar pecorum stupidas. Catholici contrà ejusmodi animas intelligentia & voluntate uti, eisque Deum amare, à Deo bona quæque sperare, ejusque justitiam noxarum vindicem inter medios etiam cruciatus adorare
atque

atque laudare asserunt. Quem autem recta ratio usqueadeò dereliquerit, ut non intelligat, quantò præstabilius sit, etiam cum maximis cruciatibus, Deum laudare, amare, inque ipso spem collocare, quàm instar trunci, aut lapidis, aut motu cassi cadaveris nihil scire, nihil de Deo cognoscere? Deinde Luther animas justorum absque omni usu memoriæ & rationis tenebroso suo Scheolah ita includit, ut ante supremum orbis diem nullam eis spem exeundi relinquat. Catholici verò, tametsi plurimas piorum animas post excessum è corpore in Purgatorio aliquamdiu attineri asserant, minimè tamen eam purgationem extendunt in tot secula; sed maximum earum numerum jam pridem inde egressum in cœlo beatissimè vivere constanter profitentur: quibus aliæ super alias accedent, quæ omnes adhuc ante novissimum mundi diem cœlo recipientur, immensis illis perfundendæ voluptatibus, quas *Deus præparavit diligentibus se.* Jam verò nemo, qui sapit, non præoptet maxima exantlare cruciamenta, ut citiùs, vel unico tantùm die obtineat cœlestia gaudia, quàm tanto tempore in, nescio quo, Cimmerio recessu inertissimum animi stuporem tamdiu non edormire. Enimverò mille annorum acerbissima tormenta non exæquant unius horulæ, aut quadrantis, felici-

tatem, qua beati in cœlo potiuntur. Denique Luther omnes communiter justos post mortem facit Stertinius in Scheolah, paucissimis fortè exceptis, *propter raptum Pauli, Moysis*, ut ait. Catholici autem eos tantùm justos ablegant in Purgatorium, quibus hac vita functis adhuc poena aliqua temporaria superest luenda. Quod certè non cadit in universos. Nam plurimi, remissa omni ejusmodi poena, statim post mortem in cœleste regnum admittuntur: id quod de Martyribus vel maximè affirmandum venit: ut nihil dicamus de infantibus, quos recepto Baptismo adhuc usu rationis destitutos præcox Libitina abripit. Hos namque omnes à flammis Purgatorii pronuntiamus liberos, atque in Choros Angelorum transferimus, Luthero eosdem universos inter Endymiones referente.

Sinamus igitur Lutheranos (quando aliud persuaderi sibi non patiuntur) stertere finita hac vita in suo Scheolah, atque tum denique evigilare, ubi novissima tuba pertinacissimum miserorum somnum discutiet. Purgatorium verò à Deo noxarum nostrarum æquissimo Vindice decretum ac paratum totis brachiis complectamur. In sullo dilemmati, quod suprà adduximus, nullo negotio decutiuntur cornua. Jam enim ostendimus, piis esse

esse optabilius acerba quæque pati in carcere
 piaculâri, quàm dormire cum gliribus in Scheo-
 lah. Impiis porrò non invidendum est lu-
 crum illud seriùs ardendi in rogo Tartareo. Id
 enim quàm nihil ipsis compendii allaturum sit,
 nunquam finienda æternitas docebit. Tu mo-
 dò, N. D. Candidate, ut suscepto negotio ma-
 num admoveam, Fidem Catholicam, & inter
 articulos ejus etiam Purgatorium profiteri.

* apud Laur. Forer. in Vindic. Symb. Luth.
 p. 3. c. 11. (a) to. 2. Lat. Epist. fol. 44. (b) &
 fol. 45. (c) to 2. Lat. Witt. fol. 552. (d) Eccle-
 siastæ 9. (e) to. 4. Lat. Witt. pag. 37.

XI.

*Cælum Mahometis, & cælum Luthe-
 ri an differant?*

CLaves templi, N. D. Candidate, quas
 Divus cognominis* in Albim sparserat,
 ex ventre piscis inaudito prodigio rece-
 ptas, ipse, qui eundem cœlestibus honoribus
 mactavit, Adrianus Pontifex commemorat.
 At Salisburgensis Theologiæ Facultas coquo
 illo, seu carptore Saxone, multò sævior ipsum

te Bennonem, eum in severo examine, tum in publica disputatione, aliquot abhinc annis exenterare non horruit, ut insignem doctrinam, clavem illam auream, quâ unâ panduntur adyta honoris Academici, inveniret. Invenit (quod tibi gratulêre) inventamque hætenus retinuit atque servavit, dum concupitam, si commodum esset, ingrediendi copiam ab iis, penes quos est recludendi auctoritas, impetres. Quæ auctoritas cum Superis propitiis in me resideat; cumque sciam, iusta te petere, ut votorum non damnêre, minimè committam, ea tamen lege, ut, antequàm ad rem aggrediar, ex more Academico præludenti brevem apud te facias audientiam. De gaudiis cœlestibus, qualia futura sint, ut multi insipienter multa dixisse perhibeantur, omnium tamen stultitiam in hoc genere amentia Mahometis, & vesania Martini Lutheri mihi quidem superâsse videntur. Has ego impræsentiarum conferre, atque an differant re ipsa? disquirere institui; ut domum reversus Lutheranis, qui sunt Augustæ, dare optionem possis, cælone Mahometis, an Lutheri post fata recipi malint?

Igitur Mahometes* in libro, quem Alcoranum nominant, (a) cælum suum talibus deliciis instruit: „Ibi nec Solis fervorem, seu frigus sentient; sed erit ibi arborum umbraculum
„ suos

„ suos fructus collectos inclinantium. Et ibi-
„ dem cum vasis vitreis & argenteis optimæ
„ compositionis illis potus, velut Zinziber sa-
„ porifer, ex fonte Zelzebil administrabitur.
„ Aderunt & juvenes velut margaritæ speciosi,
„ omniumque divitiarum & bonorum copia.
„ Vestes quidem sericas deauratas illi juvenes
„ induent, torques argenteos in brachiis feren-
„ tes. Vinum quoque benedictum illic Deo
„ dante sufficiet..... Illic possidebunt hortos
„ palmarum & vitium, puellâsque consocias
„ & consimiles papillis brevissimis &c. pulvina-
„ ribus stramentisque sericis in paradiso quie-
„ scent, potaturi vinum sapidum &c. Atque
has quidem alterius vitæ delicias sectatoribus
suis impius Mahometes fuit pollicitus, infinitis
parasangis ab illis diversas, quas Divus Paulus
nec oculum vidisse, nec aurem audivisse, nec
in cor hominis ascendisse aliquando, ipse exper-
tus pronuntiat. Avidissimè tamen, ut minimè
dubito, in hujusmodi vatis sui deliria hiabat
Arabum atque Turcarum bruta expectatio.
Quid enim tam barbaris, curvisque in terram
animis potuit accidere jucundius, quàm audire,
quæ genii, quæ gulæ, quæ ventris sunt, ventrem-
que sequuntur, plenis buccis crepantem, præ-
cinentem, promittentem? Sed jam Luthe-
rum de cælo differentem audiamus. Dum

explicat caput 17. ejus epistolæ, quam primam
 Paulus scripsit ad Corinthios, „ cælum, si vel-
 „ les, inquit, * meros & solidos Joachimicos
 „ thaleros, purumque aurum tibi plueret. Al-
 „ bis (fluvius Saxonix) meras margaritas &
 „ gemmas alveo suo veheret. Terra omnis
 „ generis oblectamenta proferret, ita ut, si ali-
 „ cui arbori id imperares, cogeretur folia argen-
 „ tea, & aurea poma, atque pyra producere;
 „ gramenque in campis instar smaragdorum &
 „ omnigenarum gemmarum rutilare. Uno
 „ verbo: quidquid optare vel animo concipe-
 „ re poteris, id affatim suppetet. Item: „ Con-
 „ cipe animo tuo, quidquid voles, amplissimas
 „ divitias, delicatissima esculenta & poculenta:
 „ hinc omnia largiter invenies. In colloquiis
 porrò sympotiacis (a) combibones suos spar-
 sim his talibus vaticiniis exhilarat: „ Ibi erit
 „ novum cælum & nova terra; ibi flores, folia
 „ & gramina tam pulchra, amœna & jucunda e-
 „ runt instar smaragdi... si dixero alicui lateri,
 „ ut fiat smaragdus, extemplo fiet... ibi formi-
 „ cæ, cimices, & omnia sordidissima, ac foetidis-
 „ sima animalia erunt voluptati & optimi odo-
 „ ris... non debetis sic intelligere, quòd cælum
 „ & terra sint ibi futura sola arena & aër; sed
 „ quidquid ad illa spectat, oves, boves, pecora,
 „ pisces, sine quibus terra, cælum vel aër esse
 non

non potest. . . . Deus novam terram & novum cælum creabit: creabit quoque novos catellos, quorum pellis erit aurea, & piluli, villique ex margaritis. . . . tunc nihil amplius nobis nocebunt (venenata animalia) sed potius grata & jucunda erunt, & cum illis lusitabimus. Huc pertinet etiam, quod in concione quadam de vita & rebus gestis Lutheri Matthæius scriptum reliquit (c) in hæc verba: „ Quodam tempore canicula Lutheri ante mensam instantius petente aliquid cibi, „ fuit, qui quæstionem moveret, utrum post resurrectionem in altera vita etiam animantes rationis expertes futuræ essent? Omnino, inquit Lutherus: nec enim novum cælum, & „ nova terra vacua erunt; sed pulcherrimis „ creaturis plena. Unaquæque canicula collare aureum habebit margaritis ornatum, & „ de singulis pilis unio pendeat.

Nunc cuilibet cordato rerum æstimatori, an non maxima inter cælum Mahometis & cælum Lutheri similitudo versetur, judicandum relinquo. Quid enim oblectamenti in altera vita sperare jubet sectatores suos Mahometes, quod non & suis, & quidem cum auctariis, pollicetur Lutherus? Mahometes suis prædicat immensam divitiarum, ac bonorum copiam. Lutherus tantam Lutheranis promittit divitiarum

rum affluentiam, ut lateres in Smaragdos, integros fluvios, si velint, in margaritas possint convertere. Mahometes invitat Mahometanos in hortos amœnissimos, camposque Elysios & fortunatas insulas: Luther proponit suis arbores argenteis foliis candidas, aureisque pomis, ac pyris graves; campos præterea non herbis, & graminibus, sed lucidissimis gemmis consitos atque tectos. Mahometes ait, Pomonam in beatos adeò fore prolixè liberalem, ut onustas arbores fructus decerpturis ultrò sit inclinatura. Lutherus arborum cælestium fructus, ut alter Midas, omnino reddit aureos, si eorum desiderium quemquam incesserit. Mahometes elegantissimas suis puellas associat. Lutherus, quamvis apertè id non faciat, minimè tamen dubium est, tantum amatorem mulierum hanc suis voluptatem non invidere. An mulieres illis deneget, quibus concedit esculenta & poculenta delicatissima? quos cum catellis tam bellis, tam pulchellis lussituros præfagit? certè non denegat; sicut non denegaret Catechismum * Zytho Wittebergenfi spumantem, si quem suorum cælicolùm siti æstuantem desiderium ejus haustus corriperet.

Verùm quid tibi nunc in mentem est, N. D. Candidate? Nonne istæ sublimes sunt de felicitate

licitate beatorum cogitationes? quasi verò, qui Deum *videt facie ad faciem*, & *sicuti est*, crassas hujusmodi voluptates desideret? quasi verò summum bonum illi, qui id perfectè possidet, non omnem ex se ipso satietatem afferat? Quæso, si potes, inter cælum & cælum utriusque impostoris differentiam aliquam constitue. Ego enim, ut de me confitear, quod sentio, nullam deprehendo, nisi illam fortasse, quòd, quæ in suo paradiso contineri gaudia Mahometes docet compendiarìò, Luther explanet fusiùs, fabuletur uberius. Sed ne vota differam ulterius, ad rem ipsam veniamus. Itaque Fidem Catholicam, quæ una ad legitimum cælum, veràmque patriam nostram contendentibus facem præfert, publicè profiteri.

* S. Benno. * Apud Laurent. Forer. in Vindic. Luth. Symb. par. 2. cap. 10. pag. 383. & 384. (a) Azoara, seu cap. 86. & 88. * apud Forer. loco cit. à pag. 384. (b) fol. 454. & 455. (c) concione 12. de vita Luth. fol. 142. * vitreus Lutheri crater.

XII.

An Divus Thomas Reipublicæ Christianæ magis profuerit tacendo, quàm loquendo?

Silentium rumpo incertus animi, sitne loquendum potius hodierna die, an tacendum? Senatus, populæque Academice, Agendum quippe est de D. Thoma Aquinate, Theologorum principe, & Facultatis nostræ Præside; qui magisne à tacendo, an à loquendo commendationem mereatur, nondum statuere mihi est integrum. Enimverò silentium, cum adhuc tyro versaretur in litterarum palæstra, adeò Pythagoricè coluit, ut ex æqualibus immodestiores hunc talem ejus morem exosi, ac si penitus obbrutuisset, bovem mutum, petulanti sanè cavillo, appellaverint. At non minùs bos iste, ut verissimè prædixit Magnus Albertus, misso silentio, in tantos postea erupit boatus, quantos orbis universus cum omnium admiratione inaudit, quando Thomas ea mox tractare, docere, atque dicere fuit exorsus, quorum effusæ laudes & prædicationes sapientissimos ejus clamores in omnes omnium

nium terrarum angulos propagârunt. Rursus autem , ubi à docendi laboribus otium nactus in Musæum se se abdedit , intérque libros doctissimè silens calamum strinxit , ea scripsit, quæ non modò omnium mortalium commendationibus celebrari, sed ipsius etiam Christi Servatoris approbationem meruerunt. Hæc talis in Divo Aquinate tacendi & loquendi vicissitudo quæstionem mihi movet ambiguum; cùm ille maxima quæque in Rempublicam Christianam contulerit officia, plúsne gloriæ, ornamentis, atque utilitatis ex ejus silentio, quàm oratione orthodoxæ Religioni provenerit? De qua quæstione dum paucis in utramque partem dissero, brevem mihi polliceor audiendi patientiam.

Si Deus, dicet aliquis, nunquam esset locutus, res omnes, quæ continentur hoc universo, intra æternum nihili sui uterum hodie dum laterent reconditæ. *Dixit enim, & facta sunt.* Si Dei Filius, cùm apud nos ageret mortalis, è Nazareno recessu nunquam prodiisset, cœlestique eloquentia, & , quæ solo etiam vocis imperio supra naturæ vires patravit, inauditis antea prodigiis non pugnasset adversus gentis suæ pervicaciam, nemini Divinitatis suæ fidem fecisset. Si discipuli Dei Filii, quos idem legatos suos instituit, tacendò peragrâs-

lent

sensent orbem terrarum, divinæq; doctrinæ nuntiatio oratione non publicassent, atque declarassent mortalibus, nunquam effecissent, ut tot nationes ejurato Deorum cultu Christiana sacra amplecterentur. Eâdem ratione (ut etiam de profanis quid attingatur) si vel Demosthenes Athenis, vel Cicero Romæ inertis silentio obtorpuissent, nec ille Philippi Macedonis libertati Græcorum infesta consilia tam luculenter detexisset, nec iste Catilinam ex urbe eiecisset, totamque rempublicam ab interitu conservasset. Et quid plura pro verbis verba facimus, dum res ipsa & communis humani generis experientia loquitur? Nam linguæ beneficio atque armis confisi præsidio sumus amicis; opem ferimus alienis; auxilium porrigimus supplicibus. Ejus subnixi, fretique facultate subvenimus egentibus; excitamus afflictos; solamur miseros; calamitosos in pristinam fortunam vindicamus; reis salutem afferimus; bonos defendimus; profligamus improbos; inferimus virtutes; extirpamus vitia, malaque universa ex humana societate proscribimus. Quæ cum ita se habeant, facile intelligitur, Divum Thomam longè melius atque præclariùs de Christiana Republica fuisse meritum, dum publicus in Cathedra Doctor humanam, divinamque Sapiëntiam explanavit innumeris auditoribus,

ditoribus, quàm dum in arctis cellæ Penatibus Samia taciturnitate siluit, intérque silendum commentationi, scriptionique vacavit. Et profectò nihil admirabilius, nihil ad decus & gloriam doctrinæ orthodoxæ accidere potuit illustrius, quàm hominem religiosum adhuc juvenem, qui paulò antè inter Halensis Alexandri pulpita, Magnique Alberti subsellia, ceu bardus & stupidus, à condiscipulis fuerat contemptus, atque irrisus, videre & audire de rebus altissimis ad confertam discipulorum multitudinem dicentem, tractantem, disputantem; ambigua distinguentem, confusa evolventem, obscura declarantem, cum tanto omnium assensu & approbatione, ut ab ejus ore haud secùs, quàm si coelò missum auscultarent magistrum, se se pendere existimarent.

Verùm ista, regerit alius, nequaquam evincunt, quod contenditur. Cùm ex negotiosa solitudine & silentio ea sint Thomæ Aquinatis in Ecclesiam orthodoxam promerita, quæ omnium mortalium encomiis superiora Christum ipsum ter habuère laudatorem. Nempe semel Parisiis, quando ille rogatus ab Academia difficillimam quæstionem, eoque tempore inter Theologos vehementer agitatam de speciebus Eucharisticis, post diuturnam meditationem scriptò explicuit, & diremit. Dein-

de iterum in civitate Orvietana, quæ est in Italia, cum Officium Sanctissimi Sacramenti, quod jussu Urbani IV. composuerat, antequam offerret Pontifici, altari imposuisset. Demum Neapoli, cum tertiam partem Summæ Theologiæ conderet, Deoque omnia, quæ unquam pro communi utilitate Ecclesiæ & veræ Religionis tutela scripserat, ante Crucifixi imaginem commendaret. Tribus his locis virum maximum illud ex ore Christi *bene scripsisti* audivisse, inter res ejus gestas commemoratur. Quod si huic divinæ, eique ternæ Approbationi addere luberet universa Romanæ Ecclesiæ præclarissima judicia, initium quidem ea recensendi facile, exitum verò neutiquam invenirem. Illud certè committere nec debeo, nec possum, ut silentiò præteream, quod Joannes XXII. cum de Doctoris nostri apotheosi ageretur, scriptum reliquit: Etsi nulla alia (ait „ Pontifex) exstarent miracula, ob quæ Sanctus hic canonizari posset, quælibet quæstionum, quas determinavit, & quilibet articulorum, quos scripsit, unum est pro se miraculum: tot igitur miracula fecit, quot articulos scripsit: quia omnes resolvit lumine plusquam humano. Si quilibet articulus miraculum, ut dixit Joannes, cum Divus Thomas ultra bis mille scripserit articulos, totidem patriverit.

traverit miracula necesse est. Unde mirum videri nemini debet, quod Patres Concilii Tridentini, præter Sacra Scripturae codicem, Sanctionesque & decreta Pontificum, non alium librum, quam Summam ipsius Theologicam, ad quem in quaestionibus ambiguis recurrerent consulendum, in aulae medio mensæ impositum voluisse perhibeantur. Ex litterario summi hujus Doctoris silentio, seu potius obstetricante silentio editis ab ipso in lucem voluminibus, arguti redduntur Dialectici; docti evadunt Physici; subtiles efficiuntur Metaphysici; morum disciplinam hauriunt Ethici; in hæreticos, aliosque Religionis hostes arman- tur Theologi cum Scholastici, tum Polemici. Verbò: quidquid ambit encyclopædia univer- sa, id omne Divi Thomæ Aquinatis lucubra- tionibus continetur. Unde quemadmodum de Divo Augustino dixit Volusianus, legi Dei deesse, quidquid contigerit Augustinum igno- rare, ita dicere fas est citra cujusquam inju- riam, Dialecticæ, Philosophiæ, Metaphysicæ, Theologiæ, cæterisque disciplinis deesse, quidquid Angelicum Doctorem contigerit non tractare in suis operibus.

Nolo plura, Auditores Academici, de utraque parte motæ quaestionis differere: sed neque ferre sententiam audeo, qua præver-

tam vestra judicia. Facile tamen mihi persuadeo, vos animadvertere, Divum Thomam loquendo in cathedra tum præsentes duntaxat atque audientes sapientiâ suâ imbuisse; scribendô autem, quæ solus ac silens fuerat meditatus, perfecisse, ut etiam mortales posteriores, idque multis sæculis, ex ejus libris omnigenam haurirent doctrinam, & eruditionem, hodiéque hauriant. Verùm hæc satis apud sapientes.

XIII.

An Divus Thomas negando, vel Scotus asserendo Immaculatam Beatissimæ Virg. Conceptionem egerit sapientiùs?

CUM aliquot abhinc annis Theologicæ Facultatis Decanus essem, dicerémque hac die ad Senatum, populúmque Academicum, totus in id incubui, ut Divum Thomam Aquinatem, Scholæ nostræ Præsidem ac Ducem, vindicarem adversus illiberalem, imperitámque maledicentiam eorum, qui asserere non verentur, malè egisse eundem, quòd in

in libris suis Beatiss. Virginem, Dei parentem maculâ Adamicæ labis asperferit. Neque dubito, meam tum orationem ab æquis rerum æstimatoribus id impetrâsse, ut summum Doctorem eapropter minimè (quod contendebar) reprehendendum esse existiment. Nunc eò deveni confidentiæ, ut illud ejus factum in contentionem etiam laudis deducere statuerim, dum problema hoc, fortè paradoxum, breviter agitandum suscipio, uter sapientiùs se gesserit Divus Thomas, dum premendo majorum vestigia subscripsit sententiæ rigidæ; ut vocari solet, eo tempore communiter receptæ & probabiliori; an Scotus, dum eisdem relictis amplexus est sententiam piam, quam veram esse hodie asserimus? Cujus discussio quæstionis, cum neque à templi hujus religione ac titulis abhorreat, neque Theologorum Principi nostro non valde honorifica esse videatur, ab omnibus, qui adsunt, benevolas sibi aures, animosque pollicetur.

Quo tempore subtilis Doctor, quem Scotum nominamus, humanam divinamque Sapientiam explicavit in Britannia, causâ Immaculatæ Conceptionis calidissimè agitari coeptâ, pia sententia loco stetit perquàm anticipiti. Tametsi enim Seraphicæ Familiæ Theologi eidem placito pollicem strenuè preme-

U 3

rent,

rent, ii tamen nec adeò multi erant, nec satis authoritatis ac virium in certamen afferre videbantur: cùm sententia rigida, five ea, quæ Virginem Virginum labis primævæ notat maculâ, jam pridem inveterata usque adeò insedisset mortalium animis, iisque Authoribus, nec non rationum in speciem momentis niteretur, ut esse falsam nulli unquam videretur persuaderi posse. Enimvero nihil tum illâ plausibilius, nihil receptius, nihil probatius. Numerabat in propugnatoribus suis innumerabilibus velut delectos quosdam & triarios Dominicanæ Familiæ magistros universos, domestica Sancti Thomæ autoritate, quæ tum erat recentissima, florentissimâque, maximè confisos. Placebat magnopere Universitati Parisiensi, famâ sapientiæ toto orbe celeberrimæ: quæ suis disputationibus atque decretis Dei parentis innocentia vehementer adversabatur. Ex silentio præterea Romanæ Ecclesiæ cristas sibi sumpserat: quippe, quæ in hac causa nihil tum volebat statuere, nec mysterium, de quo lis ardebat, publico cultu honorari concedebat. Ut verbô dicam, quod res erat: omnes, qui tum audiebant Theologi, paucis exceptis, partim rigida vel apertè suffragari, vel haud obscure favere cognôsses.

Quæ cùm ita se haberent, Auditores Academicici

cademici, quis nostrum, oro, tam negligens, tamque injurius Marianæ gloriæ fuerit, ut eidem asserendæ non continuo aut calamum stringendum, aut oratione contendendum, aut Scholastica disputatione decertandum esse existimasset? Profectò, si quis in tanto Parthenii honoris discrimine opem ferre potuisset, idque non fecisset, eum vel inertem, vel invindum, vel planè hostem purissimæ Matris judicassemus.

His talibus apud posteros convitiis cum nollet vapulare Scotus, maximam laudem meruisse dicendus est, quod Immaculatam Conceptionem difficillimo ejus tempore suscepit asserendam. Oxonii tum erat vir maximus, cum pia sententia in Gallia, præsertim Lutetiæ Parisiorum, graviter periclitaretur. Eò accitus majorum imperiis, ut sciti in controversiam vocati, & illatenus tantopere laceffiti & impugnati causam ageret, promptissimè compareret. Indicitur publica disputatio: adsunt partes: adsunt judices Maximi Pontificis legati: adsunt præter Academicum vulgus alii mortales innumeri, summi, medii, infimi, quem exitum ea Scholastica pugna esset habitura, oculis, auribus, animisque intenti. Principiò Scotus adversæ partis momenta, quæ ingenti verborum strepitu & vincendi fiduciâ profe-

reban-

rebantur, summâ modestiâ, & Pythagoricâ silentiô auscultabat: ubi verò finita accusatione, datâque loquendi venia, ipse forum obtinuit, quæ dicta erant, universa retexens tanta differuit animi contentione, ut ad bis centum argumenta nunquam interrupto sermone responderit, piâque sententiam invictis rationibus stabiliverit, adversariis contra nec hîcere, nec mutire ausis, cunctisque, qui aderant, triumphatori plaudentibus. Qua sanè victoria id ille fuit consecutus, ut Immaculatæ Virginis gloria toto orbe maximis incrementis amplificaretur. Jam dic mihi, quicunque obtrectas Scoti laudibus, ecquid invictus hic Illibatæ Conceptionis hyperaspistes gerere potuerit aut fortius, aut religiosius, aut sapientius?

Sed jam ad Divum Thomam ut veniamus, res, atque tempus admonent. Ego in Theologis Salmanticensibus tria potissimum invenio, quæ Sancto Doctore rigidam videntur persuasisse Sententiam. Primum erat, quòd ipsius ævô omnium ferè calculis & unanimi assensu recepta regnaret in animis sapientium, atque ita regnaret, ut piæ sententiæ vix speciem aliquam relinqueret verimonix. Testem hujus rei locupletiolem nemo desiderabit, quàm Divum Bonaventuram (a) inquentem: *Omnes ferè*

ferè illud tenent, quòd B. Virgo habuerit originale: & rursus, ubi loquitur de Sanctis: nullus invenitur, dixisse de his, quos audivimus auribus nostris, Virginem Mariam à peccato originali fuisse immunem. Immo Scotus ipse, qui triginta fere annis post Sacros Doctores Thomam & Bonaventuram floruit, non ausus est (b) sententiam suam absolute & citra cautelas vocare probabilem; sed scripsit: *Si auctoritati Ecclesiæ, vel auctoritati Scripturæ non repugnet, videri probabile, quod excellentius est, attribuere Mariæ.* Tanta videlicet tum erat in rigidam sententiam Theologorum consensus, ut, qui ab illa descisceret, notam incurreret novitatis, modestis Doctoribus semper displicitam. Noluit proinde Divus Thomas omnium ferè sapientium doctrinam deferere, amplectique aliam tum plerisque ignotam, imò communiter improbatam.

Alteram causam fuisse memorant periculum, ne, quantum hinc gloriæ assereret Regi-
næ Cælitum, tantundem detrimenti ex alio capite inferret Religioni Orthodoxæ. Videbat vir divinus, Sanctos Patres ad delendam penitus hæresim Pelagii in scriptis suis usque adeò in aliud extremum inclinasse Sententiam, ut neminem præter Christum à labe originaria pronuntiarent eximium. Videbat præterea, eorundem verba, si piæ subscriberet senten-

tiae, quod attineret ad Beatissimam Virginem, recte quidem exponi posse de radice, seu debito, ut loquimur; sed rursus videbat, hanc talem expositionem tradere eo tempore non esse integrum: cum etiam tum vigerent superstites multi Pelagiani, qui eadem haud dubie fuissent abusi ad confirmandum errorem, quo conabantur vel plurimos, vel omnes planè homines extra noxam primi parentis constituere. Et enim si Julianus Pelagii discipulus non horruit ex immunitate Christi ab eo peccato argumentum sumere ad illud inficiandum universè, ita, ut diceret apud Venerabilem Bedam, *nullam esse peccatum congenitum hominibus, quandoquidem ille* (Christus nempe) *& veritate carnis circumdatus, & maculae immunis extiterit*; quanto magis alii ejusce furfuris erronei simile argumentum haussissent ex asserta pari immunitate Beatissimæ Virginis non conceptæ de Spiritu Sancto, ut Christus conceptus est, sed conceptæ ex conjunctione viri & foeminæ? Quare rectius ac magis è re Christiana facturum se censuit prudentissimus Doctor, si verba Sanctorum Patrum intelligi sineret eo sensu, quo ad illud usque tempus, & eo adhuc tempore communiter intelligebantur; quàm si primus interpretatione antè non audita novum dogma inveheret in Scholas, & hostibus Orthodoxæ veritatis arma ministraret.

Ter-

Tertia demum causa redditur, quod eo tempore alia longè esset conditio piæ sententiæ. Neque enim detecta tum erant tot valida pro eadem argumenta, quot, & quanta deinceps in lucem undequaque cœperunt emergere, hodièque emergunt. Unde, quemadmodum nos hodie clariori notitia ac manifestatione Mysterii seculis anterioribus non concessâ imbuti prudentissimè excipimus Beatissimam Virginem à communibus sacrarum litterarum regulis, ita Divus Thomas suo tempore, cum necdum exstarent argumenta satis urgentia pro exceptione, illis generaliter sonantibus testimoniis prudentissimè reliquit possessionem includendi etiam Dei Matrem, rigidæq; sententiæ subscripsit.

Et hætenùs quidem, quæ ad præsens institutum attinerent, Auditores Academici de binis Scholarum Principibus dicenda existimavi. Quòd si statuere nunc jubeat, uter hîc egerit sapientiùs; candidè dicam, non liquere: tametsi non dubitem, utrumque egisse sapientissimè; imò idem de hoc argumento fuisse sensuros, si eodem tempore floruissent. Quare, si D. Thomas, docuisset, quâdo docuit Scotus, de Conceptione Immaculata idem docuisset, quod docuit Scotus: Si Scotus docuisset, quando docuit Divus Thomas, idem docuisset, quod docuit Divus Thomas.

(a) in lib. 3. Sent. (b) in eund. lib. dist. 3. XIV.

XIV.

*An Immaculata Beatissimæ Virginis
Conceptio contigerit 8. De-
cembris ?*

NEque vos, ut video, fama deterruit, quo-
minùs Salisburgum honores Academicos
prensatum veniretis, NN. DD. Candida-
ti. Audivistis procul dubio mensibus nuper
elapsis rumorem latè diditum, actum esse de
Scholis Salisburgensibus, eisque jam propè re-
lictis, Musas severiores aliò migraturas: in con-
ventibus Academicis, in prælectionibus publi-
cis nequaquam, ut antè, frequentes adesse
auditores: magnam ubique notari solitudi-
nem: solos deinceps in Gymnasio & Smeti-
um cum syllabarum decempeda, & Priscianum
cum ferula regnaturos. Audivistis nempe hæc
talìa, non credidistis. In quo sanè quàm sa-
pienter vos gesseritis, res ipsa loquitur, dum
alia omnia, necquicquam ringente invidia, præ-
sentes deprehenditis. Adeste igitur, viri egre-
gii, eoque splendore, quem Sacræ Facultati
Theologicæ affertis insignem & peculiarem, u-
rite illorum oculos, qui omnia ardere mallent,
quàm

quàm Salisburgensem Universitatem stantem, florentemque intueri. Ad me quod attinet, faciam, quod à me contenditis, quamprimùm quæstionem, quam apud me hesternæ excitavit festivitas, vicem Academicæ prolusionis pro more discussero: nempe, an Immaculata Beatissimæ Virginis Conceptio reverà contigerit 8. Decembris, ut vulgata inter Orthodoxos tenet persuasio? Audientiam in hoc negotium à vobis mihi polliceor brevem, atque benevolam.

Apud Medicos & Physicos non una existat opinio, ecquo tempore post conceptum formato in utero corpori infundatur humana anima. Nam alii, dum conceptus est mas, id fieri autumant die quadagesimo; alii trigesimo; imò nunc 35. nunc 40. nunc 45. In foeminis autem advenire eam animam alii docent die octogesimo; alii, quibus displicet tanta naturæ lentitudo, id reiiciunt in diem jam 35. jam 40. jam 45. jam 50. Quibus positis, ut ad institutum nostrum veniamus, ita juvat ratiocinari: Si conceptio, quam *formalem* vocamus, & de qua loquimur, sive adventus animæ in corpus Beatissimæ Virginis statuatur incidisse in diem octavum Decembris, manifestè conficitur, illam post acceptam animam integris novem mensibus vixisse in utero Annæ; ante ejusdem verò in-

infusionem octoginta, vel saltem 40. vel minimum 35. diebus ibidem extitisse. Hoc autem admitti non potest. Cum usitata naturæ lege sic videamus institutum, ut foetus humanus à prima die conceptionis, quam *materialem* dicimus, quaque post ministratam à parentibus materiam formari incipit, novem menses, & non ultra, maneat in utero: quemadmodum tradunt non tantum Galenus & Hippocrates; sed etiam ex sacra historia Machabæorum (a) colligitur: ubi ait heroina mater: *Fili mi, miserere mei, quæ te in utero novem mensibus portavi.* Unde & Christus ipse, qui noluit nascendo variare solita naturæ tempora, novem integris mensibus, & non diutius, fuit in utero Beatissimæ Matris. Accedit summa autoritas orthodoxæ Matris Ecclesiæ, quæ, quid hîc sentiat, jam pridem luculentè declaravit, quando Conceptioni & Nativitati ejusdem purissimæ Virginis novem præcisè menses interjecit.

Huic nodo cuneum cum aliqui non invenirent, eò descenderunt, ut dicerent, die quidem 8. Decembris non contigisse Conceptionem *formalem* Beatissimæ Virginis, sed *materialem* tantum: cæterum Ecclesiam nihilominus eum diem festum agere, ut hoc genere cultus honoret Conceptionem *formalem*, sive infusionem
nem

nem animæ: cū enim ignoret hujus Conceptionis diem, conveniens judicasse illam celebrare eo die, quo contigit prior Conceptio. Verū huic opinioni ne subscribamus, obstat præcipuum argumentum ex illustri revelatione depromptum, quo persuasum fuit Ecclesiæ, ut diem Conceptionis festum sanciret. Ea revelatio uti se habuerit, quæso, paucis accipite. Herluinus fuit Abbas nostri Ordinis, & Cœnobii Beccensis in Gallia, vir vitæ sanctimoniâ oppidò celebris. * Is fortè in Angliam cū navigaret, exorta sæva tempestate, in summum salutis periculum cum aliis vectoribus conjectus est. Conclamata jam penitūs omni humana ope Venerabili Præsuli cæleste auxilium inter vota & lacrymas efflictim imploranti Cælitum aliquis infulâ Pontificiâ conspicuus apparuit, hortatúsque est, ut, si vitæ hoc discrimine præsentissimo defungi vellet, Deo, sibi-que promitteret, Conceptionem, creationem-que Dei parentis solemniter celebraturum; ut-que idem alii facerent, operam daturum. Interrogatus deinde ab Herluino, ecquo anni tempore celebrare id festum oporteret? nominavit diem octavum Decembris, viderique desinit: Herluinus verò sedata mox tempestate Angliam tenuit salvus & incolumis, mandatisque cælestibus, quoad ipse potuit, strenuè obtemperavit.

Ex hac revelatione perspicuum est, 8. Decembris celebrari creationem Beatissimæ Virginis; rursus autem constat, Eandem eo momento fuisse creatam, quo creata, corporique data est anima: igitur 8. Decembris celebratur infusio animæ Beatissimæ Virginis in corpus Ejusdem. Quis autem existimet, Deum, cui utique notum, quo die contigerit hæc infusio, eam celebrari jussisse die, quo non contigit? Certè Ecclesia divinitus illustrata Nativitatem Ejusdem Dei parentis, itémque Christi conceptionem & Nativitatem eo die festam agit, quo unaquæque peracta est re ipsa. Rectè proinde conficitur, secundam, sive *formalem* Conceptionem Beatissimæ Virginis, quæ est ipsissima animæ infusio, contigisse 8. Decembris.

Alii contendunt, utramque Purissimæ Virginis Conceptionem 8. Decembris contigisse, ita, ut formatio foetus aliquot solum horas ante adventum animæ consumpserit. In id comprobandum producunt Revelationes Sanctæ Birgittæ (b) quarum ego verba recitavi alibi, notavique, plus inde non colligi, idque ad summum, quàm inter unam & alteram Conceptionem non intercessisse tantum temporis, quantum intercedit, dum alii homines communiter generantur; infusionem verò animæ
eo

eo die contigisse, quo cœptus est formari fœtus, nequaquam inferri posse. Proferunt præterea aliam revelationem Venerab. Amadei, viri ex Seraphica familia sanctimonix famâ illustris, & ob frequentes ecstases cœlestium arcanorum conscii. Ei Gabrielem Archangelum dixisse perhibent, corpus Beatissimæ Virginis spatiô sex horarum ante infusionem animæ ex materia parentum fuisse perfectum. De quo Amadei testimonio si satis constaret, rem haberemus confectam, & disputationem sublatam. Sed dolendum (quod advertunt Theologi Salmanticenses (c) in viri illius Apocalypsi adeò permisceri, confundique vera falsis ac fabulosis, ut dignosci nequeat, quænam reliquerit scripta Author ipse, vel quænam alii fortè in eam intruierint.

Sed adhuc alia circumfertur sententia: quam cæteris anteposuit magnus quidam ætatis nostræ Theologus. * Ea asserit, primam Conceptionem Beatissimæ Virginis contigisse die Dominica, quæ erat Kalend. Decembr. fabricamque corporis Ejusdem divina virtute usque adeò acceleratam, ut 6. Idus, sive die octavo, uti nos numeramus, absoluta jam esset, dignumque tantâ animâ domicilium. A Conceptione proinde prima usque ad secundam, sive infusionem animæ fluxisse solum dies se-

ptenos, & Beatissimam Virginem novem mensibus fuisse in utero : atque hac ratione nodum, quem ex Medicis & Phycis intricavimus, facile dissolvi. Huic sententiæ suffragatur imprimis, quòd Revelationibus Sanctæ Birgittæ, uti & aliorum, videatur cohærere aptius. Deinde illud, quòd mirificè conveniens sit, Reginam Angelorum conceptam esse prima Conceptione die Dominico, quo iidem conditi memorantur ; secunda verò Conceptione die postea septimo, nempe Sabbatho, quem propterea Ipsius cultui ab Ecclesia peculiariter esse deputatum arbitrantur.

Hanc ego opinionem, donec edocear credibiliorem, ipse quoque præfero reliquis, quanquam non ignarus eorum, quæ dici adversus illam possint. Quid vobis videatur, NN. DD. Candidati, cogitationibus vestris, quando melius vacabit, pensandum relinquo. Nunc, ne vota vestra differam ulterius, solemni Fidei professione longiores remoras abrumpite.

(a) lib. 2. cap. 7. v. 27. * ex epistola S. Anselmi Archiepiscopi Cantuar. ad Episcopos Angliæ, quam præter alios pro genuina & authentica agnoscit Baron. in Notis ad Martyrolog. 8. Decembr. (b) lib. 1. cap. 9. (c) de peccat. disp. 15. dub. 6. * P. Thyrsus Gonzalez in tract. de Immac. Concept.

XV.

*An Divus Thomas laude dignus, quòd
in Philosophiam Aristotelis scri-
pserit commentarios?*

Nihil in republica Christiana ita communi
omnium confessione hucusque firmatum,
assertumque reperimus, quàm Divum
Thomam Aquinatem, cujus sempiternæ gloriæ
hac anniversaria festivitate plaudimus, inge-
nio ac subtilitate incredibili, qua res divinas
interpretatus est, rem orthodoxam egregiè,
præclarèque gessisse, laudèmq; inde, quan-
tam quis unquam alius, commeruisse maxi-
mam. Quocirca & factum est, ut, qui quot-
annis hunc Principem Theologorum ex isto
suggestu ante me laudârunt, vim omnem elo-
quentiæ in celebrando viri divini cælestem sa-
pientiam, qua is Theologicas disciplinas miri-
ficè illustravit, atque auxit, plerumque exsere-
rent. Et neque ego ab illorum instituto abi-
rem longiùs, nisi hodie necessitas quædam aliò
vel invitum abriperet. Accepi namque ru-
moribus minimè obscuris, Ducem nostrum
non apud omnes æquè in laude versari, quòd
X.2 pro-

profanam sapientiam usqueadeò extulerit; atque præsertim, quod ejus principem Aristotelem tanti fecerit, ut etiam in scholas, & Academias invehere; imò & libros ejusdem illustrare commentariis non dubitaverit. A quibus ego cùm vehementissimè dissentiam, operæ præmium me facturum arbitror, si paucis ostendero, Divum Thomam in hoc quoque genere rectè, atque è re Christiana fecisse, proptereaque maximam ab omnibus laudem promeruisse. Erit & istud, ni validè fallor, cælesti Facultatis nostræ Tutelari honorificum; iis autem, qui secùs existimant, salubris ad canendam palinodiam exhortatio.

Quid? inquiunt: an non satiùs egisset vir ille cælestis, si tenebricosum Stagiritam, ejusque libros in suis noctibus reliquisset tineis blattisque comedendos? næ ille religioni & sacris disciplinis longè meliùs consuluisse. Enimverò vix ulla unquam hæresi tantum detrimenti Christiano nomini, quantum Aristotelicis artibus illatum esse ingemiscimus. Dialectica argumentandi peritia, quæ ferè præcipua Peripateticæ Philosophiæ portio est, in illo ipso Magno Augustino, dum audiret etiamdum Manichæus, usqueadeò perniciofa & exitialis visa fuit bonis omnibus, ut eam haud secus ac publicam quandam calamitatem in supplicationi-

tionibus Litaneuticis deprecarentur. Cùm verò antea in Nicæno Concilio Ariani ad dicendam causam comparituri rebus suis malè metuerent, spem omnem in profanis Philosophis, veluti quibusdam sectæ suæ triariis, collocare cœperunt. Ubi satis constat, nequissimas illas suppetias dolis, strophis, technis, omnique genere Dialecticarum officiarum adeò strenuè dimicasse pro Ario, ut sanctissimo trecentorum decem & octo Patrum Synedrio haud leve creaverint negotium, veritatèmqne orthodoxam in discrimen non contemnendum adduxerint. Jam verò de impio Averroë plorandum magis esset, quàm loquendum. Quis enim citra acerbissimum animi dolorem commemoret, quàm ingentia damna veræ religioni scelestissimus hic Arabs & ingenii & differendi subtilitate intulerit; quot mortales à legitimo Dei cultu averterit; quibus artificiis nostra mysteria impugnaverit, atque in dubium vocaverit? Quòd si nòsse desideres, quisnam barbaro huic vires, atque arma, ut tanta auderet, perficerètque, suppeditaverit? paucis te absolvo: doctrina Aristotelis, quam & ipse explicuit commentariis; præsertim verò Dialectica, in cujus omni versutia atque vafricie fuit exercitatissimus. Sed neque Lutheranae hæreseos exordia quis existimet tam pingua fuisse

se atque crassa, ut nihil Aristotelicis artibus referant in acceptis. Rudem plebeculam quidem & vulgus illitteratum facile dementavit Luther præcinendo, quæ genio, quæ gulæ, quæ effræni libertati ancillantur: at doctiores syllogismorum quoque nodis irretiit; dum Dialecticâ eum sic excelluisse testatur Florimundus, ut rarò in pugnam veniret cum adversario, quem non superaret disputando. Quæ cum ita se habeant, quis non censeat, Divum Aquinatem minùs bene de republica orthodoxa fuisse meritum, quòd tantum studii, laboris, atque industriæ in excolenda Aristotelis Philosophia sibi putaverit esse collocandum.

Et hæc sunt potissimùm, quæ nonnullos in eam, cujus initiò memini, de summo Doctore sinistrè sentiendi proterviam induxerunt. Quæ, si quis vestrùm, Auditores Academici, aliquid habere ponderis fortè existimet, is, si consilii à Divo Thoma suscepti causam: rationemque cognoverit, unà & id, quod fecit, probabit, & nihil eorum, quæ contra sunt allata, non sponte corruere fatebitur. Ego tres Christianæ Religionis ætates arbitror esse statuendas, uti temporum, ita & rerum vicissitudine plurimùm diversas. Prima ætate, quam ob ruborem charitatis jure vocaveris auream, Deus Optimus Maximus dogmata nostra stabiliri, de-

defendique voluit non tam Theologica ratione disputandi, quàm morum sanctimonia & miraculis, crebrâque profusione sanguinis. Unde plures tum licebat numerare Martyres, quàm Doctores: plurima quoque edebantur miracula, pauci libri. Huic ætati, qua cum tyrannis & tortoribus pugnatum est fortitudine, constantia, & patientia magis, quàm subtilitate doctrinæ, successit ætas Sanctorum Patrum, Doctorumque argentea ob fulgorem scientiæ appellari merita: quando cessante in Christianos sævire tyrannide dimicandum fuit cum Deorum cultoribus etiamtum superstitibus, & cum hæresum novarum architectis sapientia, librisque scriptis. Hanc alteram excepit ætas tertia Scholasticorum, ut vocamus, eaque ob doctrinæ soliditatem ac robur ænea. Et antea quidem hostes nostri, cum essent magis versati in eloquentia Platonis, quàm in Logica Aristotelis, veram religionem oppugnârunt genere dicendi fuso illo & oratorio; non autem presso & Dialectico. Atque hinc Sancti quoque Patres eadem ratione differendi, scribendique adversariorum impetus reprimere atque retundere consueverunt. At modò, cum Philosophia Aristotelis non tantum apud Arabes Mahometanos, verum etiam in Christianis Academiis plurimum invaluisset, Ara-

bes illi, hæreticique posteriores Christianam doctrinam aggressi sunt armis Aristotelicis, videlicet Logicâ illâ ac rigidâ ratione disputandi, totisque contendere viribus, eam rectæ rationi & veræ Philosophiæ, quam censebant Aristotelicam, planè adversari. Unde factum est, ut Scholastici nostri cogerentur uti hoc eodem Logico arguendi genere, palàmque facere, tantùm abesse, ut Christiana scita rectæ rationi, veræq; Philosophiæ repugnent, ut potius cum utraque sola cohæreant; cæteræ autem sectæ universæ, atque præcipuè Mahometana, luminis naturali, & Aristotelicæ Philosophiæ apertissimè adversentur. Et hæc quidem fuit causa, quæ impulit Divum Thomam, ut Summam, aliâque opera Theologica instrueret Aristotelica disputandi methodo, commentarios ederet in Aristotelem, multâque alia scriberet Philosophica, ut hac ratione Aristotelici Philosophi, qui tum soli antesignano Averrøe doctrinam Christianam potissimum oppugnabant, Aristotelicis armis, quibus unicè fidebant, vincerentur. Pugnatum est autem hoc novo bellandi genere, Duce Divo Thoma, ita prosperè, ut Mahometani sectæ suæ capita posse disputando sustineri planè desperaverint, idque consilii posteris reliquerint, ut, si leges Mahometis salvas vellent, penitus abstinerent à studiis & disputa-

disputationibus Philosophicis , & Alcoranum non ampliùs argumentis , sed solo acinace tue-
rentur.

Atque ex his, ut opinor , Auditores Aca-
demici , satìs redditur perspicuum , quàm uti-
lem, imò summè necessariam operam , Divus
Thomas Christianæ Reipublicæ navârit , quòd
Theologiam conjunxerit cum Philosophia Ari-
stotelica , útque traderetur more Dialectico ,
effecerit. Illa verò , quæ malevoli Aristarchi
ad imminuendam Sanctissimi Doctòris gloriam
attulerunt , ultrò jam evanescent : cum inde
plus non conficiatur , quàm multùm nocere ,
quæ multùm profunt , quando non , ut profint,
sed, ut noceant , adhibentur : quemadmodum
in omnibus armis, medicinis , & artibus quoti-
diana experientia testatur. Anne propterea
hæc omnia damnanda ? proscribenda ? exter-
minanda ? neutiquam sanè. Maneat igitur Di-
vo Theologorum Principi , Ducique nostro
hæc vera & inconcussa laus , quòd Matri Eccle-
siæ excolendo profanam Sapientiam non mi-
nùs præclarè consuluerit , quàm sacram & cæ-
lestem tradendo , augendo , interpretando :
quidquid contra vel livida maledicentia , vel
Christianæ veritatis odium ausit obstrepere.

XVI.

*An, præter Enochum & Eliam, in
rerum natura sit homo Mathu-
salemò annosior?*

Religione, Nobilitate, & Doctrina Orna-
tissimi DD. Candidati. Ergo vos estis
ultimi, qui petitis, ut in Gradum hono-
ris Academici supremum ascendere per me li-
ceat? Ad hanc interrogationem facile respon-
deretis; ut opinor, si velletis, vestrà nihil in-
teresse, primine sitis, an medii, an ultimi in pe-
tendo, dummodo id, quod petatis, impetre-
tis, à quocunque demum impetretis. Quem
primum Cæsar equitem Romanum creet, non
magis esse equitem, quàm eum, quem medi-
um, aut postremum. Ita vos, idque meritò
quidem. Verùm & ego nunc rude donatus
æquissimò animò fero, vos esse ultimos, quo-
rum tempora laureis cingenda fertis vestro A-
gonothetæ subijciam. Quapropter, ut mos est
discedentibus, jubeo vos bene valere, annos-
que vivere non solùm Nestoreos, sed etiam Ma-
thusalemticos, aut omnino plures. Quod sanè
postremum quàm non sit habendum inter adi-
nata,

nata, vosmet, ut prævideo admirabundi fatebimini, ubi ad quæstionem, qua vestris honoribus præludere instituo, breviter respondero. Quæro nempe, an Enocho & Elia exceptis, non sit invenire hominem Mathusalemò anno-florem in rerum natura? Date aures, date animos, verbisque novissimis, quæ nunquam oportet esse proluxa, moram non longæ patientiæ.

Enochus, quem nemo hætenus mortaliū vivendi diuturnitate superavit, jam vixit ante diluvium, cujus ulticibus aquis divina Nemesis orbis scelera sepelivit. Exegit autem vivendo quadraginta secula, tametsi anni trecenti sexaginta quinque, quibūs vixit ante memoratum cataclysmum, non veniant in calculum; & modò agit annum nonum seculi quadagesimi primi. Porro Elias Thesbites, si demas ævum ejus Natali Christi antèrius (quod sanè longissimum est) hodie agit annum decimum sextum supra millesimum septingentesimum, uti nos à Nato Servatore numeramus. Demum Mathusalemus Enochi filius vixit non-gentis sexaginta novem annis, & mortuus est, ut ait Sacer Historicus (a) Superi boni! dicat aliquis, quæ hîc monstra diuturnæ vitæ commemoras! taurum Neptuno, taurum tibi, pulcher Apollo, mactabo, si præter Enochum

chum, præterque Eliam quempiam ostenderis, qui ævum Mathusalemicum vel attigerit vivendô, vel transcenderit.

Da spatium, tenuémque moram : brevè te voti istius reum efficiam. * Paulus quidam Eizius Doctor Theologiæ fuit. Is, cùm die quadam Hamburgi, ubi natus erat, concioni interesset, virum notavit audientium turbæ immixtum, nudipedem eundem, procero corpore, longa cæsarie, & infra humeros deflua. Vestitus illi erant caligæ secundum tibias penitissimè laceræ : dein' toga genuum tenuis demissa, ac cingulo quodam ambita : demum pallium ad talos, imòsque pedes devolutum. Hic talis verba facientem auscultabat ingenti planè pietatis sensu : quem satis probabant gemitus & crebra suspiria, aliâque affectuum interiorum indicia : præsertim, cùm sacratissimum Servatoris Nomen pronuntiaretur.

Dimissa concione, Eizium cupido incessit, quid hominis peregrinus hic esset, explorandi. Quare diligenter conquistum ac inventum rogavit, qui genus, unde domo ? respondit hospes, se gente Judæum, natum Hierosolymis, professione Sutorem esse ; vocari Ahasuerum, adfuisse, cùm Christus Servator in Crucem ageretur ac moreretur ; ab eoq;
tempore

tempore adhuc vivere, & orbis regna peragraré saluum & fospitem. Cùm Eizius plenus admiratione cuncta altiùs repeti, & explicari petiisset, copiosius narravit Ahasuerus, tempore, quo Christum ad necem poscebant Judæi, se habitasse Hierosolymis, eúmque oculis suis vidisse, sed, quod crederet esse hominem seditiosum ac hæreticum, pro virili parte sua cum cæteris allaborasse, ut è medio tolleretur. Pronuntiata porrò à Pilato sententiâ, curriculò se domum venisse, remque domesticis suis retulisse, ut & ipsi, quis & qualis reus is esset, non ignorarent; imò statim sub Cruce illac traducendum aspicerent. Se ipsum dehinc, ut eo spectaculo oculos pasceret, cum filiolo intra brachia hærente præ foribus ædium suarum constitisse. Cùm ita Christus sub gravissimo Crucis pondere ad easdem fores venisset, eum quietis capiendæ causâ se se ædibus acclinasse, ac substitisse paululùm: verùm à se ferociter jussu inde faceffere, & cum stomacho objurgatum, abiret, ac eò pergeret, quò venire meruisset. Tum verò Dominum illicet se graviter intuitum hæc verba dixisse: Ego stare hic volo & quiescere; tu autem ito ad diem usque novissimum. His auditis, sibi non ampliùs fuisse integrum manere domi; sed arcanâ quadam vi impulsu, depositò ex brachiis pue-

puerulô , comitem ivisse Christo , ejúsque necem acerbissimam coràm spectâsse , nec ultrà tum reversum in urbem Hierosolymam , sed e vestigiò alias & alias mundi plagas peragrarè coëpisse , ac hodie dum peragrarè. Hæc , aliâque plura hic Ahasuerus. Qui ætatem ejus ex habitu , statûque corporis metiebantur , credebant esse quinquagenarium. De cætero vir est , ut memorant , oppidò probus , modestus , & adeò taciturnus , ut ultra ea , quæ interrogatur , vix loquatur aliquid. Modicè comedit , modicè bibit , dum à quopiam invitatur. Pecuniarum , quæ offeruntur , acceptat quidem aliquid , sed mox dispertit in pauperes , Deo se curæ fore , inquiens , nec opus habere nummis. Nunquam ridere deprehenditur : callet omnium , ad quas devenit , nationum linguas : nihil fert impatientiùs , quàm blasphemias , si quæ proferantur.

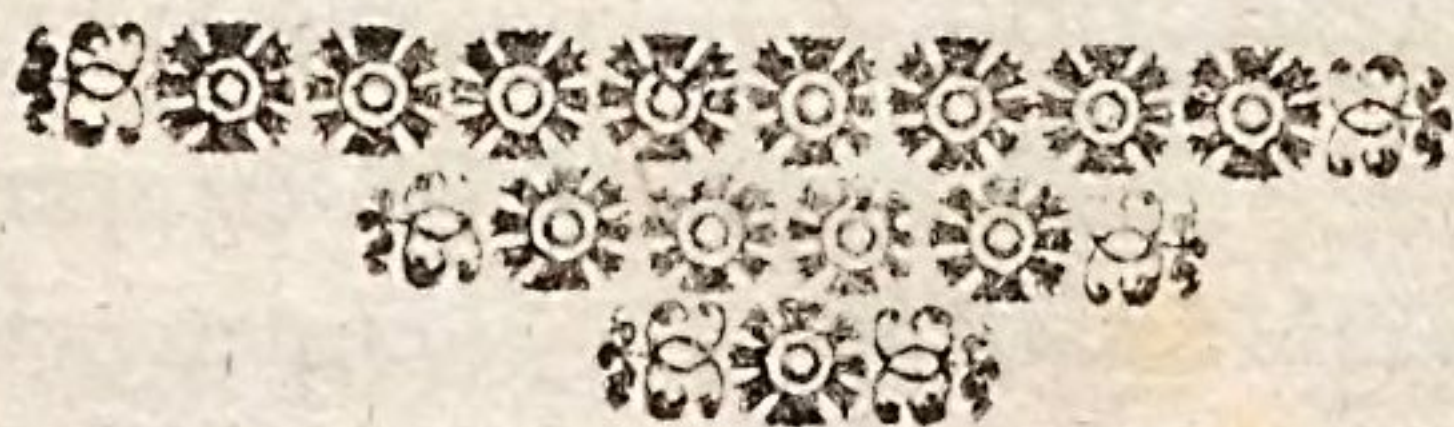
Visus est autem hic Judæus ab innumeris mortalibus in multis Europæ partibus , nempe anno à Natali Christi 1547. Hamburgi , Anno 1575. Madritti in Hispania , Anno 1599. Viennæ in Austria , Anno 1610. Lubecæ , Anno 1634. in Moscovia. Alia plura loca sciens prætereo.

Si , quæ hætenùs narrata sunt , ac præsertim illud de imperio Christi , ita se habeant
(quod

(quod ego quidem inficiari non audeo) apertè conficitur, memoratum Ahasuerum hodie- dum vivere, atque agere annum octuagesimum tertium supra millesimum sexcentesium; prout nempe à morte Servatoris computamus; ut nihil jam dicam de annis antè transactis. Quæ sanè ætas hujus Judæi ævum Mathusalemicum septingentis viginti annis supergreditur. Habemus itaque in rerum natura hominem Mathusalem annosorem, præter Enochum, & Eliam: quod erat demonstrandum. Nunc aliud nihil superest, NN. DD. Candidati, quod Philosophicæ inaugurationi vestræ præmittatur, quàm Fidei Orthodoxæ publica professio.

(a) Genes. 5. v. 27. * Ex relatione Germanica typis edita.

Finis Libri tertij.

De

De

SANCTO BONIFACIO

Germanorum Apostolo.

Oratio.

SI, quemadmodum marmoreus Memnonis colossus, ut est in fabulis, ad primum Solis exorti jubar in liquidissima verba fuit solutus, ego quoque renascentis hodierna die Divi Bonifacii splendoribus irradiatus infantis eloquii ruditatem repentè exuerem, sperarem omnino fore, Academici, ut in me de maximi Præsulis immortalibus laudibus differente nullas præclari oratoris partes desideraretis. Sed quoniam in mediam quoque lucem earum rerum, quas ille maximas gessit, expositus idem experiri cogor, quod Phaëthon paterni currus infelix auriga serò tan-

tandem deploravit, quid de vestra mihi benevolentia polliceri debeam, ignoro. Enimvero ut voluntas ingentibus stimulis ad dicendum adurgeat, retunditur immensi jubaris acrimonia intelligendi facultas; memoria nunquam exhauriendâ radiorum copiâ confunditur. Poscit à non ingrato cliente debitæ laudationis officium Patronus optimus: at rerum, quæ laudandæ objiciuntur, magnitudo etiam volentem non finit esse gratum. Sequi addecere euntem per omnia virtutum decora æquis pægyrici passibus: at negat Gigantæa vestigia se posse assequi pumila, pusillaque eloquentia. Digna est nujus diei anniversaria celebritas, ut nihil, nisi perfectum ingenio, elaboratum industria in hunc amplissimum locum afferatur: sed angusta, curtaque dicendi supellex eò usque non patitur assurgere jejunum encomiasten, ut quid præclari, supraque vulgi expectationem positum cuiquam de se vel possit, vel ausit polliceri. Illud unum profectò superesse video provinciam ingresso adeo periculosam, ut, quando mentis acies propius accedentis ferre nequit acerrimam radiorum tempestatem, longinquus, ac velut ex umbra Solem flagrantissimè meridianam adorem, & salutem. Dicam proinde vestra pace, Academici, Sanctissimi diei Phœbum Bonifacium; dicam pa-

trem patriæ ; dicam gentis nostræ fortissimum assertorem : verbô : dicam maximum , omnique laudum præconio superiorem Germanorum Apostolum.

Ea demum Respublica ad felicitatis apicem pertigisse judicanda est , in qua nemo civium sibi , sed communi omnium bono se natum esse arbitratur. Nam , dum quisque sua privata sorte contentus viveret , rerumque cæterarum incurius , penitus concideret communium negotiorum administratio , & duræ virtutis experimenta per accisos , quibus contenditur ad gloriam , difficultatum aditus impedirentur : cùmque singuli secederent ad quietem , omnium salus , & publica regnorum incolumitas per nulla heroici nominis facinora stabilita , veluti succisis nervis , collaberetur. At ubi nemo publico Soli ignavè se subtrahit ; ubi nemo non impertit suam consiliis sapientiam ; negotiis industriam ; periculis vigilantiam ; difficultatibus laborem ; bellis fortitudinem ; ubi nemo denique sibi potius quàm patriæ vivendum esse statuit , tum enimverò oritur communis quidam , isque perennis ac tranquillus populorum status , & ardua virtus per alternas pacis, bellique artes dignum se nacta campum non modo solidat inconcussa securitate secundam imperii fortunam , verum etiam per domesticam heroicorum virorum posteritatem apud
exterarum

exterarum nationes nunquam intermoriturâ glorioſi nominis fama facit inclareſcere. Quare, ut Bonifacium Germani orbis Apoſtolum vita & rebus geſtis ſupra cæteros mortales eminuiſſe prædicemus, eundem aliis natum eſſe profiteamur neceſſe eſt. Dormit in profundas obſcuræ oblivionis tenebras retruſa fama, cùm illuſtrium facinorum ſplendoribus non excitatur. Redigis ad ignobile ſilentium centenas illius linguas, ſi, quod humano generi publicet, nil ſingulare ſubminiſtras. Incidis ſonoras volucris buccinatrici pennas, ſi, quod nūntiet, dignum populorum admiratione nihil ſupeditaveris. Id verò nequaquam eſt privatis incluſum Laribus, neglectis aliorum utilitatibus ſua duntaxat ſectari compendia; ſed pro aris & focis patriæ, pro ſalute & libertate civium, pro dignitate & incolumitate reipublicæ agere & pati fortia. Per hæc boni communis incitatiffima ſtudia ad nominis immortalitatem graſſatæ ſunt grandes illæ animæ, quæ Romam, quæ Spartam, quæ Athenas generoſo ſui ſanguinis impendio e minimis maximas atque celeberrimas effecerunt. Ad hanc Cynofuram ſuſpexerunt omnes antiqui illi herôes, qui glorioſis victoriarum ſuarum curſibus ad extremos uſque deficientis naturæ margines provehebantur. Ad hanc metam ſanctioribus incit-

stimulis unicè collineârunt primi illi veræ religionis duodecemviri, aliique Apostoli, dum sacratissimos labores suos per immensa terrarum, mariûnque spatia inter infinita vitæ, capitisque pericula circumtulerunt. Quorum ego cùm profusos aliorum incolumitati sudores ac sanguinem intueor, continuo unus mihi Bonifacius superat Alexandros & Cæsares, triumphat Pompejos & Themistocles, antecellit Scipiones & Hannibales, cæterisque universis cùm Romanorum, tum Græcorum, & aliarum gentium priscis heroibus omnem adimit admirationem. Bonifacium cùm nomino, virum significo, siquem unquam alium, dignum suo nomine: quo cùm primùm, abrogata Winfridi appellatione, ob res divini honoris causâ optimè gestas, à Pontifice Maximo Zacharia salutaretur, *benefaciam ergo*, dixit, *aut Bonifacius non ero*. Multorum populorum patrem indigito: cujus ardor omnia perripuit Inferorum obstacula; cujus charitati angustus orbis; cujus magnanimitatem nulla terruerunt pericula; cujus fortitudo nullis cessit difficultatibus; cujus generositatem nulla dejecit adversitas; cujus constantiam nulla labetavit crudelitas; cujus sapientia erudit orbem; cujus Sanctimonia illustravit religionem; cujus labores gentem nostram e tenebris ad lucem, ab errori-

erroribus ad veritatem , ab exitio ad salutem
sempiternam revocârunt. Testis est Frisia ,
quam , cùm dira atque sacrilega idolorum ser-
vitude premeretur , illato Crucis invictæ laba-
ro primam omnium in libertatem vindicavit.
Testis est Thuringia , quæ , cùm Orci tributaria
per tot illactenûs sæcula ingemuisset , uno divi-
ni hominis adventu truculentissimum hostem
prostratum , castrisque exutum conspexit. Te-
stis est Hassia , in qua querceam Jovis divinita-
tem , cæteraque turpissima numina unico velut
ictu radicitus extirpavit , excidit , disjecit.
Testis est Bavaria , ex qua Erenvolfum pesti-
lentissimum hæresiarcham sacris Diris devo-
tum exturbavit , provinciâque universam
avitæ , quam Divus Rupertus invexerat , pieta-
ti restituit. Testis est Salisburgum , cujus in-
fulam tum capite orbam Joanni Viro Sanctis-
simo imposuit , ditionemque totam variis in-
quinatam erroribus expurgavit. Testis est
Ratisbona , ubi celebrata Synodo provinciali
Germaniæ saluberrimas leges tulit ; diœceses
definivit ; pseudopontifices ex cathedris deje-
cit , & legitimos subrogavit. Testis est om-
nis , quàm latè porrigitur , Rheni tractus , quem
ardore incredibili , studio infatigabili excoluit ,
& mortalium multitudinem innumerabilem ,
debellatâ ubique idololatriâ , ad veri Numinis

cultum traduxit. Testis est iterum Frisia, quæ non modò iteratis divinam legem publicantis sudoribus, sed etiam sanguine pro aris Orthodoxæ religionis indignissimè trucidati redundavit. Testes verò jam omnes oræ, atque latissimæ Germaniarum provinciæ, quas ille non tam pedibus, quàm miraculis, & immortalibus in fortissimam nationem beneficiis peragravit. Vos denique testor editi tumuli, & aperti campi, in quibus ad concionem propè infinitam cum admiratione, vique incredibili cælestis eloquentiæ sæpissimè peroravit: vosq; virides ripæ, atque graminei fluviorum margines, in quibus tot hominum chiliades salutiferis undis lustratos Christianis sacris initiavit. Tu profectò, fluminum nostrorum Cæsar, Rhene, tuos tum Teutones feliciter renatos longè auspiciatius obstetricante tinxisti gurgite, quàm olim ex matribus vix cadentes frigidus censor explorare consueveras. Age jam impudens maledicentia, virulente livor, & nominis religiosi homines, quòsque contemptim Monachos, versò hodie in ludibrium Sanctimonix vocabulò, appellitas, ab omni publicæ utilitatis studio proscribe: compinge in cellarum, ut vocas, ergastula ventres pigros, inutilia terræ pondera, homines natos abdomini suo, non honestati, non bono communi, eosque toto
pro

pro sacris, pro Numinis gloria, pro incolumitate omnium collaborandi, & decertandi circum extrema: at prius, quam tu præclare (videlicet) si tua superioribus sæculis malevolentia valuisset, humano generi consuluisse, ausculta.

Si sanctissimus Patriarcha Benedictus sanctimonix suæ splendorem perpetuis vel Sublaci, vel Cassini latebris damnavisset, lumen orthodoxæ veritatis non vidisset Campania. Si Augustinus, Mellitus, Justus, & totus ille cælestis Magni Gregorii manipulus incredibilem virtutem suam e domesticis Cœnobii parietibus non extulisset, idolomanix jugum non excussisset Britannia. Si Leander privatæ quietis amore captus bellum non intulisset hæresi, Arianam perfidiam non exuisset Hispania. Si Amandus & Willibrordus alienæ salutis vixissent incurii, Romanas leges non suscepisset Belgium. Si Stephani ardorem restinxisset rigida Septentrionis glacies, in cultum, amorémque veri Numinis nunquam exarsisset Suecia. Si Sarmaticæ nives currentem ad evertendam Orci tyrannidem retardâssent Adalbertum, in Inferorum compedibus gemere perrexisset universa Polonia. Si privati Laris solitudinem alienis commodis potiore habuisset Bruno, profundissimam legitimæ Divinitatis ignorantiam non posuisset Lithuania. Si Venetum Divi

Georgii secessum Christiani nominis propagationi antetulisset Gerardus, polytheismi sacrilegia non ejurasset Pannonia. Si Rupertum non inflammasset æternam omnium salutem procurandi flagrantissimum studium, impias fictilium Deorum aras non evertisset Bavaria. Si nullus publicæ incolumitatis asserendæ stimulus ex cælla evocasset Aibonem, toto cælo aberrare non desivisset Vasconia. Si à proferendis sacrorum nostrorum pomœriis immortales illos Montis Serrati duodecem viros deteruissent vel convolutæ in semetipsas indignantis Oceani tempestates; vel infamia naufragiis Acroceraunia; vel conjurata in navigantium interitus ventorum prælia; vel ex antlanda terra marique alia infinita vitæ discrimina, Evangelicæ lucis Auroram sibi tum primùm oriri non sensisset Occidentalis India. Si denique uni sibi natus Excestriense in Anglia familiæ nostræ domicilium transmissio mari non reliquisset Bonifacius, ex barathro sempiterni exitii non emerisset Germania. Vestram fidem! Academici. Regredimini paulisper animò in veteris ævi memoriam, & qualem Vir ille maximus communem patriam nostram invenerit initio, qualémque labore, assiduitate, industria, miraculis intra breve temporis spatium effecerit, ac moriens reliquerit, perpendite. Jacebat

in spississimis errorum tenebris amplissima regio. Hinc sacrilega idololatria, illinc nefaria hæresis, illæ geminæ Furia, terrarum pestes, Acherontis emissariæ, susquedeque vertebant omnia. Inde nulla in templis religio; nulla in curiis æquitas; nulla in aulis sinceritas; nulla in moribus sanctitas; nulla in pactis fides; nulla in dictis veracitas; nulla usquam legum, nulla majorum, Superûmq; reverentia: verbô: quidquid improbitas in flagitiis; impietas in blasphemiiis, immanitas in sævitia, atrocitas in feritate, barbaries in crudelitate efficere unquam potuerunt, id omne infelix tum Germania in suis grassari visceribus experiebatur. Tot monstra, atque immanes Hydras, Deum immortalem! quis unquam credidisset, ne dicam unico, eique inermi Monacho; sed vel sexcentis herbam porrecturas Hercilibus? porrexerunt enim verò omnes, victæq; succubuerunt uni, atq; unico Bonifacio: qui nactus dignum virtute, dignum magnanimitate sua campum mox, debellata ubique idololatria, excisâque hæresi, in templa reduxit religionem; in curias æquitatem; in aulas sinceritatem; in mores sanctimoniam; in pacta fidem; in dicta verimoniam; in omnium animos legum, majorum, Superûmq; reverentiam: qui, velut salutare fidus, novam, quocunque veniebat, omnibus

lucem, ipsamque adeò, post retrusa in Orcum
flagitia universa, felicitatem importavit. O
te beatam tum, Germania! O terrarum omni-
um fortunatissimam! utinam in eo tenore feli-
citatìs hæcenus stetisses! utinam à cælesti Legis-
latoris & Apostoli tui doctrina, & sanctissimis
placitis perfida non descivisses! næ tu melius
saluti tuæ, & publicæ incolumitati consuluisses.
Si tuas rursus provincias hodie peragraret Boni-
facius, quàm tui te undique dissimilem, quan-
tum mutatam ab illa deprehenderet! ipsam pro-
fectò Germaniam in media Germania non in-
veniret. Sed quoniam de gravissimis gentis
nostræ calamitatibus neque satis patheticè vo-
ciferari, neque satis tragicè conqueri seu fe-
stiva hodiernæ celebritatis lætitia, seu potius
tristissimi argumenti nullis æquanda verbis atro-
citas patitur, id unum superesse intelligo, ut,
quam Bonifacii etiamnum mortalis virtute at-
que industria fortunatam, florentemque fuisse
comperimus Germaniam, eandem inter Supe-
ros modò triumphantis patrocinio pristinae fe-
licitati postliminio restitutam gratulemur. Non
poterit ille deesse nationi, quam ut è præcipi-
tio sempiterni interitus revocaret in salutis se-
mitam, nihil olim sibi discriminis, nihil labo-
ris refugiendum putavit. Non poterit ad æ-
terni Numinis tribunal non agere causam ejus
gen-

gentis, quam ex Orci faucibus ut eriperet, etiam mori non dubitavit. Non poterit non tueri perenni præsidio atque tutela populos, quibus suam quondam fidem fortissimus Martyr fuso sanguine obsignavit.

Atque hæc sunt, Maxime Præfulum, Teutonum Apostole, Bonifaci, quæ hodie ex infinitis laudibus tuis potui commemorare indiser-tus panegyristes. Nunc, antequam finem dicendi facio, unâ omnium, quorum nomine prodivi in hanc exedram, apostrophâ te compello. Siquid Benedictinæ virtutis, siquid eximiæ litteraturæ in Salisburgensi hoc tuo religiosæ juventutis contubernio unquam effloruit; siquid inde commodi & adjumenti in Christianam rempublicam hætenus promanavit, id omne tuis auspiciis atque præfidiis, Patrone optime, in acceptis est referendum. Gratias proinde clientes æternum devoti agimus: si possemus, etiam referremus. Verum nec tua jam fortuna desiderat remunerandi vicem, nec nostra suggerit quidquam redhibendi facultatem: hodie præsertim, dum ad cætera immortalia, nulloque æquanda reciproco promerito beneficia id insuper addere voluisti, ut non contentus cælesti duntaxat impropterum tutela, etiam in parte sacri corporis tui nobiscum versari incepisti. O diem beatissimam! O lucem verè auspicatam, & siqua unquam va-lue-

luerunt omina, nobis omnibus fortunatissimam!
Tibi vero, Illustrissima Fulda, antiquissimum
sanctimoniae domicilium; scientiarum empo-
rium; familiae nostrae in Germania Capitolium,
tibi, inquam, quas gratias magnitudine bene-
ficii dignas unquam referemus? Gavisa es pro-
cul dubio effusissimè, ut tuum Bonifacium Sa-
lisburgensis convictus tutelarem atque prae-
sidem esse accepisti; utque testareris, quam tibi
cordi esset domestici Divi apud externos vene-
ratio, illud è sacris ossibus affectus tui pignus
per tanta locorum spatia transmisisti. Habe-
bis, ne dubita, quod quaesisti. Provocatis
namque hac tua liberalitate pia quaedam, eá-
que perennis tecum erit de amplificanda Boni-
facii gloria concertatio. Nullum praeterea ali-
ud (si bene te novimus) gratias agendi,
referendique genus desiderabis.

Dixi.

Elen-

Elenchus Prolusionum.

Liber I.

- I. **A**N malus Christianus possit esse bonus Dia-
lecticus? pag. 1.
- II. An Aristoteles fuerit submersus in Euripo? 6.
- III. An Aristoteles conjuraverit contra M. Ale-
xandrum? 11.
- IV. Quonam equo Philosophiæ Magistris ad va-
cationes equitandum? 17.
- V. Belline, an torvi Philosophi præferendi? 22.
- VI. Quando, & unde ortus sit mos salutandi ster-
nuentes? 27.
- VII. Ecquod genus Musicæ in toto Romano im-
perio præ cæteris audiri oporteret? 32.
- VIII. Præstérne ex paupere fieri divitem, vel ex
divite pauperem? 38.
- IX. An Cæsar Romanus tempore Christi Serva-
toris à Judæis jure tributum exegerit? 44.
- X. Quisnam nuperò bellò obtinuerit, quidquid
voluit obtinere? 49.
- XI. An pueris hodie permitti posset expeditio bel-
lica in Turcas? 55.
- XII. An Martyribus annumerandi milites Chri-
stiani, qui in bello sacro occumbunt? 60.
- XIII.

- XIII. An Julius Cæsar fuerit tyrannus? 66.
 XIV. An ultrix Dei Justitia hodie severior sit ,
 quàm sæculis prioribus? 73.
 XV. Si justitiæ sacrificandum esset , quodnam ani-
 mal deberet immolari? 80.
 XVI. Quale temperamentum ad jus dicendum
 sit maximè idoneum? 84.
 XVII. An præstet Judicem esse senem , quàm ju-
 venem? 92.

Liber II.

- I. An lectores librorum obscœnorum sint cives
 Reipublicæ Christianæ? 99.
 II. Judæi inter Christianos an tolerandi? 105.
 III. An in Reipublica Christiana tolerandi sint Cin-
 gari? 113.
 IV. An expediat, in Ecclesia esse opulenta Sacer-
 dotia? 118.
 V. Sapientior , an stultior fuerit Salomon? 124.
 VI. Cur S. Michael cum Diabolo disputaverit de
 corpore Moyſis mortui? 130.
 VII. An Judas Iscariotes suspendiō perierit? 136.
 VIII. Pilatus an Christianus? 145.
 IX. Quid Christus respondisset Pilato quærenti,
 quid sit Veritas , si is responsionem expectâs-
 set? 150.
 X. Cur Christus præmium promiserit danti po-
 tum frigidæ , & non calidæ? 158.
 XI. An Christus aliquid scriptum à se reliquerit ?
 164.
 XII. An Summo Pontifici licitum contra Turcas
 fœdus inire cum Rege Persarum? 169.
 XIII. An S. Kunegundis provocaverit ad judi-
 cium ferri candentis? 176.
 XIV.

- XIV. An Judicibus metuenda sit provocatio ad
Divinum tribunal? 182.
XV. Ecclesiasticæ Censuræ an impunè contem-
nantur? 188.
XVI. An Advocatis metuendæ sint diræ impreca-
tiones clientum causâ cadentium? 194.
XVII. An malus Dæmon in judicio patrocinari
possit justæ causæ? 200.
XVIII. Si Dæmon in nupera Quadragesima ægro-
tasset, an carnes comedisset? 207.

Liber III.

- I. An verus Theologus aliquando tristari possit? 213.
II. An præstet Doctorem Theologiæ esse macrum
quàm pinguem? 220.
III. An Reipublicæ Christianæ noxium sit Docto-
res Theologiæ esse Podagricos? 231.
IV. An Doctorem Theologiæ oporteat esse Poli-
ticum? 243.
V. Utrùm expediat, Parochos esse Doctores u-
triusque Juris? 253.
VI. An S. Emmeramius in se ipsum (ut vulgò re-
fertur) alienum scelus transtulerit? 259.
VII. An Martinus Luther fuerit Thaumaturgus? 266.
VIII. Quinam pejor fuerit hæresiarcha, Lutherus,
an Calvinus? 277.
IX. Quo jure corvi funus Martini Lutheri sint co-
mitati? 283.
X. Præstetne dormire post mortem in Scheolah
Lutheri, quàm cruciari in Purgatorio Ca-
tholicorum? 289.
XI.

- XI. Cælum Mahometis, & cælum Lutheri an differant? 295.
- XII. An S. Thomas Reipublicæ Christianæ magis profuerit tacendo, quàm loquendo? 302.
- XIII. An Divus Thomas negando, vel Scotus asserendo Immaculatam B.V. Conceptionem egerit sapientiùs? 308.
- XIV. An Immaculata B. V. Conceptio contigerit 8. Decembris? 316.
- XV. An Divus Thomas laude dignus, quòd in Philosophiam Aristotelis scripserit commentarios? 323.
- XVI. An præter Enochum & Eliam in rerum natura sit homo Mathusalemò annosior? 330.
- De S. Bonifacio Germanorum Apostolo. Oratio. 336.*

Omnia ad maiorem Dei Gloriam.

Babenstuber, Ludwig,

P. Ludovici Babenstuber, Benedictini Ettalensis in Bavaria Supreiore,
Antehac in Salisburgensi Universitate Procancellarii, Prolusiones
Academicae libri tres

Augustae Vindelicorum 1724

Bamberg, Staatsbibliothek -- L.r.r.o.153

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11730530-3

VD18 1484320X-001